

DAN MILLMAN
CESTA POKOJAMILOVNÉHO
BOJOVNÍKA

Kniha, ktorá zmení život

„Vaša kniha mi priniesla slzy a smiech.“

Dr. Ines Freedman

Sunnyvale, California

„Vaša kniha urobila na mňa hlboký dojem ...

Mal som pocit, ako keby mi niekto dal facku a prebudil ma.“

Alan Kaplán Učiteľ Aikido

„... ťažko nájsť slová na vysvetlenie zážitku z tejto knihy.

Pomohla mi nájsť vnútorný pokoj oveľa silnejšie, ako som predpokladal.“

Sue Tabashnik

Southfield, Michigan

„Moji študenti milovali Vašu knihu ...

pretože boli schopní aplikovať jej lekcie na denný život...“

Dennis Edwards West

British Columbia

„Volám sa Hope. Mám 15 rokov.

Vaša kniha zmenila môj život.“

Hope Wagner

Hinckley, Ohio

„Je to pravda? Možno áno, možno nie...

Ale je to absolútna pravda v schopnosti odraziť najhlbšie otázky života.“

Charles Tart, Ph.D.

Profesor psychológie

„Vaša kniha mi pomohla zažiť pocity, ktoré som nepoznala od svojho útleho veku.

Cítim sa ako vynovená, s radostným pocitom,

že práve žijem.“

Deb Paschal , San Diego, California

„Moje zrkadlo v kúpeľni je popísané vetami,
myšlienkami a múdrosťami z Vašej knihy.“

Tom Rash, M.Th.

Calgary, Canada

„Vždy, keď opäť nahliadnem do Vašej knihy,
nájdem vhodné poučenie pre život.“

Jenny Rossiter

Queensland, Austrália

„Dočítal som knihu so slzami, tečúcimi po mojej tvári.

Cítim sa ako vymenený a skutočne živý.“

Stuart Martin

Smyrna, Georgia

„Naučil som sa oveľa viac z Vašej knihy,

ako som si myslel, že je možné.

Budem ju čítať vždy znovu a znovu.“

Caroline Williams

Geneva, Illinois

„Strávila som celú noc čítaním,

nemohla som ju len tak odložiť.“

Jennifer Maynard

Boise, Idaho

„Je to ako spomenúť si na niečo, čo som kedysi

dávno zabudla. Medzi riadkami knihy som čítala a videla časť seba samej.“

Linda Jones Cambridge, Massachusetts

„Je to o živote pravdy....“

Scott Ray

San Diego, California

Všetkým, ktorí chcete žiť svoj život...

Vydavateľstvo AQUAMARIN

Pokojamilovnému bojovníkovi, najvyššiemu zo všetkých,
ktorého žiarivým odleskom Socrates je
ten, ktorý nemá žiadne a predsa mnohé mená
a ktorý našim prastarým pôvodom je.

9

POĎAKOVANIE

Chcel by som vysloviť poďakovanie všetkým tým, ktorí mi priamo či nepriamo pomáhali pri vzniku tejto knihy. Chcel by som sa poďakovať mnohým učiteľom, žiakom a priateľom, ktorí mi porozprávali príhody veľkej spirituálnej tradície a týmto spôsobom mi poskytli inšpiráciu. Moja osobitná vďaka patrí Hal a Noami z vydavateľstva J. J. Kramer, ktorí urobili všetko preto, aby čo najviac rozšírili okruh čitateľov.

A srdečné poďakovanie by som chcel vysloviť aj svojej žene Joy, ktorá mi dodala veľa sily a mojim rodičom, Herman a Vivian Millman, ktorých láska a dôvera ma pri napredovaní na tejto ceste veľmi povzbudzovala.

10

PREDSLOV

Všetko sa začalo v decembri roku 1966, počas môjho prvého študijného roku na Californskej univerzite v Berkeley, kedy do môjho života zasiahli nezvyčajné udalosti. Presnejšie, jedného rána, krátko po tretej, keď som po prvýkrát stretol Socrata — na jednej z benzínových čerpacích staníc s celonočnou prevádzkou. Svoje pravé meno nechcel prezradiť. Ale po krátkom spoločnom rozhovore v priebehu tejto noci som ho pokrstil menom starého gréckeho filozofa. Meno sa mu zapáčilo a tak zostalo pri ňom. Toto náhodné stretnutie a dobrodružstvo, ktoré sa z neho odvíjalo, zmenilo celý môj dovtedajší život. Až do tejto udalosti — pred rokom 1966 — sa život na mňa neprestajne usmieval. Vyrastal som pod krídlami milujúcich rodičov, v bezpečí domova, neskôr som získal v Londýne titul majstra sveta na trampolíne, cestoval som po Európe a bol som zahŕňaný pozornosťou a mnohými poctami. Život ma obdaroval množstvom peňazí — ale neprisúdil mi uspokojenie a vnútornú vyrovnanosť. Dnes viem, že všetky tieto roky som prespal. Vlastne som len sníval o tom, že žijem pri plnom vedomí — až dotedy, kým som nestretol Socrata, môjho priateľa a učiteľa. Prisvojil som si názor, že už narodením získavam právo na plnohodnotný život, bohatý na priateľov a poznatky. Nikdy mi ani na um neprišlo, že správne žiť sa treba učiť a ja by som sa mal o to pokúsiť; nikdy mi nenapadlo, že mi boli dané určité schopnosti a určitý spôsob, ako nazerať na svet a predtým, než som sa mohol prebudiť pre jednoduchý, šťastný a nekomplikovaný život, musel som sa ho naučiť poznávať.

Socrates mi ukázal svoju púť — cestu pokojamilovného bojovníka — a tým ma naučil rozpoznať moje vlastné putovanie, plné omylov. Neustále som mu zavadával príčinu vysmievať sa mi, pretože ja sám som si vytváral množstvo starostí a problémov — až dotedy, kým som sa

nenaučil vidieť svet svojimi vlastnými očami, ktoré boli naplnené múdrosťou a dobrom. Nedoprial mi pokoja, až kým som nepochopil, čo vlastne znamená žiť životom bojovníka. Často sme spolu v jeho benzínke presedeli až do skorých ranných hodín. Mohol som ho počúvať, hádať sa s ním, a napriek všetkému sa miestnosť ozývala spoločným smiechom. Táto kniha opisuje moje dobrodružstvo so Socratom — ale je to aj román. Muž, ktorý v nej pod týmto menom vystupuje, skutočne žil. Nedokázal som však vždy rozlíšiť, kde sa nachádzajú hranice medzi jeho a ostatnými učeniami a skúsenosťami, pretože spôsob, akým vstupoval do môjho života, bol vždy poprepletaný mnohými inými udalosťami.

Dialógy som prerozprával voľne, často som zmenil časový sled udalostí. Vsunul som podobenstvá a príbehy, aby som osvetlil jeho učenie, ktoré som mal ja — bola to Socratova vôľa — rozširovať ďalej.

11

Náš život nie je súkromná záležitosť. Udalosť, ktorú si prežil, môže pomôcť aj iným — ale len vtedy, keď ju podávaš ďalej. Preto by som rád preukázal úctu svojmu učiteľovi tým, že Vám ponúkam možnosť preniknúť do jeho hlbokých vedomostí a zúčastniť sa na jeho humore.

Bojovníci, bojovníci sa menujeme,
za žiarivú čistotu bojujeme,
za vyšší oporný trám, za vznešenú múdrosť —
preto sa voláme bojovníci.

- Aunguttara Nikaya —

12

BENZÍNKA NA RAINBOW'S END

„Teraz začína život,“ prebehlo mi hlavou, keď som s pozdravom, „goodbye“ kývol mom a dad a vrhol som sa so svojím rozheganým valiantom do víru cestnej premávky. Vzadu v batožinovom priestore a na sedadlách ležal celý môj majetok, ktorý som si zabalil na prvý rok univerzitných štúdií. Mal som výbornú náladu, bol som slobodný a pripravený na všetko. Zapol som rádio, zaznela hudba a ja som uháňal diaľnicou smerom na sever. Z Los Angeles cez Grapevine a ďalej cez Národnú triedu 99 okolo sýtozelených polí na úpätí San Gabriel Mountains. Zvečerievalo sa, keď som zostupoval serpentínami z Oakland Hills. Fantastické — ten výhľad na zátoku San Francisca. Čím viac som sa približoval k študentskému mestečku v Berkeley, moje vzrušenie sa stupňovalo. Ubytovanie v študentskom domove som našiel rýchlo. Vybalil som veci a potom som sa s úžasom pristavil pri okne a zahľadel som sa do diaľky na Golden Gate a na blikajúce svetlá San Francisca.

Najprv to však chcelo preskúmať najbližšie okolie. O päť minút som sa už ponevierať po Telegraph Avenue, so záujmom som nazeral do výkladov a vychutnával svieži vzduch severnej Kalifornie a všetky tie zmiešané vône, ktoré ku mne zaváňali z malých pouličných kaviarničiek. Uchvátený som sa až do polnoci potuloval sem a tam po romantických chodníčkoch parku

univerzitného mestečka. Nasledujúce ráno, hneď po raňajkách, som si prehliadol Harmongymnázium, náš Inštitút športu a športovú halu, kde som mal odteraz trénovať. Každý deň v týždni — šesť dlhých hodín plných potu, natiahnutých svalov a nekonečne sa opakujúcich sá! Mojím snom bolo stať sa majstrom sveta. Už na druhý deň som sa obával, že sa utopím v dave študentov, v množstve seminárov a študijných plánov. Nejakú som to však zvládol... a mesiace plynuli a striedali sa v znamení príjemných ročných období v Kalifornii. Seminára som viac—menej preživil — ale v športovej hale som doslova žil. „Si rodený akrobat“, povedal mi raz priateľ. Zdanlivo — áno: štíhly a šľachovitý, poslušné, nakrátko pristrihnuté vlasy. A čo sa týka odvážnych, brilantných výkonov, pre tie som mal napokon zmysel už ako dieťa.

Spôsobovalo mi potešenie prebúdať vo svojom vnútri strach. Telocvičňa bola mojím útočiskom, mojím domovom. Tu som nachádzal napätie, vyzvanie a aj určité uspokojenie.

Skôr než som ukončil druhý rok štúdia, odletel som do Európy a reprezentoval som Zväz vrcholového športu USA na medzinárodných súťažiach na trampolíne. V kúte mojej izby sa hromadili poháre a trofeje. Moja fotografia sa pravidelne objavovala v novinách, ľudia ma oslovovali na ulici, dievčatá sa na mňa usmievali. Napríklad Susie, nenásytná, sladká priateľka — s krátkymi, blondými vlasmi a s úsmevom ako stvoreným na reklamu zubnej pasty — klopala na moje dvere čoraz častejšie. Štúdium prebiehalo hladko a ja som mal pocit, že stojím na vrchole pyramídy šťastia.

Ale v jeseni 1966, v treťom roku štúdia, dopadol na môj život tajomný, pochmúrny tieň. Nebýval som už v študentskom domove, ale sám, v malom štúdiu, neďaleko domu môjho nájomcu. Uprostred všetkých mojich úspechov ma skľučovala narastajúca truchlivosť. Trpel som.

A potom začal ten ťaživý sen. Navracal sa s krutou pravidelnosťou a ja som sa takmer každú noc strhával zo spánku a zobúdzať sa zaliaty studenými kropajami potu. Bol to takmer vždy ten istý sen:

Kráčam tmavou ulicou. V pochmúrnej, vibrujúcej hmle sa týčia domy bez okien a dverí.

V ústrety mi prichádza vyziabla postava, zahalená v čiernom. Skôr cítim ako vidím: desivý príznak, do biela sa lesnúca lebka s čiernymi očnými jamami, ktoré ma uprene pozorujú. Smrteľné mlčanie. Biely kostnatý prst ukazuje na mňa. Kostnatá ruka ohýba drápy a privoláva ma. Mrazí ma. Spoza tejto strašidelnej príšery sa zrazu vynára bielovlasý muž. Jeho tvár vyžaruje pokoj — je hladká, bez jedinej vrásky. Pohybuje sa nehlučnými krokmi. Cítim, že je mojou jedinou nádejou na záchranu. On jediný má moc oslobodiť ma, ale ... nevidí ma. A ja nemôžem na neho zavolať. Čierne zahalený kostlivec sa otáča a útočí na bielovlasého muža. On sa mu však smeje do tváre. Stojím ako omráčený a bezmocne sa prizerám, ako sa smrť pokúša muža chytiť. Ale v nasledujúcom momente sa príšera vrhá na mňa.

Muž ju však pevne uchopí za kutňu a vyhodí do povetria. A naraz smrť-kosec zmizla. Muž so žiarivo bielymi vlasmi hľadá na mňa a víta ma s otvorenou náručou. Kráčam k nemu, vstupujem do jeho vnútra a stotožňujem sa s ním. Potom sa pozerám na seba. Mám oblečenú čiernu kutňu.

Dvíham ruky a vidím, že vyblednuté biele kosti sú zopnuté v modlitbe. Budím sa — opäť s výkrikom hrôzy.

Jedného večera, bolo to začiatkom decembra, som ležal v posteli a načúval vetru, ktorý zavýjal cez okenné trhliny. Aj tak som nemohol zaspať. Vstal som preto, natiahol som si džínsy, zakrútil sa do páperového kabáta a vykročil do chladnej noci. Hodinky ukazovali niečo po tretej.

Bezcieľne som sa potuloval po uliciach a hlbokými dúškami som vdychoval studený, nočný vzduch. Pozoroval som oblohu, posiatu jasnými hviezdami a načúval osamelému hluku tmavej noci. V tejto zime som pocítil hlad. Rozhodol som sa preto, že skočím do niektorej z nočných benzínok a prinesiem si zopár keksov a nejaký drink. A tak som sa rozbehol cez spiaci Campus — ruky ponorené hlboko do vrecák kabáta — až kým som v diaľke neuvidel svetlá benzínového čerpadla: rozsvietená oáza uprostred mŕtvej púšte mestských krčiem, kín a kaviarničiek.

Keď som pri dielni vedľa benzínového čerpadla zabočil za roh, takmer som zakopol o muža, ktorý tam sedel v tieni, chrbátom opretý o stenu. Preľaknuto som odskočil. Muž mal na hlave červenú vlnenú čiapku, oblečené mal sivé 14 nohavice z kordu, na nohách biele ponožky a otvorené japonské sandále. Pochyboval som o tom, či mu jeho ľahký zimník zaručuje dostatok ochrany pred chladom. Teplomer na stene ukazoval totiž tesne nad nulou! Bez toho, že by zodvihol hlavu, povedal plným, takmer spievajúcim hlasom: „Mrzí ma, že som ťa vyľakal.“

„Ach, to je v poriadku. Nemali by ste náhodou sódu, Pop?“ „Je tu len ovocná šťava — a nevolaj ma Pop!“ povedal. Potom sa naraz otočil ku mne, priateľsky sa pousmial a zložil si čiapku. Mal úplne biele vlasy — a smial sa! Ten smiech! Kde som ho už len videl? Ohromený som na neho uprene hľadel. Áno — bol to starý muž z môjho sna! Biele vlasy, jasná tvár bez vrások — veľký, štíhly muž okolo päťdesiatky, snád šesťdesiatky. A ako sa len smial! Napriek nepredstaviteľnému zmätku v hlave sa mi podarilo objaviť dvere s nápisom ‚Kancelária‘. Prudko som ich otvoril a ... vtedy mnou prenikla myšlienka, že otváram dvere k úplne novým dimenziám. Rozochvený som sa zvalil na starý gauč. Odkiaľ sa objavil ten komický pocit? Čo sa vkradlo týmito dverami do môjho dobre usporiadaného života? V kancelárii som sa poobzeral okolo seba. Aký rozdielny vzduch v porovnaní so zvyčajným chaosom v typickej benzínovej pumpke! Gauč, na ktorom som sedel, bol zakrytý síce zodratou, ale ešte stále pestrými farbami žiariacou mexickou dekou. Vľavo, na regáli, vedľa vchodu, stáli starostlivo usporiadané mapy, poistky, slnečné okuliare... — skrátka, všetky veci, ktoré by niekedy vodič mohol potrebovať. Za malým písacím stolom z tmavého orechu bola prisunutá stolička, potiahnutá hnedým kordom. Vedľa dverí vodovodné potrubie s tabuľkou ‚Súkromné‘ a ešte ďalšie dvere, ktoré tiež viedli k dielni. Atmosféra v tejto miestnosti bola nápadne priateľská. Podlahu po celej jej šírke zakrýval svetlohnedý velúr, steny, čerstvo natreté, svietili belobou. Niekoľko pekných obrázkov — krajínok, umocňovalo farebné kontrasty v miestnosti. Lampy šírili mäkké svetlo — príjemný protiklad neónového osvetlenia vonku. Celý priestor pôsobil dojmom tepla, bezpečnosti a poriadku. Ako som mohol tušiť, že sa mal stať pre mňa miestom neuveriteľného dobrodružstva?

Miestom, naplneným strachom, mágiou a romantikou. Vtedy mi napadlo jediné: To, čo tu ešte chýba, je príjemný krb!

Medzitým som sa upokojil. Dýchal som znovu pravidelne a moje myšlienky viac nevírili zmätene hlavou. Podobnosť tohto muža s mužom z môjho sna bola čisto náhodná! Postavil som sa, vytiahol zips na kabáte a vykročil som von, do chladnej noci.

Ešte stále tam sedel. Keď som prechádzal okolo, videl som mu do tváre a vtedy... vtedy jeho oči vyslali niečo podobné ako elektrickú iskru a tá ma zasiahla. Tie oči! Podobné oči som nevidel u žiadneho človeka. Zdalo sa mi, že plávajú v ligotavých slzách a až neskoršie som v tomto lesku spozoroval zrkadlenie hviezd. Zazdalo sa mi, že celá hviezdnatá obloha bola len odrazom jeho usmievavých očí. Zastavil som sa a nechal som sa strácať v jeho pohľade — v spýtavom pohľade dieťaťa, plnom dôvery.

15

Neviem, ako dlho som tam tak stál. Snáď len sekundy, snáď minúty, možno dlhšie. Naraz som precitol a uvedomil si prítomnosť. „Dobrá noc“, rozpačité som zahundral a rýchlo som sa obrátil tvárou k ulici. Na chodníku som inštinktívne zastavil. To komické šteklenie v zátylku! Vedel som, že ma pozoruje. Opatrne som sa pozrel ponad plece. Neprešlo ani 15 sekúnd — ale ... stál hore na streche] Ruky mal skrížené na prsiach a pozoroval hviezdnatú oblohu.

Ohromene som sa zahľadel na prázdnu stoličku, na ktorej ešte pred chvíľou sedel. Potom som pozrel hore, kde stál. To predsa nie je možné! Keby som bol pozoroval ako niekto vymieňa koleso na obrovskej tekvici ťahanej myšami, nebolo by ma to prekvapilo viac.

Neveriaco som sa zapozeral do tichej noci, hore, na štíhlu postavu. Ešte aj z diaľky vyvolával jeho zjav rešpekt. Hviezdy nado mnou cinkali ako zvončeky rozhýbané vetrom. Z ničoho nič otočil hlavu a hľadel mi rovno do očí. Stál odo mňa asi dvadsať metrov, a napriek tomu som na tvári pocítil jeho dych. Striaslo ma — ale nie od chladu. Znovu sa roztvorila oná brána, ktorá viedla zo skutočnosti do snov.

Civel som a stále neveril. „Áno?“ povedal. „Môžem pre teba niečo urobiť?“ —

Prorocké slová!

„Prepáčte, ale...“

„Už som ťa ospravedlnil,“ smial sa. Cítil som, že sa červenám. Postupne ma celá záležitosť začínala hnevať. Chlapík si so mnou zahráva — ale ja nepoznám pravidlá hry.

„Teda dobre. Ako ste sa dostali na strechu?“

„Ako sa dá dostať na strechu?“ opýtal sa nevinne. „Teda. Ako ste z tejto stoličky“ — zdôraznil som — „vyšli na strechu? A to sotva za dvadsať sekúnd? Sedeli ste predsa tu, opretý o stenu.

Otočil som sa - a už ste ...“ „Chlapče, viem celkom presne, čo som robil. Nemusíš mi to vysvetľovať.

Otázka len znie, či vieš aj ty, čo si robil?“

„Samozrejme, viem to celkom presne!“ Začínal som mať toho akurát dosť. Bol som snád' malé dieťa, že mal nárok poučovať ma? Pretože som však chcel bezpodmienečne vedieť, ako sa tomuto starcovi podarilo vykonať tento artistický kúsok, ovládol som sa a zdvorilo som sa opýtal „Prezradte mi, prosím, Sir, ako ste sa dostali na tú strechu?“

Mlčal, potom mi venoval letmý pohľad, akoby som bol príliš opovážlivý. Konečne odpovedal: „Rebríkom. Tam vzadu, na stene.“ Viac sa o mňa nestaral a ďalej pozoroval hviezdy.

Rýchlo som utekal za dielňu. A skutočne. Stál tam skladací rebrík, šikmo opretý o stenu. Ale najvrchnejšia priečka rebríka bola vzdialená od okraja strechy najmenej dva metre. Ak ho aj použil, čo sa mi zdalo nepravdepodobné, ešte stále sa vynárala nezodpovedaná otázka: Ako to dokázal za dvadsať sekúnd?

V tme dopadlo niečo na moje plecia. Obrátil som sa - a zbadal som jeho

ruky. Nejakým spôsobom zliezol zo strechy a skočil rovno na mňa. Nie, to je

16 nemožné! Existuje len jedno rozumné vysvetlenie. Chlapík musel mať bratadvojča. Obidvom starcom očividne spôsobovalo potešenie, pokiaľ mohli naivným okoloidúcim naháňať hrôzu.

„Fajn, majstre, kde je váš brat-dvojča? Zo mňa si nebudete robiť blázna!“ Stiahol tvár a hlučne sa rozosmial. No, mal som teda pravdu; nachytil som ho na hruškách. Ale keď som si vypočul jeho odpoveď, pocit víťazstva zo mňa postupne vyprchával.

„A keby som aj mal brata? Si presvedčený, že by sa mi chcelo márnit' čas s bláznom?“ Smejúc sa zmizol za rohom dielne. Zuby mi zaklapli naprázdno. To je teda drzosť! Pomyslel som si.

Nedokázal som to pochopiť. Jedným skokom som bol pri ňom. Bezstarostne vošiel do dielne a začal sa hrabať v motore rozbitej zelenej dodávky značky Ford. „Čo?“ klial som. „Ja že som blázon, to ste povedali?“ Vyznelo to oveľa podráždenejšie, ako som si pôvodne prial.

„My všetci sme predsa blázni,“ dobromyseľne skonštatoval. „Niektorí to pochopili, mnohí však o tom nevedia. Zdá sa mi, že ty patriš k tej druhej skupine. Ach áno, prines mi skrutkovač.“

Podal som mu ten prekliaty skrutkovač a chcel som odísť. Predtým som to však musel vedieť:

„Prosím, povedzte mi konečne, ako sa vám podarilo dostať sa za taký krátky čas na strechu? Je to pre mňa záhada.“ Vrátil mi skrutkovač. „Celý svet je jedna záhada. Je predsa úplne jedno, či jej rozumieme.“

Ukázal na policu za mnou. „Teraz potrebujem kladivo a skrutkovač.“ Dosť s nevôľou som ho sledoval pri práci. Premýšľal som nad spôsobom, ako ho donútiť, aby mi prezradil svoj kúsok. Očividne však na mňa úplne zabudol. Vzdal som to a pobral som sa ku dverám. Vtedy mi za chrbtom zaznel jeho hlas: „Zostaň.“ Neznal ako prosba, ale ani ako príkaz. Bolo to konštatovanie. Pozrel som sa na neho a on pokojne môj pohľad opätovoľ.

„Prečo mám zostať?“ spýtal som sa.

„Možno ma budeš potrebovať,“ prehodil akoby mimochodom a zručnými prstami odskrutkoval karburátor. Vyzerá ako chirurg pri transplantácii srdca, pomyslel som si. Karburátor položil na dielenskú lavicu a pozorne sa na mňa zahľadel. Vzdurovito som hľadel ponad neho.

„Na,“ povedal a tlačil mi karburátor do ruky. „Rozober túto vecičku. Diely môžeš hodiť do kanistry, aby sa namočili. Zabráni ti to klásť nepotrebné otázky.“ Môj hnev sa zmenil v smiech. Starý muž by ma rád urazil — ale musím priznať, že bol určitým spôsobom zaujímavý. Rozhodol som sa preto, že sa aj ja predstavím zo svojej lepšej stránky.

„Volám sa Dan,“ povedal som s neúprimným úsmevom a podal som mu ruku. „A ty?“

Do vystretej ruky mi vtlačil skrutkovač.

17

„Meno na veci nič nemení. Ani moje ani tvoje. Dôležité je, čo sa skrýva za menom a za otázkami. A na tom jedinom záleží. Mimochodom, budeš potrebovať skrutkovač, aby si mohol rozmontovať karburátor.“ „Za otázkami?“ smial som sa. „Tak čo napríklad s touto: Ako si vyletel na tú strechu?“

„Nevyletel som,“ povedal s úškl'abkom, „vyskočil som. Nerob si žiadne falošné nádeje, že máš niečo dočinenia so šarlatánstvom. V tvojom prípade by ale čary mohli byť užitočné — aby zmenili osla na skutočnú ľudskú bytosť.“ „Kto si, dočerta, že si dovoľuješ so mnou rozprávať takýmto spôsobom?“

„Som bojovník,“ zaprskal. „A čo som ešte okrem toho, to závisí od skutočnosti, čo by si chcel vo mne vidieť.“

„Nedokážeš dať nikdy jasnú odpoveď na jasnú otázku?“ Zlostne som rozoberal karburátor.

„Dobre, polož mi jasnú otázku a ja sa o to pokúsim,“ odpovedal s nevinným výrazom v tvári.

Skrutkovač mi vykĺzol a zarezal som si do prsta. „Au, dočerta!“ zreval som a utekal som k umývadlu, aby som si ranu vymyl. Socrates mi podával leukoplast.

„Teda dobre,“ povedal som rezignovane. „Tu je jasná otázka: „Ako si to myslel, že by si mi mohol byť nápomocný?“

„Už som ti predsa pomohol,“ povedal a ukázal na môj prst zalepený leukoplastom. Mal som toho práve dosť. „Je mi ľúto,“ zahundral som. „Nemôžem pri tebe premárniť celý svoj voľný čas. Potrebujem aj spánok!“ Odsunul som karburátor nabok a obrátil som sa k dverám. „Odkiaľ vieš, že si už neprespal celý svoj doterajší život? Odkiaľ vieš, že nespíš aj práve teraz, v tomto momente?“ Hovoril so zvláštnym dôrazom v hlase. „Ach, je mi to jedno,“ povedal som. Bol som príliš unavený, aby som sa s ním hádal. „Predtým než odídem, chcem vedieť len jedno. Prezradíš mi, ako si ten cirkusantský kúsok vykonal?“

Naraz, celkom priateľsky, podišiel vpred, vzal moju ruku do dlane a povedal: „Zajtra, Dan, zajtra.“ Milo sa usmial. Moja neistota a môj hnev sa vytratili. V ruke som zacítil horúce dráždenie, ktoré sa šírilo do ramien a postupne do celého tela. „Som rád, že ťa znovu uvidím,“ dodal. „Hej, počkaj

— čo to hovoríš? Že by si ma chcel znovu vidieť“ rozohnil som sa. Potom som si to rozmyslel.

„Dobre, už viem, zajtra. Teda zajtra!“ Obidvaja sme sa museli zasmiať.

Vo dverách som sa ešte raz ohliadol a povedal som: „Good bye, Socrates!“ Udivene zdvihol oči, potom pokrčil plecami. Meno sa mu pravdepodobne pozdávalo. Viac som už nepreriekol ani slovo a odišiel som. Prednášku o ôsmej som nasledujúceho dňa celú prespal. Prebral som sa až v hale na popoludňajšom tréningu.

Na zohriatie nás Hal, náš tréner, popreháňal hore-dole po tribúnach a

potom sme si Riek, Sid, ja a ostatní kamaráti z nášho družstva, dychčiaci a

18 prepotení, ľahli na žinenky a posilňovali svalstvo nôh, ramien a chrbta. Pri tomto každodennom rituáli som býval zvyčajne dosť mlčanlivý, ale tento krát som horel nedočkavosťou čo najrýchlejšie porozprávať o svojom zriedkavom dobrodružstve. „Včera večer som stretol jedného pozoruhodného človeka, na benzínovom čerpadle...“

Stíchol som, nebolo potrebné pokračovať. Moji priatelia sa očividne zaujímali viac o vlastné svaly ako o moje zážitky.

Ešte raz krátke cvičenie na zahriatie — stojka, zhyby, nohy rozkročmo — a pokračujeme na jednotlivých náradiach. Keď som vysoko letel ponad kozu, keď som pri veletoch rotoval na hrazde, či keď som stál na bradlách napnutý v stojke — vždy som si spomenul v nemom údive na bravúrny výkon onoho tajomného starca, ktorého som pokrstil menom Socrates. Báľ som sa ho. Napriek tomu ma jeho záhadnosť provokovala a ja som jej musel porozumieť! Nahádzal som do seba večeru, preletel som rýchlo pár strán z dejín a psychológie, bleskovo som zostavil osnovu písomnej úlohy z angličtiny a zabuchol som za sebou dvere bytu. Bolo jedenásť hodín večer, keď som stál pred čerpacou stanicou. Ale teraz ma pochytili pochybnosti. Chcel ma skutočne vidieť? A akým spôsobom by som ho mal presvedčiť, že nie som žiaden hlupák a blázon, ale celkom inteligentný človek?

Zbadal ma. Podržal mi dvere a pozval ma do tepla svojej kancelárie. „Ale, buď taký dobrý a vyzuj si topánky — je to môj starý, zaužívaný zvyk.“ Usadil som sa na gauči a topánky som postavil vedľa seba tak, aby boli poruke v prípade, že by bol potrebný neočakávaný ústup. Svoju tajomnému priateľovi som ešte stále úplne nedôveroval.

Vonku začínalo pršať. Teplo a pestré farby kancelárie vytvárali príjemný kontrast s tmavou, mrakmi potiahnutou oblohou vonku. Pohodne som sa usalašil a povedal som. „Zdá sa mi, Socrates, že som ťa už niekedy videl.“ „Áno, videl,“ odpovedal.

A v mojom vnútri sa znova odchýlili dvere, kde sen a skutočnosť splývali do jedného celku.

„Už som na to prišiel, Socrates!“ vykrikoval som. „Pravidelne sa mi opakoval istý sen a ty si sa v ňom zjavoval.“

S napätím som sa na neho zahľadel, ale jeho tvár neprežrádzala najmenší náznak pohnutia, „Vieš, ja sa zjavujem v snoch mnohých ľudí, koniec-koncov, aj v tvojom. Teda dobre, porozprávaj mi svoj sen.“

Jeho priateľský úsmev mi dodal odvalu.

A tak som mu rozprával o svojom ťaživom sne — so všetkými podrobnosťami, na ktoré som si len dokázal spomenúť. A ako som rozprával, jeho hrôzostrašné obrazy znovu oživali, okolo mňa bolo stále temnejšie a temnejšie a dôverný svet sa prepadal.

Keď som skončil, sucho skonštatoval: „Áno, Dan, je to dobrý sen.“ Bol by som rád vedel, čo tým myslel, ale na čerpacej stanici začal vyzvárať zvonec a vonku čakal zákazník na benzín.

19

Socrates si natiahol krátky pršiplášť a vyšiel von. Stál som pri okne a sledoval ho. Počas tohto večera bola veľká prevádzka — žiaden div, bol piatok večer! Pozdĺž ulice sa zoraďovali autá, zákazníci prichádzali jeden po druhom tankovať. Nemal som chuť len tak nečinne posedávať, vyšiel som preto von, aby som mu pomohol pri práci. Zdalo sa mi však, že to vôbec nespozoroval. Pozdravoval ma nekonečne dlhý rad áut: kabriolety a limuzíny, dvojfarebné, červené a zelené, nákladné vozy a drahé športové autá z Európy. Sotva niekto z nich Socrata poznal, ale mnohí sa okolo neho točili, akoby pozorovali na ňom niečo výnimočné, nápadné alebo nevysvetliteľné. Niektorí vodiči mali výbornú náladu. Zatiaľ čo sme ich obsluhovali, nechávali zapnuté svoje rádiá. Socrata nič z toho nerušilo. Usmieval sa a klebetil s ľuďmi. Tí, ktorých nálada bola horšia, si dávali výnimočnú námahu, aby sa tvárili nepriateľsky. Ale každého z nich obslúžil s tou istou zdvorilosťou, akoby bol jeho vlastným hosťom. Po polnoci bolo už pokojnejšie, len sem-tam zablúdil nejaký zákazník. Po predchádzajúcom rámuse a blázinci chladná noc neprirodzene stíchla. Keď sme sa vrátili späť do kancelárie, Socrates mi poďakoval za pomoc.

„Ach, rado sa stalo,“ bránil som sa, ale predsa ma potešilo, že si to všimol.

Bolo to už veľmi dávno, čo som niekomu pomáhal.

V príjemnej teplej miestnosti sa však moje pochybnosti znovu vrátili.

„Socrates, mal by som niekoľko otázok.“

Bez slova zdvihol ruky, akoby ich chcel zopnúť k modlitbe a vrhol letmý pohľad k deke, akoby dúfal v Božiu pomoc — alebo Božiu trpezlivosť. „Aké otázky?“ povzdychol si.

„Teda,“ začal som, „po prvé by som sa rád dozvedel, ako si vyskočil na tú strechu.“

A prečo si povedal, že by ťa potešilo, keby si ma znovu uvidel? Okrem toho by som chcel vedieť, čo môžem urobiť ja pre teba? A ako to, že mi môžeš byť nápomocný? Predovšetkým by ma však zaujímalo: Koľko máš rokov?“

„Mnoho otázok naraz,“ smial sa. „Ale začali by sme tou najľahšou. Mám deväťdesiatšesť rokov — podľa tvojho letopočtu.“

Nezmysel! Pomyslel som si. V žiadnom prípade nemohol mať deväťdesiatšesť rokov. Snáď päťdesiatšesť, najviac šesťdesiatšesť. Sedemdesiatšesť? Možné, ale veľmi nepravdepodobné. Ale deväťdesiatšesť?

Klame ma. Ale aký dôvod ho vedie ku klamstvu?

Už znova odpovedal tak záhadne, nedalo mi to pokoj. „Ako si to myslel, Socrates — podľa môjho letopočtu. Nežiješ snáď tu, na západnej pevnine, podľa New Yorkského normálneho času?“ zažartoval som. „Alebo, hádam len neprichádzaš z vesmíru?“

„Neprichádzame snáď odtiaľ všetci?“ odpovedal celkom vážne. Medzitým som sa však dostal tak ďaleko, že ma už nič neprekvapovalo. „Ešte stále si mi neprezradil, ako by sme si my dvaja mohli byť navzájom užitoční.“

20

„Veľmi jednoducho,“ povedal. „Celkom rád by som bol ešte raz žiakom. A ty — to predsa spozoruje každý — potrebuješ naliehavo učiteľa.“ „Oh, učiteľov mám dostatok,“ zaprotestoval som príliš rýchlo. „Skutočne?“ pozrel na mňa. „Ale či máš tých správnych, alebo nie, to závisí od toho, čo sa chceš naučiť.“

Vstal a podišiel ku dverám. „Pod'. Chcem ti niečo ukázať.“ Prešli sme na druhú stranu, k rohu ulice, odkiaľ sme videli ľudoprázdnu obchodnú štvrť a v pozadí lesk svetiel San Francisca.

„Celý svet,“ povedal, pričom pohybom ruky naznačil široký horizont, „je škola, Dan. Život je jediný skutočný učiteľ a ponúka nám množstvo skúseností! A pokiaľ by múdrosť a ľudské šťastie záviselo len od skúsenosti, každý starý človek by musel byť osvieteným majstrom, múdрым a šťastným. Ale učenia, vytvorené skúsenosťou, sú väčšinou ukryté.“

„Teda,“ začal som, „po prvé by som sa rád dozvedel, ako si vyskočil na tú strechu. A prečo si povedal, že by ťa potešilo, keby si ma znovu uvidel? Okrem toho by som chcel vedieť, čo môžem urobiť ja pre teba? A ako to, že mi môžeš byť nápomocný? Predovšetkým by ma však zaujímalo: Koľko máš rokov?“ „Mnoho otázok naraz,“ smial sa. „Ale začali by sme tou najľahšou. Mám deväťdesiatšesť rokov — podľa tvojho letopočtu.“

Nezmysel! Pomyslel som si. V žiadnom prípade nemohol mať deväťdesiatšesť rokov. Snáď päťdesiatšesť, najviac šesťdesiatšesť. Sedemdesiatšesť? Možné, ale veľmi nepravdepodobné. Ale deväťdesiatšesť?

Klame ma. Ale aký dôvod ho vedie ku klamstvu?

Už znova odpovedal tak záhadne, nedalo mi to pokoj. „Ako si to myslel, Socrates — podľa môjho letopočtu. Nežiješ snáď tu, na západnej pevnine, podľa New Yorkského normálneho času?“ zažartoval som. „Alebo, hádam len neprichádzaš z vesmíru?“

„Neprichádzame snáď odtiaľ všetci?“ odpovedal celkom vážne. Medzitým som sa však dostal tak ďaleko, že ma už nič neprekvapovalo. „Ešte stále si mi neprezradil, ako by sme si my dvaja mohli byť navzájom užitoční.“

„Veľmi jednoducho,“ povedal. „Celkom rád by som bol ešte raz žiakom. A ty — to predsa spozoruje každý — potrebuješ naliehavo učiteľa.“ „Oh, učiteľov mám dostatok,“ zaprotestoval som príliš rýchlo. „Skutočne?“ pozrel na mňa. „Ale či máš tých správnych, alebo nie, to závisí od toho, čo sa chceš naučiť.“

Vstal a podišiel ku dverám. „Pod'. Chcem ti niečo ukázať.“ Prešli sme na druhú stranu, k rohu ulice, odkiaľ sme videli ľudoprázdnú obchodnú štvrť a v pozadí lesk svetiel San Francisca.

„Celý svet,“ povedal, pričom pohybom ruky naznačil široký horizont, „je škola, Dan. Život je jediný skutočný učiteľ a ponúka nám množstvo skúseností! A pokiaľ by múdrosť a ľudské šťastie záviselo len od skúsenosti, každý starý človek by musel byť osvieteným majstrom, múdрым a šťastným.

21

Ale učenia, vytvorené skúsenosťou, sú väčšinou ukryté. Môžem ti pomôcť vidieť svet jasnejšie a skutočne ho precítiť. Čistota a priezračnosť — to je to, čo naliehavo potrebuješ. Tvoj cit ti napovedá, že konáš správne. Ale tvoj rozum sa stavia do opozície. Bezpochyby, skúsil si veľa, ale málo si sa z toho poučil.“ „Nepoznám pravdu, Socrates. A nechcel by som sa dostať až tak ďaleko, že by som si to musel dokazovať.“

„Nie, Dan. Ešte to nevieš, ale budeš vedieť. Dostaneš sa tak ďaleko, ba dokonca oveľa ďalej. To ti sľubujem.“

Stáli sme pred dverami kancelárie, keď na pumpu prudko zatočila červená toyota. Socrates otváral uzáver nádrže bez toho, že by prerušil svoje vysvetľovanie:

„Tak, ako mnohí iní ľudia, Dan, aj ty si sa naučil získavať informácie z druhej ruky — z novín, kníh a od odborníkov.“ Zasunul ventil. „Tak ako toto auto — otvoríš si jednoducho vlastnú nádrž a necháš do svojho vnútra natankovať informácie. Často sú informácie Super veľakrát sú ale len normál. Kupuješ si svoje vedomosti za bežnú dennú cenu, úplne tak, ako tento benzín.“

„Ďakujem, áno! Pripomínaš mi, že nemám vyrovnané študentské poplatky a pozajtra vyprší termín.“

Socrates súhlasne prikývol a bezmyšlienkovite nechal prúdiť benzín. Nádrž sa naplnila, ale Socrates tankoval ďalej, až kým benzín nešpliechal z otvoru a na chodníku sa nevytvorila mláka.

„Socrates! Nádrž je plná! Dávaj predsa pozor!“

Nevšímal si ma a tankoval ďalej. „Vidíš, Dan, tak, ako táto nádrž, aj ty pretekáš iba informáciami a predsudkami. Nič viac, len nepotrebné poznatky. Veríš všetkým možným dokázateľným faktom — ale vedome nerobíš nič. Predtým, než sa môžeš niečo naučiť, musíš svoju nádrž vyprázdniť.“ Žmurkol na mňa a cvaknutím prerušil tok benzínu. „Ach, ozaj, dokážeš zastaviť povodeň?“ A ja som mal neurčitý pocit, že nehovorí len o benzíne.

Očistil som teda dlažbu, Socrates zobral vodičovú peňažnú kartu a vydal mu drobné — všetko s priateľským úsmevom. Potom sme sa znova vrátili do kancelárie a usadili sa. Socrates mi porozprával nasledovnú príhodu:

Jeden profesor odišiel hlboko do hôr, aby navštívil známeho mnícha Zenu. Keď ho profesor našiel, zdvorilo sa predstavil, vymenoval všetky svoje akademické tituly a poprosil ho o poučenie. „Dali by ste si čaj?“ spýtal sa mních. „Áno, rád,“ odpovedal profesor.

Starý mních mu nalial čaj. Šálka bola plná, ale mních lial ďalej, až kým čaj nepretiekol a nekvapkal zo stola na zem.

„Stačí!“ kričal profesor. „Nevidíte, že šálka je plná? Viac sa do nej nevmestí.“ Mních odpovedal: „Presne tak, ako táto šálka, aj Vy ste naplnený svojimi vedomosťami a svojimi predsudkami. Pokiaľ sa chcete naučiť nové, musíte svoju šálku najprv vyprázdniť.“

Socrates sa uškrnul a spýtal sa ma: „Dal by si si čaj?“

22

Zasmial som sa: „Risknem to.“

Zatiaľ čo Socrates napíňal čajník pramenistou vodou z nádrže, vysvetľoval: „Aj ty, Dan, si naplnený nepotrebnými vedomosťami. Ťaháš za sebou množstvo informácií o vonkajšom svete. Sám o sebe toho však vieš len veľmi málo.“

„Čo so mnou zamýšľaš? Chceš ma snáď naplniť svojimi informáciami?“ zaprotestoval som.

„Nie, nie, nechcem ťa naplniť novými informáciami, chcem ťa len priviesť k poznaniu tela. Všetko, čo musíš vedieť, je ukryté v tebe. V твоjich bunkách sú uložené všetky tajomstvá Univerza. Ale ty si sa ešte stále nenaučil zahľadieť sa do svojho vnútra. Nevieš vo svojom tele čítať. Doteraz si čítal len knihy a počúval svojich profesorov — a veril si, že majú pravdu. Ale keby si sa naučil rozumieť telu, staneš sa učiteľom medzi učiteľmi.“ Musel som vynaložiť veľa námahy, aby som sa posmešne neusmieval. Tento starý čerpadlár mi chcel nahovoriť, že moji profesori sú nevedomci a že moje štúdium na univerzite je zbytočné!

„Jasné, Socrates, rozumiem. Ale túto myšlienku, o svojom telesnom poznaní, tú nekúpim.“

Potriasol hlavou. „Dan, rád by si všeličo pochopil — ale nepoznal si nič.“ „Vieš, chápanie je jednodimenzionálne. Je to pochopenie intelektom. Jeho výsledkom je poznatok, taký, aký ho získaš. Poznanie oproti tomu je trojrozmerné. Je to chápanie celým telom — súčasne hlavou, srdcom a inštinktami. Jeho predpokladom je čistá skúsenosť.“

„Socrates, ja ťa nedokážem sledovať.“

„Pamätáš sa ešte, ako to bolo, keď si sa učil viesť auto? Predtým si sedel v aute vždy len ako spolucestujúci vedľa vodiča. Sotva si chápal, čo to znamená, viesť auto. A spoznal si to až vtedy, keď si mal po prvý raz možnosť riadiť voz sám.“

„Áno, správne!“ zvolal som. „Na ten pocit si dokážem presne spomenúť: Aha, teda tak to je.“

„Presne. Toto „Aha“ je dokonalé vystihnutie poznatku. Jedného dňa povieš „aha“ aj životu.“

Zmĺkol som, ale nedal som sa vy viesť z rovnováhy: „Podstatu telesného poznania si mi však ešte stále neozrejmil.“

„Pod“, povedal a viedol ma ku dverám s tabuľkou Súkromné'. Otvorili sme a zahalila nás nepríjemná tma. Prebudil sa vo mne strach, ale pocit zvedavosti nad ním pomaly, ale isto víťazil. Mal som sa predsa stretnúť so svojim prvým skutočným tajomstvom — s telesným poznaním!

Rozsvietilo sa — a my sme sa ocitli na toalete. Socrates hlučne močil do misy. „Toto,“ oznámil hrdo, „je telesné poznanie.“ Jeho smiech sa rozliehal po vykachličkovanej miestnosti, zatiaľ čo ja som utekal von, zvalil som sa na gauč a strnulo som sa zahľad na koberec.

23

Kým sa vrátil, trochu som sa upokojil. „Socrates, ja by som predsa len rád vedel...“

„Teda počúvaj,“ povedal. „Pokiaľ ma chceš bezpodmienečne volať Socrates, potom ti musí byť jasné, že budem klásť otázky — presne tak, ako ten starý Grék. A ty budeš odpovedať — dohodli sme sa?“

„Áno, jasné, múdry muž,“ smial som sa. „Teda pekne po poriadku. Práve som zodpovedal tvoju prvú otázku, takže som znovu na rade. Ako to bolo vlastne s tou vzdušnou akrobatikou včera večer?“

„Si tvrdohlavý, nemám pravdu?“

„Áno, to som. Bez tvrdohlavosti by som tu dnes nestál. Mimochodom, môj milý — to bola znova tvoja otázka. A ja som jasne odpovedal! Smiem sa teda teraz spýtať ja niečo teba?“

Nebral ma do úvahy a opýtal sa on: „Kde si? Kde si teraz, v tomto okamihu?“

Bola to výzva. Začal som a rozprával som mu dlho a zoširoka o svojich problémoch. Vedel som síce, že si opäť nájde spôsob, ako sa mojím otázkam vyhnúť — ale bol som rád, že som sa mohol vyspovedať zo svojich nádejí, strachu a zo svojich nepochopiteľných depresíí. Vypočul ma trpezlivo, ako by mal zmapovanú celú existenciu tohto sveta.. Zmíkol som až o hodinu — úplne vyčerpaný.

„Pekné a dobré,“ povedal, „ale ešte stále si neodpovedal na moju otázku. Kde si?“ „Určite som ti odpovedal — zabudol si snáď? Celkom zreteľne som ti rozprával, ako som sa sem dostal, kde som dnes — vďaka tvrdej práci!“ „Kde si?“

„Ako to myslíš? Kde by som mal byť?“

„Kde si?“ zopakoval ticho a dôrazne.

„Som tu.“

„Kde je to tu?“

„V tejto kancelárii, v tejto benzínke!“ Postupne som mal tejto hry plné zuby!

„Kde stojí benzínka?“

„V Berkeley.“

„Kde je Berkeley?“

„V Kalifornii.“

„Kde je Kalifornia?“

„V Spojených štátoch amerických.“

„Kde sú Spojené štáty americké?“

„Na zemskom povrchu, je to kontinent na západnej pologuli. Socrates, ja...“

„Kde sú kontinenty?“

Netrzeplivo som vzdychol. „Na Zemi. Ešte si neskončil?“

„Kde je Zem?“

„V Slnčnej sústave, tretia najbližšia planéta Slnka. Slnko je malá hviezda v galaxii menom Mliečna dráha. Spokojný?“

„Kde sa nachádza Mliečna dráha?“

24

„Oh, prestaň, človeče!“ zastonal som a prevrátil očami. „V Univerze.“

„A kde,“ uškrnul sa Socrates, „je Univerzum?“

„Hm, Univerzum je ...“ Premýšľal som. „Existuje množstvo teórií ako vzniklo.“

„Nepýtal som sa ťa na to, ako vzniklo, ale na to, kde je?“

„Ja... ja neviem. Odkiaľ by som to mal vedieť?“

„Áno, to je ten rozhodujúci moment. Nemôžeš to vedieť a ani to nikdy vedieť nebudeš. Dozvedieť sa to je totiž nemožné. Teda nevieš, kde sa nachádza Univerzum a z toho vyplýva, že vlastne ani nevieš, kde sa nachádzaš ty. Skutočnosťou je, že ty vôbec nemôžeš vedieť, kde sa niečo čo i len trochu nachádza. Nemôžeš vedieť ani to, ako niečo vzniklo a ako to ďalej existuje. Všetko je neprebádaná hádanka.“

Socrates sa na chvíľu zamyslel. „Moja nevedomosť pramení z toho poznania — tvoje poznatky vyplývajú z nevedomosti. Ja som žartujúci blázon — ty si vážny osol!“

„Ale pozor,“ protestoval som. „Zrejme nevieš, kto som. Určitým spôsobom som niečo podobné ako bojovník. Som čertovsky dobrý športovec.“ A aby som svoje slová potvrdil, vyskočil som a z miesta som urobil salto vzad s pružným pristátím na koberci.

„Oh,“ povedal Socrates. „Výborne! Urob to ešte raz!“ „Nie je to žiadne umenie. Je to pre mňa maličkosť, Socrates.“ I keď som sa snažil, aby to všetko vyznelo príliš blahosklonne, povýšenecký úsmev som si predsa len nedokázal odpustiť. Podobné kúsky som predvádzal už mnohokrát deťom v parku. Aj tie potom vždy kričali: „Urob to ešte raz!“

„Teda dobre, Soc, dávaj pozor!“ Vymrštil som sa do výšky a práve som sa chcel prehnúť vzad, keď ma niečo — alebo niekto — zrazil prudkým úderom. Takmer kolmo som pristál na bruchu a zvalil som sa na gauč. Mexická deka vyletela do výšky a prikryla ma. Zahanbene som spod nej vykukol a zrakom som hľadal Socrata. Sedel pokojne na stoličke za písacím stolom a posmešne sa uškŕňal.

„Ako si to dokázal?“ Bol som zmätený.

„A tebe sa ako páčila malá prechádzka povetrím?“ nevinne sa usmieval. „Spravíš to ešte raz?“ Ale po krátkej chvíli povzbudzujúco dodal: „Neberte to tak tragicky, Dan. Aj takému zdatnému bojovníkovi, ako si ty, sa stáva, že vyvedie občas hlúposť.“

Zarazený som sa postavil a prestieral som deku na gauč. Musel som niečo robiť s rukami. Potreboval som čas, aby som si usporiadal myšlienky. Čo to Socrates so mnou spravil? Znovu ďalšia otázka, ktorá zostane pravdepodobne nezodpovedaná.

Soc medzitým vyšiel von, aby natankoval nákladný voz, vrchovato naložený haraburdím. „Teda o to ide tomuto podivnému svätcovi — akýmkoľvek spôsobom naštrbiť moju odvahu“, pomyslel som si. Ako je možné, že Socrates obchádzal prírodné zákony? Odporuje to predsa normálnemu ľudskému chápaniu.“

25

„Budia tajomstvá ešte stále tvoju zvedavosť?“ Hoci som ho nepočul vstúpiť, sedel opäť na stoličke, nohy preložené pohodlne jedna cez druhú. Zvedavo som sa predklonil vpred... ale chyba! Nepočítal som s opotrebovanými podhlavnicami na starom gauči. Tresk! Prekoprcol som sa a pristál na koberci. Socrates sa zvíjal od smiechu. Trpezlivo som sa pozbieral a usadil sa na mieste pristátia. Možno bola na príčine moja smrteľne vážna tvár, možno niečo iné. Nech to však bolo akokoľvek, keď sa Soc znovu na mňa pozrel, dostal ďalší záchvat smiechu. Urazene som vyskočil a chcel som odísť. Vtedy Socrates zvažnel; z jeho tváre a hlasu bolo cítiť úctu. „Posaď sa!“ ukázal na gauč. Sadol som si. „Pýtal som sa ťa, či chceš poznať tajomstvo.“

„Áno — ako sa skáče na strechy domov.“

„Počúvaj ma dobre, priateľ môj,“ povedal. „Ty si dostal možnosť rozhodnúť sa, či chceš poznať tajomstvo. Nechaj preto rozhodnúť mňa, ktoré ti porozprávam.“ „Prečo musíme neustále hrať podľa tvojich pravidiel?“ „Pretože je to moja benzínka! Preto!“ Vyštekol na mňa Socrates s prehnanou netrpezlivosťou — ako na duševne chorého. „A teraz dávaj dobrý pozor... Mimochodom, hm, sedíš dobre?“ Žmurkol na mňa a ja som zaťal zuby. „Chcem ti ukázať mnohé veci a porozprávať mnohé príhody, Dan, môžem ti prezradiť mnohé tajomstvá. Na túto púť sa vydáme spoločne — predtým však musíš pochopiť, že pri takýchto tajomstvách nie je podstatné to, čo vieš, ale to, čo robíš.“

Socrates vytiahol zo zásuvky stola rozčítaný lexikón a vysoko ho zdvihol nad hlavu. „Tu máš, poznávaj skutočnosti a využívaj vedomosti, ktoré si získal. Ale dokonale rozlišuj hranice poznania. Pretože poznatok sám o sebe nestačí, pokiaľ pri ňom chýba srdce! So samými vedomosťami svoju dušu nenasýtiš, nemôžeš zostať pri živote. Prostredníctvom vedomostí nenájdeš ani najvyššie šťastie a skutočný pokoj. Život od teba vyžaduje oveľa viac ako holé poznatky - žiada pocity, silné pocity a energiu. A život od teba žiada aj správne konanie - pokiaľ ti záleží na tom, aby si poznatky správne využil.“ „To predsa už viem dlhšiu dobu, Soc.“

„Áno, v tom je tvoj problém. Všetko vieš, ale nič nerobíš. Nie si bojovník.“ „Jednoducho ti nemôžem uveriť, Soc,“ povedal som. „Správal som sa predsa úplne ako bojovník. Škoda, že si ma nevidel v športovej hale!“ „Snáď skutočne pociťuješ rozhodnosť, neochvejnosť a obratnosť bojovníka a jeho telo — silné, pružné a plné energie, ktoré ti pomohol vypestovať náročný tréning. A možno v sebe cítiš aj srdce bojovníka — plné lásky ku všetkému, čo ťa stretáva. Ale hovorím ti, tieto vlastnosti sú v tebe izolované. Čo ti chýba, je spojivo. Preto by som ti mohol pomôcť, zmontovať ťa chlapče.“ „Ej, zadrž, starý priateľ! Ty mňa chceš zmontovať? Dovoľ, aby som sa zasmial!“

Pozri sa predsa na vec reálne. Som študentom univerzity — ty si nočný strážnik na

benzínovom čerpadle. Ja som sa stal majstrom sveta a ty musíš okamžite poslúžiť, keď si hvizdne kdejaký zákazník. Ty amatérčiš vo svojej dielni okolo 26 rozšrotovaných áut a pokiaľ sa náhodou nejaký úbohý blázon prechádza okolo, vystrašíš ho na smrť svojimi artistickými kúskami. A ty mi chceš pomáhať? Snáď by som mohol pomoci ja tebe — dať ťa znovu trochu dohromady!“ — V návale hnevu som si nevedomoval, čo rozprávam.

Ale každopádne mi to spravilo dobre. Socrates ma len vysmial. Bolo mu úplne jedno, čo si myslím o jeho sociálnom postavení. Prešiel na druhú stranu a čupol si predo mnou na zem. „Chcel by si ma dať dohromady? Dobre, možno dostaneš jedného dňa k tomu príležitosti. Zatiaľ však musíš pochopiť, aký je medzi nami dvomi rozdiel!“

Boxoval ma do rebier, len tak, zo žartu, ale napriek tomu to bolelo.

„Bojovník sa predstavuje...“

Zaútočil ešte raz. „Au! Prestaň láskavo,“ zareval som. „Lezieš mi na nervy!“

„...a somár reaguje!“

„No, a čo iného si čakal?“

„Boxujem ťa do rebier a ty začínaš zúriť. Urážam ťa a ty reaguješ výbuchom zúrivosti. Pokíznem sa na banánovej šupke...“

Ustúpil krok vzad, pošmykol sa a dopadol ako klaun na chrbát.

Škodoradostne som sa rozosmial. Vzpriamil sa a vážne sa na mňa zahľadel. „Všetky tvoje pocity a reakcie sú automatické, dopredu naprogramované a dopredu známe. Moje nie! Žijem spontánne. Tvoj život je pevne ohraničený tvojou minulosťou.“

„Ako to všetko vieš — s mojou minulosťou a tak?“

„Pretože ťa už roky pozorujem,“ povedal.

„Ach, skutočne?“ uchechtával som sa a čakal som na vtípné pokračovanie, ktoré mu pomôže vyľučkovať z tejto situácie. Ale žiadne nenasledovalo. Čas pokročil a ja som ešte stále premýšľal. Socrates sa medzitým vrátil dovnútra, poutieral si ruky do handry a naplnil pohár čerstvou vodou z nádrže. Zatiaľ čo malými dúškami pil, vysvetľoval som: „Je už neskoro, Soc. Musím ísť.“

Mám ešte na práci dôležité veci - týkajú sa školy.“

Socrates zostal nepohnute sedieť. Zdvihol som sa a obliekol som si kabát. Ozval sa, až keď som stál vo dverách. Hovoril pomaly a pokojne a každé jeho slovo ma zaboľelo.

„Porozmýšľaj dobre o svojich dôležitých veciach. Sú pre teba dôležitejšie ako šanca stať sa jedného dňa bojovníkom? Musím ti zopakovať — si osol, ktorý má v hlave namiesto mozgu obyčajnú slamu. Určite existujú dôležité veci a o tie sa musíš postarať. Ale v inej škole — nie v tej, na ktorú myslíš.“ Po celý čas som rozpačito civel na koberec. Teraz som zdvihol hlavu a pokúsil som sa na neho pozrieť. Ale nedokázal som to. Nedokázal som pozrieť mu do očí! Pokrčil som plecami a odvrátil som sa.

„Budeš potrebovať veľa energie,“ povedal. „Pokiaľ chceš obstáť v učení, ktoré ti budúcnosť prinesie, potrebuješ oveľa viac energie, ako máš dnes. Musíš odstrániť kŕče svojho tela a hlavu oslobodiť od nepotrebných poznatkov. Musíš otvoriť svoje srdce pre skutočné pocity.“

27

„Fajn, Socrates. Asi by som ti mal ukázať svoj študijný plán. Rád by som ťa navštívil častejšie, ale teraz to skutočne nepôjde. Nemám čas.“ „Možno máš menej času, ako si myslíš,“ povedal pochmúrne.

„Nerozumiem ti.“

„Ach, teraz na to zabudni. Pokračuj.“

„No, áno, samozrejme, že mám ciele. Rád by som sa stal šampiónom, prial by som si, aby naše družstvo zvíťazilo na majstrovstvách Ameriky, chcel by som dobre spraviť skúšky — to znamená, že musím čítať knihy a písať referáty. Povedz, čo mi môžeš ponúknuť ty? Mám snáď celé noci zaháňať trýznivé myšlienky a počúvať zážitky jedného, prepáč, ale komického svätca, ktorý by ma rád vtiahol do svojho sveta fantázie? To je predsa šialené!“

„Áno,“ kývol Socrates smutne hlavou. „Je to šialenstvo.“

Socrates sa skĺzol na stoličku a uprene sa zahľad do zeme.

„Aha!“ pomyslel som si. „Teraz sa blížia nástrahy starého, úbohého muža.“ Ale moje srdce mi našepkávalo, že tento schopný, excentrický kuvik, ktorý tvrdil, že je bojovník ho priťahuje. Tak som teda znovu vyzliekol kabát, vyzul si topánky a usalašil sa na svojom mieste na gauči. A vtedy mi napadla príhoda, ktorú mi raz rozprával môj starý otec:

Bol raz jeden kráľ, ktorý žil v zámku na jednom vysokom vrchu, odkiaľ mal výhľad na celú svoju krajinu. Kráľ bol u svojho ľudu veľmi obľúbený. Každý deň mu prinášali ľudia z mesta pekné darčeky a kráľove narodeniny slávila celá krajina. Ľudia milovali kráľa, pretože bol múdry a spravodlivý. Jedného dňa sa stalo nešťastie. Všetky studne v krajine boli otrávené a všetci — muži, ženy a deti — sa pomiatli. Len kráľ, ktorý mal na svojom hrade vlastnú studňu, zostal zachránený.

Krátko nato si začali šialení ľudia v celej krajine pošuškávať: „Ten náš kráľ je nejaký samotársky. Vôbec už nie je múdry a už nie je ani taký spravodlivý.“ Práve tak mnohí tvrdili, že kráľ sa vraj zbláznil. Preč bola jeho obľúbenosť, nikto mu už nenosil darčeky. Samozrejme, nikto už neoslavoval jeho narodeniny. Osamotený kráľ, hore na svojom vrchu, zostal celkom opustený. Nudil sa, takže jedného dňa sa rozhodol, že zostúpi dolu a odíde do mesta. Pretože v ten deň bolo strašne horúco, napil sa kráľ poriadny dúšok zo studne na tržnici. Večer slávilo celé mesto veľký sviatok. „Nášmu milovanému kráľovi sa navrátil jeho rozum“, jasali ľudia.

Teraz mi bolo jasné, že Socrates nemal na mysli svoju, ale moju

„pomätenosť“! Vstal som a konečne som chcel odísť. „Socrates, ty sám si predsa povedal, že sa mám riadiť svojou vlastnou intuíciou — a nie tým, čo mi povedia iní. Teda prečo mám zostať sedieť a počúvať ťa?“ „Dobrá otázka,“ zasmial sa. „A teraz práve taká dobrá odpoveď.“

Nehovorím o sebe. Nespomínam ani žiadne abstraktné teórie, ktoré som prebral z

kníh a od profesorov. Som človek, ktorý pozná svoje telo a svoju dušu. A preto

28 poznám aj dušu a telo iných ľudí. A dokáž mi,“ žmurkol na mňa, „že práve ja nie som ten pocit, ktorý ti našepkáva, že je čas odísť.“ Potom sa znova zhrbil nad kopu papierov a ja som bol — aspoň tak sa zdalo — prepustený.

Všetky nasledujúce dni boli poznačené mojou duševnou nestabilitou. Hlavou mi vírili zmätené myšlienky a pocit neistoty sa neustále stupňoval — pretože tento muž so mnou zaobchádzal ako s dieťaťom. Mal by som snáď s ním márniť čas na benzínovej pumpe, zatiaľ čo vo svojom vlastnom svete som bol uznávaný športovec — takmer hviezda?

V tréningu som sa vyburcoval k maximálnym výkonom. Bol som hrdý na svoju silu a obratnosť, bol som hrdý na ľahkosť, s akou som sa vznášal vysoko nad trampolínou a na razantnosť, s akou som rotoval okolo tyčí hrazdy. Ale predchádzajúci pocit uspokojenia sa už nevrátil. Pri každej novej prekážke, ktorú som zdolával, pri každej uznanej pochvale, som musel myslieť na spôsob, akým mnou tento starý muž zavibroval vo vzduchu — bez toho, aby pohol prstom! Hal, náš tréner, ma odvedol ustarostené bokom. „Nie si v poriadku?“ pýtal sa. „Všetko okay, Hal,“ zaklamal som. Len som už nemal jednoducho záujem klábovať s mládeňcami z nášho družstva o hlúpostiach. Uzavrel som sa do seba! Tejto noci sa opäť vrátil ťaživý sen o smrtke s kosou. Ale s jedným rozdielom: Smejúci sa Socrates, zahalený čiernou kutňou ukrutného kosca, namieril na mňa zbraň a keď zaznel výstrel, z ústia zaviala zástavka s nápisom:

Tresk! Tento krát som sa pre zmenu nezobudil s hrôzostrašným výkrikom, ale s tlmeným smiechom.

Nasledujúci deň som vo svojej poštovej schránke našiel list. Boli na ňom len dve slová: ‚Strechy — tajomstvá‘. A keď sa Socrates krátke pred polnocou zjavil v službe, sedel som už na prahu dverí kancelárie a nedočkavo ho vyčkával. Pokúšal som sa vyspovedať muža z dennej zmeny! Či by mi nemohol prezradiť Socratovo skutočné meno? Jeho adresu? Len krčil ramenami! „Nemám ani šajnu. Nejaký starý muž, ktorý s obľubou preberá nočné zmeny.“ Socrates si vyzliekol zimník. „Konečne si prišiel,“ zvolal. „Chceš mi prezradiť, ako si sa dostal na strechu?“ „Hm,“ zauvažoval. „Verím, že teraz si už konečne pripravený vypočuť si to.“

Tvár mu zväžnela.

„Teda v Japonsku kedysi existovala elitná skupina vojenských bojovníkov, ktorí boli medzi ľuďmi nazývaní bojovníci smrti.“ Posledné slovo zdôraznil tlmeným, priškrteným hlasom a sám pritom vyzeral tak pochmúrny, že mi po chrbte prebehla hrôza.

„V skutočnosti,“ pokračoval, „sa volali Ninjovia. Povrávali sa o nich hrôzostrašné veci. Hovorilo sa, že sa dokonca dokázali zmeniť na zvieratá a letieť povetrim — samozrejme len na krátke vzdialenosti.“

„Samozrejme,“ ozval som sa nevďačne. Opäť som pocítil, ako sa s ocelovým chladom vynárajú oné dvere do sveta snov. Ale boli to len dvere do dielne, cez ktoré mi Soc kýval, aby som vyšiel von.

„Musím vymeniť sviečky,“ zamrmlal a strčil hlavu pod pochrómovanú kapotu vozidla.

„No a čo bude so skokom na strechu?“ Nepovolil som. „Najprv práca a až potom zábava,“ zasmial sa. „Buď predsa trpezlivý, určite sa to vyplatí!“

Čupol som si na dielenskú lavicu a hral som sa s kladivom. „Táto práca ma skutočne baví,“ počul som ho mrmlať z hĺbky motorového priestoru, „pokiaľ je človek pri nej pozorný.“

Jemu môže niečo také spôsobiť radosť. Mne v žiadnom prípade. Naraz odhodil Socrates sviečky a kľúč na zem a priskočil k vypínaču. V tom okamihu dielňu zaplnila taká hustá tma, že som nevidel pred očami vlastnú ruku. Nezvyčajné! Kto vie, pomyslel som si, čo všetko ho ešte mohlo napadnúť — po tých jeho strašidelných príhodách o Ninjoch.

„Socrates? Soc, kde si?“ „Kde si ty?“ zadunelo za mojím chrbtom. Preľaknuto som sa rozbehol dookola a pribrzdil som tesne nad kapotou chevroletu, odstaveného na kolíkoch. „Ja... ja neviem....“ zakoktal som. „Veľmi správne!“ zasmial sa a znova rozsvietil svetlo.

„Nech je akokoľvek, robíš pokroky.“ Usmieval sa bez príčiny ako siamská mačka. Zatiaľ čo skúsenými pohybmi ruky namontovával nové zapaľovacie sviečky a dával si dolu ochrannú prilbu, pokračoval vo svojom rozprávaní ďalej:

„Títo Ninjovia neboli žiadni kúzelníci. Ich tajomstvo bolo ukryté v telesnom a duševnom tréningu. Bol oveľa intenzívnejší, ako si vôbec dokážeš predstaviť.“ „Socrates, k čomu smeruješ?“

„Pokiaľ chceš vedieť, k čomu vedie cesta, musíš vydržať, až kým nedôjdeš na jej koniec,“ uškrnul sa a pokračoval vo svojej príhode. „Ninjovia dokázali s ťažkou vojnovou výzbrojou preplávať rieku, šplhali sa ako jašteričky na zvislé skalné útesy, pričom využívali nepatrné trhliny ako záchytné body. Vyrobili vynikajúce povrazy na šplhanie, tenké a takmer neviditeľné. Poznali veľa trikov na oklamanie protivníka, krycie a ústupové manévry.“

Predovšetkým však,“ pokračoval, „Ninjovia boli fantastickí skokani.“

„No konečne, teraz sa dostávame k tajomstvu.“

„Bojovníci boli od naj rannejšieho detstva trénovaní v skákaní!“ povedal. „Rodičia dali malému chlapcovi obilné zrnó a prikázali mu, aby ho vysadil. Steblo začalo rásť a mladý bojovník ho musel preskakovať. Rastlina neustále rástla a malý Ninja skákal čoraz vyššie a vyššie. Čoskoro mu steblo prerástlo cez hlavu, ale pre malého Ninju to nsmela byť žiadna prekážka. Keď bolo steblo nakoniec také vysoké, že mladý bojovník ho už nedokázal preskočiť, rodičia mu dali nové zrnó a musel začať od začiatku. Také obilné steblo, ktoré by mladý Ninja nedokázal preskočiť, však ešte nevyrastie“ Socrates spravil dlhú prestávku. „Nerozumieš? Mladí Ninjovia trénovali s obilnými stebkami. A ja trénujem so strechami domov.“

30

Mlčal som, úplne ma vyviedol z miery. Socrates na mňa pozrel a jeho smiech sa rozozvučal po celej dielni. Smial sa a smial a nakoniec si musel sadnúť na nárazník datsunu, okolo ktorého práve amatérčil. „To je všetko?“ opýtal som sa rozčarovaný. „Viac mi o svojom superskoku nemôžeš prezradiť?“

„To je všetko, Dan, čo ti môžem prezradiť predtým, než to dokážeš sám,“ odpovedal, „Naučíš ma teda skákať na strechy domov?“ Pozrel som na neho plný očakávania.

„Možno áno, možno nie. Každý človek disponuje určitými výnimočnými schopnosťami. Možno budeš skákať na strechy,“ smial sa. „Ale v tomto momente budem úplne spokojný, ak mi hodíš skrutkovač.“

Prehodil som mu skrutkovač. Zachytil ho vo vzduchu, napriek tomu, že stál ku mne obrátený chrbtom. Keď skrutkovač viac nepotreboval, hodil mi ho späť. „Dávaj pozor!“ zvolal. Zalapal som vo vzduchu a ... s buchotom spadol na zem. Bolo to do porazenia! Stále mi musel niečo dokazovať. A nešetril výsmechom. Týždne utekali a na „nočný život“ v benzínke som si zvykol. S údivom som zistil, že moje dobrodružstvo so Socratom mi prináša viac uspokojenia ako tréning v športovej hale. Vlastne sme nerobili nič zvláštne. Pomáhal som mu pri obsluhu zákazníkov, on tankoval benzín, zatiaľ čo ja som čistil ochranné sklá proti vetru. V prestávkach ma často nabádal, aby som mu rozprával o svojom živote. Čo sa týkalo jeho súkromného života, bol mlčanlivý. Raz som sa ho spýtal, čo ho na mojich zážitkoch tak zaujalo? „Snažím sa porozumieť tvojim ilúziám, aby som dokázal určiť mieru ochorenia,“ vysvetľoval mi celkom vážne. „Predtým, než budeš mať dovolené otvoriť bránu, ktorou vkročíš na cestu bojovníka, musíme dokonale ,vyupratovať“ tvoju hlavu. „Oh, moju hlavu vynechaj z hry. Som celkom spokojný s takou, aká je.“ v „Keby si bol skutočne spokojný, pravdepodobne by si nebol tu,“ trpezlivo vysvetľoval. „Už viackrát v priebehu svojho života si sa zmenil. Prečo teda nie ešte raz — ale tentoraz od základov?“

Opatrne! Hovoril som si. Ešte stále tohto muža dokonale nepoznám. Čo je šialený? V skutočnosti som sa v Socratovi nikdy nevyznal. Raz bol vážny, inokedy veselý a rozpustilý, ba niekedy až ukážkovo detinský. Stalo sa, že sa ako blesk vyrútil za psom, ktorý si bez strachu dovolil zdvihnúť nohu pred našou benzínkou a... nezabudol pri tom štekať. A toto všetko uprostred dlhej prednášky o význame nenarušenej duševnej rovnováhy!

Inokedy sme sa zavčas rána po prerozprávanej noci vytratilí ku Strawberry Creek. Stáli sme na moste a pozorovali riekku, rozbúrenú zimným dažďom.

„Zaujímalo by ma, aká hlboká môže byť dnes rieka?“ prehodil som viac-menej pre seba. V nasledujúcom momente som sa plahočil v dymiacom, kalnom prúde. Zhodil ma z mosta!

„No, aká je hlboká?“ smial sa.

31

„Akurát pre mňa!“ prskal som a s premočenými šatami som sa teperil na breh. Nemohol som však poprieť, že medzi nami dvoma boli skutočne veľké rozdiely. Počas našich dlhotrvajúcich nočných rozhovorov som sa neustále napchával bonbónmi a tabličkami čokolády, zatiaľ čo Socrates pokojne prežúval jablko alebo hrušku. Kým som na gauči hekticky menil polohu z miesta na miesto, Socrates, kludný ako Buddha, sedel na svojej stoličke pri písacom stole. Ja som sa pohyboval nešikovne, hlučne a zmätene, zatiaľ čo Socrates prekĺzol po koberci s mrštnosťou mačky. Pritom bol už starý muž!

Jeho ponaučenia mi postupne odhalili nový pohľad na svet. Jedného večera som sa sťažoval, ako nepriateľsky a neférové sa ku mne zachovali moji spolužiaci.

Socrates potichu a dôrazne povedal: „Preber radšej sám zodpovednosť za svoj život, namiesto toho, aby si vinil iných ľudí alebo okolností. Otvor oči a rozpoznaš, že tvoje šťastie, tvoje zdravie a celé tvoje postavenie v živote je zapríčinené tebou samým — či vedome alebo nevedome.

„Nerozumiem ti, Socrates,“ protestoval som. „Mám rozhodne iný názor.“ „Potom dovoľ, aby som ti porozprával krátku príhodu o takých mladíkoch, ako si ty:

Sam pracoval na stavbe v jednom meste uprostred Západu. Každý deň, keď zaznela siréna oznamujúca obedňajšiu prestávku, kolegovia si prisadli a rozbalili si svoje balíčky s jedlom. A pravidelne počúvali, ako sa Sam ľutoval:

„Dočerta s tým,“ jačal. „Už zasa sendvič s orieškovým maslom a marmeládou. Nenávidím maslo z orieškov a marmeládu!“

Tak to išlo donekonečna deň čo deň, až kým toho nemali kolegovia práve dosť. „Počúvaj,“ povedal jeden. „Ak nemáš rád orieškové maslo a marmeládu, potom povedz konečne svojej starej, aby ti dala niečo iné.“ „Nech ma Pán Boh chráni,“ zaprotestoval Sam. „Ja nie som ženatý. Sendvič si pripravujem sám.“

Socrates zamyslene zmĺkol. Po krátkej prestávke dodal: „Vidíš, aj v živote si sendvič pripravuje každý sám pre seba.“

Pohodil predo mňa papierové vrecúško, v ktorom boli dva sendviče. „Dal by si si syr s paradajkami — alebo paradajky so syrom?“

„No, jedno lepšie ako druhé,“ zavtipkoval som.

Zatiaľ čo som s plnými ústami prežíval, Socrates rozprával: „Až vtedy sa môžeš stať plnohodnotným človekom, keď si pripravený prevziať celú zodpovednosť za svoj život. Až potom pochopíš, čo znamená byť bojovníkom.“ „Mnohokrát ďakujem, Socrates, za jedlo, aj za duševný nápoj!“ povedal som s veľkolepým úklonom. Obliekol som si kabát a rozlúčil som sa. „Nejaký čas nebudem môcť zasa prísť, vieš? Skúšobné obdobie je predo dverami a okrem toho by som chcel o mnohých veciach popremýšľať!“

32

Predtým, než stihol niečo odvetiť, kývol som mu priateľsky na pozdrav a vydal som sa na cestu domov.

V priebehu posledných prednáškových týždňov som sa usilovne biffoval a počas tréningu v hale som vydal zo seba toľko, ako ešte nikdy predtým. Ale vždy, keď som si doprial prestávku, prikradli sa ku mne zvláštne myšlienky. Môj vlastný byt mi začínal pripadať cudzí.

Prvýkrát vo svojom živote som stál pred voľbou medzi dvoma skutočnosťami. Jedna sa mi zdala takmer šialená — druhá — ešte stále — rozumná. „Ale nie som to snád ja, kto sa často chová nesprávne?“ pýtal som sa sám seba. Nevedel som. Rozhodol som sa preto, že sa zatiaľ nebudem viazať. Napriek tomu som nemohol zahnať podozrenie, že Socrates nie je až taký

pomätený. Možno! Takmer vo všetkom, čo povedal o mne a o mojom doterajšom živote, mal vždy pravdu. Áno, mal vo všetkom len pravdu! S hrôzou som pochopil, ako ľahostajne som sa správal k ľuďom z blízkeho okolia a k svojim priateľom. Napríklad Bill, spadol cez prázdniny z koňa a zlomil si rameno. Čo zostalo z jeho športovej kariéry? To predsa nebol môj problém! Rick skúšal celé leto salto s točeným obratom. Konečne sa mu podarilo - a ja som sa s ním nedokázal tešiť. Moja sebaúcta rýchlo klesala pod ťarchou nového sebazpoznávania. Jedného večera, krátko pred skúškou, niekto zaklopal ticho na moje dvere. Otvoril som — a bol som šťastný a prekvapený! Bola to Susie, blondavá pastva pre oči s reklamným úsmevom. Už celé týždne som ju nevidel. Uvedomil som si, aký som bol osamotený.

„Smiem ísť dovnútra, Dan?“

„Ó, áno, vyzleč si kabát. Naozaj, veľmi ma teší, že si prišla. Nemáš chuť niečo zjesť alebo niečo vypiť?“

Susie sa na mňa neisto zahľadela.

„Čo sa deje, Susie?“

„Neviem... Danny, v poslednom čase si sa veľmi zmenil.“ Pohládila ma po líci.

„Niečo s tvojimi očami... hľadáš nejako ináč...“

Položil som jej ruku na plece. „Zostaň pri mne, Susie. Prosím!“ „Oh, a ja som si už myslela, že by si to nikdy nedokázal povedať. Vidíš, ešte šťastie, že som si zobrala so sebou zubnú kefku...“

Nasledujúce ráno som sa obrátil v posteli a zvedavo som si prezeral vlasy, ktoré rozčuchané a voňavé ako letné seno ležali na mojej hlavni. Na svojich pleciah som zacítil mäkký dych.

Vlastne by som mal byť šťastný! Napriek tomu bola moja nálada pochmúrna, presne ako obloha vonku za oknom. Odvtedy sme boli Susie a ja spolu častejšie. Nebol som pre ňu určite žiaden zábavný spoločník, ale jej temperament vystačil pre nás oboch. Čosi ma však neustále odrádzalo, aby som jej porozprával o Socratovi. Bol to úplne iný svet; svet, na ktorom nemala Susie žiadnu účasť. Ako by mu aj mohla porozumieť, keď doteraz nepochopila premenu, ktorá sa udiala so mnou?

33

Skúšky prichádzali a odchádzali. Obstál som celkom dobre, ale bolo mi to jedno. Susie odcestovala na prázdniny domov a ja som bol rád, že môžem byť znovu sám so sebou.

Čoskoro ubehli aj veľkonočné prázdniny a teplý vetrík šantiaci v uliciach Berkeley zvestoval prichádzajúcu jar. Vedel som, že mi nezostávalo nič iné, len sa ešte raz vrátiť do sveta toho nezvyčajného bojovníka, do osamotej nočnej benzínky na Rainbow's End.

Už som nemal strach pred Socratom, pred jeho prevahou a jeho výsmechom. Tentoraz by som mu všetko dokázal vrátiť!

1.

NÁSTRAHY MÁGIE

Bolo už neskoro večer. Oddychoval som po večeri a náročnom tréningu. Krátko pred polnocou som sa prebudil a chladnou nocou som kráčal k benzínovej pumpe. Do chrbta mi dul popudlivý morský vietor, akoby ma chcel rýchlejšie pohnať cez chodník campusského parku.

Na starej dôverne známej križovatke som sa zastavil. Začínalo mrholiť a vlhko mi prenikalo pod odev. Striaslo ma. V priateľskom svetle kancelárie benzínovej pumpy som zbadal Socrata. Sedel za stolom a pil z pohára. Zmiešaný pocit strachu a predčasnej radosti mi zviazal hrudník a rozbúchal moje srdce rýchlejšie.

Sklonil som hlavu. Prebehol som križom cez ulicu a blížil som sa k dverám kancelárie. Chladný vánok sa mi znovu zaprel do tyla. Schúlil som plecيا a keď som hlavu znovu zdvihol, uvidel som ho stáť vo dverách. Vetril ako vlk uprostred noci a hľadel mojím smerom. Mal som pocit, že vidí cezo mňa. Znovu ma prepadli spomienky na smrť s kosou. Vedel som, že tento muž má srdce plné lásky a porozumenia; ale súčasne som cítil, že za jeho tmavými očami striehne veľké, neznáme nebezpečenstvo.

Socrates ma priateľsky pozdravil a môj strach okamžite pominul. „Dobre, že si znovu prišiel.“ Otvoril mi dvere a pozval ma do kancelárie. Práve som si chcel — tak ako zvyčajne — vyzuť topánky, keď zaznel zvonček. Do vjazdu čerpacej stanice sa na vyfučaných pneumatikách rozhegano terigal starý rozbitý plymouth.

Socrates, zahalený v pršiplášti, bol okamžite vonku. Pozoroval som ho cez zarosené okenné sklá a naraz som nevedel pochopiť, prečo som sa tak bál. Vonku sa zhlučkovali ťažké daždivé mračná a mňa znovu prepadla oná nedefinovateľná sklúčenosť. Pred očami sa mi vynoril rozmazaný obraz kostlivca a klepotanie dažďových kvapiek na streche mi pripomínalo údery bieleho kostnatého prsta na bubon. Stiesnene som hľadal miesto na gauči. A ešte k tomu tá bolesť svalov z popoludňajšieho tréningu. Majstrovstvá štátov stáli pred dverami a adekvátne tomu nám dávali zabrať.

Naraz stál Socrates vo dverách a kričal: „Pod' von, rýchlo!“ Potom ma

znova nechal samotného. S utrpením som si obul topánky a vykukol som cez

35 zarosené okenné tabule. Tam vzadu, za čerpadlom, som zbadal Socrata. Stál bez pohnutia a jeho premoknutý pršiplášť vyzeral ako čierna kutňa. Nie! Za nič na svete nevyjdem von! Táto priateľsky svetlá kancelária bola bezpečným opevnením, mojím útočiskom pred tmavým nočným nečasom vonku. Socrates mi znovu kývol. Vzoprel som sa vlastnému rozhodnutiu a vyšiel som von.

Keď som sa opatrne priblížil, zašepkal: „Načúvaj! Cítiš to?“

„Čo?“

„Vnímaj!“

V tomto momente dážď prestal a zmenil sa na vietor. Zvláštne! Naraz bol teplý, jarný vánok.

„Myslíš ten vietor, Socrates?“

„Áno. Vietor sa zmenil. Signalizuje zmenu v tvojom živote. Snáď to ešte nevieš — a ja som to doteraz tiež nevedel — ale táto noc znamená pre teba rozhodujúci okamih. Odišiel si preč, ale znovu si sa vrátil. Tvoj vietor nabral nový smer.“ Zamyslene na mňa hľadel. Potom sa vrátil späť do kancelárie, akoby sa nebolo nič stalo.

Usadil som sa na dôverne známy gauč. Socrates si sadol na stoličku k písaciemu stolu a pohľadom ma priklincoval pevne na miesto. A hlasom, dostatočne silným k tomu, aby prenikol cez steny a dostatočne jemným, aby pripomínal marcový vánok, oznámil: „Teraz musím pre teba niečo urobiť. Buď bez starosti.“

Vstal.

„Socrates, naháňaš mi strach,“ vyjachtal som a zasunul som sa späť na gauč, zatiaľ čo on sa približoval nehlučnými krokmi — ako tiger ku svojej koristi. Rýchlym pohľadom cez okno preveril, či nás niekto nepočúva, potom si kľakol predom mňa a zašepkal: „Pamätáš sa, Dan, raz som ti už povedal, že predtým, než budeš môcť vstúpiť na cestu bojovníka, musíme zmeniť tvoje myslenie.“ „Áno, ale ja vlastne neverím ...“

„Buď bez starosti,“ zopakoval. „Mysli na výrok Konfúcia: Len povýšenecky mudrc a nevedomý blázon sa nezmenia.“

S týmito slovami mi ľahučko priložil ruky na sluchy. V prvom momente sa nedialo nič, ale potom som pocítil prudký tlak, ktorého intenzita sa rýchlo stupňovala. Počiatočné hlasné hučanie sa zmenilo v hrmot morského príboja, začul som hlas zvonov a v hlave mi vybuchovali rozbušky. Potom som zbadal svetlo, žiarivo jasné svetlo... Vyzeralo ako zrkadlenie mojej explodujúcej lebky. Vedel som, že v tomto momente niečo vo mne zomrelo a niečo Nové sa práve narodilo. ... a svetlo ma úplne pohltilo.

Keď som znovu prišiel k vedomiu, ležal som na gauči. Socrates mi držal pri perách pohár s čajom a jemne mnou triasol. „Čo... sa... so mnou stalo?“

„No, dalo by sa to vysvetliť asi tak, že som zosilnil tvoju vlastnú energiu a do tvojho mozgu som napojil nové elektrické spínacie obvody. Ohňostroj — ten si videl. Bol to jasot tvojich mozgových buniek nad prílivom novej energie. Konečne si sa oslobodil od svojej celoživotnej ilúzie o poznaní. Obávam sa, že zvyčajné

36 vedomosti, múdrosť získaná z kníh a v škole, ťa v budúcnosti už viac neuspokoja.“

„Nerozumiem,“ zahundral som.

„Pochopíš.“

Naraz som pocítil veľkú únavu. Mlčky sme pili čaj. Potom som vstal, navliekol som si pulóver a ako vo sne som sa vydal na cestu domov. Nasledujúci deň som sedel na prednáškach a počúval svojich profesorov ako bľabotali samé nezmysly. Dobrák Watson sa nám napríklad pokúšal vysvetliť, ako politický inštinkt Winstona Churchila ovplyvnil výsledok II. svetovej vojny. Prestal som si robiť poznámky. Okrem toho ma veľmi upútali žiarivé farby a tvary posluchárne. Cítil som vyžarujúce energetické polia svojich priateľov. Šum hlasu môjho profesora sa mi videl oveľa zaujímavejší ako myšlienky, ktoré prednášal. Akú mašineriu to Socrates vo mne uviedol do chodu! Ak to takto so mnou pôjde ďalej, semestrálnu skúšku nikdy nespravím. Bolo po prednáške a ja som sa spolu s davom ostatných študentov tlačil von. Na chodbe som sa úplne zahĺbil do fascinujúcej vzorky kobercov. Zrazu som začul vedľa seba túžobný hlas: „Oh, Danny! Už niekoľko dní som ťa nevidela: Tak často som ti telefonovala ale nikdy si nebol doma. Povedz, kde vlastne trčíš celý čas?“

„Ach, Susie! To je fajn, že ťa znovu vidím. Kde, ja ...? Ach, vieš, ... učil som sa.“ Zneistel som. Slová Susie poletovali predomnou vo vzduchu ako motýle. Už som nerozumel, čo hovorila. Ale celkom zreteľne som vnímal, čo Susie cítila: poníženie, trochu žiarlivosti, nemú výčitku. Ale jej tvár na mňa žiarila tak, ako vždy.

„Mali by sme si raz sadnúť a porozprávať sa,“ povedal som. „Ale vieš, teraz nemám čas. Musím hneď na tréning.“

„Ó, áno, na to som celkom zabudla.“

Opäť som pocítil jej rozčarovanie.

„Fajn,“ povedala, smejúc sa. „Takže sa čoskoro uvidíme?“

„Ale áno, Susie!“

„Ach,“ spomenula už takmer v polobehu, „Watsonova prednáška — nebola dnes ohromná!? Tá vec s Winstonom Churchilom... skutočne zaujímavé!“ „Akože? Čo? Hm, áno. Báječná prednáška ...“

„Good bye, Danny.“

„Good bye.“ Pokrčil som plecami. Spomenul som si, čo Socrates povedal o mojej ostýchavosti a bojzlivosti. Hoci ja sám som sa považoval za sebavedomého, asi mal pravdu. Opakovane som sa presviedčal o tom, že v kontakte s inými ľuďmi som sa necítil príliš dobre. Nevedel som, o čom by som mal rozprávať...

Vedel som však celkom presne, čo mám urobiť teraz — aspoň v toto popoludnie v športovej hale. Bol som v mimoriadnej kondícii a pohode. Bez problémov som prelietaval nad náradím — péroval, skákal a preskakoval ako šimpanz — ako klaun, ako čarodejník. Nemohol som spraviť chybu, pretože moja hlava bola dokonale čistá. Cítil som sa uvoľnený, pružný a ľahký ako pierko. Na

trampolíne sa mi po prvýkrát podarilo salto s jeden a pol obratom vzad, s pol 37 otočkou v závere. Na vysokej hrazde som zacvičil dvojité točené salto — figúru, ktorá bola v Amerike predvedená po prvý raz.

Čoskoro na to odletelo naše družstvo do Oregonu, na zväzové majstrovstvá Ameriky. Stretnutie sme vyhrali — bol to sen plný slávy a úspechu. Až v lietadle som opäť prepadol strachu a pochybnostiam. Ešte stále som nepochopil, čo sa so mnou udialo v onú noc, keď som pred sebou uvidel ohňostroj explodujúcich svetiel. Voľačo sa však muselo stať. Aj Socrates to predsa povedal. Ale čo? Bola to otázka, ktorá ma znepokojovala. Snáď Soc skutočne nebol taký dobrosrdečný, ako pôsobil. Snáď bol predsa len zlý a nebezpečný človek. Tieto myšlienky zmizli v okamihu, keď som otvoril dvere, vstúpil do kancelárie benzínovej pumpy a uvidel jeho úsmev plný očakávania. Ešte som sa ani neusadil a už sa pýtal:

„Máš chuť na zaujímavú cestu?“

„Cestu?“ ozval som sa ako ozvena.

„Áno, výlet, cesta do neznáma — dobrodružstvo.“

„Nie, pekne ďakujem. Kvôli tomu som sa nevyzliekol.“ „Nezmysel!“ zahrnel tak hlasno, až sme sa obidvaja preľaknuto ohliadli, či nás snáď niekto nepočul. „Psst!“ okamžite zašepkal. „Nie tak nahlas, veď prebudiš susedov zo spánku.“

Rozhodol som sa využiť jeho dobrú náladu a pokúsiť sa o konfrontáciu.

„Socrates,“ povedal som, „odvtedy, čo ťa poznám, môj život sa stal nezmyselný. Nič mi neklape, ku všetkému sa staviam ľahostajne — k štúdiu, k iným ľuďom, k vlastnej budúcnosti. Jediné, čo mi ešte spôsobuje radosť, je tréning.“ Provokačne som na neho pozrel. „Nemyslíš, že by si sa mal pričiniť o to, aby som sa cítil lepšie? Je to snáď povinnosťou učiteľa, alebo sa mýlim?“

Socrates sa klepol do čela a ohromene odvetil. „To je logika! Som predsa súčasťou cesty, ktorú si sám hľadal. Alebo som ťa snáď ukradol z detského kočiaru a držím ťa v zajatí? Veď môžeš kedykoľvek odísť,“ povedal a podržal predou otvorené dvere.

V tom momente pribrzdila vpredu nádherná čierna limuzína. Socrates zahuhňal, parodujúc britský akcent: „Prosím, Sir, voz je pripravený!“ Vyviedol ma z miery a asi preto som si skutočne myslel, že sa týmito luxusnými saňami vydáme na cestu. Prečo aj nie? V Socratovom svete bolo možné všetko. Ako omráčený som vyšiel von, otvoril zadné dvere vozidla a chcel nastúpiť. Vystrašený som hľadel do vráskavej, ochabnutej tváre muža, ktorá zaiskrila rozhnevanými očami. Okolo krku držal vlastnícky mladé dievča. Určite nemala ani šesťnásť — asi jedna z taxi-girls, pracujúca v uliciach Berkeley. Silná ruka ma zdrapila za golier a strhla späť. Socrates pribuchol dvere a zdvorilo sa uklonil šoférovi: „Prepáčte prosím, pane, ale môj mladý priateľ ešte nikdy nevidel také nádherné auto, a preto chcel... že je tak, Jack?“ Nahlúplo som sa uškrnul. „Povedz,“ šepkal som. „O čo tu vlastne ide?“

Ale Socrates si ma nevšimol a úplne sa sústredil na predné sklá limuzíny.

Keď nerovný párik odfrčal, spýtal som sa, celý červený od rozpakov. „Socrates, prečo si ma nezadržal? Taká hanba!“

„Áno, skutočne si sa zachoval ako osol. Ale nepredpokladal som, že si taký ľahkovážny.“

Stáli sme oproti sebe v prenikavej žiare neónu a obidvaja sme hľadeli uprene do zeme. Zatiaľ čo sa Socrates zo všetkého pokojne uchechtával, ja som sa musel ovládať so zaťatými zubami.

„Už stačilo, viac nebudem hrať kvôli tebe idiota!“ reval som na neho.

„Veď ti tá úloha sedela ako uliata.“

Zatrúbil som na ústup a ako nepríčetný som vpochodoval do kancelárie. „A vôbec,“ nadával som, „čo ťa to napadlo, volať ma Jack?“ „I-A-CK híka osol,“ zaškľabil sa.

To boli posledné kvapky. Čaša pretiekla! Teraz som musel tomuto nevzdelancovi ukázať, že viac mi už nemôže imponovať. Že nemám žiaden strach pred jeho svetom tajomstiev a bojových skutkov.

„Dobre, vydajme sa pre mňa za mňa na tú cestu...“

„Pozrime, tvoja nová vlastnosť? Danny, hazardér?“ „Hazardér či nehazardér — v žiadnom prípade nie som slepý náboj. Na to môžeš vziať jed. Povieš mi konečne, kam vedie tá cesta? A z akého dôvodu sa ťa pýtam? Pretože by som tu konečne mal prevziať vedenie ja — nie ty!“ Socrates trpezlivo vzdychol. „Nemôžem ti nič sľúbiť, Dan. Cesta bojovníka vedie cez subtílné stupne, ktoré nezasvätený nerozpozná. Doteraz som sa ti snažil vysvetliť len to, čím bojovník nie je, preto som ti názorne predviedol tvoje vlastné omyly. Snáď to čoskoro pochopíš. Predtým ťa však musím zobrať na cestu. Teraz pod!“

Viedol ma do komory, ktorú som si doteraz nikdy nevšimol, dozadu, za dielenské regály. Stál tu jediný kus nábytku — masívne staré kreslo uprostred šedivého koberca. Pred očami sa mi zatmilo a pocítil som nevoľnosť od žalúdka. „Sadni si,“ prikázal.

„Nie! Najprv mi vysvetli, čo to všetko znamená.“ Vzdorovito som prekrížil ruky na prsiach.

„Počúvaj ma dobre,“ vybuchol, očividne na konci so svojou trpezlivosťou. „Bojovník som ja — a ty si obyčajný šašo. Chceš mi rozkazovať? Dočerta, nebudem ti nič vysvetľovať dopredu. Sadni si a drž zobák. Alebo zmizni a zabudni, že si ma vôbec niekedy poznal.“

„Myslíš to vážne, Soc?“

„Áno, smrteľne vážne!“

Zaváhal som, potom som sa posadil do kresla, tak ako mi prikázal.

Socrates vytiahol zo zásuvky zopár dlhých povrazov a začal ma nimi spútať. „Čo máš v úmysle? Chceš ma snáď mučiť?“ Smial som sa položartom, ale v mojich slovách bolo skutočne aj trochu obavy.

„Nie, teraz buď ticho,“ povedal, zatiaľ čo omotával jeden z povrazov okolo mojich bokov a zauzlil ho o kreslo. Sedel ako bezpečnostný pás.

„Má to byť snáď cesta lietadlom?“ nervózne som sa opýtal. „V určitom zmysle áno,“ zamrmlal. Potom sa prikrčil, zobral moju hlavu medzi svoje dlane a palcami mi ľahko tlačil na čelo. Rozklepali sa mi ruky, naliehavo som potreboval ísť na toaletu, ale... v nasledujúcom momente som na všetko zabudol.

Pred mojimi očami iskrili farebné svetlá a zazdalo sa mi, že počujem hlasy, ktoré som dobre nerozumel, pretože boli príliš vzdialené. Teraz sme obidvaja putovali dlhou chodbou, zahalenou hustou hmlovinou. Moje nohy sa pohybovali napriek tomu, že som pod nimi necítil zem. Po obidvoch stranách sa týčili vysoké stromy. Tie sa zmenili na výškové budovy, výškové domy sa premenili na skalné cimburie a my sme sa škriabali hore strmou roklinou. Hmla sa rozťahla. Surový ľadový vzduch. Pred nami sa rozprestierala celistvá zelená prikrývka oblakov, vpíjajúca sa na horizonte do oranžovočerveného neba a vzdialená na míle od nás samotných.

Chvel som sa od strachu. Chcel som niečo povedať, ale môj hlas bol len tlmený, akoby priškrtený. Neovládateľne som sa triasol na celom tele. Socrates mi položil ruku na brucho. Okamžite sa po mne rozšírilo nádherné, upokojujúce teplo a uvoľnil som sa. Potom ma uchopil za ruku a vybehli sme von z priepasti — z ohraničenia sveta.

Ponorili sme sa do zelenkavej vrstvy oblakov a o chvíľu sme sa kolísali, zavesení v trámoch stropu akéhosi športového štadióna, ako dva obrovské opité pavúky.

„Oh,“ povedal Socrates. „Asi som sa trochu prepočítal.“

„Dočerta,“ fučal som a kopajúc som hľadal lepšiu oporu vo svojej vzdušnej polohe. Socrates si zhovievavo čupol na brvno vedľa mňa. Mal som možnosť s úžasom sledovať, ako neuveriteľne zručne sa pohyboval — bol to predsa už starý muž! „Oh, pozri,“ volal som, „pod nami sa odohráva športová súťaž. Socrates, ty si sa zbláznil!“

„Kto sa tu zbláznil?“ povedal. „Myslel som, že to mala byť tvoja cesta alebo snáď nie?“

„Ako sa odtiaľto dostaneme dolu?“

„Presne tak, ako sme vyšli hore, to je predsa jasné.“

„A ako sme vlastne vyliezli hore?“

Poškriabal sa po hlave. „Presne neviem. Vlastne som dúfal, že nám dajú predné sedadlá. Ale pravdepodobne bolo všetko vypredané...“ Dostal som hysterický záchvat smiechu. „Pekné prekvapenie!“ Socrates mi pritlačil ruku na ústa. „Psst,“ pokúšal sa ma upokojiť. Bola to jeho chyba! „Hihihi!“ rehotal som sa ďalej, zatiaľ čo on sa ma snažil umlčať. Trvalo ešte chvíľku, kým som sa upokojil. Ako blázon som sa chichotal potichu, sám pre seba. „Pozor!“ zašepkal výstražné. Táto cesta je realita — oveľa reálnejšia ako všetky denné sny tvojho života.

Moju pozornosť medzitým upútali udalosti, odohrávajúce sa dolu, pod mnou. Diváci, ktorých som pozoroval z takejto výšky, sa zmenili na oceán

40 pestrých bodiek, podobne ako na pointilistickej maľbe. Na pódiu uprostred zápasíšťa som objavil modrý štvoruholník žinenky na prostrné cvičenie. Dookola boli rozostavané rôzne náradia.

Ako zvyčajne, zachvátila ma bojová horúčka. Socrates sa prehŕňal v malom ruksaku. Odkiaľ ho naraz mal? Vytiahol ďalekohľad a strčil mi ho do ruky.

Zaostril som a namieril na cvičenku, ktorá sa práve pripravovala na svoju voľnú zostavu. Bol som presvedčený, že má oblečený dres Sovietskeho zväzu. ‚Aha! pomyslel som si, medzinárodné stretnutie.‘

Sovietska závodníčka pristúpila k bradlám s nerovnakou výškou žrdi. Ale, ako to? Naraz som rozumel slová, ktorými si sama dodávala odvalu. ‚Báječná akustika v hale!‘ pomyslel som si. ‚Veď to je fantastické.‘ Potom som sa pozrel cez ďalekohľad a zbadal som, že vôbec nepohybuje perami.

Nasmeroval som ho na masu divákov a doliehalo ku mne mrmlanie množstva hlasov. Ale ľudia sedeli bez pohnutia, obklopení mlčaním. Naraz som pochopil. Nejakým spôsobom som dokázal čítať ich myšlienky. Na muške som mal znovu sovietsku športovkyňu. Napriek jazykovej bariére som rozumel presne, čo povedala — skôr, čo si myslela: ‚Teraz musím byť silná ...‘ Pred mojimi vnútornými očami sa odvíjala celá jej voľná zostava, zatiaľ čo ona si jednotlivé kroky premietala v predstihu, vo svojej duši. Z publika upútal moju pozornosť mladý muž — chlapec v bielej športovej košeli, ktorý sa kochal v erotických predstavách s jednou z nemeckých športovkýň. Iný, očividne ruský tréner, myslel intenzívne na dievča pred štartom. Aj jedna z diváčok sa ňou zaoberala vo svojich myšlienkach: ‚Skutočne pekné dievča. Dúfajme, že sa jej zostava vydarí... Po tom ťažkom zranení v minulom roku.‘ Medzitým som pochopil, že nerozumiem slovám ľudí, ale ich pocitovým obrazom a duševným predstavám — často sú zahalené a nezrozumiteľné, často výrazne jasné. Preto som teda naraz rozumel nemecky a rusky, ale aj iným rečiam. Bol to zázrak!

Upútal ma však ešte niečo oveľa pozoruhodnejšie. Keď sovietska atlétka začala svoje cvičenie, jej myšlienky stíchli. Až keď zostavu ukončila a vrátila sa späť na miesto, vnútorný dialóg opäť pokračoval. To isté som pozoroval aj u cvičeníek DDR na zápasení, u Američaniek na vysokej hrazde. V okamihu pravdy sa myšlienkový prúd športovcov úplne prerušil.

Jeden z atlétov DDR sa v dôsledku šumu v hale vyklonil na bradlách uprostred nášvihu na stojku. Okamžite som zaregistroval magické pôsobenie šumu na jeho myšlienky. ‚Čo...?‘ preblesklo mu hlavou, zatiaľ čo zbabral odskok zo stojky s celým obratom.

Stal som sa svedkom najsúkromnejších pocitov a myšlienok ľudí! ‚Zomieram od hladu...‘ myslel jeden. ‚Musím stihnúť lietadlo o jedenástej, inak sú moje plány v Dusseldorfe v nedohľadne!‘ uvažoval druhý. Ale pokiaľ atléti cvičili na náradiach koncentrovane, prerušovali sa aj myšlienky divákov.

Konečne som porozumel, čo sa mi na cvičení tak veľmi páčilo. Vždy znovu a znovu mi umožňovalo nadýchnuť sa uprostred chaosu vlastných

41 lomoziacich myšlienok. Keď som sa pripravoval k saltu alebo k veletochu na vysokej hrazde, neexistovalo pre mňa nič iné, len koncentrácia a pohyb. Klebetiaci tok myšlienok zmĺkol.

Hundranie divákov ma postupne unavovalo. Bolo to stále to isté — ako obohratá platňa. Zložil som ďalekohľad a chcel som ho nechať hompáľať sa na hrudi, ale... zabudol som na remienok okolo krku a — plesk! — stratil sa v hĺbke. Takmer by som sa bol prekoprcol pri pokuse zachytiť ho—priamo na cvičenku pod nami.

„Socrates!“ šepkal som preľaknuto. Sedel pokojne vedľa mňa. Opatrne som poškuľoval dolu, aby som zistil škodu, ale bolo to ako pobosorované — zmizol bez stopy.

„Pokiaľ sa vyberieš so mnou na výlet, musíš si zvyknúť na to, že veci sa pohybujú podľa iných zákonov,“ zasmial sa Socrates. A potom zmizol aj on, zatiaľ čo ja som plachtil v prázdnom priestore — nie však do hĺbky, ale naopak, smerom nahor. Mal som pritom zvláštny pocit, že utekám dozadu ponad okraj útesu, šplhám sa z rokliny, ale tiež pohybom vzad a šmátram chodbou, ktorá je zahalená hmlou — všetko dozadu, ako v prevíjajúcom sa filme.

Socrates mi prešiel po čele vlhkým uterákom. Ochabnuto som visel v mojom ‚bezpečnostnom páse‘.

„Áno,“ povedal. „Cestovanie ti rozšírilo obzor, všakže?“

„Môžeš hovoriť hlasno,“ zastenal som. „Uf, nechceš ma rozviazať?“

„Ešte nie,“ odpovedal a obidve ruky mi znovu položil na spánky. „Zastav — počkaj!“ stihol som ešte zarevať. Potom svetlá znovu zhasli, schytila ma hviždiaca víchrica a unášala ma von z priestoru a času. Stal som sa vetrom — ale rozhodne som mal oči a uši. Videl a počul som všetko, čo sa odohrávalo v širokom okolí. Prefrčal som cez ostrovy východnej Indie, ponad Bengálsky záliv a videl som drobnú starú ženu, ako sa plahočí na svojom ryžovom poli.

V Hongkongu som preletel okolo predavača so súknom, ktorý dojednával obchody, obklopený zákazníkmi. V uličkách Sao Paula som sa premenil na svieži vánok a ofukoval pot z čela nemeckým turistom, ktorí hrali volejbal v páliacom slnku.

Tak ma niesol vietor — tak som preputoval ako vietor všetky krajiny sveta. Brúsil som diaľavami Číny a stepami Mongolska, vial som — prinášajúc so sebou pekné počasie — nad rozsiahlym úrodným Ruskom, ako horúci južný vietor som ševalil nad alpskými údoliami Rakúska a ako ľadový prúd som sa udomácnil na fjordoch Nórska.

Na Place Pigalle v Paríži som rozmetal odpadky a noviny, v Texase som sa ako Hurikán prevalil cez piesočnaté prémie, v kantone Ohio som jemne pohladil po vlasoch mladé dievča, ktoré práve premýšľalo nad samovraždou. Prežil som všetky pocity, vypočul každé volanie o pomoc, každý vyslobodzujúci smiech, odkryli sa predo mnou všetky situácie ľudského života. Všetko som precítil — a chápal.

Svet bol plný myšlienok, vibrujúcich rýchlejšie ako vietor, hľadajúcich neustále rozptýlenie a zábavu, túžiacich po úniku zo smútku a z dilemy o živote a smrti, neustále usilujúcich o istotu a pýtajúcich sa na zmysel života. Bol plný myšlienok hľadajúcich šťastie a pátrajúcich po vylúštení Veľkej hádanky. Všetci ľudia sa nepretržite pohybovali v kolotoči zúfaleho hľadania.

Predsa sa však ani jednému z nich nepodarilo dosiahnuť svoj vysnívaný sen. Šťastie na nich čakalo — ibaže za rohom. Ale ľudia vždy prebehli okolo... Na vine bol ich neúnavný tok myšlienok, ich nápady a predstavy. Socrates mi sňal povrazy, ktoré ma pevne pripútavali ku kreslu. Ranné slnko presvecovalo dielňu a oslepovalo moje oči, ktoré toho tak veľa videli. Plakal som.

Cestou do kancelárie ma musel podopierať. Keď som sa roztrasený uložil opäť na gauč, vedel som, že už nikdy viac nebudem oným naivným mladíkom, presvedčeným o svojej dôležitosti, ktorý sa pred niekoľkými minútami — alebo to boli hodiny či dokonca dni — ponoril na kresle do sivej ničoty. Cítil som sa starý, veľmi starý. Uvidel som utrpenie sveta, položenie ľudstva, vydaného napospas vlastným myšlienkam. Bol som smrteľne unavený. Východisko neexistovalo. Socrates bol naopak veselý a bezstarostný. „No, dnes už nemáme viac času na ďalšie zábavky. Moja služba čoskoro končí. Choď teraz domov, priateľ môj, a poriadne sa vyspi!“

Neisto som sa narovnal a ruku som strčil do nesprávneho rukáva kabáta. Omámený som tápal na slobode a bojzливо som sa spýtal. „Prečo si ma tak pevne spútal, Socrates?“

„Na hlúpe otázky zrejme nie si nikdy dosť slabý,“ smial sa. „Spútal som ťa, aby si sa neprevalil od strachu, keď budeš ako Peter Pan letieť vo vzduchu.“ „Oh, naozaj som lietal? Takže to bola skutočnosť?“

„Dalo by sa to nazvať letom tvojej fantázie.“

„Snáď si ma nezhypnotizoval?“

„Nie tak, ako si myslíš,“ povedal. „Nepredstavuj si, že si ako zmyslov zbavený spiaci pútnik tápal životom — hypnotizovaný svojimi vlastnými víriacimi myšlienkami.“

Smejúc sa siahol po svojom ruksaku — kde som ho už len videl? — a chystal sa na odchod.

„Vieš,“ povedal, „uniesol som ťa do jednej z mnohých paralelných skutočností, len tak pre zmenu — aby si mal o čom trochu porozmýšľať.“ „Ako si to dokázal?“

„Ach,“ zažíval, „to je na také včasné ráno príliš komplikované. Snáď inokedy.“ Socrates sa pretiahol ako mačka. A zatiaľ čo som sa potkýnal cez dvere, počul som za chrbtom jeho hlas: „Spi dobre, Dan. A priprav sa na malé prekvapenie!“ Prebudil som sa na tikot budíka, ktorý stál na modrom nočnom stolíku. Ale ja som predsa nemal žiaden staromódny tikajúci budík! A v mojej študentskej izbe nebol žiaden modrý nočný stolík! A tá posteľná prikrývka, omotaná okolo mojich nôh — tá predsa tiež nebola moja!

Oh! Ved' to určite neboli ani moje nohy! Boli príliš krátke. Cez priezorové okienko — tiež mi bolo neznáme — prenikali prvé slnečné lúče. Kde som bol? Kto som bol? Snažil som sa zachytiť poslednú vyblednutú spomienku — aj tá sa potopila. Oslobodil som svoje krátke nožičky a vyskočil z postele. Z kuchyne som počul mamin hlas: „Danny! Vstávaj, môj malý!“ Áno, správne, bolo 22. februára 1952, deň mojich šiestych narodenín. Vykĺzol som z pyžamy a v šortkách preskákaval všetky schody dolu.

Dnes bol skutočne veľký deň! Čoskoro prídu moji kamaráti, prinesú mi darčeky, všetci budeme jesť koláče a piť limonádu, toľko, koľko sa nám len zažiada, a budeme sa spolu zabávať.

Neskoršie sa lesk oslavy vytratil, moji priatelia odišli a ja som bez nálady čupel prikrčený v rohu a zaoberal sa novými hračkami. Nudil som sa, bol som unavený a bolelo ma brucho. Privierali sa mi oči, až som nakoniec zaspal. Videl som plynúť čas — nekonečné ubiehanie dní: škola, koniec týždňa, opäť škola a potom konečne letné prázdniny, jeseň a zima... Tak ubiehal rok za rokom a čoskoro som bol Dan Millman, najlepší gymnasta na High School v Los Angeles.

Áno, život v telocvični mi skutočne spôsobil radosť. Inak som poznal len nudu a rozčarovanie. Moje zriedkavé šťastné chvíľky som zažil na trampolíne, keď som sa skokom ľahkým ako pierko ponáhlal oproti nebesiam, alebo na zadnom sedadle môjho rozbitého valiantu, pri laškovaní s Phylis, s mojou ľúbeznu prvou priateľkou.

Jedného dňa zazvonil doma telefón. Bol to Harold Frey, tréner z Berkeley v Kalifornii. Chcel, aby som vstúpil do jeho družstva, a sľúbil mi štipendium na college. Bol som nadšený, ani sa mi nesnivalo, že by ma mohol život postrčiť na toto rozprávkové, západné pobrežie.

Ale Phylis mala o našej budúcnosti asi iné predstavy. Nezhodli sme sa raz, potom druhýkrát a nakoniec sme sa rozišli.

Dosť dlho som sa cítil ako podliak, ale utešoval som sa výhľadom na študijné miesto v Berkeley. Vedel som, že čochvíľa začne skutočný život! Roky na college leteli ako blesk, poznačené mnohými skvelými športovými víťazstvami, ale už menej inými vrcholmi. V poslednom roku štúdia, krátko pred olympijskými hrami, sme sa ja a Susie zosobášili. Zostali sme bývať v Berkeley, aby som mohol naďalej trénovať s družstvom. Žil som výlučne pre šport a pre svoju mladú ženu som nemal nazvyš ani čas ani energiu. Potom prišli majstrovstvá amerických univerzít. Keď som si vypočul hodnotenie, zajasal som. Moja nominácia do družstva amerických športovcov na olympijské hry bola istá. Ale môj výkon na olympiáde ma rozčaroval. Odcestoval som domov a postupne som sa utiahol do anonymity. Skoro nato sa prihlásil na svet náš malý syn a ja som stále viac a viac trpel pod tlakom rastúcej zodpovednosti. Našiel som si job ako poisťovací agent — zabral mi celé moje dni a večery. Čas na rodinu mi opäť nezostával.

Po roku spoločného života sme sa so Susie rozišli. Nakoniec dosiahla rozvod. Teraz, rozmýšľal som užialený, sa ponúka šanca na nový začiatok. Keď som jedného dňa stál pred zrkadlom, bolo mi jasné, že uletelo štyridsať rokov. Zostarol som. Čo som to spravil so svojim životom? Za pomoci psychiatra som prekonal malé alkoholické zakopnutie. Mával som ženy, peniaze a nové byty. Teraz som už nemal nikoho. Zostal som úplne opustený. Čo asi vyrástlo z môjho syna? Pýta val som sa, keď spánok stále neprichádzal a ja som sa prehadzoval v posteli. Nevidel som ho veľa rokov. A čo sa asi stalo so Susie a s mojimi priateľmi z lepších časov? Medzitým som svoje dni trávil v hojdacom kresle. Vedľa mňa pohár vína, predou mnou televízor s baseballovými reportážami a ja som mudroval nad ušlými starými časmi. Sledoval som deti hrajúce sa pred domom. No, nebol to predsa až taký zlý život, nahováral som si. Dosiahol som všetko, čo som dosiahnuť mohol. Alebo nie? Prečo som teda nebol šťastný?

Jedno z detí, ktoré sa hralo na trávniku pred mojím domom, pricupkalo jedného dňa ku mne na balkón. Bol to malý chlapec, srdečný a dôverčivý — a spýtal sa ma:

„Koľko máš rokov, strýko?“

„Dvesto,“ povedal som.

Rozchichotal sa. „Oh, nie. To predsa nie je pravda!“ A pästičky si zaprel do bokov. Aj ja som sa musel smiať — čo vyvolalo jeden z mojich záchvatov kašľa a Mary, moja svedomitá, mladá ošetrovateľka, musela chlapca poslať von.

Keď som sa za pomoci inhalátora mohol znovu nadýchnuť, zafunel som:

„Mary, nechajte ma, prosím, na chvíľu osamote.“

„Iste, pán Millman.“ Nesledoval som ju, ako odchádza. Aj to už bolo dávno preč.

Zostal som opustene sedieť. Zdalo sa mi, že celý život som bol len sám. Oprel som sa späť do hojdacieho kresla a hlboko som dýchal - jedno z posledných potešení, ktoré mi život ešte doprial. Aj to sa čoskoro pominie. Tíško som plakal horké slzy. „Ó, ja prekliaty!“ Prečo muselo moje manželstvo stroskotať? Ako som to mal zariadiť? Čo si mám teraz počať so svojim životom? Naraz tu bol opäť znepokojujúci strach, strašný strach sprevádzajúci môj život. Nepremeškal som snáď niečo dôležité — niečo, čo by skutočne znamenalo zmenu? „Nie, vylúčené!“ pomyslel som si. Nahlas som vypočítaval všetky svoje úspechy. Strach zostával.

S námahou som sa postavil a z balkóna svojej horskej vily som hľadel na mesto. Kde zostal môj život? Načo vlastne žijem? Bol k tomu odsúdený každý...? „Oh, moje srdce!“ pokúsil som sa vykriknúť. „Oh, moje rameno! Tá bolesť!“

Vydal som zo seba len chrčanie.

Prsty sa mi sfarbili do biela — tak pevne som sa zakvačil do balkónového zábradlia. Triaslo ma, nohy som mal ľadové, celé moje telo, moje srdce bolo ťažké ako kameň.

Zvrátil som sa do kresla. Hlava mi bezmocne klesla na hrudník.

Bolesť ma naraz opustila. Videl som svetlá, aké som doposiaľ nikdy nevidel, počul som zvuky, aké som ešte nikdy nepočul. Nebeská hudba? Všade okolo mňa sa vznášali vízie. „Si to ty, Susie?“ opýtal sa hlas niekde z hĺbky. Nakoniec sa obrazy a zvuky zhustili do jediného svietiaceho bodu, pripomínajúceho nedosiahnuteľný koniec tunela. Potom nastala tma. Konečne som našiel pokoj — ten jedinečný, ktorý som kedysi poznal. Začul som neviazaný smiech bojovníka. Naľakané som si ľahol do postele a všetky tie uplynulé roky prúdili späť, ku mne. Ležal som v dôverne známej posteli, vo svojom byte v Berkeley. Ešte stále som bol študentom tretieho ročníka na college a môj elektrický rádiobudík ukazoval 18:25. Prespal som všetky prednášky a aj popoludňajší tréning.

Vyskočil som a postavil sa pred zrkadlo. Končekmi prstov som si prešiel po stále mladej tvári a uľahčene som si vydýchol. Všetko bol len zlý sen! Sen o jednom ľudskom živote — o živote, ťaživom ako nočná mora. Bolo to snáď to malé prekvapenie, čo mi sľuboval Socrates?

Zamyslene som sa usadil vo svojej izbe a vyzeral som von z obloka. Zachvátil ma pocit sklúčenosti. Sen bol neuveriteľne živý. A presne sa stotožňoval s mojím doterajším životom, až do tých najmenších podrobností — dokonca aj dávno zabudnuté epizódy, ako oná oslava narodenín v detstve. Takéto cesty do inej skutočnosti, povedal by Socrates, sú rovnocenné skutočnosti. Boli snáď tieto časové záblesky pohľadom do mojej budúcnosti? Tohto večera som došiel na benzínku krátko pred desiatou, v čase, keď práve začínala Socratova šichta. Sotva vstúpil do kancelárie, sotva odišiel čerpadlár z dennej služby, okamžite som na neho naliehal: „Čo sa so mnou stalo, Socrates?“ „Musíš to predsa vedieť lepšie, ako ja. Bol to tvoj život, nie môj — našťastie!“ „Socrates!“ prosíkal som, obidve ruky zopnuté k nemu. „Má to byť môj budúci život? V takom prípade sa mi neoplatí žiť ďalej.“

Hovoril ticho a dôrazne, ako vždy, keď vyžadoval moju výnimočnú pozornosť: „Vieš, Dan, minulosť možno interpretovať a vysvetľovať rôzne. Preto sú aj rôzne možnosti, ako zmeniť prítomnosť. A vždy existuje viac variant budúcnosti. Tento sen by sa skutočne stal tvojou budúcnosťou, keby si nestretol mňa.“

„Chceš povedať, že keby som sa vtedy náhodou nebol zatúlal k benzínke, tento ťaživý sen by sa zmenil na skutočnosť?“

„Áno,“ povedal, „s veľkou pravdepodobnosťou. A ešte stále sa tvojou skutočnosťou môže stať. Rozhodnutie závisí len od teba. Môžeš zmeniť prítomnosť, a tým aj svoju budúcnosť.“

Socrates pripravil čaj a postavil pred mňa moju šálku. Jeho pohyby boli opatrné a šikovné.

„Neviem, Socrates, čo si mám o tom myslieť. Môj život bol počas týchto troch mesiacov, čo ťa poznám, jeden neskutočný sen. Tie nočné diskusie s tebou, tie cesty a tie sny — mal som s tým čo robiť.“

Socrates na mňa uvážlivo pozrel. Vedel som, že teraz prichádza niečo dôležité:

„Musíš byť na seba ešte tvrdší, Dan. Aj vtedy, keď sa cítiš dostatočne pripravený, keď máš potrebné množstvo energie. Garantujem ti, že keď sa naučíš rozpoznať iné možnosti, ktoré sa ti budú zdať oveľa zaujímavejšie, oveľa znepokojujúcejšie a súčasne oveľa normálnejšie, tvoj predchádzajúci život ťa nebude viac ťažiť. Predbežne by však bolo chybou nechať ťa v týchto nových možnostiach neisto tápať. „Ale, Socrates, ja dokážem rozlíšiť hodnotu všetkého toho, čo mi ukážeš.“

„Môže byť,“ povedal, „ale máš ešte stále pozoruhodný talent niečo uprednostniť. Z tohto dôvodu som ti musel vyvolať pred očami tvoj budúci život. Spomeň si na to vždy, keď budeš v pokušení zahodiť všetko za seba a zutekať.“ „Neboj sa, Socrates, dokážem to.“

Keby som bol vedel, čo ma očakáva, radšej by som si bol zahryzol do jazyka.

47

2.

SIEŤ ILÚZIÍ

Povieval jemný marcový vánok a vôňa jarných kvetov prenikala až do sprchovacej kabíny, kde som po tvrdom tréningu zmýval zo seba pot a z pórov odplavoval vyčerpanosť.

Vklzol som do džínsov a vybehol von zadným schodišťom Harmonského gymnázia, aby som sa mohol pokochať v západe slnka, ktorý sfarboval oblohu nad Edwardsovým poľom krvavočervenou žiarou. Potom som sa potuloval po meste, spokojný sám so sebou a so svetom. Cestou k študentskému kinu som si dožičil čerstvý cheeseburger. Tentoraz premietali Veľký únik — španielsky film o šialene odvážnom úteku britských a amerických vojnových zajatcov. Po kine som pomaly utekal cez University Avenue, zatočil do Shattuch a k benzínke som sa dostal krátko po tom, ako prišiel Socrates do služby. V tento večer mal skutočne veľa práce, preto som mu takmer do polnoci pomáhal. Až keď bolo pokojnejšie, vyšli sme von a umyli si ruky.

„Dnes som ti pripravil prekvapenie - činu,“ oznámil Soc. Zatiaľ čo pripravoval jedlo, pre mňa začínala nová kapitola jeho výučby. Začalo to tým, že som mu celkom dobromyseľne porozprával o filme. „Znie to celkom zaujímavo,“ podotkol, zatiaľ čo z vrecúška vyťahoval cesnak a karotku, „a celkom dobre sa to hodí na teba.“

„Ach? Ako to?“

„Aj ty musíš uvažovať nad únikom, Dan. Aj ty si vo väzení — si väzňom svojich vlastných ilúzií, obklopený falošnými predstavami o sebe samom. Pokiaľ chceš oslobodiť svet, potrebuješ odvahu a silu — oveľa viac, ako jej mali vojaci vo filme.“

V tento večer som bol tak dobre naladený, že Socratove slová som nebral vôbec vážne. „Necítim sa ako väzeň, okrem momentu, keď si ma pripútal na svoje letecké kreslo.“

Socrates sa nenechal pomýliť. Pokojne umýval zeleninu pod prúdom špliechajúcej vody. „Svoje väzenie nedokážeš rozpoznať,“ pokračoval, „pretože jeho mreže sú neviditeľné. Mojou úlohou je odhaliť ti tvoje neradosné položenie a verím, že táto skúsenosť ťa zbaví ilúzií.“

„Vďaka,“ zavtipkoval som, predsa však mierne šokovaný jeho smrteľne vážnym prejavom.

„Zdá sa mi, že si ma nepochopil.“ Zamával cesnakovou bylou mojím smerom.

„Deziluzionizácia — to je ten najlepší dar, ktorý ti môžem ponúknuť. Umožní ti zaujať negatívny postoj len vtedy, pokiaľ budeš svoje ilúzie milovať. Možno ľutuješ svojho priateľa: ‚Oh, akú dezilúziu musel ten chudák pretrpieť!‘ Mal by si mu to však dopriať a tešiť sa s ním, pretože sa práve od svojej ilúzie oslobodil. Ty sa o ňu namiesto toho presne zachytiš.“

„Čo to tu rozprávaš?“ spýtal som sa. „Fakty, prosím!“ „Faktom je,“ povedal, sekajúc na kocky pokrúpané tofu, „že trpíš. Život ťa v podstate neteší, Dan. Tvoje zábavy, tvoje radovánky s dievčatami a práve tak aj šport — to všetko je len prostriedok, aby si unikol svojmu hlboko zakorenenému strachu!“

„Dost, Socrates,“ zaprotestoval som, „chceš mi snáď tvrdiť, že cvičenia a šport a sex je niečo zlé?“

„Vlastne nie. Ale pre teba sú to mrákoty - nie radosť. Pokúšaš sa len uniknúť tomu, čo je potrebné skutočne vykonať: oslobodiť sa. Vieš to predsa!“ „Zadrž, zadrž, Socrates. To nie sú fakty.“

„Ale áno. Sú to dokázateľné skutočnosti - len ich nechceš vidieť. Sústreďíš sa na výkon a na rozptýlenie, Dan, a to ti pomáha zatvárať oči pred pravou príčinou svojho utrpenia.“

„Myslíš, že je to tak?“ posmieval som sa, neschopný potlačiť nevraživosť.

„Nepočuješ to rád, všakže?“

„Nie. Nie je to príjemné. Môžbyť, že je to zaujímavá teória, ale pre mňa neplatí.

Nemáš v zálohe niečo lepšie?“

„Ale iste,“ odvetil a pokojne pokračoval ďalej, režúc pritom zeleninu. „Príčina je v tom, milý Dan, že tvoj život je nádherný a ty trpíš len trošičku. Stal si sa bojovníkom - vôbec ma nepotrebuješ! No, ako to znie?“ „Už lepšie,“ zasmial som sa. Nálada sa mi okamžite zlepšila. Napriek tomu som vedel, že tu niečo nehrá. „Pravdu treba hľadať niekde uprostred, všakže!“ Bez toho, žeby zdvihol hlavu od hrncov a tanierov, Socrates povedal: „To, čo si nazval niekde uprostred, je veľké utrpenie.“

Zaujal som nepriateľský postoj: „Pravdepodobne som tu jediný idiot, nie? Alebo si sa vo svojej práci špecializoval na duševne postihnutých?“ „Aj tak by sa to dalo nazvať,“ smial sa, zatiaľ čo kvapkal na panvicu sezamový olej a postavil ju na platničku. „Ale nie si jediný. Týmto problémom trpí celé ľudstvo.“ „Áno, a čo je to za problém, prosím ťa?“

„Už som ti to viackrát vysvetľoval,“ trpezlivo vzdychol. „Keď nemáš to, po čom túžiš, trpíš. Keď máš to, po čom netúžiš, tiež trpíš. A trpíš aj vtedy, keď máš presne to, po čom si túžil, ale ešte stále to nedokážeš využiť. Problémom je tvoje myslenie. Ľaká sa zmeny, ľaká sa bolesti, ľaká sa požiadaviek života a umierania. Premena — to je zákon a nad týmto zákonom nemôžeš mudrovať. Sám si musíš ujasniť, čo chceš.“

„Socrates, ty teda skutočne dokážeš pokaziť radosť! Úplne ma prešla chuť na jedlo.“

Pokiaľ život nie je nič iné, len utrpenie - načo potom celý ten rozruch?“ „Nie, život nie je len utrpenie. Len ty trpíš, pretože ho nemôžeš vychutnať dovtedy, kým neodhodíš okovy svojho myslenia a nevydáš sa na cestu — a je úplne jedno, čo sa stane.“

49

Socrates dal pokrývanú zeleninu na panvicu a čochvíľa sa v miestnosti rozšírila lákavá vôňa. Zabudol som na svoje pochybnosti. „Som presvedčený, že moja chuť do jedla sa znova vrátila.“

Socrates sa povzbudzujúco zasmial a obsah panvice rozdelil do dvoch tanierov na stole. Mlčky sme jedli. Ale zatiaľ čo Soc kládol zeleninu paličkami pomaly do úst a zdĺhavo ju prežúval, moja porcia zmizla za tridsať sekúnd. Zrejme som mal skutočne hlad.

Socrates ešte neskončil a ja som už na neho naliehal: „No, povedz konečne, čo je pozitívnym cieľom nášho myslenia?“ Pozrel od svojho taniera a skonštatoval: „Neexistuje.“ A znovu sa ľahostajne venoval jedlu.

„Ako? Neexistuje? To je hlúposť, Socrates. Čo so všetkými tými nádhernými výplodmi nášho myslenia? Čo s knihami, symfóniami, umeleckými dielami? A čo s pokrokom ľudstva, vybojovaným tými najväčšími mysliteľmi?“ Socrates s úškrnom odložil paličky a povedal: „Veľkí myslitelia neexistujú.“

Potom vstal a vyniesol taniere.

„Prestaň s ľahkomyselnými výrokmi, Socrates! Vyjadruj sa jasne.“ Soc sa vrátil z toalety s dvoma vyblýskanými taniermi. „Asi by sme si mali nanovo definovať niektoré pojmy. Myslenie, napríklad, je práve tak nevyjasnené ako slovo láska. Momentálna definícia závisí úplne od stavu tvojho vedomia. Povedzme, že uvažuješ nasledovným spôsobom: Máš mozog, ktorý označujeme ako rozum. To, čo označujeme ako myslenie sa nenachádza nikde. Mozog a myšlienky nie sú totožné — mozog je reálny, myšlienky nie.“

Tvoje myslenie je iluzórny výsledok jednoduchých mozgových pochodov. Bujnie — ako nádor. Obklopí všetky náhodné, bezcieľne myšlienky, ktoré vystupujú z podvedomia do vedomia. Ale vedomie nie je to isté, čo myslenie! Ani pozornosť nie je myslením. Takzvané myslenie je porucha, duševný skrat. Je to omyl v evolúcii ľudstva, zabudovaná chyba v ľudskom experimente. S tým, čo nazývaš myslením, nemôžeš nič podniknúť.“

Mlčal som. Cítil som sa ako zbitý a nevedel som, čo by som mal povedať. „To je pozoruhodný spôsob úvahy, Soc. Nevieť síce, o čom hovoríš, ale súdim, že to myslíš vážne.“

Len sa zasmial a pokrčil plecami.

„Socrates,“ zaprosíkal som, „mám si snáď odrezať hlavu, aby som sa oslobodil od svojho myslenia?“

„Aj to by mohla byť terapia,“ zašklábil sa, „ale má nepríjemné vedľajšie účinky. Mozog je nástroj, s ktorým dokážeme veľa. Vie uchovať telefónne čísla, vyriešiť matematické úlohy a vymyslieť básne. Tak pracuje pre zvyšok nášho tela, skoro ako traktor. Ale čo sa deje, keď viac nemôžeš

prestať myslieť, keď ťa nepretržite napadajú matematické rovnice alebo telefónne čísla a tvoje myšlienky bez prestania krúžia okolo spomienok, bez toho, že by si chcel? To už viac nie je tvoj fungujúci mozog, ale tvoje myslenie, ktoré sa bezcieľne potuluje. Stávaš sa otrokom svojich myšlienok a tvoj traktor rachotí bez kormidla prítomnosťou.

50

„Aha, rozumiem.“

„Nezmysel. Pokiaľ by si to chcel skutočne pochopiť, musel by si sa kontrolovať. Napríklad: Vrie v tebe zlostná myšlienka a ty čo spravíš? — rozhneváš sa. Aj ostatné pocity sú len automatické reflexy na myšlienky, ktoré nedokážeš kontrolovať. Tvoje myšlienky sa správajú ako divoká opica poštipaná hadom!“

„Počúvaj, Socrates, myslím...“

„Myslíš príliš veľa!“

„Chcel som len povedať, že som skutočne pripravený zmeniť sa.“ „To,“ zahundral, „je tvoja najväčšia ilúzia! Možno si pripravený preobliecť si šaty, zmeniť strih účesu, ženy, zamestnanie a byty. Si pripravený zmeniť všetko — okrem seba. Buď sa mi podarí otvoriť ti oči, alebo to prenechám času. A čas nie je vždy jemný učiteľ, na to môžeš vziať jed.

Môžeš sa rozhodnúť,“ pokračoval zmierlivejšie. „Ale najprv si musíš uvedomiť, že si vo väzení, a až potom môžeme plánovať tvoj útek.“ Otočil sa k písaciemu stolu, zastrúhal ceruzku a začal kontrolovať účty. Moja intuícia mi našepkávala, že by som ho mal opustiť. Pre tento večer stačilo. V posledných dňoch som bol príliš zaneprázdnený — ospravedlňoval som sa sám pred sebou, aby som nemusel navštíviť Socrata. Prešli ďalšie týždne a ja som sa stále nemohol odhodlať. Jeho slová mi však vytrvalo zneli v ušiach a nech som sa akokoľvek snažil, musel som sa s ním konfrontovať. Inak sa jednoducho nedalo.

Kúpil som si zápisník a zapisoval som všetko, čo mi v priebehu dňa preletelo hlavou. Okrem tréningu — vtedy myšlienky zmĺkli a odmietali sa zapojiť. Už po dvoch dňoch som si musel kúpiť hrubší zošit — a aj tento bol za týždeň zaplnený! Množstvo — ale predovšetkým negativita môjho dennodenného rozjímania ma doslova ohúrila.

Bolo to však dobré cvičenie, ako zaostriť svoju pozornosť na ‚huk myšlienok‘. Akoby som zvýšil intenzitu tých myšlienok, ktoré predtým tvorili hudobnú kulisu. Nakoniec som sa rozhodol všetko zaznačiť na papier, ale myšlienky prúdili ďalej v nezmiernenej forme. Mohol by mi pomôcť opäť Socrates? Rozhodol som sa, že ho ešte v len večer navštívim. Našiel som ho v dielni, za oblakmi pary, zaujatého umývaním motora starého chevroletu. Práve som chcel na neho zavolať, keď sa potichu objavilo vo dverách drobné, čiernovlasé dievča. Socrates ju nepočul prichádzať — a to už niečo znamenalo! Nakoniec ju predsa zaregistroval, zastavil prúd pary a vykročil jej v ústrety s otvorenou náručou. Vrhla sa mu okolo krku, radostne sa objímali a tancovali po dielni. Nemo si hľadeli do očí a Socrates sa pýtal: „Áno?“ a znovu a znovu „Áno?“ A ona odpovedala: „Áno.“

Bolo to zvláštne. Pretože ma zrejme nespozorovali, sledoval som ja ich — vždy, keď tancovali okolo. Dievča nebolo príliš vysoké, asi meter šesťdesiat, ale samá nežnosť. Dlhé čierne vlasy,

nad čelom úplne hladké a vzadu vyčesané vysoko do copu, podčiarkovali priezračnosť jej jasajúcej tváre. Vlastne, najnápadnejšie na tejto tvári boli oči — veľké, žiarivé, čierne oči.

51

Konečne ma zbadali.

„Dan, pozri, to je Joy,“ povedal Socrates.

Okamžite som zacítil, že ma priťahuje. V jej očiach sa rozblčali plamienky a jej hlas bol trochu šibalský.

„Skutočne sa voláš Joy, teda radosť? Alebo sa to vzťahuje v tvojom prípade na náladu?“ pokúšal som sa zavtipkovať.

„Obidvoje,“ odvetila so smiechom a mrkla pritom bokom na Socrata. Súhlasne prikývol. A potom ma srdečne objala — a bola plná nežnosti. Život sa na mňa okamžite usmieval oveľa priateľskejšie, ako pred pár minútami — a ja... ja som sa na prvý pohľad zamiloval.

„Starý Buddha ti dal asi poriadne zabrať.“

„Oh, áno.“ Prebud' sa, Dan! Šepkal som si sám pre seba. „Námaha sa v každom prípade vyplatí. Viem to z vlastnej skúsenosti — mňa už aj prerobil,“ povedala celá rozžiarená.

Naraz mi v hrdle navrela obrovská hrča. Chcel som ešte pokračovať, ale nevedel som ako ďalej. Joy sa točila okolo Soca a štebotala: „Tak, teraz idem. Bolo by to možné, aby sme sa stretli všetci v sobotu ráno na pikniku v Tilden Parku? Prinesiem niečo na zjedenie. Určite bude svietiť slnko. Teda dohovorené?“ Pozrela na Socrata, potom na mňa. Zmohol som sa len na prihlúple prikývnutie — a ona sa zatiaľ vznášala ku dverám.

Pre zvyšok tohto večera som bol pre Socrata iba príťažou. Ale aj zostávajúce dni týždňa som prežil ako vo sne. Konečne bola sobota ráno, a ja som kráčal s odhaleným hrudníkom k najbližšej autobusovej zastávke. Nemôže mi uškodiť pár žiarivých slnečných lúčov — tak som premýšľal! A okrem toho som chcel Joy zaimponovať svojimi svalmi.

Autobusom sme sa dostali von z parku a kráčali krížom cez polia, cez šelestiacie lístie, ktoré zostalo ešte z lanského roku pod smrekmi, brezami a brestami. Usadili sme sa na pahorku porastenom trávou, vystavili sa teplým slnečným lúčom a vybalili zásoby. Rozvalil som sa na deke, dovolil som lúčom, nech sa pohrávajú s mojím odhaleným telom a dúfal som, že Joy si ľahne vedľa mňa.

Celkom neočakávane sa však strhla víchrica — ťažké búrkové mraky sa hrozivo zhlukovali. Neveril som vlastným očiam. Práve teraz začínalo pršať — najprv len pár kvapiek a potom prišla skutočná prietrž. Náhlivo som šmátral po svojej košeli, aby som si ju obliekol. Socrates ma pozoroval a smial sa. „Asi musím vyzerat' strašne komicky,“ nadával som. „Sme do nitky premočení, autobus odchádza až o hodinu a celý náš piknik je v háji. A Joy tak pekne pripravila jedlo! Stavím sa, že to tiež nepokladá za ...“ Ale Joy len mávala rukami vo vzduchu a tiež sa smiala. „Dan,“ kričal Socrates, „nesmejem sa z dažďa, smejem sa nad tebou!“ Hlučne sa plieskal

po stehnách a potom padol do mokrej trávy. Joy vyskočila, parodovala nejaký tanec a pospevovala pritom „Singing in the Rain. Ginger Rogers a Buddha — bolo to nepochopiteľné!

52

Nečas zmizol presne tak rýchlo, ako sa objavil. Cez mraky sa predieralo slnko a naše veci a piknikové vrecká boli čoskoro opäť suché. „Pomohol môj tanec dažďa,“ jasala Joy a spravila divadelnú poklonu. A zatiaľ čo sa Joy učupila za mňa a začala mi masírovať plec a krk, Socrates mi prednášal:

„Príde čas, Dan, že sa budeš musieť poučiť z vlastných životných skúseností, zatiaľ čo teraz nechávaš necitlivo prechádzať veci okolo seba. Pred chvíľou, tak povediac priamo z nebies, ti boli zoslané dve dôležité ponaučenia...“ Napchával som sa zemiakovým šalátom a neodporoval som. „Po prvé,“ pokračoval, prežúvajúc šalátový list, „tvoj hnev a tvoje rozčarovanie neboli spôsobené dažďom.“

Ústa, plné jedla, mi opäť zabránili protestovať. Socrates pohyboval surovou mrkvou ako hudobnou taktovkou. „Dážď bol celkom normálny prírodný úkaz. Tvoj hnev nad pokazeným piknikom a tvoja radosť, keď znovu zasvietilo slnko, boli výsledkom tvojho myslenia. Nemali nič spoločné so skutočnými, pravými pochodmi. Nestalo sa ti snáď - a nie raz v živote — že si bol na slávnosti nešťastný? Alebo nemám pravdu? A tvoje trúchlivé myšlienky pritom určite nemali nič dočinenia s ľuďmi, dokonca ani so situáciou. Vidíš, je to pre teba prvé ponaučenie.

A druhým,“ pokračoval a medzitým prehltol chuťovku z mrkvového šalátu, „je skutočnosť, že tvoje rozčúlenie sa vystupňovalo, ako náhle si spozoroval, že mňa počasie nevyviedlo z miery. Mal si možnosť porovnať sa s bojovníkom — pardon, s dvomi bojovníkmi.“ Usmial sa smerom, kde stála Joy. „A toto porovnanie vyznieva pre teba nepriaznivo, Dan. Signalizuje, že sa musíš zmeniť.“

Zamračený som čupel v tráve a dovolil som Socratovým slovám, aby do mňa pichali. Ani som nezbadal, že obidvaja sa nenápadne vytratil. Po krátkej chvíli začalo opäť pršať.

Joy a Socrates sa vrátili. Čert vie, čo si ten starý Buddha znovu vymyslel, aby ma rozhneval! Poskakoval sem a tam a robil okolo nápadne veľký hluk, až kým som nepochopil, že napodobňuje moje predchádzajúce správanie: „Zatratené počasie!“ horekoval, „celý náš pekný piknik je v háji!“ Uprostred tejto paródie sa zastavil a povzbudivo na mňa žmurkol. Potom sa hlavičkou vrhol do kopy premočeného lístia a začal „plávať“. Pomôž mi predsa...! Pomyslel som si. Joy začínala spievať — alebo sa mi vysmievala? Už som to nedokázal rozlíšiť. Nakoniec som celú vec posúril, pridol som sa k nim a spolu sme sa kotúľali v mokrom lístí. Dostihol som Joy a zahrabal ju kopou listov. Môj hnev sa vytratil — spôsobovalo mi to obrovskú radosť a jej tiež — aspoň som dúfal. Veď Joy bola veselá ako rozihrané malé psička. A v nasledujúcom momente sa znovu ovládla a stala sa z nej mladá žena. Nadchlo ma to.

Na konci tohto — napriek všetkému — predsa len nádherného dňa sme sa pahorkatinami pomaly viezli ponad záliv, zatiaľ čo oblohu sfarboval zlatožltý západ slnka. Socrates si dal námahu zhrnúť ešte raz obidve ponaučenia a ja som

53 vynaložil všetko úsilie na to, aby som ho nepočúval, ale o to odvážnejšie som sa pritískal k Joy. A potom sa z oparu vynorili prvé svetlá San Francisca. Autobus zastavil, Joy vyskočila, priateľsky ma štouchla do rebier a vystúpila. S námahou som sa vyštvrel zo sedadla s úmyslom utekať za ňou, ale Socrates — už vo dverách — pozrel na mňa cez plece a povedal „Nie“. Nič viac. Joy sa na mňa usmievala cez otvorené okno.

„Kedy sa znovu uvidíme, Joy?“

„Možno skoro. Závisí na tom...“ odvetila.

„Hej, na čom?“ volal som v pomykove, zatiaľ čo autobus naštartoval. „Joy, počkaj, neodchádzaj len tak!“ kričal som a: „Haló, šofér, zastavte!“ Ale autobus pokračoval v ceste. Joy a Socrates zmizli v diaľke za mojím chrbtom. V nasledujúci deň, v sobotu, ma prepadla depresia, voči ktorej som bol bezmocný. Z toho, čo profesor povedal na pondelňajšej prednáške, som si nezapamätal ani slovo. Počas tréningu sa na mňa lepili hlúpe myšlienky a ja som sa cítil ako vyžmýkaný uterák. Okrem toho som od nášho pikniku nič nejedol. Nemohol som sa dočkať večera, kedy začínala Socratova služba na benzínke. Ak by som tam stretol Joy, zariadil by som to tak, aby odišla preč so mnou — alebo ja s ňou.

A skutočne — ó, tá radosť — prišla! Keď som rozpačité vstúpil do kancelárie, obidvaja sa smiali a rozprávali si kadejaké príhody. Naraz som sa cítil ako cudzinec. Nesmiali sa zo mňa? Vyzul som si topánky a usadil sa na gauč. „Maj sa, Dan. No čo, už si rozumnejší ako v to sobotňajšie ráno?“ Joy sa smiala, ale jej smiech ma bolel.

„Nevedel som,“ povedal Soc, „či sa dnes dáš vidieť, Dan — zo strachu, že by si počul niečo nepríjemné, čo snáď počuť nechceš.“ Jeho slová ma trýznili ako údery kladivom. Zaťal som zuby a neodpovedal.

„Ach, Dan, upokoj sa!“ pokúšala sa mi pomôcť Joy, ale ja som mal stále pocit, že obidvaja sa proti mne spikli, aby ma mohli kriticky rozoberať. Zvesil som hlavu. „Počúvaj, Dan,“ povedal Socrates, „nikdy nič nedokážeš skorigovať, pokiaľ budeš pred svojou slabosťou zatvárať oči. A nebudeš môcť využiť vo svoj prospech ani svoju silu. Podobne, ako pri cvičení. Musíš na seba pozerieť úplne objektívne.“ Nevyriekol som ani slovo. Keď som sa konečne odhodlal otvoriť ústa a pokúsil som sa niečo povedať, môj hlas zaznel plačlivým súcitom nad sebou samým. Príšerné — a v takomto stave sa ukazujem pred Joy! Ale Socrata môj hlas nezaujímal. „Tak ako som ti povedal,“ pokračoval, „robíš veľkú chybu, že sa nútiš neustále sa zaoberať svojimi náladami a myšlienkami. Pokiaľ sa nebudeš snažiť túto chybu odstrániť, zostaneš takým, aký si teraz — skutočne smutný osud! Socrata ovládol srdečný smiech nad svojím vtipom a aj Joy súhlasne prikývla.

„Čo myslíš, bude už dostatočne nazlostný?“ Obrátila sa otázkou na Soca. Nebol som schopný hovoriť a zatínal som päste. Konečne som si odkašľal a vybuchol som: „Skutočne som nemal pocit, že by ste boli vtipní!“ Snažil som sa, aby to nevyznelo nepriateľsky.

Socrates sa oprel späť o sedadlo a skúmavo ma hodnotil. „Si nahnevaný,“ povedal s uvážlivou krutosťou, „ale ani tentoraz si nemal silu utajiť to, ty osol.“ Nie, pomyslel som si, len nie v prítomnosti Joy! „Tvoj hnev,“ pokračoval, „je dostatočným dôkazom tvojich tvrdošijných ilúzií. Ako to, že obhajuješ svoju Osobnosť, v ktorú sám neveríš? Kedy chceš konečne vyrásť?“ „Teraz ti chcem niečo povedať ja,“ reval som, „ty bláznivý, starý bastard! Som úplne okay taký, aký som. Párkrát som ťa navštívil, pretože mi to robilo radosť. A videl som, čo som vidieť chcel. Už mám toho dosť! To tvoj svet je zlovestný a plný utrpenia — nie môj! Že som deprimovaný? V poriadku — ale len v tvojej prítomnosti.“

Joy a Socrates mlčali. Obidvaja pokyvovali hlavami a hľadeli na mňa priateľsky, takmer so súcitom. Ešte aj tá sústrasť! „Obidvaja prijímate život jednoducho a jasne a veselo. Nerozumiem vám. A vlastne ani neviem, či vám rozumieť chcem.“

Potkýnal som sa ku dverám, zaslepený zmätkom, bolesťou a rozpakmi. Prisahal som si, že zabudnem na tohto chlapíka, na toto dievča — a predovšetkým zabudnem na to, že som sa kedysi, počas jasnej hviezdnej noci zatúlal k tejto benzínovej pumpe.

Ale moja vzbura bola len kulisa — ja som to dobre vedel. Horšie však bolo, že to vedeli aj oni. Tak pekne to začalo — a všetko som dokonale spackal! Bol som ako malý chlapec — slabý a nemotorný. Pre mňa za mňa, pokiaľ som stratil svoju tvár pred Socratom — ale nie pred ňou! Pochopil som, že som stratil aj ju, navždy! Blúdil som ulicami a až vtedy som si uvedomil, že bežím úplne opačným smerom, preč od domu. Aj tak je to fuk — pomyslel som si a nakoniec som zakotvil v bare na University Avenue, kde som sa spil do nemoty. Nad ránom som sa dotackal domov a vďaka bezvedomiu som upadol do tvrdého spánku. Vrátiť som sa viac nemohol. Pevne som sa rozhodol, že budem opäť pokračovať v normálnom živote tam, kde som ho pred pár mesiacmi opustil. Pokiaľ som chcel porobiť semestrálne skúšky, musel som poriadne pridať v štúdiu. Od Susie som si požičal skriptá z dejín, poznámky z psychológie mi dal niekto z nášho družstva. Písal a bifľoval som sa hlboko do noci, zahrabaný v knihách. Na mnohé som sa rozpomenuť — a veľa vecí som zabudol. Na tréningu v hale som sa vyčerpával do vysilenia. Spočiatku boli tréner a kamaráti mojou horlivosťou a novou energiou nadšení. Rick a Sid, s ktorými som trávil väčšinu svojho času, žasli nad mojimi chladnokrvnými artistickými kúskami a trúsili vtipy o „Dannyho tajnom prianí umrieť“. Áno, vždy som riskoval — či som bol pripravený alebo nie. Ostatní si mysleli, že som posadnutý ctižiadostivosťou, ale v skutočnosti som si dával dobrý pozor, aby som sa nezranil. Telesná aktivita bola výsledkom mojej bolesti — tam vnútri.

Rick a Sid po určitom čase niečo spozorovali a ustarostene sa ma pýtali:

„Vieš o tom, Dan, že máš pod očami tmavé kruhy? Povedz, kedy si sa naposledy holil?“

55

A Sid, krútiac hlavou, podotkol, že som vraj veľmi schudol: „Nie je ti niečo, Danny?“

„Mám sa na hovno,“ štipľavo som odvrkol. „Eh-hm, je mi to ľúto, chcel som povedať, že sa mám celkom dobre. Viete predsa o tom, že dobrý kohút býva zriedkavo tučný.“

„Dávaj si pozor, aby si niekedy nezatvoril oči. V opačnom prípade z teba už nič nezostane, haha.“

„Jasné, vykonám,“ zaškľabil som sa. Nedodal som už, že by mi padlo celkom vhod navždy sa stratiť z dohľadu.

Takýmto spôsobom som premenil aj posledné zvyšky tuku na oceľovo pevné svaly a šľachy. Áno, pôsobil som pevne, ako kamenná socha. A biela ako mramor bola aj moja pokožka.

Večer čo večer som sa utiekal do kina a napriek tomu som nedokázal ten obraz vymazať — Socrates aj s Joy, učupený v osamotenej nočnej benzínke. Niekedy ma prepadli strašné vízie, ako sa obidvaja nado mnou smejú, s hlavami naklonenými takmer pri sebe ...

So Susie som sa už nestretal. Dôsledne som sa vyhýbal všetkým známym ženám. A čo sa týkalo uspokojovania mojich ostatných túžob, vybíjal som ich tréningom a zmýval spolu so slaným potom. A nakoniec — ako by som aj mohol pozrieť na inú ženu, teraz, keď som sa zahľadel do hlbokých čiernych očí Joy? Jedného večera zaklopal niekto ticho a bojzливо na moje dvere. „Danny? Si tam, Dan?“ Bol to hlas Susie. Popod dvere postrčila lístoček. Nevstal som, aby som si ho prečítal.

Život sa stal pre mňa utrpením. Keď sa ostatní smiali, boleli ma uši. Neustále som musel myslieť na Joy a Socrata — ako s chichotom tancovali dookola — kúzelník a čarodejnica — a snovali okolo mňa intrigy. V kine, kde som pred plátnom zabíjal čas, vybledli z filmu aj tie najpestrejšie farby. Jedlo chutilo ako zubná pasta. A jedného dňa na seminári, keď profesor Watkins rozprával o tých a oných sociálnych vplyvoch, pristihol som sa ako vrieskam: „Blbost!“ Watkins mi nevenoval pozornosť, ale zato sa na mňa zvedavo uprelo päťsto párov očí. O to lepšie, pomyslel som, čím väčšie publikum, tým výraznejší efekt. Teraz im to ukážem!

„Blbost!“ zareval som ešte raz z plného hrdla. Vzadu to zašumelo a ozval sa chichot. Pár anonymných rúk zatlieskalo.

Profesor Watkins — ešte stále pokojný — sa nenechal vyprovokovať. „Budete taký milý, Mister Millman a objasníte svoje názory nám všetkým?“ Vzdorovito som vystúpil zo svojej lavice a prostrednou uličkou som zbehol dole. Ach jaj, pomyslel som, mal som si obliecť čistú košeľu! A potom som stál pred profesorom Watkinsom.

„Zaujímalo by ma,“ povedal som udatné, „čo majú všetky tieto sociologické teórie spoločné s ľudským šťastím? So skutočným životom?“ Potlesk a tmené ‚Veľmi správne!‘ z publika.

56

Cítil som, ako si ma profesor chladne premeriava od hlavy až po päty. Chcel sa snáď ubezpečiť, či nie som náhodou nebezpečný? Pre mňa, za mňa bol som nebezpečný! Moje sebavedomie rástlo. „Asi máte pravdu,“ prisvedčil mi tichým hlasom. Nebesá, pomyslel som si, ten chlap zatrubil na ústup... pred päťsto ľuďmi. A pritom som im chcel otvoriť oči, vysvetliť im, ako to v skutočnosti je. Obrátil som sa k poslucháčom a obsérne som začal rozprávať, ako som jedného večera, na jednom benzínovom čerpadle, stretol bieleho starého muža, ktorý mi povedal, že život je úplne iný, ako ho poznáme podľa vonkajších prejavov. A porozprával som príhodu o šťastnom

kráľovi, ktorý žil celkom sám na svojom hrade, obklopený samými bláznami v meste.

V posluchárni zavládlo hrobové ticho — potom sa začal smiať jeden, za ním ďalší... Čo sa stalo? Povedal som snáď niečo tak veľmi smiešne? Chcel som pokračovať vo svojej príhode, ale nedalo sa — ocitol som sa uprostred smiechu a hulákania spolužiakov. Do čerta, čo sa všetci zbláznili? Alebo som sa snáď zbláznil ja?

Watkins mi niečo šuškal do ucha, ale nechápal som. Napriek tomu, že mi nik nerozumel, nedal som sa zmýliť a jachtal som ďalej. Teraz ma poklepal profesor Watkins po ramene a povedal: „Syn môj, myslím... študenti sa smejú, pretože máte otvorený rózporok na nohaviciach.“

Krv sa mi nahrnula do tváre, zmätene som civel dolu na seba, potom hore na chichotajúcu sa masu. Nie — nie — nie, pomyslel som si, už nikdy viac. Už nikdy viac tu nestáť ako trápny osol! Od hnevu a poníženia mi vyhĸkli slzy a smiech pomaly opadával.

Takmer slepý som sa vypoťácal z posluchárne, bežal som cez chodbu, dolu schodišťom, von — ďaleko, preč od univerzity, preč z Campusu ... Až kým mi nedošiel dych a utekať ďalej som už nevládal. Okolo mňa precupotali dve ženy na vysokých klopkajúcich podpätkoch, plastikoví roboti, sociálne živly... Zastavili sa a udivene na mňa pozreli, pochybovačne a plné opovrhnutia — aspoň mne sa tak zdalo.

Čo sa so mnou stalo? Všimol som si svoje špinavé nohavice, ktoré s najväčšou pravdepodobnosťou zapáchali. Vlasy som mal rozčuchané a polepené — už niekoľko dní som sa neholil...

Akýmsi zázrakom som sa ocitol opäť v študentskom domove, zosunul som sa do kresla z umelej hmoty a okamžite som zaspal. Snívalo sa mi, že sedím na kolotoči, žeravým mečom pevne pripichnutý k drevenému koňu. Kolotoč sa neustále točil, zatiaľ čo ja som zúfalo vystieral ruky a pokúšal som sa pevne chytiť okraja. V ušiach mi znela bezútešná hudba a uprostred toho všetkého sa rozliehal strašidelný výsmech.

Prebudil som sa a zmätene som sa potkýnal domov.

Situácia sa postupne zhoršovala a vystupňovala až do takého štádia, že som sa ako fantóm prikrádal priestormi univerzity. Môj vnútorný svet sa úplne rozbil a vytvoril jeden nepredstaviteľný zmätok — všetko bolo naopak. Pokúšal som sa znovu objaviť starú rutinu, ale zbytočne. Vyčerpával som sa na tréningu — aj to bolo úplne nezmyselné.

Profesori naďalej prednášali o životných pocitoch renesancie, o inštinktoch potkana, o Miltonovom stratenom raji. Mimovoľne som sa potuloval po Spourl Plaza — kam sa človek pozrel, všade študentské demonštrácie, každodenné vyučovanie, prednášky, odchody ... — a ja som okolo všetkého prechádzal ako vo sne. Čo mi mohli všetky tieto veci povedať? Pohodne som sa nechal unášať, cudzinec v cudzej krajine, ktorý sa trmáca medzi dvoma svetmi a nepatrí ani do jedného z nich.

V jedno popoludnie som sedel prikrčený pod redwoodskými stromami na periférii Campusu a intenzívne som premýšľal nad spôsobom, ako čo najjednoduchšie odísť z tohto sveta. Aj tak som

tu už nemal čo stratiť... Niekde som síce stratil topánku — zostala len ponožka, ľavú nohu som mal špinavú, zanesenú hnedou krvou. Ale necítil som žiadnu bolesť, vôbec nič. Vtedy som sa rozhodol, že naposledy navštívim Socrata. Večer som sa dovliekol k benzínke a zostal som stáť oproti, na opačnej strane ulice. Soc práve tankoval do nádrže nejakého vozidla, keď sa na benzínke objavila žena s dieťaťom — sotva štvorročným dievčatkom. Zamarilo sa mi, že ju odniekiaľ poznám. Zrazu dievčatko niečo vykričlo a vystrelilo k Socratovi ruky. Zdvihol malú do výšky a ona ovinula svoje rúčky okolo jeho krku. Žena sa pokúšala dieťa odtrhnúť, ale nešlo to. Socrates sa smial, niečo dievčatku hovoril a potom ju jemne postavil späť na zem. Naraz ma premkol nevysvetliteľný smútok a usedavo som sa rozplakal. Bolesť lomcovala celým mojím telom. Chvel som sa. Rýchlo som sa otočil, rozbehol sa a... zastavil som až uprostred nejakej ulice. Bol som príliš rozrušený a domov sa mi nechcelo. Možno to bola moja záchrana. Prebudil som sa v nemocničnej posteli. Z mojej ľavej ruky trčala napichnutá infúzna ihla. Nieкто ma oholil a umyl. Konečne som sa vyspal. Na nasledujúci deň, poobede, ma prepustili — a ja som okamžite zavolať psychiatrovi. „Tu prax Dr. Bakera, áno, prosím?“ povedala službukonajúca asistentka. „Moje meno je Dan Millman. Potrebujem sa objednať u Dr. Bakera. Podľa možnosti čo najskôr.“

„Ale áno, pán Millman,“ zaznel profesionálny, priateľský hlas doktorovej pomocníčky. „Pán doktor má čas od dnes za týždeň — vyhovuje vám to? Teda v utorok o jednej.“

„Ale, nejde to skôr?“

„Obávam sa, že nie ...“

„Zbláznim sa, nevydržím čakať celý týždeň, do utorka. Počúvajte, pani...“ „Dobre, môžete prísť dnes popoludní?“ Teraz znel jej hlas upokojujúco. „Príďte o druhej hodine.“

„Áno.“

„Teda, tešíme sa na vás, pán Millman.“

Dr. Baker, korpulentný vyšší muž, mal na ľavom oku tiky. Bleskovo si ma prehliadol. A naraz ma prešla chuť otvárať mu svoje srdce. Ako by som len mal 58 začať? Snáď takto: ‚Teda, pán doktor, mám jedného učiteľa, ktorý sa volá Socrates a skáče na strechy domov ... áno, nahor... nie dolu. Dolu dokážem skočiť aj ja. A ... áno, raz ma zobral so sebou na výlet do iného času a iných krajín a ja som vietor a okrem toho som aj trochu depresívny ... ach, internát? Tam je to v poriadku, som hviezda v artistickom cvičení a chcem spáchať samovraždu ...‘ Vstal som. ‚Mnohokrát ďakujem, doktor, za stratený čas a aj za námahu. Teraz sa cítim skvele. Chcel som len vedieť, ako žije druhá, lepšia polovica ľudstva. No, bolo to nádherné.‘

Otvoril ústa, chcel niečo povedať a viditeľne hľadal ‚vhodné‘ slová. Vtedy som už bol vonku a potichu som za sebou privieral dvere. Utekal som domov a hodil som sa na posteľ. Spánok! — to bolo v danom momente to najjednoduchšie riešenie.

Večer som sa znovu dovliekol k benzínovému čerpadlu. Že Joy tam nebola, som zbadal okamžite. Čiastočne to bolo bolestné poznanie — ako rád by som sa jej znovu pozrel do očí; ale čiastočne bola jej neprítomnosť pre mňa uľahčením. Áno, znovu sme stáli tvárou v tvár. Socrates

a ja. Sadol som si na dôverne známy gauč a on ani slovom nespomenul moju dlhodobú neprítomnosť. Len podotkol: „Vyzeráš unavene a deprimovane.“ Povedal to bez náznaku spoluúčasti. Do očí mi vystúpili slzy.

„Áno, som deprimovaný. Prišiel som len preto, aby som sa s tebou rozlúčil. Zostal som ti to dlhý. Zastavil som sa na pol cesty a teraz už nevládzem ďalej. Už nechcem žiť.“

„Pretože si to namýšľaš, Dan — a hneď dvakrát!“ Pristúpil a prisadol si vedľa mňa na gauč. „Po prvé, ešte zďaleka nemáš za sebou polovicu cesty. Ešte zďaleka nie, ale už si veľmi blízko pri konci tunela. A po druhé,“ — položil mi ruku na sluchy — „veď ty vlastne ani nechceš zomrieť.“

„Kto to tvrdí?“ vzdorovito som vybuchol. Až teraz som si všimol, že nie sme na benzínke. Sedeli sme v malej, ošarpanej hotelovej izbe. Nepochybne — stuchnutý vzduch, zodratý koberec, dve úzke postele, zastrekané zrkadlo nad umývadlom. „Čo sa prihodilo?“ Moja duša sa na moment prebudila k životu. Tieto ‚cesty‘ u mňa po každý raz zdvihli hladinu adrenalínu. Cítil som, že ma zaplavuje nová energia. „Pokus o samovraždu. Teraz ho môžeš zvládnuť.“

„Kto? Ja som sa predsa nechcel zbaviť života!“ protestoval som. „Nehovorím o tebe, ty blázon. Hovorím o tom mladom mužovi, tam vonku pred oknom, na rímse. Študuje na University of South California filozofiu. Volá sa Donald a je futbalista. Posledný rok — a už nechce viac žiť. Choď von za ním.“ Socrates ma postrčil k oknu. „Nemôžem, Soc.“

„Potom musí Donald zomrieť.“

Vyklonil som sa cez okraj a pozrel dolu — po uliciach mesta prúdili ľudia, maličkí ako mravce. Všetci hlúpo zízali hore. A tam stál on — ani nie tri metre odo mňa, na uzučkej rímse, bojzlivý, chrbátom opretý o stenu. Uprene hľadel do diaľky. Pripravoval sa na skok.

59

Tak, aby som ho nevyľakal, vyslovil som celkom ticho jeho meno. „Donald!“

Nepočul ma. „Donald!“

Prudko otočil hlavu, takmer by bol spadol. „Nepribližuj sa!“ nepriateľsky ma varoval. A potom, váhavejšie: „Odkiaľ poznáš moje meno?“ „Jeden môj priateľ ťa pozná, Donald. Povedz, smiem si prisadnúť na parapetnú dosku a pohovárať sa s tebou? Sľubujem ti, že sa nepriblížim.“ „Nie, už žiadne rozhovory.“ Jeho tvár bola ospalá a z jeho monotónneho strachu už vyprchal takmer všetok život.

„Don — tak ťa volajú, nemá pravdu, Don?“

„Áno, áno,“ odpovedal úplne automaticky.

„Okay, Don, je to tvoj život. Mal by si však vedieť, že 99 percent všetkých ľudí na svete spácha samovraždu.“

„Akože? Čo to má, dočerta, znamenať?“ opýtal sa a v jeho hlase sa objavil znovu náznak života. Opatrne sa pridržiaval okraja múru. „No, ak chceš, porozprávam ti to. Je to spôsob, akým ľudia žijú, aby spáchali samovraždu. Rozumieš, čo mám na mysli — Dan? Možno to trvá tridsať, štyridsať rokov, kým sa niekomu podarí zabiť sa, za výdatnej pomoci fajčenia, sužovania alebo stresu — ale v každom prípade, ľudia sa zabíjajú sami.“ Posunul som sa pár centimetrov bližšie

k nemu. Teraz som musel svoje slová zvažovať veľmi opatrne. „Počúvaj, Don, ja sa volám Dan. Prial by som si, aby sme sa raz mohli spolu porozprávať. Možno, že máme veľa spoločného. Hráš futbal, hm? Ja som tiež športovec na University of California, v Berkeley.“ „No, áno...“ Chcel niečo povedať a rozochvel sa.

„Hej, Don, tu vonku, na tejto okennej rímse sa cítim príšerne. Musím sa postaviť a zistiť, kde by som sa mohol pevne pridržať.“ Opatrne som sa vystrel a roztriasol som sa tak ako on. „Pane Bože“, pomyslel som si, „snáď nestrácam pôdu pod nohami?“

Nenásilne som sa mu prihováral a zo slov som sa snažil vybudovať most. „Chcel som ti povedať, Don, že dnes bude nádherný západ slnka. Veje vietor Santa Ana a búrkové mraky sa úplne rozostúpili. Si si istý, že už nikdy nechceš vidieť západ slnka? Alebo jeho východ? Si si istý, že už nikdy nechceš vstúpiť do hôr?“ „Nikdy som v horách nebol.“

„Neuveriteľné, Don, v lakom prípade ich musíš vidieť. Všetko je tam také čisté a priehľadné — voda, vzduch. A všade vôňa ihličia. Mohli by sme ísť raz spolu, čo povieš? Musíme tam raz spolu ísť! Dofrasa, ale keď ty chceš spáchať samovraždu, potom hory neuvidíš!“

Tak — povedal som všetko, čo som povedať mohol. Teraz už záleží len na ňom. Zatiaľ, čo som rozprával, sám som si úpenlivo prial, aby sa v ňom prebudila túžba po živote. Bol som od neho vzdialený len na pár krokov. „Stoj!“ povedal. „Chcem zomrieť... hneď teraz!“

Vzdal som sa. „Pre mňa za mňa,“ povedal som. „Potom skočím s tebou, ja som tie zatratené vrchy už aj tak videl.“

Neveriaco na mňa pozrel. „Čo? To myslíš vážne?“

60

„Samozrejme,“ povedal som, „že to myslím vážne. Kto skočí prvý — ty alebo ja?“ „Ale,“ povedal, „prečo chceš zomrieť ty? To je predsa bláznovstvo. Vyzeráš zdravý. Máš množstvo dôvodov, aby si žil ďalej.“

„Pozri,“ odpovedal som. „Nemám ani šajnu, aké máš problémy — pri mojich problémoch sa však tie tvoje môžu schovať. Aj tak by si im nerozumel. Tak, a teraz dosť bolo rečí!“

Hľadel som do hĺbky. Áno, bolo to také jednoduché — len sa trochu predkloniť a o ostatné by sa postarala zemská príťažlivosť. A ja by som Socratovi, tej starej líške, dokázal... raz navždy. Odišiel by som s úsmevom! „To si nepredpokladal, ty starý podvodník!“ zakričal by som, a potom by som letel dolu, okolo mňa by sa mihali poschodia a ja by som padal, až kým by sa moje kosti nerozbili na asfalte ... a všetko by som mal za sebou — aj západ slnka. „Počkaj!“ Bol to Don, ktorý ku mne vystrel ruku. Na moment som zaváhal, potom som ruku chytil. Hľadel som mu do očí a jeho tvár sa začala postupne meniť — zúžila sa a zhrnatela. Jeho vlasy potemneli, telo zoštíhlo. Bol som to ja — stál som tam a hľadel sám na seba! V nasledujúcom okamihu zrkadlový odraz zmizol a ja som osamel.

Vyľakane som spravil krok vzad — a stúpil som do prázdna. Rútil som sa, otáčal a krúžil vzduchom. Pred mojimi vnútornými očami sa objavil strašný prízrak v kapucní, ktorý ma

s obrovským smiechom očakával tam dolu. Rozoznal som Socratov hlas, ktorý z výšky na mňa volal: „Desiate poschodie, bielizeň a posteľné prádlo; ôsme poschodie, potreby do domácnosti, fotoaparáty...“ Ležal som v kancelárii benzínky na gauči a hľadel do priateľsky vysmiatej Socratovej tváre.

„A?“ povedal. „Ešte stále by si chcel spáchať samovraždu?“ „Nie!“ Týmto rozhodnutím však opäť na mňa padlo celé bremeno zodpovednosti za vlastný život. Musel som Socovi porozprávať, ako som sa mizerne cítil. Chytil ma za plecía a povedal: „Zostaň dnu, Danny!“

Predtým, než som sa túto noc rozlúčil, spýtal som sa ho: „Kde je Joy? Rád by som ju videl.“

„Všetko má svoj čas. Vráti sa k tebe neskoršie — možno.“ „Ach, chcel by som sa s ňou trochu porozprávať. Všetko by bolo potom oveľa ľahšie.“ „Kto povedal, že si to máš zľahčovať?“

„Socrates,“ povedal som. „Musím ju vidieť!“ „Nemusíš nič, okrem toho, že by si mal konečne prestať pozeráť na svet očami svojich prianí. Prestaň už! Opusti svoje myšlienky, možno prídeš k rozumu. Dovtedy však tento myšlienkový odpad starostlivo sleduj.“

„Keby som jej mohol aspoň zatelefonovať...“ „Zmizni,“ povedal. Tak ako Socrates povedal, v nasledujúcich dňoch moje myšlienky — smetiť lomozili s nepredstaviteľnou intenzitou. Bezcieľne, divoké, hlúpe myšlienky. Pocity viny, strachu, bezhraničné priania — jedným slovom: Rámus. Ešte aj počas spánku doliehal ich hmot do mojich uší. Socrates mal pravdu. Bol som uväznený v žalári.

61

V utorok večer som utekal k benzínovému čerpadlu a takmer bez dychu som sa vovallil do dverí. „Zošaliem, Soc,“ zvestoval som. „Ten neznesiteľný rámus. Keby som ho konečne mohol odstrániť. Moje myšlienky sú úplne vykoľajené — presne tak, ako si predpovedal.“

„Vynikajúco,“ povedal. „To je prvý poznatok bojovníka. „Pokiaľ toto má byť pokrok, urobím radšej krok vzad!“ „Dan, počúvaj. Keď sa vyšvihneš na divokého koňa, o ktorom vieš, že sa dá skrotiť, čo sa stane?“ „Zhodí ma alebo kopne.“

„Vidíš, aj život ťa už niekoľkokrát kopol — svojím komickým spôsobom, alebo nie?“

„Keď vieš o tom, že život je divoký kôň, dokážeš s ním narábať správne, nemám pravdu?“

„Myslím, že chápem, Socrates.“

„Najskôr si chcel povedať: pochopil som, že myslím,“ smial sa. Pri lúčení ma na cestu vyzbrojil dobrou radou; aby som ešte pár dní svoj „poznatok“ prehlboval. Snažil som sa. Moja pozornosť sa bezpochyby v týchto mesiacoch zostrila, ale nakoniec som sa vrátil opäť na benzínku s tými istými otázkami. „Socrates, spoznal som neznesiteľný rámus svojich myšlienok. Pochopil som, že môj život je divoký kôň — ale ako ho mám skrotiť? A ako sa mám zbaviť toho hluku? Čo mám spraviť?“

Pomaly sa poškriabal na hlave. „Predpokladám, že už si si osvojil zmysel pre humor,“ skonštatoval so smiechom. Zazíval a natiahol sa — ale nie spôsobom, akým to robí väčšina ľudí, ale ako mačka. Skrivil chrbát a počul som, ako jeho chrbtica zapraskala.

„Vieš o tom, Socrates, že keď sa zhrbíš, vyzeráš presne ako mačka?“ „Áno, skutočne,“ bezstarostne odpovedal. „Napodobňovať pozitívne vlastnosti zvierat, to je dobré cvičenie. Niečo podobné, ako brať si príklad z pozitívnych ľudí. Náhodou mačky obdivujem. Vidím, že sa pohybujú ako bojovník. Ty si si však zobral za svoj vzor osla, priateľ môj. A príde čas, že svoj repertoár rozšíriš, nemyslíš?“

„Áno, snád,“ odpovedal som pokojne. Moje vnútro však blčalo hnevom. Rýchlo som sa rozlúčil a odišiel domov. Bolo krátko po polnoci a ja som stihol ešte pár hodín spánku — prv než zazvonil budík. A potom som sa opäť rozbehol na benzínku. Uzatvoril som tajnú dohodu sám so sebou: Už nikdy viac mu neposlúžim ako obetný baránok — už nikdy viac nebudem hrať idiota, pred ktorým sa môže predvádzať. Odteraz sa stanem lovcom ja a budem ho prenasledovať po úzkych chodníčkoch.

Až za hodinu začínal deň a Socrates končil svoju zmenu. Schoval som sa do krovia na okraj Campusu, nie príliš ďaleko od benzínovej pumpy. Chcel som sa zakrádať za ním a takýmto spôsobom objaviť Joy. Cez lístie som mohol úplne presne sledovať jeho pohyby. Moja ostražitosť mi upokojovala nervy. Mal som 62 ešte jedno pranie — dozvedieť sa niečo o jeho živote mimo benzínovej pumpy — téma, o ktorej doteraz zanovito mlčal. Teraz však odhalím odpovede na tieto otázky sám. Ako sova — uprene som hľadel na neho, ako kráča na druhú stranu. Nikdy predtým mi nenapadlo, ako uhladene — áno, ako elegantne, sa pohybuje. Bez zbytočných pohybov čistil predné sklá, ako artista zaviedol hadicu do hrdla nádrže.

Socrates odišiel do dielne, pravdepodobne, aby amatérčil na nejakom vozidle. Bol som ospalý. Keď som sa prebral z krátkeho zdiemnutia — aspoň mne sa tak zdalo — brieždilo sa. Oj, nie! Prepásol som ho. Potom som ho však opäť zbadal. Už usporadúval svoje veci. Srdce sa mi zastavilo, keď opustil benzínku a prechádzal cez ulicu priamo ku mne — k môjmu úkrytu, kde som ležal na postriežke, nehybný a s ubolenými kosťami, ale dobre utajený. Mohol som len dúfať, že ho nenapadne, ako neraz ráno, oťukávať húštinu. Stiahol som sa hlbšie do krovia a zadržal dych. Vedľa mňa sa mihol pár sandál, ani nie dva metre od môjho úkrytu. Počul som jeho kroky. Zabočil vpravo, na chodník do parku.

Náhlil som sa za ním, obozretne ako veвериčka, ale opatrne. Socrates nasadil udivujúce tempo. Sotva som s ním dokázal udržať krok a takmer sa mi stratil z očí — ale tam vpredu som videl jeho bielu hrivu, ako zmizla za portálom univerzitnej knižnice. ‚Čo?‘ pomyslel som si. ‚Čo tam ten porába?‘ A s nedočkavosťou som ho sledoval.

Hneď za ťažkými dubovými dverami som prebehol okolo skupiny ranostajov-študentov, ktorí sa so smiechom otáčali za mnou, ako náhle ma zbadali. Nevšímam som si ich a dlhou chodbou som sa prikrádal za svojou obeťou. Zbadal som ho, ako zabočil vpravo a zmizol. Pár skokov a bol

som za ním. Nie — omyl je vylúčený. Boli to určite dvere, za ktorými zmizol. Mužská toaleta — a odtiaľ nebol žiaden iný východ.

Neodvážil som sa vstúpiť dnu. Postavil som sa preto do telefónnej búdky oproti. Prešlo desať minút, dvadsať minút. Nemohol mi ufujazdiť? A práve teraz vyslal môj organizmus nenápadné volanie o pomoc. Musel som dnu, nielen preto, aby som našiel Socrata, ale sám som potreboval to miesto použiť. Prečo aj nie? Toto bola predsa moja ríša, nie jeho. Ja by som mal od neho žiadať vysvetlenie.

Napriek tomu, mohlo to byť trápne.

V toalete som spočiatku nevidel nikoho. Potom, čo som si sám vybavil svoje záležitosti, rozhladal som sa pozornejšie. Neboli tu žiadne iné dvere. Musel byť teda ešte tu! Z jednej kabínky niekto vystúpil, a zbadal ma, ako zhrbený čupím na zemi a špehujem cez dvere. S neveriacim pohľadom sa ponáhlal von a krútil hlavou.

Ale späť k veci! Zohol som sa a rýchlo som vrhol pohľad na poslednú kabínu. Najprv som uvidel pár sandálov a síce zozadu, a potom sa vynorila Socova tvár s krivým úšklabkom — prevrátená naopak. Stál chrbtom k dverám, predklonený dopredu, s hlavou medzi kolenami.

63

Šokovaný som sa odtiahol — neuveriteľné! Veď nemal žiaden rozumný dôvod správať sa tak výstredne na verejnej toalete. Socrates roztvoril dvere kabíny, stiahol reťaz a zahrnel: „Hohohó, a to musí človek práve zápasiť s tráviacimi ťažkosťami, keď ho sleduje mladý bojovník!“ Jeho smiech sa rozliehal vykachličkovaným priestorom a ja som cítil, ako sa mi krv hrnie až ku koreňom vlasov a moje uši sa zväčšujú, rastú a postupne sa mením na osla. Opäť sa mu niečo podarilo! A moje vnútro vrelo — zmesou hanby a hnevu.

Stál som tu ako obarený. Keď som konečne riskoval pohľad do zrkadla — vo vlasoch som objavil vejúcu, bezočivú žltú stužku. Aha, teraz už chápem úšklabky ľudí, keď som utekal cez Campus, teraz už chápem ten veľavýznamný pohľad kolegu v núdzi na tomto mieste.

Zatiaľ čo ja som driemal v kroví, Socrates mi uviazal stužku do vlasov.

Naraz som sa cítil strašne unavený. Otočil som sa a chcel som odísť.

Predtým, než zapadli dvere do zámky, počul som volať Socrata — nie bez súcitu:

„Nikdy nezabúdaj, kto je učiteľ a kto žiak.“

Na popoludňajšom tréningu som sa vrhol na náradie ako prenasledovaný pekelnými fúriami. S nikým som neprehovoril ani slovo a ostatní urobili dobre, keď sa mi vyhli z cesty. Vo vnútri som soptil a prisahal, že podniknem všetko preto, aby som donútil Socrata konečne ma uznať za bojovníka. Jeden z priateľov ma zadržal pri odchode a do ruky mi vlačil obálku. Roztrhol som ju. Na čistom papieri bolo napísané: „Hnev je silnejší ako strach, silnejší ako bolesť. Tvoja odvaha rastie. Si pripravený chopiť sa meča - Socrates.“

64

SKOK DO SVETA SLOBODY

Cez noc sa hustá hmla vyvalila zo zátoky, zahalila letné slnko a zostalo chladno. Vstal som pomerne neskoro, uvaril si čaj a zjedol jablko. Rozhodol som sa, že prv než sa vrhnem do prúdu povinností bežného dňa, vychutnám pohodu, ktorá sa mi ponúkala. Teda — posunul som televízor trochu doprava, pred seba som postavil misku plnú keksov a hľadal som pokojné miesto, kde by som sa pre zmenu mohol zahĺbiť do problémov iných ľudí. Hypnotizovaný drámou odohrávajúcou sa v krabici, som znovu a znovu sial za kekсом — až kým som nezistil, že miska je prázdna. Je to možné? Žeby som ich všetky pojedel? Až neskoršie, popoludní, som išiel behať na Edwarsove pole. Tam som spoznal Dwighta, ktorý pracoval na Lawrence Hall of Socience, vonku v Berkeley Hills. Dvakrát som sa ho musel spýtať na meno, pretože prvý raz som poriadne nepočúval — ďalší dôkaz mojej slabej sústredenosti a nedokonalkej koncentrácie myšlienok. Po pár kolečkách utrúsil Dwight niečo o jarnom modrom nebi'. Myšlienkami som bol taký vzdialený, že pekné počasie som si až doteraz vôbec nevšimol. Zrazu ma Dwight predbehol a rozutekal sa do voľnej kopcovitej krajiny — bol maratónsky bežec —, a mne nezostávalo nič iné, len sa vrátiť domov a ďalej rozhutovať nad svojimi myšlienkami. Skutočne frustrujúce zamestnanie!

Na tréningu v hale som však pozornosť opäť maximálne skoncentroval a dokonale sa sústredil na každý pohyb. Ako náhle som však opustil bradlá — ako náhle som sa viac nevznášal vo výške na trampolíne — nezmyselné myšlienky sa ma opäť zmocňovali a rozptyľovali moju pozornosť. Večer som išiel k benzínke trochu skôr; chcel som pozdraviť Socrata hneď pri striedaní služieb. Medzitým som vynaložil veľké úsilie, aby som zabudol na včerajší trápny incident a bol som ochotný prijať akýkoľvek prostriedok, ktorý by Socrates navrhol proti hyperaktívnej činnosti mojich myšlienok. Čakal som — blížila sa polnoc a čoskoro po nej sa objavil aj Soc. Sotva sme si urobili v kancelárii pohodlie, kýchol som a môj nos zareagoval tečúcim prúdom. Žeby som bol počas čakania prechladol? Socrates postavil na čaj a ja som ho — ako vždy — prepadol otázkou:

„Socrates, ako dokážem ovládať svoje myšlienky a zbaviť sa nezmyselného rozhutovania?“

„Najprv musíš pochopiť, odkiaľ tieto myšlienky prichádzajú a ako vznikajú. Teraz, napríklad, si nachladnutý. Je to telesný symptóm, ktorý ťa upozorňuje, že tvoj organizmus sa dostal do nerovnováhy, že potrebuješ slnko, čerstvý vzduch a jednoduchú, zdravú stravu a že telo treba opäť harmonicky nastaviť na svoje okolie.“

„Čo to má spoločné s myšlienkami?“

65

„Veľmi veľa. Aj nezmyselné myšlienky, ktoré rozptyľujú tvoju pozornosť, sú symptómy. Upozorňujú ťa, že si rozladený, že nie si v súzvuku s okolitým svetom. Keď hlava odporuje chodu života, vznikajú myšlienky. Keď ťa niečo upozorní, že odporuješ svojim pevne stanoveným zásadám, začínaš rozhutovať. Takéto zahĺbenie — to je nevedomý odpor voči životu.“ Na

benzínovom čerpadle pribrzdilo auto so starším párom vo večernej garderóbe, ktorý meravo a vystretý ako svieca trónil na sedadlách. „Pod' so mnou,“ povedal Socrates. Zoblíkol si vetrovku, tmavý bavlnený pulóver a vystavil na obdiv svoje vyšportované telo — pod hladkou, lesklou pokožkou pevné, šlachovité svaly.

Pristúpil k vodičovmu oknu a pred zošokovaným pánom sa s úsmevom uklonil. „Čo môžem pre vás spraviť? Benzín, snáď super, aby som pozdvihol vašu náladu? Trochu oleja, aby som zmazal unavený zhon vášho všedného dňa? Alebo čo keby som vymenil novú batériu a vniesol tak do vášho života napätie?“ Stál široko rozkročený a bez hanby sa obidvom smial do očí, zatiaľ čo voz sa trhnutím pohol a odfrčal z benzínky. Poškriabal sa na hlave. „Možno si spomenuli, že nechali doma otvorený vodovodný kohútik.“

Boli sme znovu v kancelárii, pokojne sme popíjali čaj a Socrates mi vysvetľoval situáciu, ktorej som bol pred chvíľou svedkom: „Videl si muža a ženu, konfrontovaných s nie každodenným dňom. Pretože úplne prepadli svojim konvenčným názorom a strachu, nedokázali na ňu zareagovať spontánne. Dúfam, že aspoň na ich staré dni som v nich rozbičal plamienok ! Vidíš, Dan, keď sa postavíš situácii na odpor, tvoje myšlienky začínajú rotovať a vytrvalo na teba doliehajú. Nie sú však ničím iným, len tvojím vlastným produktom.“

„A tvoje myslenie funguje iným spôsobom?“

„Moje myslenie je ako tichá, priehľadná vodná hladina. Tvoje myslenie — pretože odmietaš akúkoľvek neočakávanú a nevítanú situáciu, dokonca sa ňou cítiš ohrozený — je ako rozbúrené morské vlnobitie, ako jazero, do ktorého niekto hádže veľké balvany!“

Nechal som znieť jeho slová a zahľadel som sa na dno svojej šálky. Za ušami som naraz zacítil ľahký dotyk. Moja vnímavosť sa stupňovala, dno som sledoval stále s väčším a väčším vypätím, stále hlbšie... Bol som pod vodou a hľadel som hore. Smiešne! Hádam som nespadol do vlastnej šálky s čajom? Mal som plutvy a šupiny ako ryba! Chvostovou plutvou som kormidloval a ponáral som sa stále hlbšie, tam, kde bolo ticho a kde bol pokoj. Naraz na vodnú hladinu dopadol obrovský kameň, rozšírili sa šokujúce vlny a zmiatli ma. Udieral som rýchlo plutvami a snažil som sa čo najrýchlejšie dostať do bezpečia. Schoval som sa na dno — a vytrval som tam až dovtedy, kým sa znovu všetko neupokojilo. Neskôršie som si na malé kamienky, ktoré často padali do vody a svojím povrchom čerili hladinu, zvykol. Ale veľké balvany ma vždy vyľakali.

66

Keď som sa opäť vrátil do sveta sucha a zvukov, ležal som na gauči a s otvorenými očami hľadel do Socratovej smejúcej sa tváre. „Soc, bolo to neveriteľné!“

„Len žiadne výlevy o rybách, prosím. Som rád, že sa ti krátky kúpeľ páčil. Smiem teraz pokračovať vo výklade?“ — Na moju odpoveď nečakal. „Bol si dosť nervózna ryba, Dan, ktorá neustále trvala na úteku z každej väčšej vlny. Časom si si na vlny zvykol, ale príčinu ich vzniku si nepochopil. Vidíš — keď chce ryba rozšíriť močariská, v ktorých pláva, a chce rozpoznať pôvod vlnobitia, vyžaduje to od nej obrovskú zmenu vedomia. O podobnom skoku vo svojom vedomí musíš teraz uvažovať aj ty. Keď jednoznačne pochopíš príčinu, príboj tvojich myšlienok ti viac

nebude škodiť. Budeš ich jednoducho registrovať, bez toho, že by si sa s nimi identifikoval. Nebudeš vždy, keď padne malý kameň, reagovať prehnane. Ako náhle svoje myšlienky dokážeš upokojiť, oslobodíš sa od vibrácií sveta. Spomeň si na to, keď máš problémy: opusti myšlienky a bráň sa svojej zádumčivosti!“

„Ale ako, Socrates?“

„To nie je zlá otázka,“ zvolal. „Šport ťa predsa naučil, že skoky na trampolíne — podobne ako skoky vo vedomí — sa nemôžu podariť zo dňa na deň. Potrebuješ na to čas a cvik. A najlepším cvičením ako rozpoznať príčinu svojich rozbúrených myšlienok, je meditácia.“

Po tomto odhalení sa ospravedlnil a zmizol na toaile. Teraz sa priblížil ten správny okamih, aby som ho prekvapil svojou novinou. Hlasno, aby mi dobre rozumel cez zatvorené dvere, som zakričal: „Tento raz som krok vpred, Socrates! Minulý týždeň som začal kurz meditácie! Myslel som si, že by som s tým mal niečo urobiť sám. No, čo na to povieš?“ A keďže neprichádzala žiadna odpoveď, pokračoval som vo vysvetľovaní. „Stretávame sa každý večer pol hodiny. Sám som pozoroval, že som viac uvoľnený a začínam kontrolovať svoje myšlienky. Nevšimol si si náhodou aj ty, že som pokojnejší? Povedz, Socrates, aj ty medituješ? Ak nie, môžem ti predviesť, čo som sa naučil...“ Dvere na WC sa rozleteli a s prenikavým revom z nich vyskočil Socrates, šermujúc vysoko nad hlavou blýskavým samurajským mečom. Prv, než som sa stihol spamätať, vyletela zbraň do vzduchu a zostala visieť centimeter nad mojou hlavou. Opatrne som sa otočil hore a zbadal som hrozivý meč a Socrata. Šklábil sa. „Och, človeče, čo to bol za výstup? Takmer som od strachu pustil do nohavíc,“ lapal som po vzduchu.

Zbraň sa pomaly ukludnila. Ale pri tom kmitaní tam hore, nad mojou hlavou, sa mi zazdalo, že pritiahla na seba všetko svetlo z priestoru, a toto oslepovalo a donútilo ma zavrieť oči. Rozhodol som sa však, že pre istotu zavriem tentoraz aj ústa.

Ale Socrates sa predom mnou len mihol, položil meč opatrne medzi nás, zatvoril oči, zhlboka sa nadýchol a sedel bez pohnutia. Chvíľu som ho pozoroval.

Čo spraví tento ‚spiaci tiger‘, keď sa pohnem? Vrhne sa na mňa? Prešlo desať, potom dvadsať minút. Chcel snáď, aby som meditoval s ním? Zavrel som oči a

67 zostal ticho sedieť. Vydržal som pol hodiny, potom som oči otvoril a pozrel na Socrata — ešte stále sedel nepohnute v tej istej polohe — ako Buddha. Prenasledoval ma nepokoj, nakoniec som ticho vstal a išiel som sa napiť dúšok vody. Práve som plnil pohár, keď som na pleciah pocítil ľahký dotyk. Ruka sa mi roztriasla a voda vyšplechla na topánky.

„Socrates, nemal by si sa prikrádať tak tajomne. Nedokážeš snáď vydať zo seba ani hláska?“

Smial sa odpovedal: „Mlčanie je umením bojovníka — a meditácia je jeho mečom. Je to zbraň, ktorou môže rozsekať všetky ilúzie. Ale mal by si vedieť, že použitie tohto meča je závislé od vospelosti majiteľa. V твоjich rukách sa môže stať nebezpečným, falošným alebo dokonca neužitočným nástrojom, pretože ty si sa ho ešte stále nenaučil ovládať.“

Spočiatku má meditácia práve túto jedinú úlohu. Ale ty, plný hrdosti, okamžite vystavuješ na obdiv svoj ‚meč‘ a chvasceš sa ním. Svetlá žiara tohto meča zvádza mnohých meditujúcich k novým ilúziám, až kým sa nevrátia späť, aby hľadali iné vnútorné alternatívy.

Skutočný bojovník narába s mečom zručne a s hlbokou rozvahou. Využíva ho na to, aby rozsekal na kúsky svoje lomozenie a nezmyselnosť svojich myšlienok, a aby poukázal na ich prázdnotu. Teraz dobre počúvaj a pouč sa:

Alexandrovi Veľkému, ktorý na čele svojho vojska pochodoval cez púšť, skrížili cestu dve hrubé laná, zviazané do veľkého spleteného uzla — nazývaného Gordický uzol. Nikomu sa ho dovtedy nepodarilo rozviazať, až kým pred túto úlohu nebol postavený Alexander. Bez váhania zdvihol svoj meč a jediným silným seknutím rozťal Gordický uzol na dve polovice. Bol bojovník! Aj ty sa musíš naučiť, ako pomocou zbrane — meditácie zaútočiť na uzly svojho myslenia. Ak sa ti to podarí, jedného dňa nebudeš potrebovať žiaden meč.“ Na benzínku dorapčal starý autobus, nalakovaný na bielo, s veľkými pestrými dúhami na obidvoch stranách. Vo vnútri sedelo šesť, na prvý pohľad ťažko rozpoznateľných osôb. Až keď sme vyšli von, rozlíšili sme štyroch mužov a dve ženy, od hlavy až po päty zahalených v modrom. Boli to členovia jednej z mnohých spirituálnych skupín, ktoré ako huby po daždi vyrastali na Bay Area. Pôsobili veľmi svojhlavo a odmietali nás zobrať na vedomie, akoby sa obávali, že sa môžu nakaziť našou svetskosťou.

Socrates si nenechal ujsť príležitosť, ako ich potrestať. V okamihu sa zmenil na krívajúceho, slintajúceho kreténa — perfektný Quasimodo! „Ha, Jack,“ pobiehal okolo šoféra, muža s dlhanskou bradou, ktorého som až teraz spozoroval. „Chcete benzín alebo čo?“

„Áno, benzín, prosím.“ odvetil muž. Jeho hlas bol mäkký ako šalátový olej.

Socrates vyslal k obidvom ženám na zadnom sedadle žiadostivé pohľady. Prestrčil hlavu cez okno a hlasno zašepkal: „He, vy dve sladkosti, čože to robíte — meditujete?“ Dovolil, aby y tóne jeho hlasu zaznela výrazná sexuálna narážka.

68

„Áno, meditujeme,“ povedal bradatý vodič a jeho hlas zavanul komickou povýšenosťou. „Prosím, pane, chcete nám teraz natankovať?“ Socrates mi naznačil, že mám obsluhovať čerpadlo, zatiaľ čo on sám sa sústredil na muža sediaceho pri volante. „Hej, človeče, vieš vôbec, ako vyzeráš pod svojím modrým plášťom? Ako nejaké dievča! Nerozumej ma zle, skutočne ti veľmi pristane. Á prečo sa vlastne neholíš? Čo asi skrývaš za týmto pralesom?“ Zatiaľ čo ja som sa skrúcal vzadu od smiechu, Soc prešiel vpredu od uštipačného výsmechu k neohrabanému grobianstvu. „He,“ adresoval jednej zo žien, „ten mládenec tu je tvoj priateľ? A vy obaja,“ obrátil sa na muža sediaceho vedľa šoféra, „robíte to často alebo sa šetríte, tak, ako som čítal v novinách?“ To bolo priveľa! Socrates vpredu vydával drobné peniaze, pomaly a vytrvalo podpichujúc, ja som sa zachádzal od smiechu a chudáci ľudia v autobuse vreli od zlosti. Vodič zhrabol výdavok, pridal plyn a pekelným tempom odhrmel z benzínky. Socrates za nimi pokrikoval: „Meditujete dobre. Len tak usilovne cvičte ďalej...“

Sotva sme sa usadili, keď na benzínové čerpadlo zabočil veľký, pochrómovaný chevrolet. Zazvonil zvonček a okamžite za ním sa ozvalo netrpezlivé, trojité zatrúbenie. Vybehol som von za Socratom, aby som mu pomohol. Za volantom sedel slušivý ‚teenager‘, asi štyridsiatik, košeľa a nohavice z lesklého saténu, na hlave veľký, perami vyzdobený safari klobúk. Vedľa neho sedela blondína neurčitého veku, klipkala umelými mihalnicami a v odrazovom zrkadielku si usilovne dopudrovala nos. Obidvaja mi boli odporní. Pôsobili hlúpo a neprirodzene. Najradšej by som sa ich bol spýtal: „Prečo nevyzeráte tak, ako zodpovedá vášmu veku?“ Ale mlčal som a ďalej ich pozoroval. „Haló, benzinár, nie je tu niekde automat na cigarety?“ volal nervóznym vodič. Socrates sa vystrel a s víťazným úsmevom odpovedal: „Nie, pane, bohužiaľ nie. Ale kúsok ďalej je supermarket otvorený celú noc.“ Potom sa opäť sklonil nad vozidlo, aby skontroloval množstvo motorového oleja. To všetko s pozornosťou odborníka. Na záver vydal peniaze, s gestom, akoby práve servíroval čaj cisárovi.

Po tom, čo veľké sane odfrčali, som sa viac neovládol. „Socrates, k týmto ľuďom si bol taký zdvorilý. Ale k tým modro odetým, ktorí boli predsa na oveľa vyššom stupni ľudského vývoja si sa správal ako k hovnu. Prečo?“ A konečne som raz dostal jednoduchú, jasnú odpoveď: „Jediný vývojový stupeň, ktorý by ťa mal zaujímať, je môj — a tvoj vlastný!“ povedal s úškrnom. „Títo úbohí ľudia potrebovali trochu priateľskosti — tí spirituálni návštevníci potrebovali trochu premýšľania.“

„No a čo potrebujem ja?“

„Viac cviku,“ promptne zareagoval. „Keď som na teba zaútočil mečom, tvoja týždenná meditačná prax ti nestačila. Úplne si stratil nervy. Ale nepostačovala ani našim priateľom v modrom. Videl si, ako reagovali, keď som si dovoľil spraviť na ich účet zopár hlúpych žartov?“

69

Dalo by sa to zhrnúť nasledovne: Kotúľ vpred ešte nie je celým cvičením. Ani meditácia nie je celou cestou bojovníka. Až keď dokonale pochopíš pravdu, vtedy si obrnený proti ilúziám, a aj keď budeš celý život úlohu cvičiť dopredu — alebo meditovať — aj tak dosiahneš len zlomok úspechu. To, čo potrebuješ, aby si nevybočil zo správnej cesty, je zvláštna mapa — mapa, vyznačujúca celú oblasť, ktorú chceš preskúmať. Len tak rozpoznáš hodnotu a hranice meditácie. A ja sa ťa pýtam, kde môžeš dostať takúto mapu?“ „Jasné, na benzínke!“

„Správne, môj pane, vstúpte do kancelárie. Okamžite vám predám mapu, ktorú potrebujete.“

Smejúc sa, vošli sme dnu. Sadol som si na gauč a Socrates mlčky zaujal miesto v kresle.

Dlho si ma uvážlivo prehlíadal. ‚Ach, jaj,‘ pomyslel som si, zatajujúc dych. ‚Teraz príde niečo dôležité!‘

„Náš problém je v tom,“ konečne pokračoval, „že oblasť, ktorú chceš preskúmať ti nemôžem opísať. Aspoň nie ... slovami.“ Vstal a približoval sa ku mne — s plamienkami v očiach, ktoré ma upozorňovali: ‚Dávaj pozor, Dan, ide sa na výlet.‘ V nasledujúcom momente som mal pocit, že sa vznášam niekde v nekonečnom kozmickom priestore, zväčšoval som sa rýchlosťou svetla,

nadúval som sa a explodoval až do vonkajších hraníc Bytia, kým som neobsiahol celé Univerzum. Nič nebolo mimo mňa. Bol som Všetkým. Bol som vedomím, ktoré som sám rozpoznal; bol som čistým svetlom, ktoré veda pripisuje každej matérii a ktoré básnici ospevujú ako lásku. Bol som Jedinec a bol som Celok a prechádzal som všetkými svetmi.

S nevysvetliteľnou určitosťou som pochopil večnosť. Potom som sa bleskovo vrátil do svojej smrteľnej schránky a vznášal sa medzi hviezdami. Hľadel som na sklenú prizmu, sformovanú do tvaru ľudského srdca — bola taká veľká, že galaxie sa popri nej strácali. V praskajúcom daždi svietiacich farieb z nej vyžarovalo jasné svetlo uvedomenia a po celom kozme sa rozptyľovali plápolajúce úlomky vo všetkých farebných odtieňoch dúhy. Moje telo sa stalo svietiacou prizmou a vysielalo žiarenie vo všetkých farbách a všetkými smermi. A ja som pochopil, že stať sa čistou schránkou pre toto svetlo by malo byť najvyšším cieľom ľudského tela — vtedy dokáže odstrániť všetky prekážky, všetky uzly a každý odpor.

Cítil som, ako svetlo zaplavuje moje telo cez nervové vlákna a cievy a pochopil som, že ho môžem dosiahnuť aj sám — pomocou koncentrácie. A koncentrácia? Aj to som pochopil. Je to úmyselný zväzok Vedomej existencie. Svoje telo som opäť pocítil ako celok, ako prázdnu nádobu. Videl som svoje nohy; boli naplnené horúcim, žiariacim svetlom, ktoré splývalo s jasom okolo mňa. Videl som svoje ramená — ten istý obraz. Sústredil som svoju pozornosť na každú časť svojho tela, až kým som opäť nevytvoril jednoliaty svetelný celok. Nakoniec som prenikol do podstaty skutočnej meditácie. Spočíva v tom, že koncentrácia rozširuje vedomie a centruje pozornosť, aby sa nakoniec svetlo a uvedomenie stotožnili.

70

Tmu preťal svetelný lúč. Zobudil som sa na to, ako mi Socrates svietil do očí vreckovou lampou.

„Vypadol prúd,“ poznamenal lakonicky. Keď žiaru vreckovej lampy nasmeroval na svoju tvár, jeho zuby pripomínali tekvicovú masku, zostrojenú na Halloween. „No, je ti to teraz jasnejšie?“ spýtal sa, akoby som sa bol práve dozvedel princíp fungovania žiarovky — a nie to, ako vyzerá duša Univerza. Sotva som dokázal prehovoriť.

„Socrates,“ vysúkal som zo seba, „som ti taký zaviazaný vďakou, že dlh nedokážem nikdy platiť. Teraz rozumiem všetkému a viem, čo mám robiť. Myslím, že ťa viac nebudem potrebovať.“ Moja záverečná skúška práve skončila a mňa prepadol smútok. Bude mi chýbať.

Pobavene sa na mňa pozrel a potom sa rozosmial — tak, ako som ho ešte nikdy nepočul. Natriasal sa, slzy mu tiekli po lícach. Konečne sa upokojil. „Ešte dlho potrvá, kým budeš hotový, môj malý. Tvoja práca sa práve začala. Uvažuj predsa! V podstate si sa vôbec nezmenil, si taký istý ako pred pár mesiacmi, keď si potkynajúc sa vstúpil dovnútra. To, čo si videl, bola len vízia, žiadna platná skúsenosť. Časom táto vízia v tvojej spomienke síce vybledne, ale vždy ti bude slúžiť ako návod. Poď, uvoľni sa a nepracuj tak ohnivo!“

Oprel sa späť, figliarsky a zároveň múdro sa usmievajúc. „Vidíš,“ prehovoril, akoby mimochodom, „takéto malé cesty mi ušetria komplikované vysvetľovanie, ktoré by si musel absolvovať, aby som ťa ,osvietil.“ Naraz sa rozsvietilo. Obidvaja sme sa rozosmiali.

Z malej chladničky vedľa vodnej nádrže priniesol pár pomarančov a zatiaľ čo pokračoval v rozhovore, vytláčal z nich šťavu: „Aj ty si mi preukázal službu. Ja sám som uviazol v čase a priestore a určitým spôsobom som zviazaný pocitom vďaky. Mne samému záleží na tom, aby si robil pokroky. A aby som ťa poučil,“ povedal a hádzal šupy z vytlačených pomarančov za seba, vždy presne, do koša na papier, „musel som do teba doslova investovať časť seba. Môžem povedať — poriadne riskantná investícia. Teraz už všetko závisí od nášho spoločného, teamového výsledku.“

Šťava bola hotová a naplnil pohár. „Na, pripijeme si na dobré priateľstvo.“

„Na porozumenie,“ smial som sa.

„Porozprávaj mi niečo viac o vine, ktorú musíš splatiť. Komu si zviazaný vďačnosťou?“

„Ach, povedzme, že to je súčasť zmluvných podmienok.“ „Hlúposť, to predsa nie je žiadna odpoveď!“ „Hlúpe — možno, ale pri svojom obchode musím dodržiavať určité podmienky.“

Vytiahol vizitku. Vyzerala celkom normálne, až na to zvláštne slabé svetielkovanie. Stálo na nej vytlačenými písmenami:

71

Bojovník a. s.

Vedúci obchodu: Socrates

Špecializovaný na:

Humor, paradoxy

a premeny

„Dobre ju schovaj. Možno sa ti raz zíde. Ak ma budeš potrebovať — keď ma skutočne budeš potrebovať — vezmi kartu do obidvoch rúk a zavolaj ma. Prídem, nech som kdekoľvek.“

Zasunul som kartu do svojej náprsnej tašky. Budem na ňu dávať dobrý pozor, Socrates. Môžeš sa spoľahnúť. A nemáš ešte takúto jednu kartičku s adresou Joy?“

Prepočul to.

A potom sme opäť sedeli mlčky, až kým Soc nezačal pripravovať čerstvý šalát. Konečne mi napadla otázka:

„Socrates, ako to mám spraviť? Ako sa mám otvoriť svetlu uvedomenia?“

„No,“ zodpovedal otázku protiotázkou: „Čo robíš, keď chceš vidieť?“

Smiešne. „No predsa pozerám! Oh, máš na mysli meditáciu, pravda?“ „Áno,“ povedal. „A tá je jadrom celej veci,“ pokračoval a krájal pritom zeleninu na jemné pásiky, „existujú dva súčasne prebiehajúce procesy. Jeden je nahliadnutie — pripravenosť skoncentrovať pozornosť a nasmerovať vedomie na to, čo chceš vidieť. Ten druhý je oduševnenie — opustiť všetky myšlienky, ktoré by rady povstali. To je skutočná meditácia; a to je skok do slobody duše.“ A za tým nasledovala opäť jedna z jeho výstižných príhod.

Študent meditácie sedel v hlbokom rozjímaní spolu so skupinou cvičiacich. Vyľakaný víziou, ktorá bola plná krvi, smrti a démonov, vstal, podišiel k svojmu učiteľovi a zašepkal: „Roshi, práve som mal strašnú víziu.“ „Vyžeň ju,“ povedal učiteľ.

O niekoľko dní neskôr ho potešili erotické fantázie, nahliadnutia do zmyslu života, s anjelmi a kozmickou nádherou — zázraky sveta. „Vyžeň ich,“ povedal učiteľ, ktorý k nemu pristúpil zozadu s palicou a udril ho. Na príhodu som sa rozosmial. „Vieš, Soc, práve som myslel ...“ Soc ma klepol karotkou po hlave a povedal: „Preč!“

Jedli sme. Vidličkou som napichoval surový šalát, zatiaľ čo on ho jedol paličkami a pritom pravidelne dýchal. Nikdy nevložil do úst nové sústo, pokiaľ to predchádzajúce nebolo dokonale požuté — akoby každý hit predstavoval malé raňajky. Obdivoval som jeho spôsob jedenia, ale ja sám som sa veselo napchával ďalej. Dojedol som ako prvý, oprel som sa a skonštatoval: „Mám pocit, že teraz som pripravený pokúsiť sa o skutočnú meditáciu.“

„Aha?“ Odložil svoje paličky stranou. „Vojna vyhlásená nečinnému mysleniu.“

Bodaj by si sa o to skutočne zaujímal!“

72

„Ale ja sa zaujímam. Rád by som dosiahol uvedomenie. To je predsa dôvod, prečo som tu.“

„To, čo chceš, nie je uvedomenie, ale úplne iný obraz seba samého. Si tu, pretože nemáš žiadnu inú lepšiu možnosť.“

„Ale chcel som sa predsa zbaviť vlastných rušivých myšlienok,“ protestoval som. „To je tvoja najväčšia ilúzia, Dan. Pripomínaš mi človeka, ktorý zvažuje, či má alebo nemá nosiť okuliare a pritom bedáka, že dnešné noviny už nie sú tlačené tak výrazne ako kedysi.“

„Omyl,“ povedal som a pokrútil energicky hlavou.

„Nemôžem očakávať, že sám rozpoznáš pravdu, ale musíš jej aspoň načúvať.“

„K čomu smeruješ?“ netrpezlivo som sa opýtal a moja pozornosť ubzikla. „Teraz ma nechaj dohovoriť!“ odpovedal pevným hlasom, ktorý opäť zaktivizoval moju pozornosť. „Identifikuješ sa so svojimi nudnými, úbohými myšlienkami a presvedčeniami. Veríš, že si myšliaca hlava.“

„Nezmysel.“

„Tvoje tvrdohlavé ilúzie sú len potápajúcou sa loďou, mladý muž. Môžem ti poradiť jediné — zriekni sa ich, dokiaľ je čas.“

Pokúšal som sa potlačiť narastajúci hnev: „Odkiaľ môžeš vedieť, že som sa so svojou hlavou identifikoval?“

„Dobre,“ precedil cez zuby. „Dokážem ti to. Čo máš na mysli, keď povieš? ,Idem domov? Neakceptuješ jednoducho, že od domu, ku ktorému sa blížiš, si odlúčený?“ „Samozrejme! Za akého hlupáka ma to pokladáš?“

Bez toho, že by zareagoval, pýtal sa ďalej: „Čo myslíš tým, keď povieš:

„Dnes ma bolí hlava? Kto je to Ja, ktoré sa cíti odlúčené od svojho tela a hovorí o ňom ako o majetku?“

Musel som sa zasmiať. „Sémantická prefíkanosť, Socrates. Ďalej mi nemusíš nič dokazovať!“

„Správne, budem však pokračovať. Ale naše slovné spojenia sú predsa vyjadrením spôsobu, ako pozeráme na svet. Ty sa skutočne správáš, akoby si bol jedna hlava, jedna duša alebo nejaké neobsiahnuteľné Niečo vo vnútri tvojho tela a nezávisle od neho.

„Prečo by som mal robiť niečo také bláznivé?“

„Pretože sa ničoho neobávaš tak veľmi ako smrti, pretože nevíš na ničom viac, ako na svojom živote. Chceš, aby tak bolo vždy a večne. Tvoja pochabá predstava, že si touto hlavou, týmto duchom alebo niečím iným, je pre teba návratnou klauzulou v zmluve o smrteľnosti človeka. Môžeš sa snáď ako ‚duch vytratiť zo svojho tela, keď zomrieš, hm?‘

„To by bol nápad!“ uškrnul som sa.

„Presne tak to je, Dan. Myšlienka, nie reálnejšia ako tieň nejakého tieňa. Pravda je, že: Vedomie nie je v tele, ale naopak, telo je vo vedomí. A týmto vedomím si ty, nie nejaký fantóm — duch, ktorý ťa sužuje. Si telo, ale si aj všetko ostatné. To je to, čo ti chcela vízia naznačiť. Len duch sa dá pomýliť, pretože sa cíti ohrozený zmenami. Buď jednoducho vo svojom tele uvoľnený, bez zbytočných myšlienok, potom budeš šťastný, spokojný a slobodný a nikdy sa nebudeš cítiť rozpoltený. Nesmrteľnosť ti už patrí, ale nie takým spôsobom, ako si predstavuješ alebo ako dúfaš. Bol si nesmrteľný už dávno predtým, než si sa narodil, a budeš nesmrteľný aj dlho potom, čo zomrieš a tvoje telo sa premení na prach. Tvoje myslenie, tvoje presvedčenie, tvoje zážitky a tvoja identita — to všetko je pomíjateľné. Teda, k čomu to ešte potrebuješ?“

Socrates sa opäť ponoril do kresla.

„Nie som si istý, Socrates, či som všetko správne pochopil.“ „Samozrejme, že nie!“ dodal so smiechom. „Slová neznamenujú nič dovedy, kým si v sebe nepocítil ich pravdu. Až potom začneš žiť slobodne a samozrejme, že vo večnosti.“

„Začína to byť napínavé.“

„Som rád, že sa ti to páči,“ smial sa. „Dnes chcem položiť základ tomu, čo má ešte len nasledovať.“

„Socrates,“ spýtal som sa, „ak nie som výsledkom vlastných myšlienok, kto alebo čo vlastne som?“

Pozrel na mňa, ako keby mi práve vysvetlil, že jeden a jeden sú dva a ako keby som ja na to odpovedal: „Áno, ale koľko je jeden a jeden?“ Siahol do malej chladničky a vytiahol cibuľu. „Na, ošúp ju,“ povedal, „vrstvu po vrstve.“ Začal som šúpať.

„No, čo si objavil?“

„Ďalšiu šupu.“

„Rob ďalej.“ Zošúpam som pár ďalších vrstiev. „Ešte stále šupy, Socrates.“

„Šúp pokojne ďalej, až kým na nej nebude žiadna vrstva. Čo si našiel?“

„Nič, zostal zvyšok.“

„Samozrejme, že niečo zvýšilo.“ Čo?“

„Univerzum. Porozmýšľaj o tom po ceste domov!“

Vonku za oknami sa už ohlasoval deň. Odišiel som domov. Nasledujúci večer, po priemernej meditácii so svojou skupinou, som sa opäť vybral k benzínke, naplnený až po okraj zbytočnými myšlienkami ako vždy. Bol začiatok večera a práce málo. Takže sme sa pokojne posadili, popíjali sme mäťový čaj a rozprávali o mojej neradostnej meditácii.

„Áno, tvoja sústredenosť je ešte stále rozbitá.“

Porozprávam ti jednu príhodu.

Jeden žiak Zenu sa opýtal svojho Roshiho: „Čo je na Zene najdôležitejšie?“ „Koncentrácia,“ odpovedal Roshi.

„Ach, veľmi ďakujem,“ povedal žiak. „A môžeš mi prezradiť, čo je dôležité ako druhé v poradí?“ A Roshi odpovedal: „Koncentrácia.“ Zmätene som civel na Socrata a čakal.

„Veru, tak to bolo,“ smial sa.

74

Vstal som a pristúpil k vodovodnému kohútiku. Socrates sa spýtal:

„Sleduješ pozorne spôsob, akým chodíš?“

„Hm, áno,“ odpovedal som, nie príliš presvedčivo.

„Sleduješ pozorne spôsob, akým stojíš?“ opýtal sa.

„Áno, iste.“ Rozhodol som sa, že sa do hry zapojím.

„Sleduješ pozorne spôsob, akým hovoríš?“

„No predsa áno,“ odpovedal som, ale postupne sa ma chytala nervozita.

„Sleduješ pozorne spôsob, akým myslíš?“ pýtal sa neúprosne ďalej.

„Počúvaj, Socrates — snažím sa to robiť čo najlepšie!“ Predklonil sa. „Tvoje najlepšie ešte stále nie je dosť dobré. Tvoja sústredenosť musí byť žiarivá a intenzívna. Bezcieľne povalovanie sa na žinenke predsa z teba nikdy nespraví majstra sveta. Usadiť sa dookola so zavretými očami a dovoliť pozornosti, aby sa potulovala, to predsa nie je tréning vedomia. Každý pokrok je závislý od intenzity tvojej snahy. Vypočuj si nasledovnú príhodu:

Deň čo deň som presedel v kláštore Zenu, namáhal som sa s koan — s hádankou, ktorú mi dal Roshi na povzbudenie môjho ducha, aby rozpoznať svoju skutočnú podstatu. Nevedel som hádanku vyriešiť. Vždy, keď som prišiel k učiteľovi, nedokázal som mu odpovedať. Bol som pomaly napredujúci žiak a strácal som odvalu. Roshi mi dovolil pracovať na hádanke ešte o mesiac dlhšie. „Dovtedy,“ povzbudzoval ma, „budeš vedieť riešenie“.

Prešiel mesiac, robil som čo som mohol, ale koan zostával tajomstvom. „Pokračuj ešte týždeň, so zápalom v srdci!“ odporúčal Roshi. Koan vo mne horel vo dne v noci, ale stále som ho nedokázal rozlúštiť. Majster na mňa dlho pozeral. „Medituj ešte hodinu,“ povedal. „Ak koanu neporozumieš ani dovtedy, zabi sa!“

„Poučné,“ odvetil som, „ale prečo mal bojovník sedieť a meditovať? Myslel som, že cesta bojovníka má byť cestou skutkov, alebo nie?“ „Meditácia je skutok nečinnosti. A v tom máš pravdu, keď si myslíš, že cesta bojovníka je čínorodou cestou. Nakoniec sa naučíš meditovať o každom svojom konaní. Spočiatku by však mala byť meditačná poloha určitým ceremoniałom —

zvláštnym úsekom určeným na to, aby stúpila intenzita praxe. Pokiaľ ju chceš používať v dennom živote, musíš najprv zvládnuť rituál. Ja, ako tvoj učiteľ, som povinný použiť všetky metódy a triky, aby som prebudil tvoju silu a povzbudil tvoju vytrvalosť, potrebnú na vyriešenie úlohy, ktorá pred tebou leží. Ak by som ťa k situácii postavil priamo a stručnými slovami prezradil tajomstvo šťastného bytia, nikdy by si nenašiel svoje miesto. To, čo potrebuješ, je chlapík, ktorý ťa fascinuje, udivuje svojimi kúzлами a skáče na strechy domov — inak ťa to určite nezaujme.“

„Áno, som pripravený hrať chvíľu s tebou. Ale každý bojovník dospeje k obdobiu, keď musí ísť svojou vlastnou cestou. Dovtedy sa pokúsím udržať ťa tu všetkými možnými prostriedkami, aby si sa naučil, čo budeš raz potrebovať.“

75

„Veď to je obyčajná manipulácia,“ pomyslel som si a rozhnevalo ma to. „Mám tu snáď sedieť na benzínke, až kým nezostarnem a nezosiem ako ty, a hrať sa na nevinného študenta?!“

V nasledujúcom momente som svoje slová oľutoval. Socrata sa to však nedotklo. S úsmevom odpovedal: „Dúfam že si tým nemieril na túto benzínku a na svojho učiteľa. Mnohé veci a mnohí ľudia nie sú vždy tým, čím sa zdajú. Moje miesto je v Univerze, nie v tejto benzínke. A keď sa ma pýtaš, prečo tu máš zostať a čo tu môžeš získať — pozri na mňa, nie som tu úplne šťastný? A ty?“

Vonku pribrzdlilo auto. Spod kapoty, presnejšie z chladiča, vystupovali oblaky pary. „Pod’ so mnou,“ povedal Soc. „To úbohé auto trpí. Odstrelíme ho a ukončíme jeho trápenie!“ Vyšli sme von, smejúc sa a pozerali sme na choré, staré vozidlo. Nielen chladič, ale aj šofér vrel od zlosti.

„Kde sa tak dlho zašívate, mám tu snáď čakať celú noc?“ Socrates mu daroval cháповý pohľad plný porozumenia. „Uvidíme, Sir, či vám môžeme pomôcť. Je to len malá porucha.“ Vyzval muža, aby zacúval do dielne, do chladiča zaviedol stlačený vzduch a okamžite objavil netesniace miesto. Zručnými pohybmi malú trhlínu zospájkoval. „Napriek tomu,“ — otočil sa Socrates k mužovi — „potreboval by nový chladič. Princíp je v tom, že všetko sa mení, aj chladič auta,“ prehodil smerom ku mne.

Až keď netrpezlivý zákazník odišiel, uvedomil som si dokonalú pravdu toho, čo Socrates povedal predtým. Áno, on bol úplne šťastný. Nič nemohlo pokaziť jeho dobrú náladu. Odvtedy, čo som ho poznal, reagoval mnohokrát hnevivo, humorne, mäkko, mnohokrát tvrdo a práve tak zarazene — ale jeho oči boli vždy naplnené vnútornou radosťou — aj vtedy, keď sa v nich objavili slzy. Keď som túto noc kráčal domov, okolo pouličného osvetlenia, ktoré predlžovalo a opäť zmenšovalo môj tieň, myslel som na svojho učiteľa Socrata. Sem tam som v neprehľadnej tme zakopol o nejaký kameň. Zabočil som do malého dvora, kde v tieni vlašského orecha na mňa čakal môj byt a nedostavaná garáž. Na východe začínalo práve svať.

Uložil som sa do postele, ale spánok neprichádzal. Či niekedy vôbec odhalím tajomstvo šťastia? Bolo to pre mňa odrazu oveľa dôležitejšie, ako všetky skoky na strechy domov.

Potom som si spomenul na vizitku, ktorú mi dal Socrates. Vyskočil som, zažal svetlo a rýchlo som kartu vytiahol zo svojej náprsnej tašky. Srdce mi trepotalo. Keby si potreboval, povedal, vezmi kartu do obidvoch rúk a zavolaj ma. No, chcel som ju vyskúšať.

Stál som tam s roztrasenými kolenami a po chrbte mi behali zimomriavky. Chvejúcimi sa rukami som slabúčko zvieral kartu a volal: „Socrates, príď, Socrates. Volá ťa Dan!“ Pripadal som si ako idiot — ako som tu stál o 4.55 hod ráno, svietaca vizitka v rukách a ja vyvolávam do vzduchu. Nestalo sa nič. Rozčarovaný som hodil kartu na nočný stolík. Potom — naraz svetlo zhaslo. „Čo sa deje!“ reval som a behal dookola. Bol tu snáď niekto? Ustúpil som krok vzad, zakopol o stoličku a rozťahol som sa na zem.

76

Svetlo sa opäť rozsvietilo. Pokiaľ by ma niekto počúval, zákonite by si musel myslieť, že nejaký nešťastný študent zúri nad nezvládnuteľným gréckym filozofom. Kto iný by mohol zavčas rána vyrevúvať: „Socrates, ó, prekliaty Socrates!“

Nevedel som, či príčinou bola alebo nebola trhlina v elektrickom vedení.

Socrates povedal, že príde, nech by sa nachádzal na ktoromkoľvek kúsku sveta. Ako — to nepovedal. Trochu rozpačito som zdvihol vizitku a chcel som ju zasunúť do náprsnej tašky — keď som si všimol, že sa zmenila. Pod textom: „Humor, paradoxy a premenu“, bolo teraz výrazne natlačené:

LEN V NALIEHAVÝCH PRÍPADOCH!

S úsmevom som si líhal do postele a okamžite som zaspal. Začali opäť letné tréningy a vidieť dôverne známe tváre svojich priateľov bolo celkom príjemné. Herb si nechal narásť bradu; Rick a Sid boli dohnedo opálení, štíhlejší a pevnejší ako zvyčajne.

Ako rád by som priateľom porozprával o svojom novom živote, o poznatkoch, ktoré som získal — ale nevedel som, kde začať. Vtedy som si spomenul na vizitku. Pred rozcvičkou som privolať Ricka:

„Musím ti niečo ukázať!“ Až keď uvidí Socovu svietiacu kartu „so špeciálnymi oblasťami“, prebudí sa v ňom zvedavosť a bude chcieť vedieť viac — to som si bol istý!

Po dramatickej prestávke som vytiahol kartu a podržal som mu ju pred očami. „Pozri. Zvláštne, nie? Tento človek je môj učiteľ.“ Rick sa zahľad na kartu, otočil ju, zavrtil hlavou — jeho tvár bola presne taká prázdna ako karta. „Má to snáď byť vtip? Nechápem!“ Vzal som mu kartu z ruky a otáčal ju z jednej strany na druhú. „Hm,“ pohundrával som rozčarovane a vopchal zdrap papiera do tašky. „To bolo len malé nedorozumenie, Rick. Poď, pobežíme.“ Zhlboka som si vzdychol. Toto bol presne ten najvhodnejší spôsob, ako si v družstve upevniť pozíciu blbca! Ó, Socrates, pomyslel som si, aký lacný trik! Miznúci zázračný atrament! Večer som sa hnal do kancelárie benzínovej pumpy, vizitku zvierajúc v ruke. Kartu som plesol na stôl. „Tu ju máš! Takýmto spôsobom sa radšej prestaň zahrávať. Nechcem neustále vyzeráť ako kretén.“

S poľutovaním na mňa pozrel. „Ale nehovor, opäť si sa zahral na idiota?“

„Počúvaj, Socrates, veľmi ťa prosím, nemohol by si s tým prestať?“

„Akože — prestať?“

„S tými hlúpyimi gagmi, napríklad s tým miznúcim at...—, Kútikom oka som z písacieho stola zaregistroval slabé svetielko. Skutočne:

77

Bojovník a. s.

Vedúci obchodu: Socrates

Špecializovaný na:

Humor, paradoxy

a premenu

LEN V NALIEHAVÝCH PRÍPADOCH

„Nič nechápem,“ zajachtal som. „Karta sa zmenila?“

„Všetko sa zmenilo,“ odpovedal.

„Viem, viem ... Ale, písmo najprv zmizne a potom sa znova objaví?“

„Všetko sa stráca a potom opäť navracia.“

„Socrates, počúvaj, keď som chcel túto kartu ukázať Rickovi, nebolo na nej nič.

Bola prázdna.“

„Také sú podmienky zmluvy,“ šklľabil sa a krčil pri tom plecami.

„No, veľmi si mi nepomohol. Chcel som len vedieť, ako ...“

„Prestaň,“ povedal, „a odíď.“

Toto leto prebehlo veľmi rýchlo — zaplnené náročnými, tvrdými tréningami v hale a dlhými nocami v Socratovej benzínke. Často sme spolu meditovali, potom sme amatérčili v dielni, alebo sme si jednoducho urobili príjemné pohodlie pri šálke čaju. Raz som sa vytasil s otázkou, ako sa má Joy? Socrates mlčal. Pociťoval som obrovskú túžbu znovu ju uvidieť. Prázdniny sa pomaly končili a ja som sa už videl ako opäť vysedávam v posluchárňach a knižniciach. Ešte predtým som však chcel navštíviť rodičov v Los Angeles — aspoň na týždeň. Uvažoval som nad tým, že svoj vyslúžilý valiant odstavím do garáže a doma si kúpim motorku. Tešil som sa už na vzdušnú jazdu pozdĺž pobrežia.

Potuloval som sa cez Telegraph Avenue, robil posledné nákupy pred cestou a práve som odchádzal z drogérie domov, keď ku mne pristúpil vychudnutý výrastok tak blízko, že som zacítil jeho pot a závan piva. „Nemáš pre mňa nazvyš trochu drobných?“ opýtal sa bez toho, že by sa na mňa pozrel. „Je mi ľúto,“ povedal som, ale v skutočnosti mi to vôbec ľúto nebolo! „Nájdi si nejakú prácu“, pomyslel som si a pokračoval v ceste. Napriek tomu som mal pocit viny, pretože som nejakému úbohému psovi, ktorý nemá ani fenig, jednoducho povedal nie. Povstali vo mne myšlienky plné hnevu. „Do čerta, to musí ten chlapík otravovať ľudí práve na ulici! Naraz som pochopil, že som opäť dovolil presadiť sa svojim lomoziacim myšlienkam a tie vo mne vyvolali pocit napätia. Zhlboka som sa nadýchol a striasol ho zo seba. Až vtedy som si všimol, že je nádherný deň!

Večer, na benzínke, som zaútočil na Socrata najnovšími správami: „Soc, na pár dní odletím do Los Angeles, chcem navštíviť rodičov a potom si kúpiť motorku. A dnes popoludní som sa dozvedel, že Sid a ja poletíme do Juhoslávie — na Olympijský výbor, ako pozorovatelia na majstrovstvá sveta v Ľubľane. My dvaja, aspoň tak sa zdá, sme boli potenciónálni olympijskí kandidáti a dostali sme možnosť dopredu zakúsiť atmosféru. No, čo na to povieš?“ K môjmu údivu povedal len toto: „To, čo má byť, sa stane. Pokrčil som plecami a obrátil som sa k dverám. „Teda, maj sa dobre, Soc. Uvidíme sa opäť za pár týždňov.“

„Uvidíme sa za pár hodín,“ odpovedal. „Počkaj na mňa pri Ludwig’s Fountain.“ „Okay,“ kričal som už takmer na ulici a pýtal som sa sám seba, čo to má opäť znamenať. „Dobrá noc,“ a bol som preč.

Ludwig’s Fountain bola studňa, pokrstená po jednom psovi, ktorý toto miesto bránil ako svoj revír. Keď som tam prišiel po niekoľkých hodinách spánku, šantil tu pár úplne iných psov, deti sa čľapotali vo vode a hľadali v nej ochladenie uprostred poludňajšej horúčavy.

Campanile — známa zvonica v Berkeley, odbíjala práve dvanásť, keď sa mi pred mojimi nohami objavil tieň.

„Haló, Soc,“ povedal som ešte trochu ospalo.

„Poď, prejdeme sa,“ povedal. Tak sme sa prechádzali cez Campus, cez Sproul Plaza, okolo College a Cowell Hospital, k futbalovému štadiónu a pokračovali sme ďalej, až do pahorkatín Strawberry Canyon. Konečne zastal a povedal:

„Pre teba sa začala transformácia, Dan, proces vedomej zmeny. Už nemôžeš uniknúť — cesta späť neexistuje. Ak sa o to pokúsiš, zblázniš sa. Teraz môžeš postupovať jedine vpred. Je to tvoja povinnosť.“

„Ako v nejakej správnej inštitúcii?“ pokúšal som sa zavtipkovať.

Uškrnul sa. „Je tu neurčitá podobnosť.“

Mlčky sme kráčali ďalej, až kým nás nezadržal tieň krovia. „Od určitého momentu ti už nikto nebude môcť pomôcť, Dan. Ja ťa budem sprevádzať ešte chvíľu, ale potom aj ja ustúpim a zostaneš sám. Budeš postavený pred tvrdú skúšku a budeš potrebovať veľké množstvo vnútornej sily. Dúfam, že ju včas dostaneš.“

Z krovia sa zachveli chladné obrysy jazera, bola stiesňujúca horúčava. Napriek tomu som bol pokojný. Ako som tu tak stál a visel v tejto horúčave, zaregistroval som jašteričku, ako prefrnkla popod kameň. Socratove slová sa vo mne ozývali ako echo. Pozrel som sa smerom k nemu — zmizol. Vybral som sa späť, naplnený strachom, bez toho, že by som chápal, prečo. Vtedy som to ešte nevedel — ale môj skúšobný čas sa skončil. Začínalo skutočné vzdelávanie. A malo začať skúškou, ktorú som takmer neprežil.

UČŇOVSKÉ ROKY BOJOVNÍKA

A MEČ SA NAOSTRUJE...

Svoje auto som odstavil v jednej z prenajatých garáží a náhlivo som nastúpil do autobusu smerom na San Francisco, s prípojom na tranzit k letisku. Ako naschvál zostal trčať v dopravnom chaose a všetko nasvedčovalo tomu, že lietadlo zmeškám. Opäť sa vo mne ozvali nepokojné, hnevliivé myšlienky a hrudník zareagoval křčovíťmí sťahmí. Spomenul som si na Socrata a tentoraz som spravil tak, ako ma učil — všetko som hodil za hlavu. Pokojne som sledoval panorámu Freeway a s údivom vlastnú narastajúcu schopnosť zastaviť myšlienkový stres, ktorý ma predtým tak dokonale gniavil.

A ako sa nakoniec ukázalo, lietadlo som dostihol s päťminútovým náskokom. Daddy — staršia kópia mňa samého — s vysmíatou tvárou, v modrej športovej košeli, ma pozdravil mohutným mávaním a horúcim úsmevom. Mama ma vítala pred dverami nášho domu bozkom a objatím a samozrejme s poslednými novinkami o mojej sestre a o malých synovcoch a neteriach — jej tvár sa zošúverila do milých vrások.

V tento večer nás prekvapila svojou najnovšou klavírnou sonátou — myslím, že od Bacha. Nasledujúce ráno, sotva sa rozvidnelo, sme sa ja a otec vybrali na golfové ihrisko. Po celý ten čas som sa pokúšal porozprávať obidvom o svojich dobrodružstvách so Socratom. Ale vždy som zmenil rozhodnutie a radšej som mlčal. Snáď im jedného dňa všetko vysvetlím písomne. Bolo to dobre, byť znovu doma, ale na druhej strane — domov, to bolo niečo také vzdialené, tak strašne ďaleko.

Keď sme po golfe sedeli v športovej saune v Jack Lannes, Daddy prehodil: „Vyzeráš dobre, Dan. Zdá sa, že život na college ti prospieva. Si iný — pôsobíš vyrovnanejšie, príjemnejšie — nie, nie žeby si predtým nebol býval milý...“ Hľadal slová — zbytočne, ja som mu rozumel. Len som sa usmial. Keby tak vedel!

Veľkú časť svojho voľného času v Los Angeles som strávil zháňaním motorky. Trvalo pár dní, kým som ju objavil a ďalších pár dní, kým som ju spoznal — dvakrát som takmer spadol — vždy vtedy, keď sa mi zazdalo, že vidím Joy, ako prichádza z obchodu alebo ako práve mizne za rohom.

Dni v Los Angeles ubiehali a priblížil sa posledný. Už nasledujúce ráno by som mal rachotiť hore ostrovom do Berkeley, večer by som sa mal stretnúť s

80

Rickom a obidvaja by sme mali odletieť do Juhoslávie na majstrovstvá sveta v gymnastike. Tento posledný deň som premárnil doma. Po večeri som vytiahol helmu a odišiel som si kúpiť cestovnú tašku. Až vo dverách som začul, ako na mňa Daddy volá: „Dávaj pozor, Dan. Vieš, motorky sú v prítmí zle viditeľné.“ Stále tá jeho opatrnosť!

„Áno, áno, Dad, dám pozor,“ zakričal som ponad plece. Mašina hučala a ja som prudko zabočil do ulice vedúcej von z tichej obytnej štvrte. Cítil som sa veľmi mužne — v olympijskom tričku,

vypratých džínsoch a pracovných čizmách. Uháňal som smerom na juh, do Wilshire a s pôžitkom som vdychoval čerstvý vzduch. Toto rozhodnutie malo zmeniť celú moju budúcnosť — pretože v tom istom momente, o tri metre ďalej, sa rozhodol George Wilson odbočiť so svojím mohutným vozidlom na Western Avenue, smerom doľava. Brázdil som padajúcim súmrakom ako zbavený zmyslov. Blížil som sa na Western Avenue, ku križovatke so Seventh Street, keď sa rozsvietilo pouličné osvetlenie. Už-už som chcel cez ňu prefrčať — ale v tom momente som zbadal oproti červeno-biely buick, ktorý dával znamenie, že odbočuje vľavo. Zabrzdil som — kratučký okamih, ktorý mi v skutočnosti zachránil život. Vtedy buick naraz pridal plyn a zabočil priamo pred mňa. Zostávalo ešte pár vzácných sekúnd — pár sekúnd, počas ktorých telo, s ktorým som prišiel na svet, bolo zdravé a celé a...

... zostal mi ešte čas na premýšľanie — ale nezostal na to, aby som konal. ‚Vyhni sa vľavo,‘ reval môj rozum. Ale to bol protismer. ‚Otoč prudko doprava!‘ Ale nebol by som dokázal prejsť okolo nárazníka. ‚Tak sa zval!‘ V takom prípade by som padol rovno pod kolesá. Moje možnosti boli vyčerpané. Šliapol som na brzdu a čakal. Bolo to neskutočné — ako v mojom sne, ... sekunda ... a v nej strachom skrivená tvár vodiča. Moja motorka narazila do predného nárazníka buicka, sprevádzaná obrovským rachotom a melodickým zvone ním trieštiaceho sa skla — a moja pravá noha zachrapčala. Okolo mňa rýchla, takmer šialená vibrácia a svet sa ponoril do tmy. Musel som byť v bezvedomí a precitol som až potom, čo moje telo saltom preletelo ponad strechu voza a s rachotom dopadlo na asfalt. Okamih duševných mrákot, tá strašná bolesť — ako žeravý zverák, ktorý uchoпил moju nohu a drvil ju dovedy, kým som viac nevydržal a nezrúkol som. Ďalej som nevládal... prosil som o bezvedomie. Vzdialený hlas: „...jednoducho som ho nevidel prichádzať...‘4 — „... telefónne číslo rodičov ...“ — „Žiadne obavy, sú hneď tu.“ Ako z diaľky som začul hlas sirény, opatrné ruky mi sňali helmu a uložili ma na nosidlá. Pozrel som sa dolu na seba... Biela kosť, vytŕčajúca cez kožu roztrhutej čizmy. Keď zabuchli dvere sanitky, vybavili sa mi Socratove slová:

„Budeš podrobený tvrdej skúške...“

O pár sekúnd neskôršie, aspoň mne sa tak zdalo, som ležal pod röntgenom na jednotke intenzívnej starostlivosti v Orthopedic Hospital. Lekár bol stresovaný a celú nočnú službu nadával. Dnu vstúpili moji rodičia — vyzerali starí a bledí. Až 81 teraz na mňa doľahla celá ťažoba skutočnosti. Omámený a v šoku som začal plakať.

Lekár pracoval rýchle a zručne. Dal mi injekciu, usporiadal moje povylamované zuby a zošil pravú nohu. Neskôršie, v operačnej sále, nakreslil jeho skalpel na mojej koži dlhú, červenú čiaru, rozdelil svaly, ktoré mi tak dobre slúžili a z boku zobral kúsok kosti, ktorú pretransplantoval do rozbitého stehna. Nakoniec prebil cez kosti plochú kovovú skrutku — z boku nadol, niečo podobné ako vnútorná sadra.

Tri dlhé dni som sa zmietaľ medzi vedomím a bezvedomím. Spánok — skôr mrákoty vyvolané pilulkami, ma nedokázali zbaviť ukrutných bolestí. Niekedy, asi na tretí deň večer, som sa prebudil z tmy a zacítil som, že vedľa mňa niekto sedí — tíško ako tieň.

Joy sa postavila a čupla si vedľa mojej postele. Utierala mi čelo a ja som sa zahanbene odvrátil. Chcel som ju predsa vziať na svoju motorku a — namiesto toho ma videla v takomto bezútešnom stave! Zahryzol som si do pier a po líčach sa mi rozkotúľali slzy. Joy si pritiahla k sebe moju hlavu a hľadela mi do očí. „Socrates ti zasiela posolstvo, Danny; mám ti porozprávať jednu príhodu.“ Jeden starý muž a jeho syn sa spoločne starali o malý dvor. Mali len koňa, ktorý ťahal pluh. Jedného dňa kôň utiekol.

„To je strašné,“ hovorili si susedia, „také nešťastie!“

„Kto vie,“ odporoval starý roľník, „či je to šťastie alebo nešťastie?“

O týždeň sa kôň vrátil z hôr späť a do stajne doviedol ďalších päť divokých koni.

„Aký zázrak,“ hovorili susedia, „aké šťastie!“

„Šťastie alebo nešťastie? Kto vie,“ povedal starec.

Nasledujúce ráno chcel syn jedného z divých koni skrotiť. Spadol a zlomil si nohu.

„To je strašné. Také nešťastie!“

„Šťastie? Nešťastie?“

Do dediny prišli vojaci a odviekli všetkých mladých mužov do vojny. Roľníkovho syna nemohli potrebovať. Ako jediný sa zachránil.

„Šťastie? Nešťastie?“

Smutne som sa usmial a pretože bolesť znovu vytrčila svoje pazúry, zahryzol som si do spodnej pery.

Hlas Joy sa ma pokúšal utešiť: „Všetko má svoj zmysel, Danny. Od teba teraz závisí, ako z tejto situácie vyťažíš.“

„Nechápem, čo by som mal vyťažiť z nehody?“

„Žiadne nehody ani náhody neexistujú, Dan. Všetko, čo prežiješ, je ponaučením.

Všetko má zmysel, zmysel, zmysel...“ šepkala mi do ucha.

„Ale môj šport, môj tréning ... to všetko je preč!“

„Toto je teraz tvojím tréningom. Bolesť môže očistiť dušu a telo; spáli všetky prekážky.“

82

Hľadela do mojich spýtavých očí. „Bojovník,“ pokračovala, „bolesť nevyhľadáva, ale keď sa ohlási, využije ju. Teraz pokoj, Dan, upokoj sa.“ Vytrácala sa von, poza chrbát vstupujúcej sestry.

„Nechod preč, Joy,“ mrmlal som. Potom som upadol do hlbokého spánku — do spánku bez spomienok.

Navštevovali ma priatelia, a moji rodičia prichádzali každý deň. Väčšinu týchto nekonečne dlhých dvadť jeden dní som však preležal sám, vystretý na chrbte. Cívil som na bielu nemocničnú deku a celé hodiny meditoval, trýznený myšlienkami plnými zmätku, sebaľutovania a zbytočných nádejí. Bolo utorkové ráno, keď som konečne, podopieraný novými barlami, vykričkal do žiarivého septembrového slnka, k čakajúcemu autu rodičov. Schudol som takmer tridsať funtov a nohavice mi pľantali okolo bokov.

Moja pravá noha vyzerala ako palica s dlhým purpurovočerveným pásom na boku. Čerstvý zimný vánok mi zašarapatil v dlhších, už dávno nestrihaných vlasoch. V Los Angeles bol zriedkavo pekný deň - výnimočne bez smogu. Ovanuli ma vône kvetov, na ktoré som už dávno zabudol. Švitorenie vtákov v stromoch, zmiešané s hukotom cestnej premávky — to bola hudba pre moje zmysly, nanovo sa prebúdzajúce k životu.

V rodičovskom dome som zostal ešte niekoľko dní, zotavoval som sa na slniečku a aby som prinútil pozašivané svaly k pohybu, opatrne som sa motal po okraji bazéna. Jedol som len málo — jogurt, orechy, syr a surovú zeleninu. Postupne sa do môjho tela opäť vracal život.

Priatelia ma pozvali do svojho domu v Santa Monike, vzdialenom sotva tri ulice od pláže Pacifiku. Nadšený som súhlasil — šanca stráviť ešte nejaký čas vo vetre a na slnku ma potešila.

Každé ráno som kríval horúcim pieskom a krčil som sa pred príbojom - barly vždy pripravené na dosah ruky. Načúval som krik čajok, načúval som hukotu vln, meditoval a zabudol na celý svet okolo seba. Berkeley a Socrates a moja minulosť - to všetko zostalo vzdialené, ďaleko, akoby v inej dimenzii. Čoskoro som začal trénovať, spočiatku celkom pomaly a opatrne, potom stále intenzívnejšie, až kým som celé hodiny - potiac sa v horúcom slnku - nedokázal robiť kliky a iné posilovacie cvičenia. Neisto som sa vytiahol do stojky, pumpoval hore-dolu... znovu a znovu, dychčiac od vysilenia. Predtým než som sa vyčerpaný zvalil do piesku, zaťažil som každý sval. Potom som na jednej nohe doskákaval do príboja a uložil sa do plytkých vln - snívajúc o perfektnom salte... a more zo mňa zmývalo pot a slzy.

Áno, trénoval som húževnaté, až kým moje svaly nespevnili a nerysovali sa ako na mramorovej soche. Čoskoro som bol známy ako jeden z „Beych Boys,“ ktorý si za spôsob života zvolil more a piesok. Na deke ma často navštevoval Malcolm - masér a rozprával mi svoje vtipy. Soc - mysliaci zázrak jednej z okolitých spoločností — sa pristavil takmer každý deň a klebetili sme o politike a o ženách; predovšetkým však o ženách.

83

Mal som čas — dostatok času, aby som porozmýšľal o všetkom, čo sa mi prihodilo odvtedy, odkedy som spoznal Socrata. Premýšľal som o zmysle života, o tajomstve smrti, myslel som na svojho záhadného učiteľa — na jeho slová, na živý výraz jeho tváre, ale predovšetkým na jeho úsmev. Horúce októbrové slnko sa skrývalo za novembrovými mrakmi. Na pláž prichádzalo stále menej a menej ľudí a v tejto opustenosti som zažil pokoj, ktorý som nepoznal už celé roky. Vôbec by som neprotestoval, keby som musel zvyšok života stráviť práve tu, na pláži — ale vedel som, že po Vianociach začína opäť štúdium.

Môj lekár mi ukázal röntgenové snímky. „Vaša noha sa hojí zázračne, Mister Millman — povedal by som, že celkom výnimočne. Ale varujem vás! Nerobte si príliš veľké nádeje! Pri type vášho zranenia je nemysliteľné, aby ste ešte niekedy aktívne trénovali.“ Neodpovedal som nič.

Čoskoro som z paluby lietadla kýval rodičom. Vracal som sa späť do Berkeley, späť do študentského života.

Na letisku ma očakával Rick; pár dní som zostal u neho a u Sida, kým som si nenašiel vlastný apartmán v starom obytnom bloku, neďaleko od univerzitného objektu. Každé ráno — pevne uchopiac barly — som kríval do športovej haly a trénoval som na posilňovacích zariadeniach, až kým som sa úplne vysilený nehodil do plaveckého bazéna. Bez ťažkostí som prerážal vodu, zaťažoval chorú nohu a pokúšal som sa spraviť pár krokov — a znovu, a opäť... až do momentu, kým ma nezadržala bolesť.

Potom som si ľahol na trávnik za halou a ťahovými cvičeniami dodával svalom opäť pružnosť, ktorú budem pri svojom budúcom tréningu tak veľmi potrebovať. Nasledoval krátky oddych, hodiny strávené nad knihami v čítárni a na záver posteľ, do ktorej som si líhal nekonečne vyčerpaný. Zavolať som Socratovi a oznámil mu, že som opäť tu — ale on sa nezabával príliš rád cez telefón a povedal mi, že mám prísť, ako náhle budem môcť opäť utekať bez barlí. Celkom sa mi to hodilo; ešte stále som nebol pripravený znovu ho uvidieť.

Vianoce boli pre mňa smutným, opusteným dňom — až do chvíle, kým nezaklopali na moje dvere Pat a Dennis, nevyťahli ma z môjho brlohu a nedotiahli do čakajúceho auta. Išli sme smerom na Reno, v ústrety snehu a zastavili sa na Donner Summit. Zatiaľ čo Pat a Dennis šantili zimnou nádherou, pokrívkával som opatrne cez sneh a ľad a usadil som sa na pni stromu. Premýšľal som o svojom živote na college, o prichádzajúcom semestri a o tréningu. Či bude vôbec niekedy moja noha úplne zdravá? Či bude dostatočne silná? Chuchvalce snehu sa kĺzali po vetvách a so šramotom padali na zamrznutú pôdu.

Na spiatocnej ceste si Pat a Dennis pospevovali neslušné pesničky. Cívil som do bieleho virvaru vločiek, na kryštáliky, ktoré tancovali pred našimi svetlometmi. Myslel som na svoju spackanú budúcnosť a prial som si, aby som 84 svoje víriace myšlienky mohol opustiť tu — pochovať ich v bielom hrobe na okraji cesty, uprostred zaviatych vrchov.

Krátko po Vianociach som odletel do Los Angeles, aby som vyhľadal svojho lekára. Dovolil mi zameniť dve barly za jednu čiernu, vyblýskanú vychádzkovú palicu. A potom som sa opäť vrátil na college — ak Socratovi. V stredu večer, krátko pred polnocou som dokrival do kancelárie benzínky a hľadel do Socratovej rozžiarenej tváre. „Opäť doma!“ pomyslel som si. Takmer som zabudol, aké to bolo sedieť spolu so Socom a popíjať čaj — v tichu noci. Určitým spôsobom mi tieto posedenia spôsobovali oveľa viac radosti ako všetky športové úspechy. Hľadel som na tohto muža, ktorý bol mojím učiteľom a naraz som zaregistroval veci, ktoré som si dovtedy nevšimol. Stávalo sa mi síce aj predtým, že som ho videl obklopeného svetlom, ale vždy som to pripisoval vlastným unaveným očiam. Tentoraz som mohol byť všetko, len nie unavený, a predsa ... Áno, bol to ten sotva pozorovateľný záblesk. „Socrates,“ povedal som, „ty svietiš!“ Z jeho tela vyžarovalo svetlo. „Odkiaľ pochádza?“

„Z čistého spôsobu života,“ uškrnul sa. Potom zaznel zvonček a on vyšiel von, aby pod zámienu, že ide natankovať auto, znovu niekoho s úsmevom poučil. Socrates dával ľuďom viac ako benzín. Snáď to bolo to svetlo, táto energia, táto srdečnosť. Mnohí odchádzali šťastnejší, ako keď sem prišli. Čo však na mňa urobilo najhlbší dojem, nebol jeho smiech. Bola

to jednoduchosť, šetrný pôvab v jeho pohyboch, vo všetkom, čo robil. Toto všetko mi predtým nikdy nenapadlo. Akoby som sa s každým novým ponaučením naučil lepšie poznať aj Socrata. Čím viac som rozumel svojmu vlastnému problému, tým viac som bol udivený nad tým, ako dokonale dokázal prekonávať a transformovať on tie svoje.

Socrates sa vrátil do kancelárie a ja som ho okamžite napadol otázkami: „Kde je Joy? Kedy ju opäť uvidím?“

Zhovievavo sa usmieval. Takmer sa zdalo, že sa mojim večne sa opakujúcim otázkam teší. „Nemám ani tušenie, Dan, kde momentálne trčí. To dievča je pre mňa záhadou a — vždy aj bolo.“

Rozprával som Socovi o dopravnej nehode a jej zlých následkoch. Pokojne a pozorne ma vypočul a pokýval hlavou. „Dan,“ povedal, „už nie si viac ten mladý blázon, ktorý sem prišpacíroval pred rokom.“ „Pred rokom? Zdá sa mi, že ich prešlo najmenej desať!“ zažartoval som. „A ty tvrdíš, že už nie som blázon?“

„Nie, nie, tvrdím len, že nie si už mladý.“

„Veľmi zdvorilé, Soc.“

„Ale ešte vždy si zostal bláznom, ktorý má odvahu. A to je už čo povedať. Ešte stále máš šancu nájsť bránu a vstúpiť dnu.“

„Bránu?“

„Ríša bojovníkov, Dan, je chránená bránou. Je dobre ukrytá — ako kláštor v horách. Mnohí na ňu klopú, ale len niektorým je otvorené.“

85

„Dobre, ukáž mi tú bránu, Socrates. Som pripravený. Jedného dňa objavím cestu dnu.“

„To nie je také jednoduché. Brána je v tebe samom, musíš ju objaviť sám. Ja ťa môžem na ňu len naviesť. Ale ešte nie si tak ďaleko — ešte zďaleka nie! Ak sa rozhodneš, že do nej vstúpiš už teraz, bude to pre teba istá smrť. Predtým, než budeš pripravený na túto bránu zaklopať, musíš vykonať ešte veľa práce.“

To, čo mi Socrates práve povedal, znelo ako zasvätenie. „Veľa sme spolu rozprávali, môj mladý priateľ. Videl si víziu, dostal si ponaučenia. To, čo ťa chcem naučiť, je určitý spôsob života; určitý spôsob konania. Príde čas, kedy budeš musieť za svoje činy prebrať úplnú zodpovednosť. Aby si našiel bránu, musíš sa ešte naučiť...“

„Ako dodržiavať pravidlá obchodu?“ skočil som mu do reči. „Presne.“ Smial sa. Vonku zazvonil zvonček a uprostred lejaka prifrčalo k benzínke auto. Cez okná ošľahané dažďom som videl, ako Socrates, chránený pršiplášťom, vyšiel von, vsunul kohútik čerpadla do nádrže a ako sa postavil na vodičovú stranu a hovoril s bradatým, blondavým mužom. Rukávom som prešiel cez zahmlené sklo. Obidvaja sa smiali a srdečne si kývali na odchod. Keď sa Socrates opäť vrátil, pocítil som chladný prúd vzduchu, ktorý mi nepríjemne zavial do tváre. Bolo mi nevoľno. Žeby som mal horúčku? Soc chcel uvariť čaj, ale odmietol som: „Nie, Socrates, nechaj ma.“ Súhlasne

prikývol a posadil sa k písaciemu stolu. Cítil som veľkú slabosť, takú, že som sa musel prichytiť okraja stola. A k tomu ešte tie bolesti hrdla! Možno by čaj predsa len pomohol.

Kým som naberal vodu do kotlíka, spýtal som sa: „Teda, pokiaľ som ti dobre rozumel, je potrebné vystavať k tejto bráne niečo podobné ako cestu?“ „Áno, určitým spôsobom to musí spraviť každý. A ty musíš vydláždiť cestu svojím vlastným úsilím!“

Bez toho, že by čakal na moju ďalšiu otázku, pokračoval: „Každý človek, či je to muž alebo žena, má schopnosť túto bránu objaviť a vstúpiť do nej. Ale len málo z nich je motivovaných, len málo z nich má záujem. Práve toto je však rozhodujúci moment! Som pripravený učiť ťa a viesť ťa — nie preto, že by si mal nejaké výnimočné schopnosti — ale preto, že máš vôľu na túto cestu vkročiť.“ Zaznela vo mne príbuzná struna. „Rozumiem, Soc. Myslím, že je to možné porovnať s cvičením. Aj niekto, kto je silný alebo slabý alebo nepohyblivý, sa môže stať nakoniec dobrým cvičencom. Len prípravný čas je oveľa ťažší a dlhší.“ „Presne tak. A ešte niečo ti môžem prezradiť — tvoja cesta bude veľmi strmá.“

Skutočne, v hlave som mal slabý pocit horúčky a všetko ma bolelo. Znovu som sa musel oprieť o okraj stola a kútikom oka som zaregistroval, že Socrates pristúpil ku mne a vystrel ruky k môjmu čelu. „Oh, nie ! pomyslel som si. ,Teraz to nevydržím! Chcel však len stiahnuť moju horúčku. Potom mi nahmatol lymfatické uzliny na krku, hľadel mi do očí a dlho meral pulz.“

86

„Tvoje sily nie sú v rovnováhe, Dan. Pravdepodobne je to slezina. Choď k lekárovi, najlepšie hneď teraz večer.“

Keď som s paličkou konečne dokrivil k Cowell Hospital, cítil som sa skutočne mizerne. Hrdlo ma bolelo a telo sa nemohlo oslobodiť od intenzívnej bolesti. Lekár potvrdil Socratovu diagnózu ... Mal som veľmi opuchnutú pečeň — bola to infekcia a okamžite ma vopchali do postele. Počas tejto prvej, bolestivej noci sa mi snivalo, že jednu nohu som mal obrovskú, dlhú a druhú krátku, scvrknutú. Keď som sa pokúšal vzoprieť do výšky na bradlách alebo odskočiť z hrazdy, visel som naklonený vo vzduchu a potom som sa prepadal, prepadal do nekonečnej hĺbky — dlho, bez prestania, až do nasledujúceho popoludnia, keď vstúpil do izby Socrates s kyticou vyschnutých kvetov.

„Soc,“ slabo som zašepkal a tešil som sa z nečakanej návštevy, „tie kvety ale neboli nutné.“

„Ale áno,“ povedal.

„Sestra ich môže postaviť do vázy. A vždy keď sa na ne pozriem, budem myslieť na teba,“ mdlou som sa usmial.

„Nie sú na pozeranie, ale na jedenie,“ povedal a vyšiel von. Hneď nato sa vrátil s pohárom horúcej vody. Rozmrvil pár kvetov, ovinul ich kúskom gázy, ktorú si priniesol so sebou a takto vzniknuté vrecúško čaju ponoril do vody. „Tento čaj ťa posilní a prečistí tvoju krv,“ povedal. „Tu máš, pi!“ Chutil nahorkasto — silný liek. Potom ukázal fľaštičku so žltou tekutinou, plávali v nej

rozdrobené bylinky a vmasíroval ju do mojej pravej nohy, priamo nad jazvou. Čo by si pomysleli sestričky? pýtal som sa v duchu. Keby tak vstúpili dnu a uvideli to šarlatánstvo!

„Čo je to za žltú tekutinu v tej fľaši, Soc?“

„Moč s liečivými rastlinkami.“

„Moč?!“ S odporom som stiahol nohu späť.

„Nerob hlúposti,“ povedal a pritiahol nohu opäť k sebe. „Moč je prastarý, uznávaný prostriedok v liečiteľstve.“

Privrel som ubolené oči. V hlave mi dunelo ako počas letnej hrmavice. Cítil som, že teplota opäť vystúpila. Socrates mi siahol na čelo, potom odmeral pulz.

„Veľmi dobre. Byliny začali účinkovať. Dnes v noci príde kríza. Ráno sa už budeš cítiť lepšie.“

„Ďakujem, doktor Soc,“ zamrmlal som potichučky, takmer bez hlasu. Naklonil sa nado mňa, položil mi ruku na hrudník, presne na solár. V mojom tele sa okamžite zintenzívnili všetky pocity. Zdalo sa mi, že hlava exploduje, horúčka pálila ako oheň, lymfatické uzliny pulzovali. Najhoršia však bola bolesť v zranenej nohe.

„Prestaň, Soc! Prestaň!“ reval som.

Stiahol ruku a klesol do vankúšov. „Dodal som tvojmu telu trochu energie, viac, ako si zvyknutý,“ vysvetlil. „Urýchli to proces liečenia. Páli len tam, 87 kde sú vytvorené bloky. Keby si sa oslobodil od uzlov a napätia, keby si v svojej duši pocítil jas a tvoje srdce sa otvorilo, vtedy by si túto energiu pociťoval neuveriteľne príjemne — oveľa príjemnejšie ako sex. Myslel by si si, že sa nachádzaš v nebi a v určitom zmysle by si mal pravdu.“ „Naháňaš mi strach, Socrates.“

„Premýšľajúci ľudia vzbudzujú vždy strach a rešpekt,“ uškrnul sa. „Aj ty si občas premýšľal — aspoň navonok. Pôsobíš ako bojovník — štíhly, pružný a silný. Je to výsledok tvojho doterajšieho neustáleho cvičenia. Ale kým docieliš také zdravie, ako mám ja, musíš vykonať ešte veľa práce.“ Bol som príliš unavený, aby som namietal.

Do izby vošla sestrička. „Je čas zmerať teplotu, Mister Millman.“ Socrates zdvorilo vstal. Ja som ležal bledý a úbohý v posteli. Nikdy nebol rozdiel medzi nami dvomi výraznejší!

„Myslím, že váš syn sa už má lepšie,“ povedala. „Teraz by potreboval trochu pokoja.“

„Presne tak, ako som mu povedal.“ Vysvetlil Socrates s rozžiarenými očami. Provokačne sa na neho usmiala — žeby flirtujúci pohľad? A ako rýchly biely obláčik vyplávala z izby. Je jednoducho sladká! Preblesklo mi myšliou napriek slabosti.

Socrates si povzdychol. „Ženy v uniforme majú niečo do seba.“ Ruku mi opäť položil na čelo a ja som klesol do hlbokého, bezsenného spánku. Nasledujúce ráno som bol ako znovuzrodený. Keď lekár prehmatával moju pečeň a uzliny, len krútil hlavou a neveriacky poškuľoval na chorobopis.

„Nechcem nič predbiehať, Mister Millman, ale ste úplne v poriadku.“ Znelo to takmer ospravedlňujúco. „Dnes popoludní môžete ísť domov. Ale potrebujete veľa pokoja.“

Ešte raz pozrel so zvrášteným čelom na chorobopis a potom vyšiel z izby. Sestrička, sladučka ako cukor, prešla rýchlo okolo mňa a ponáhľala sa von. „Pomoc!“ skríkol som.

„Áno, prosím?“ povedala, vracajúc sa späť.

„Nechápem to sestrička. Ale vždy, keď prechádzate okolo mňa, moje srdce odmieta pracovať. Zdá sa mi, že môj pulz má erotické cítenie.“ „Asi máte na mysli — erratické!“

„No, pravdaže!“

Zažiarila. „Znie to tak, akoby ste mali ísť čo najskôr domov.“ „To tu tvrdí každý. Ale ľudia, vy všetci sa mýlite! To, čo potrebujem, je láskyplná, starostlivá opatera!“

Vyzývavo sa zasmiala, zahojdala sa v bokoch a odišla. „Sestra! Neopúšťaj ma!“ kričal som za ňou.

Popoludní, po ceste domov, som sa už ani veľmi nepozastavoval nad zlepšením v mojej pravej nohe. Kríval som síce ako nejaké monštrum, noha sa mi pri každom kroku klátila nabok, ale mohol som utekať bez palice. Čomu mám pripísať výsledok? Socratovmu magickému liečeniu močom alebo predsa len energii, ktorou dobil moju batériu?

88

Štúdium začalo aj pre mňa. Opäť som sa strácal v mase študentov a v hĺbke kníh. Teraz to však boli úplne nepodstatné záležitosti. Na práci som mal niečo oveľa dôležitejšie — napríklad v malej benzínovej stanici na periférii Campusu. Po výdatnom spánku som ťažkopádne dokráčal k benzínke. Sotva som sa usadil, Socrates vykrikol: „Do práce! Máme veľa roboty!“ „Čože?“ opýtal som sa zívajúc.

„Generálna oprava!“

„Hm, veľká vec.“

„Celkom výnimočne veľká — budeme totiž opravovať teba!“

„Ach, áno?“ povedal som. Do čerta! Pomyslel som si.

„Zhoríš a znova povstaneš z popola ako bájnny fénix.“ „Som pripravený,“ zvolal som. „Dám si novoročné predsavzatie — zrieknem sa pocukrovaných šišiek.“

Socrates sa zaškeril. „Prial by som si, aby to bolo také jednoduché. Momentálne nie si nič iné, len množstvo krátkych spojení a prebytočných zlovykov. Musíš zmeniť svoj zaužívaný spôsob konania, myslenia a snívania a tiež spôsob ktorým pozeráš na svet. To, čím si, je predovšetkým výsledok tvojich zlovykov. Už opäť mi začínal liezť na nervy. „Soc, v poslednom čase som bojoval s veľkými ťažkosťami. A pre seba robím podľa možnosti stále len to najlepšie. Nemôžeš ma rešpektovať takého, aký som?“

Socrates sa len usmial, prešiel na druhú stranu a z nohavíc mi povytiahol košeľu. Zatiaľ čo som ju nahnevaný strkal späť za opasok, zľahka ma potiahol za vlasy a uhladil moju frizúru.

„Áno, ty ctený osol. Všetci chcú byť rešpektovaní. Ale nestačí povedať:

Prosím, rešpektuj ma! Rešpekt si treba vydoberť. A získať rešpekt bojovníka nie je také ľahké.“

V duchu som rátal do desať, aby som neexplodoval. „Ako si mám získať tvoj rešpekt — ty veľký, vznešený bojovník?“

„Tým, že prestaneš so svojím nemožným výstredným správaním.“

„S akým výstredným správaním?“

„S tým tvojím Ja — úbohý — chlapec — chudák, s čím iným! Prestaň byť konečne hrdý na svoju priemernosť. Dokáž odvahu!“ Uškŕňajúc sa, potľapkal ma Socrates po líci a štuchol do rebier.

„Prestaň!“ reval som, teraz však skutočne rozhnevaný. Chcel som ho uchopiť za rameno, ale uhol sa a v behu vyskočil na písací stôl. Prv než sa mi ho podarilo chytiť, preskočil jediným pohybom ponad moju hlavu a uštedril mi úder, ktorý ma zvalil chrptom na gauč. S námahou a so zlosťou som sa vyštveral hore a chcel som sa na neho vrhnúť. Vtedy skočil — zozadu — ponad stôl a moje ruky siahli do prázdna. Roztiahol som sa na koberci. Do čerta! Hromžil som celý červený. Ale on dávno z kancelárie zmizol a postával v dielni. Trmácal som sa za ním. Socrates sedel pokojne na nárazníku dodávky a ceril sa. „Ach, ty sa hneváš, Dan?“

„Vynikajúca pozorovacia schopnosť,“ penil som.

89

„Výborne,“ žiaril. Na tvojom mieste by som sa tiež hneval. Dávaj však dobrý pozor, aby si mal zo svojho hnevu správny úžitok.“ Medzitým začal Soc celkom pokojne pracovať pod kapotou dodávky. „Hnev je ten najlepší spôsob, ako sa zbaviť svojich starých zlovykov,“ odskrutkoval zapalovaciu sviečku, „a nahradiť ich novými.“ Zručne naskrutkoval novú sviečku a upevnil ju kľúčom. „Hnev dokáže vypáliť všetky naše zaužívané zvyky. Strach a obavy brzdia našu aktivitu — hnev ju naopak urýchli. Keď sa naučíš zo svojho hnevu správne vyťažiť, potom môžeš strach a obavy nahradiť hnevom — a hnev akciou. To je celé tajomstvo vnútornej alchýmie tela.

Soc si poutieral ruky do overalu a vrátili sme sa späť do kancelárie. Urobil čaj — šípkový čaj — špecialitu večera. „Máš veľmi veľa starých návykov,“ pokračoval, „ktoré ťa oslabujú a ktoré musíš zmeniť. Ale ako? Nie tým, že svoju energiu budeš koncentrovať na ich kontrolu, ale tým, že ich nahradíš novými návykmi.“¹ „Ale ako mám kontrolovať svoje návyky, keď nedokážem často kontrolovať ani svoje myšlienky a pocity?“

Oprel sa späť na stoličku. „Je to celkom jednoduché: Keď si tvoje myslenie samo vykonštruje nejaký problém, keď si odporuje chodu života, potom vzniká v tvojom tele napätie, ktoré označujeme ako pocity. Hovoríme, že máme strach, hnev, obavy. Ale skutočný pocit, Dan, to je čistá energia, voľne prúdiaca telom!“

„Bojovník nemá teda normálne ľudské pocity, ktoré ho môžu vyniesť z rovnováhy?“

„Z určitého pohľadu nie. Pocity predsa patria k prirodzenej povahe ľudí; sú spôsobom, ako sa vyjadrovať. Často je veľmi potrebné prejať svoj strach alebo hnev alebo starosti — ale energia by mala pritom smerovať von, nie sa rozmazávať vo vnútri. Pocity má byť vyjadrený silne a úplne a potom má zmiznúť bez toho, že by zanechal stopu. Ovládať svoje pocity znamená nechať jednoducho emócie voľne prúdiť a potom na ne úplne zabudnúť.“

Vstal som, zobral z platničky nádobu s čajom a nalial nám. „Uveď mi nejaký príklad, Soc.“

„Teda dobre. Pozri sa na dieťa.“

Povýšenecky som sa usmial a fúkal som do pariaceho sa čaju. „Smiešne, nemyslel som, že práve deti by boli majstrami v kontrole svojich pocitov.“ „Že či. Keď je dieťa nešťastné, okamžite to vyjadrí prenikavým revom. Nepýta sa, prečo kričí. Pohoďaj ho v náručí, daj mu fľašku a jeho slzy okamžite vyschnú. Aj keď sa dieťa hnevá, dá to okamžite a zreteľne najavo. Ale práve tak rýchlo sa jeho hnev vytratí. Vieš si predstaviť dieťa, ktoré má namiesto hnevu pocit viny? Čo sa týka zaobchádzania s pocitmi a energiou — malé deti sú vynikajúcimi učiteľmi. Pokús sa od nich poučiť a dokážeš zmeniť každý svoj starý návyk.“

Pred vchodom zabrzdil ford ranchero. Socrates vyšiel von, aby poumýval

sklá, kým ja som odskrutkával uzáver benzínovej nádrže. Dobrá vec, pomyslel

90 som si, s tým voľným tokom pocitov. „Povedz mi, čo mám robiť a ja roztrhám tieto škodlivé návyky na kúsky ...!“ Až teraz som si bližšie preliadol pasažierov vozidla: tri šokované mnišky. Zahryzol som si do pier a celý červený som sa radšej rýchlo zamestnal uzáverom nádrže.

Socrates sa schoval za stĺp a rukami si zakrýval tvár.

Po tom, čo vozidlo — na moje veľké uľahčenie — odišlo, na benzínku prišiel nový zákazník. Opäť to bol blondřavý mladý muž s kučeravou bradou. Vyskočil z auta a srdečne objal Socrata. „Som rád, ako vždy, že ťa vidím, Joseph,“ smial sa Socrates.

„Potešenie na mojej strane ... Socrates, alebo nie?“ zdvorilo na mňa žmurkol. „Joseph, toto tu je Dan — malý robot na otázky. Stlačíš gombíček a von okamžite vyprskne otázka. Prijemná zmena v nočnej osamotenej šichte, keď si nemáš s kým porozprávať.“⁴ Joseph mi potriasol ruku. „No, nestal sa starý guru rokmi priateľskejší?“ opýtal sa ma so širokým úškrnom.

Prv, než som sa mohol uistiť, čo za tvrdého učiteľa by to mal Socrates byť, sám povedal: „Áno, skutočne, na staré dni som sa stal znesiteľnejším. Dan to má dnes oveľa ľahšie ako ty vtedy.“

„Rozumiem,“ povedal Joseph a pokúšal sa vystrúhať vážnu tvár. „Ešte si ho nezobral so sebou na míľový beh alebo nespracovával žeravým uhlím alebo ...?“ „Nie, nie, nič podobné! My sme ešte len začali so základnými cvičeniami: správne chodiť, dýchať a jesť.“

Joseph sa smial. Jeho smiech bol nákazlivý. „Ach, pretože sme hovorili o jedle — nechceli by ste ma dnes ráno navštíviť v mojej kaviarni? Ste mojimi osobnými hosťami a vyčarujem pre vás niečo dobré na raňajky.“ Práve som chcel odmietnuť: „Radi, bohužiaľ, nejde to ...“, ale Soc moje slová prerušil: „Bude nás tešiť. Za pol hodinu končím službu. Prídeme ta „Výborne, takže do vi!“ Vtlačil Socovi do ruky päťdolarovú bankovku za benzín a odštartoval.

„Čo je to za človeka, tento Joseph,“ vyzvedal som sa. „Je to bojovník — ako ty?“ „Bojovník ako ja?“ zasmial sa. „To by nikto od neho nechcel; a je to aj celkom nemožné. Každý človek má dané od prírody zvláštne schopnosti. Ty si napríklad dobrý gymnasta, zatiaľ čo Joseph, je majstrom v umení pripraviť stravu.“ „Varí? Máš tým na mysli práve toto?“

„Hm, vlastne nie. Joseph jedlá sotva zohrieva. Varenie by totiž zničilo enzýmy, ktoré potrebujeme na trávenie. Pripravuje potravu celkom prirodzeným spôsobom. Ako, to čoskoro uvidíš na

vlastné oči. Pokiaľ si raz ochutnal Josephovo kulinárske majstrovstvo, haraburdy z grilov ti viac nebudú chutiť!“ „Čo je také výnimočné na jeho spôsobe varenia?“

„Vlastne len dve veci — a obe veľmi subtílné. Po prvé — láska. Áno, skutočne. Láska je tou najdôležitejšou prísadou v jeho kuchyni. Sám to ochutnáš — a budeš cítiť ešte dlho potom.“

Prišla Socova striedačka na dennú zmenu — ošľahaný mládenec v motoristickej bunde. Ako zvyčajne, sotva pochmúrne zamrmlal na pozdrav. Opustili sme benzínku a vybrali sme sa na cestu. Aby sme sa vyhli rannému lomoziacemu hluku dopravy, kráčali sme parkom a bočnými uličkami.

Okolo nôh nám suchotala suchá tráva a my sme prechádzali typickými obytnými štvrtami Berkeley, s ich neuveriteľnou zmesou stavebných štýlov: španielsky koloniálny štýl, viktoriánske panské domy, alpské chalets a medzitým výškové budovy plné škatuľovitých apartmánov, dočasné útočiská viac ako tridsaťtisíc študentov.

Počas cesty mi Socrates prezradil: „Budeš potrebovať nespočetné množstvo energie, Dan, aby si odhrnul hmlu okolo svojho vedomia a aby si objavil bránu. Budeš potrebovať očistné cvičenia.“

„Nemohol by si sa vyjadriť zrozumiteľnejšie?“

„No, najprv ťa úplne rozoberieme, ako motor, poriadne vyčistíme a potom znovu poskladáme.“

„A prečo si to nepovedal hneď?“ pokúšal som sa zavtipkovať. „Musia sa obnoviť všetky tvoje životné funkcie — chôdza, spánok, dýchanie, myslenie a jedenie. Jedenie je najdôležitejšia z ľudských aktivít, prvá, ktorú musíme uviesť do rovnováhy.“ „Zadrž, Socrates, s jedlom nemám žiadne problémy. Som štíhly, cítim sa výborne a moje športové úspechy dokazujú, že mi energia nechýba. Aké zmeny chceš zaviesť v súvislosti s mojimi stravovacími návykmi?“

„Tvoja terajšia výživa,“ povedal a premýšľajúc hľadel do neba, „ti nemôže dodať energiu, ktorú potrebuješ na svojej ceste. Mnohé, čo ješ, ti spôsobuje chorobu, uspáva ťa alebo potláča tvoju náladu. Trpí tým pozornosť a životná telesná energia. Tvoje normálne jedlo zanecháva jedovaté produkty, ktoré sa stávajú po dlhšom čase škodlivými. Aj tvoje životné problémy sa dajú úplne zminimalizovať tým, že zavedieš správne zásady stravovania.“

„Daj mi pokoj,“ protestoval som. „Prijímam určité množstvo kalórií a svoje vitamíny — to je pre mňa dostatočné množstvo energie.“ „Samozrejme, to je bežné, zúžené chápanie. Ale bojovník musí obsiahnuť subtilnejšie sily prírody. Naším najdôležitejším prameňom energie,“ so širokým pohybom obsiahol celé Univerzum, „je slnko. Ibaže v terajšom štádiu ľudského vývoja nedokáže naše telo túto energiu bezprostredne zužitkovať. Slnčné svetlo nie je možné jesť. Preto potrebujeme prírodnú stravu ako formu uskladnenej slnečnej energie. Energetická zásoba uložená v prírodných potravinách rozširuje naše vedomie a zostruje našu koncentráciu.“

„Stačí teda, ak zo svojho jedálnička vyčiarknem pár sladkostí?“

„Áno, preškrtnes pár sladkostí — a ešte zopár iných maličkostí.“ „Jeden japonský športovec, účastník olympijských hier, mi raz povedal, že nezáleží na našich zlých zlovykoch ale práve na tých dobrých.“ „To znamená, že tvoje dobré návyky sa musia posilniť do takej miery, aby zatlačili zlé do úzadia.“

Socrates zabočil k malej kaviarničke, takmer úplne zastrčenej medzi obchodmi a obchodíkmi. Prechádzal som okolo nej často, ale nikdy som si ju nevšimol. „Teda ty veríš v prírodnú stravu?“ doberal som si ho, zatiaľ čo sme prechádzali cez ulicu.

Nezáleží na viere, ale na skutkoch. Prezradím ti, že ja jem len veci, ktoré sú chutné. A jem len toľko, koľko potrebujem. Prírodná strava — ako ju ty nazývaš — zostruje chuť a inštinkty. Aby si ju dokázal ohodnotiť, musíš sa stať človekom prírody.

„Veď to znie strašne asketický. Doprial si si vôbec niekedy zmrzlinu?“ „Dobre, moja výživa ti pripadá sparťanská v porovnaní s obžerstvom, ktoré ty označuješ ako ‚striednosť‘. Ale moje jedlo je bohaté na pôžitky. Naučil som sa, aby mi aj to najjednoduchšie jedlo chutilo. Aj ty to spoznáš!“ Zaklopali sme zvonku na okennú tabuľu a Joseph nám otvoril. „Podďte dnu,“ povedal priateľsky, akoby nás pozýval do svojho bytu. Skutočne, táto kaviareň vyzerala ako byt! Na zemi hrubé koberce, stoly z masívneho polírovaného dreva, stoličky potiahnuté kožou — ako starožitnosti, na stenách látkové tapety, z ktorých žiarili tropické motívy. Cez akier prežiarovalo ranné slnko, osvetľovalo priestor a vytváralo v ňom priateľskú atmosféru.

Usadili sme sa k stolu uprostred. Joseph vbalansoval dnu s dvomi taniermi, ktoré obratne postavil pred nás — najprv obslúžil Socrata a potom mňa. „Vyzerá to chutne,“ zamrmlal Socrates a za golier si zastrčil servítku. Podrobne som si všetko prehliadol: na porcelánovom tanieri ležala karotka nakrájaná na kolieska a veľký šalátový list — všetko vkusne upravené. Oči sa mi rozšírili sklamaním.

Keď Socrates zaregistroval hlúpy výraz mojej tváre, takmer sa zvalil od smiechu zo stoličky. Joseph sa škodoradostne obrátil. „Aha,“ uľahčené som si vydýchol, „bol to asi len vtip.“

Joseph bez slova odniesol taniere a opäť sa objavil s dvomi prekrásnymi drevenými miskami — v nich miniatúrna napodobnenina jedného pohoria. Samotný vrch pozostával z doslova umelecky navrstvených koliesok medových a konfulopských melónov. Malé úlomky vlašských orechov a mandlí predstavovali kúsky polí. Rozštiepené útesy boli sformované z drobných kociek syra a jabĺk, stromy — maličké ako bonsai, z petržlenovej vňate. Vrcholec obklopoval ľadovec z jogurtu a na úpätí vrchu ležal prstenec z rozpoleného hrozna a čerstvých jabĺk. Sedel som a hľadel s otvorenými ústami. „Joseph, je to príliš pekné na to, aby som to zjedol! Musím si to odfotografovať! Ale Socrates už začal, jedol rozvážne a uvedomelé — ako bolo jeho zaužívaným zvykom. Aj moja chuť neuveriteľne vzrástla. Naraz začal Socrates jedlo do seba hádzať, akoby mal zajtra zažiť hladovku. Pochopil som — napodobňoval ma. Skutočne som sa snažil, aby som odhryzoval len malé hlty a medzitým som zhlboka predýchaval. Ale postupoval som frustrujúco pomaly.

„Tvoja radosť z jedla, Dan, zostáva zameraná len na chuť potravín a na pocit plného žalúdka. Musíš sa naučiť mať pôžitok z celého aktu — z počiatočného

93 hladu, potom zo starostlivej prípravy, z pekne prestretého stola, z prvého sústa, žutia, dýchania, vône, chuti a medzitým z toho neopísateľného pocitu ľahkosti a energie. To je to, čo si predtým pomenoval ‚prírodná strava‘... stíchnuť nad dobrým trávením, ktoré sa stáva pôžitkom.

Smutnou stránkou tvojich tráviacich zlovykov je, že máš strach zmeškať čo i len jedno jedlo, a že nemôžeš stráviť všetko, čo do seba napcháš.“ „Nezmysel,“ protestoval som, „nemám strach vynechať jedlo.“ „Tým lepšie,“ povedal, „pretože toto tu je posledné, ktoré si tento týždeň dostal.“ A potom mi Socrates naordinoval očistnú liečebnú kúru, ktorú som mal týmto momentom začať. Posilniť som sa smel iba zriedenou ovocnou šťavou a bylinkovými čajmi.

„Socrates, ako to rozmýšľaš? Potrebujem kalórie na šport. Potrebujem proteíny a bielkoviny, ktorými sa moje telo lieči ...“ Nemalo to zmysel. Čo raz Socrates rozhodol, bola definitívna záležitosť.

Pomohli sme Josephovi pri upratovaní riadu, potom sme sa ešte chvíľu zdržali, poďakovali sa a odišli. Opäť som mal hlad. Po ceste univerzitným Campusom mi Socrates vysvetľoval pravidlá, ktorých som sa musel pridržovať, pokiaľ sa mali prirodzené inštinkty môjho tela nanovo obnoviť. „Neskoršie už takéto pravidlá nebudeš potrebovať,“ povedal. „V prvom rade sa však musíš zriecť takých vecí ako je rafinovaný cukor, biela múka, mäso a vajcia. Káva, alkohol a tabak sú zakázané. Smieš prijímať len čerstvé, nešľachtené, potraviny v prírodnom stave, bez chemických prísad. Na raňajky ovocie, tak veľa, koľko chceš, k tomu tvaroh alebo jogurt. Na obed — tvoje hlavné jedlo — si vezmeš čerstvý šalát a surovú rastlinnú stravu, pečené alebo dusené zemiaky, snáď trochu syra, k tomu celozrnný chlieb alebo varené obilie. Večer opäť čerstvý šalát zo surovej, niekedy z dusenej zeleniny. Ku každému jedlu môžeš jesť do sýtosti nesolené semienka a to sezam a jadierka slnečnice a oriešky.“ „Pekne ďakujem! Už teraz sa cítim ako luskáčik!“ zahundral som. O pár ulíc ďalej došlo k prvému pokusu — obchod s potravinami. Chcel som rýchlo skočiť dnu, aby som si kúpil vrečko bisquitu — potom mi napadlo, že na celý zvyšok života si musím podobné maškrtky odrieknuť. A úplne všetko počas najbližších šiestich dní a dvadsiatich troch hodín!

„Socrates, mám hlad.“

„Nikdy som ti predsa nesľúbil, že výchova bojovníka je prechádzka pocukrovaným chodníčkom.“

Keď sme prišli do univerzitého strediska, bola práve prestávka medzi prednáškami a Sproul Plaza sa hemžilo študentmi. Túžobne som poškuľoval po pekných dievčatách, ktoré si smeli bezstarostne užívať život, zatiaľ čo ja som padol do rúk tohto starého lovca duší.

Socrates ma poklepal po ramene. „Ešte niečo, Dan. Nielen kulinárne sladkosti sa pre teba stávajú odteraz tabu.“

„Čože? Zostal som stáť ako prikovaný. Nemohol by sa raz vyjadrovať jasnejšie?“

„Samozrejme — teda počúvaj. Smieš udržiavať milé, srdečné vzťahy, ale k tomu, aby si vyrástol, sa musíš vzdať sexu. Ak chceš, poviem ti to jasne a zreteľne: Poť sa cez rebrá!“

„Socrates,“ protestoval som — úpenlivo, akoby išlo o môj život: „To je starodávne, puritánske, choré a nerozumné! Asketizmus pri jedle, to je jedna vec — ale toto je niečo iné.“ A začal som citovať filozofiu playboyov — Alberta Ellisa, Róberta Rimmera a Jaquelin Susann. Práve som ho uvádzal do Renders Digest a ‚Dear Abbey — ale zostával neoblomný.

„Nemá to žiaden zmysel,“ vyhlásil, „aby som ti vysvetľoval svoje dôvody. Dobré, uspokoj sa zatiaľ s tým, že si zabezpečíš čerstvý vzduch, čerstvú stravu, čerstvú vodu a svieže vedomie. A samozrejme, veľa slnečných lúčov. „Ako dokážem všetky tieto pravidlá dodržiavať?“

„Vždy maj pred sebou posledné slová Buddhu, ktoré zanechal svojim žiakom.“

„No, čo povedal?“ Dychtivo som čakal na osvietenie.

„Pre seba rob len to najlepšie.“

A potom začal pre mňa týždeň prijímacích ceremoníálov. Môj žalúdok kňučal, ale Soc ma krmil len dobrými radami — ako to on nazýval ‚základnými cvičeniami‘. Naučil ma, ako mám dýchať pomaly a zhlboka, ústa zatvorené a jazyk uložený na podnebí. Naučil ma dýchať bruchom a nasledujúceho dňa srdcom. Vyčítal mi spôsob, akým chodím, ako hovorím, ako moje oči vandrujú po izbe — podobne ako sa moje myšlienky potulujú Univerzom. Nedokázal som ho nikdy uspokojiť. Neustále ma musel korigovať, raz jemne, inokedy prísne: „Správne držanie, Dan, spočíva v tom, že telo sa dostáva do rovnováhy so zemskou gravitáciou. Správne držanie — to je harmonické spojenie so životom.“ A tak ďalej. Doma a aj na univerzite som sa snažil správať čo najlepšie. Zavčas rána sa vo mne ozvala túžba zhasiť smäd kávou — ale tešil som sa (fuj!) na bylinkový čaj. Na obed som sníval o hovädzích rezňoch a hamburgeroch — a nasýtil som sa zriedenou pomarančovou šťavou. Zo všetkých tých liečebných diét som bol chorý a...“ Tretí deň liečby bol najhorší. Cítil som sa slabý a vyčerpaný. Bolela ma hlava a z úst sa mi šíril nepríjemný zápach. „To všetko je súčasťou očistného procesu. Telo sa zbavuje uskladnených jedov.“

Počas tréningu som ospalo ležal na žinenke a zmohol som sa len na ťahové cvičenia.

Na siedmy deň som sa cítil vynikajúco, stúplo mi sebavedomie. Pre mňa za mňa, myslel som si, kľudne by som sa mohol liečiť ďalej. Hlad zmizol. Pociťoval som len slabú malátnosť a neuveriteľnú ľahkosť. Trénovalo sa mi oveľa lepšie ako predtým. Jediné, čo mi ešte prekážalo, bola moja nevládna noha. Cítil som sa uvoľnený a pružný. Ôsmy deň, keď som smel prijať prvú stravu, som sa musel kontrolovať, aby som do seba nenapchal všetko naraz — aj keď sa to týkalo len malého množstva ovocia.

Tým však liečebná kúra ešte dlho neskončila. Socrates bol prísny učiteľ, nezniesol žiaden nárek a žiadne protirečenie.

„Viac nechcem počuť žiadne nezmyselné táranie,“ povedal. Hovoriť som smel len vtedy, keď to bolo nevyhnutne potrebné. „Čo vychádza z úst, je práve také dôležité, ako to, čo do nich vkladáme. A bol to skutočne zážitok a dobrý pocit tárať menej a dávať si pozor na vlastné slová. Čoraz zriedkavejšie ma moje hlúpe výroky stavali do pozície šaša.

Po dvoch týždňoch ma mlčanie predsa len začínalo duševne unavovať.

„Stavím sa s tebou o dolár, že ťa prinútim povedať viac ako dve slová.“

Podal mi ruku a smial sa: „Prehráš.“

Aj pri tréningu v hale priniesla moja nová disciplína dobré ovocie — bol som naplnený odvahou a nádejou. Ale tak, ako ma upozorni! Soc, nebolo to med lízať.

Napríklad — narúšali sa moje priateľské kontakty. Keď sme sa Rick, Sid, ja a pár dievčat vybrali na spoločné posedenie, pred nimi trónila super veľká salámová pizza a ja som zostal osamotený so svojou malou, celozrnnou. Oni pili pivo alebo mliečny koktail, ja jablkovú šťavu. Nakoniec sa rozhodli navštíviť Fentosov zábavný lokál. Zatiaľ čo lyžičkami naberali kopy zmrzlinového krému, lízal som kocku ľadu. Závistlivo som sa prizeral. Trochu nesmelo sa stiahli. Možno som v nich vyvolal pocit viny. Už som viac medzi nich nepatril. Môj duševný život sa rúcal.

Veľkým oblúkom som obchádzal kaviarne, pekárne, grily a kiosky.

Hanbil som sa za svoju žiadostivosť a túžby a bojoval som proti nim. Po čase som začal rebelovať. „Soc, s tebou už nie je žiadna zábava. Stal sa z teba mrzutý, ufrflaný starec. Už ani nežiaríš.“

Zaiskriľ: „Viac nebudú žiadne triky a magické vylomeniny!“ Tak mi treba! Žiadne triky, žiaden sex, žiadne pommés frites, žiadne hamburgery, žiadne sladkosti, žiadna zábava a nikdy viac pokoj! Pravidlá a predpisy — na benzínke aj mimo nej.

Takto prešiel január, preletel február a teraz bol začiatok marca. Koniec sezóny oslavovalo družstvo bezo mňa.

Socratovi som píľil uši tou istou pesničkou: „Ruinuješ môj život, Soc. Pripadáam si ako náboženský skaut. Dokonca ani moji priatelia už o mne nechcú nič vedieť. Skončím ako vyschnutý starec...“ „Ha!“ zasmial sa. „Máš strach, že vyschneš?“

Môžem ťa ubezpečiť, že moja zosnulá pani ma považovala za celkom šťavnateho.“

„Tvoja pani?“

Teraz sa mi smial priamo do mojej zošokovanej tváre. Skúmavo na mňa hľadel a ja som čakal, že bude pokračovať, ale obrátil sa opäť k písaciemu stolu. „Rob pre seba len to najlepšie,“ povedal.

„Vďaka za tvoje povzbudivé slová.“ V skutočnosti som však bol nespokojný, pretože môj život usmerňoval niekto iný — aj keď to bol Socrates.

Napriek tomu som sa pevne, ba až zaryto rozhodol, že budem naďalej zachovávať všetky pravidlá. Až do jedného dňa ... dotedy, kým počas tréningu

nevstúpila do haly sestrička, ktorá ma ošetrovala v nemocnici a ktorá bola ústredným objektom mojich erotických predstáv. Posadila sa na tribúnu a 96 pozorovala nás pri cvičení na náradí. Celé družstvo — a medzi nimi aj ja — začalo okamžite podávať maximálne výkony.

Vložil som sa úplne do svojho cvičenia, ale pritom som si dovoľil risknúť bočný pohľad hore ku tribúne. Tie úzke hodvábne džínsy a tie priliehavé horné partie! V myšlienkach som sa vzdŕaloval od gymnastiky a približoval sa k exotickjším ponúkam života.

Tréning sa skončil a ona zmizla. Žeby? Osprchoval som sa, rýchlo obliekol a vybehol hore schodmi. Skutočne, bola tam. Stála na najvrchnejšom schodíku, zvodne opretá o zábradlie. Neviem, či som zvyšné schody vybehol — alebo preletel?

„Haló, Dan Millman. Ja som Valerie. Vyzeráš rozhodne lepšie, ako vtedy, keď som ťa ošetrovala.“

„Žiaden div, aj sa mám lepšie, sestra Valérie. Možno preto, že si sa o mňa tak dobre starala.“

Zasmiala sa a vyzývavo sa zavlnila. „Dan, môžem ťa poprosiť o láskavosť? Je už takmer tma a na ulici ma sledoval taký komický chlapík — nemohol by si ma odprevadiť domov?“ Bol začiatok apríla a slnko zapadalo až o hodinu. Ale, čo sa dá robiť, pomyslel som si. Prečo by som mal byť taký malicherný? Prechádzali sme sa, rozprávali a keď som sa nakoniec ocitol na večeri v jej apartmáne, vytiahla z chladničky fľašu vína. „Na výnimočné príležitosti,“ usmiala sa. Upil som si len trošku, ale bol to začiatok konca. Rozohrial som sa viac ako steak na panvici a do ucha mi zo všetkých strán šepkali nejaké hlasy: „He, Dan, si chlap alebo handra?“ Iný, tichý hlas, odšepkal: „Som chlípna handra.“ V tento večer som sa prehrešil proti všetkým pravidlám. S pôžitkom som zjedol všetko, čo mi položila na tanier. Najprv polievku z kostí, potom šalát a steak. Na záver, ako dezert, zopár porcií Valerie.

Potom ma hrýzlo svedomie. Čo by povedal Socrates, keby som sa mu vyspovedal zo svojich hriechov?

Večer, pripravený na to najhoršie, som pripochodoval k benzínke a všetko som porozprával — bez výhovoriek a ospravedlňovania. Zadržal som dych ... nenasledovalo nič. Po dlhej odmlke povedal: „Zdá sa mi, že ešte stále nevieš správne dýchať.“ Skôr než som stihol otvoriť ústa, pokračoval ticho, so zdvihnutou rukou. „Ja dokážem pochopiť, Dan, že pohár zmrzliny alebo flirt so sestričkou ti je prednejší ako cesta, ktorú ti chcem ukázať. Ale rozumieš tomu aj ty? Zarazil sa. „Nechválím, nevyčítam. Teraz poznáš prenikavý hlad vo svojom žalúdku — a všeličo iné. Aj tak dobre. Ale spomeň si, že som ťa prosil robiť pre seba len to najlepšie. Bolo to skutočne to najlepšie?“

Socrates sa na mňa pozrel a jeho oči žiarili — akoby ma presvecoval. „Príď opäť o mesiac. Ale len v takom prípade, ak budeš striktné dodržiavať všetky pravidlá. To dievča — pokiaľ chceš — môžeš opäť vidieť. Ale buď k nej úprimný, neskrývaj pred ňou skutočné pocity. Nech by však tvoja túžba bola akokoľvek silná, vždy sa nechaj viesť vyššou disciplínou.

„Dokážem to, Soc, prisahám ti. Pochopil som.“

„Rozum a dobré predsavzatia ti nepomôžu, aby si zosilnel. Tvoje predsavzatia sú úprimné; tvoj rozum je možno logický. Ale ani jedno z tých dvoch ti nedodá energiu, ktorú budeš potrebovať. Spoliehaj sa radšej na svoj hnev — nechaj tak svoje predsavzatia a svoju logiku. Teda, o mesiac!“ »- Vedel som, že pokiaľ by som pravidlá ešte raz porušil, so Socratom by bol koniec. S rastúcou rozhodnosťou som prehováral sám seba: „Už nikdy sa nedám zviest' z cesty! Nech by bol steak akokoľvek mäkký, koláč akýkoľvek sladký a dievčatá akékoľvek príťažlivé tie sú vylúčené za každých okolností. Buď ovládnem svoje pudy alebo nech zomriem! Večer zatelefonovala Valerie: „Halóóó, Danny? Uvidíme sa dnes? Mám prísť po teba? Okay, do vi, goodbye.“

Zaviedol som ju do Josephovej kaviarne a tentoraz sme začali so šalátom. Bohužiaľ, Valerie príliš flirtovala s Josephom. Bol priateľský, ako vždy, ale nepripustil si ju k telu.

Neskoršie sme išli ku nej domov. Sedeli sme a chvíľu sme sa len tak rozprávali. Ponúkla mi víno — poprosil som o jablkovú šťavu. Rukou mi prešla po vlasoch, zašveholila do ucha a pobozkala ma. Bozk som jej vrátil — s pôžitkom. Vtedy sa hlasno a zrozumiteľne ozvali vnútorné hlasy: „Ovládaj sa, chlapče. Musí to byť, musí.“

Postavil som sa a nadýchol. Aj ona vstala a uhladila si neposlušné pramienky. „Počúvaj, Valerie, vyzeráš skutočne dobre, si atraktívna a príťažlivá. Ale ja som... hm, prisahal som, že budem dodržiavať určitú vnútornú disciplínu a tá mi takéto niečo nedovoľuje. Došlo by opäť k tomu istému. Pre mňa to tiež nie je ľahké, ver mi. Mám ťa rád a chcel by som ťa opäť vidieť. Ale musíš ma brať ako dobrého priateľa — ako láskavého k-k-kňaza,“ zakoktal som. Vypla hrudník a ešte raz si prešla rukou po vlasoch. „Vynikajúco, Dan, som skutočne rada, že som konečne spoznala niekoho, kto nemyslí len na sex.“ „Ach, áno,“ povedal som plný nádeje. „Som rád, že takto uvažuješ... vieš, mohli by sme začať úplne odznova, ale bez postele.“

Pozrela na hodinky. „Ach, ani som si nevšimla, je už veľmi neskoro. Ráno vstávam zavčasu do služby. Bolo to nádherné, Danny a ďakujem ti za večeru. Teda, dobrú noc!“

Nasledujúci večer som jej zavolať — ale telefón bol dlho obsadený. Skúšal som v ďalší deň — tento raz bola pri aparáte: „Danny, budúci týždeň máme veľa práce. Vieš predsa, druhé sesterské skúšky...“ O týždeň som ju opäť uvidel. Prišla na koniec tréningu, aby si vyzdvihla Scota! S obidvoma som sa stretol na schodoch, tak tesne, že som zacítil jej parfum. Zdvorilo mi prikývla a povedala: „Hallo!“

Scot sa na mňa ušklábil a veľavýznamne žmurkol. Nikdy som si nemyslel, že mrknutie oka môže znamenať až tak veľa.

Po ceste som sa zastavil v najbližšom grile v žalúdku mi vystrájal prekliaty hlad, ktorý ‚prírodná strava‘ nedokázala ukojiť! Ach, ako rozvoniavali — hamburgery, nádherne okorenené grilovacou omáčkou. Boli to nádherné časy, keď som ich smel 98 do seba napchávať so šalátom a paradajkami — bez výčitiek svedomia a so svojimi priateľmi.

Ako trýznený hladom som pristúpil k barovému pultu a zastenal som:

„Super hamburger s dvojítm syrom, prosím.“

Usadil som sa k stolu, rozbalil voňajúcu vec, hodil ju do úst a radostne som zahryzol. Naraz som si uvedomil, čo robím? Na celý život som sa rozhodol medzi Socratom a hamburgerom !

Vypľul som odhryznuté sústo a zvyšok vyhodil do odpadkov. Von, preč!

Vybehol som von — viac som nebol otrokom svojich impulzov. Začínalo pre mňa nádherné obdobie novej sebaúcty. Pociťoval som vlastnú silu, vlastnú prevahu. Odteraz to bolo oveľa ľahšie. Všimol som si síce malé, no pozitívne zmeny. Už od detstva som napríklad zápasil s drobnými problémami: tečúci nos za chladného počasia, bolesti hlavy, brucha a depresívne nálady. Zvykol som si a zdalo sa mi to normálne a nevyhnutné — ale naraz všetky tieto symptómy zmizli! Pociťoval som nezaťaženosť a energiu, ktorá bola pozorovateľná aj navonok. Možno, že práve to bola príčina, prečo ženy so mnou flirtovali, prečo za mnou utekali malé deti a psy a chceli sa so mnou hrať, prečo sa začali na mňa obracať mnohí kamaráti z družstva, aby som im poradil pri ich problémoch. Nebol som viac škrupinkou na rozbúrenom mori, ale pripadal som si ako skala Gibraltáru. Oboznámil som Soca s mojimi novými skúsenosťami. „Tvoja energia rastie,“ skonštatoval, pokyvujúc hlavou. „Vycítili to ľudia, zvieratá a aj neživé objekty. Priťahuje ich tvoje energetické pole — a často aj zastraší. Vidíš, aké je to jednoduché.“

„Opäť zmluvné podmienky?“

„Správne, podmienky dohody,“ povedal a dodal: „Ešte dlho nebude dôvod ku gratulácii. Ak chceš získať správny odhad svojho pokroku, najlepšie bude, keď sa porovnáš so mnou. Potom pochopíš, že si sotva vyrástol z detskej škôlky.“ Bez toho, že by som spozoroval, blížil sa koniec semestra. Skúšky prebiehali hladko Bez námahy som dosahoval dobré výsledky aj v oblastiach, s ktorými som predtým neustále bojoval. Družstvo sa na krátky čas rozpáchlo, aby sa opäť vrátilo na letný tréning. Medzitým som už dokázal chodiť bez palice a celkom sám som sa pokúšal trikrát do týždňa absolvovať dlhé, bežecké trate. Zachádzal som až na hranice bolesti, disciplíny a výdrže — a to isté sa týkalo správneho stravovania a dýchania. Ale ešte stále som nemal pocit, že robím pre seba len to najlepšie.

Socrates požiadavky stupňoval: „Teraz, keď tvoja energia rastie, môžeš začať so skutočným tréningom.“

Naučil som sa dýchať tak pomaly, že na každé vydýchnutie som potreboval minútu. Toto cvičenie, kombinované s koncentráciou a kontrolou určitých svalov ma dokázalo vynikajúco rozohriať. Mohol som sa prechádzať v akomkoľvek počasí, len tak, v košeli. Niečo podobné ako „vnútorná dýchacia sauna“!

99

S nadšením som sa presviedčal, že moje sily sa rozvíjajú tak, ako mi to Socrates sľúbil na začiatku. Žeby som sa skutočne stával bojovníkom podľa jeho predlohy? Už som sa necítil vylúčený — naopak, často som mal pocit veľkej prevahy. Dokázal som poskytnúť dobrú radu

vždy, keď priateľ nariekal nad chorobou, keď mi niekto rozprával svoje problémy: správna strava, disciplína a zodpovednosť za svoj vlastný život, dokážu zvládnuť takmer všetky ťažkosti! Posilnený svojím novým sebedomím som sa opäť vybral k benzínovému čerpadlu. Konečne som dozrel na to — pomyslel som si — aby som sa dozvedel niečo o prastarých tajomstvách Tibetu, Indie a Číny! Ale sotva som vkročil, strčil mi Socrates do ruky kefu. „Chod' a vyčisti toaletu. A nech sa poriadne leskne, prosím.“

V nasledujúcich týždňoch som musel na benzínke zabezpečovať také , veľké množstvo podradných prác, že som mal sotva čas na svoje vlastné ,dôležitejšie‘ cvičenia. Celé hodiny som vymieňal pneumatiky a vynášal odpadky. Udržoval som dielňu v čistote a upratoval náčinie. Nikdy by som to nebol považoval za možné — ale u Socrata nesmela byť nuda! A bolo to neuveriteľne napínavé. Dal mi päť minút na to, aby som zvládol polhodinovú prácu. Potom mi nemilosrdne vytkol, že som to neurobil dostatočne precízne. Bol nespravodlivý, zlý a práve tak urážlivý. Raz — ešte teraz viem pri tejto spomienke od hnevu prišiel do dielne a reval: „Na dne toalety leží hovno!“ „Ale veď som ju dočista vyutieral. Niekto ju musel použiť!“ „Žiadne výhovorky,“ povedal, „vyber to smetie.“ Tak som sa napálil, že som sa oháňal rúčkou od metly ako zbraňou. Potom mnou prešiel ľadový pokoj. „Soc, smeti som vyniesol pred piatimi minútami. Spomínaš si, starec? Alebo už senilnieš?“

Zaškľabil sa. „Myslím tieto smeti,“ a poklopkal mi na čelo. Metla mi vypadla z rúk

...

Inokedy, práve som čistil dielňu, zavolať ma ku sebe do kancelárie. Zamračený som sa usadil a očakával jeho príkazy. „Dan, ešte stále si sa nenaučil prirodzene dýchať. Zlenivel si, mal by si sa lepšie koncentrovať.“ To bola tá kvapka, ktorá zapríčinila, že čaša pretiekla: „Leňoch si ty. Robím za teba všetku prácu!“ Spočiatku nepovedal nič, len v jeho očiach som zbadal tichý smútok. „To nie je správne, Dan, že kričíš na svojho učiteľa.“ A opäť som si musel uvedomiť, že týmito „príkormi“* nesledoval nič iné, len to, aby poukázal na moju duševnú zastreťosť a emocionálnu nevyrovnanosť. Chcel mi pomôcť zmeniť môj hnev na činy. Chcel mi pomôcť vydržať na ceste — ako tréner, ktorý atléta neustále postrkuje, aby nakoniec mohol zažiariť na tom najvyššom stupni. Prv, než som sa stihol ospravedlniť, povedal: „Radšej chod' domov, Dan. Príd' až vtedy, keď sa naučíš zdvorilosti — a keď sa naučíš správne dýchať. Možno ti krátke odlúčenie spraví dobre.“

Vyšiel som von smutný, so zvesenou hlavou. Po ceste som premýšľal o

tom, koľko trpezlivosti musel so mnou mať — so všetkými mojimi náladami,

100 ponosami a otázkami. Jeho neústupnosť bola výlučne kvôli môjmu dobru. Prisahal som si, že už nikdy viac na neho nezvýším hlas.

Sám, opustený, tvrdo som sa usiloval korigovať svoje oslabené dýchanie. Ale viditeľne bolo stále horšie a horšie. Keď som sa správne nadýchol, zabudol som pritlačiť jazyk na podnebie. Ak som pritlačil jazyk, ovisli mi ramená. Bolo to do zbláznenia!

Frustrovaný som sa vrátil na benzínku. Chcel som poprosiť Soca o radu.

Pracoval v garáži. Venoval mi krátky pohľad a povedal: „Odíd.“ Zronený a nahnevaný som sa ponoril do tmavej noci. Za chrbtom som počul jeho hlas: „Ak sa chceš naučiť dýchať, urob niečo preto, aby si žil veselo.“ Tento výsmech ma prenasledoval cestou domov.

Došiel som k svojmu apartmánu, usadil som sa na schody a civel som na opačnú stranu ulice, bez toho, že by som niečo videl. Prestanem s týmto nemožným tréningom! Sám som tomu však neveril. Aj naďalej som jedol svoje šaláty a pokračoval vo všetkých pokusoch. A s dýchaním som sa doslova plahočil. Prišlo horúce leto a jedného dňa som si spomenul na Josephovu kaviareň. Nikdy som si nenašiel čas, aby som ho navštívil, vždy bolo niečo dôležitejšie: cez deň tréning a prednášky, večer Soc a benzínka. Teraz, smutne som si pomyslel, mám voľné všetky večery.

Vošiel som dnu, krátko predtým, než sa kaviareň zatvárala. Nebolo tam nikoho. Josepha som objavil v kuchyni, kde práve umýval svoj pekný porcelán. Joseph a ja — akí sme boli rozdielni. Ja som bol malý, šlachovitý, svalnatý a športovo pôsobiaci, nosil som krátke vlasy a holil som sa. Joseph bol vysoký, štíhly, skôr jemný a mal blondavú kučeravú bradu. Ja som sa pohyboval a hovoril rýchlo — on robil všetko s dokonalou koncentráciou. Cítil som však, že napriek našej rozdielnosti — alebo možno práve kvôli nej — ma Joseph priťahuje. Dlho, až do noci sme sa rozprávali. Pomáhal som mu povykladať stoličky na stôl a povysávať koberce. Aj pri rozhovore som sa koncentroval na svoj dych tak dobre, ako sa len dalo — čo nakoniec zapríčinilo, že mi jedna stolička vypadla a prekoprcla sa na zem.

„Joseph,“ povedal som, „skutočne ťa brával Socrates so sebou na sto míľové behy?“

„Nie, nie, Dan,“ ticho sa zasmial. „Vrcholné športové výkony nezodpovedajú mojej povahe. Soc ti nerozprával? Bol som dlhé roky jeho kuchár a jeho osobný služobník.“

„Nie, to mi nikdy nepovedal. Ale ako si to myslel, že si bol dlhé roky jeho služobníkom? Ved' máš najviac dvadsaťosem, snáď dvadsaťdeväť!“ Joseph zažiaril. „Oh, som o trochu starší. Mám päťdesiatdva.“

„Vážne?“

Prikývol. Tieto pravidlá a predpisy majú predsa len niečo do seba. „Keď si nemal žiaden telesný tréning, čím to potom je? Čo si robil so svojím výzorom?“

„Dan, musím ti povedať, že som bol veľmi prchký, domýšľavý mladý muž. Socrates ma naučil slúžiť. Tým, že to odo mňa neúprosne vyžadoval, naučil ma, ako mám sám seba obdarovať. Obdarovať sa šťastím a láskou.“ „A kde možno slúžiť lepšie ako na benzínke?“ nadhodil som. Joseph sa rozosmial. „Socrates nebol vždy benzinárom, vieš. Jeho život bol bohatý na zmeny a veľmi neobyčajný.“

„Ach, rozprávaj,“ naliehal som na neho.

„Socrates ti nič nerozprával o svojej minulosti?“

„Ani stopu. Obklopuje sa tajomstvom. Ani neviem, kde býva.“ „To ma neudivuje. Ale pokiaľ ti on sám nič nepovedal, musím aj ja tajomstvo chrániť.“

Musel som ukryť rozčarovanie. „Tiež si ho volal Socratesi. To by bola neuveriteľná náhoda.“

„Nie,“ smial sa. „Vtedy bolo jeho najnovšie meno Pepp, presne ako jeden jeho nový žiak.“

„Aj na teba bol taký tvrdý, povedz?“

„Áno, veľmi tvrdý. Nič, čo som spravil, nebolo dosť dobré! Aj keď som sa vzbúril len vo svojom vnútri, zdalo sa, že to zbadal a poslal ma preč na celé týždne.“ „Áno, aj ja ho už možno neuvidím.“

„Ach, ako to?“

„Povedal, že mám odísť a nevracať sa, pokiaľ sa nenaučím správne dýchať — uvoľnene a prirodzene. Skúšal som to, ver mi. Ale nedokážem to!“ „Ach, keď máš len takýto problém,“ povedal. „Pod', postav sa sem,“ — a jednu ruku mi polož na brucho a druhú na hrudník — „a teraz dýchaj!“ Začal som dýchať, pomaly a hlboko, tak ako mi ukázal Socrates. „Nie, nie s takým napätím!“ povedal Joseph.

Po krátkom čase som pocítil v hrudníku a brušnej dutine zvláštny pocit — pocit tepla, uvoľnenia a otvorenosti. Rozplakal som sa ako dieťa. Bez príčiny ma uchvátil divoký pocit šťastia. V tomto okamihu som dýchal sám od seba — úplne bez napätia. Akoby niečo predýchavalo so mnou. Bolo to neopísateľne príjemné a ja som si pomyslel. „Prečo uteká človek do kina, keď existuje taký jednoduchý spôsob, ako sa cítiť dobre. Ale v tom momente som spozoroval, že môj dych sa opäť zostruje.“

„Joseph, stratil som to!“

„To nič, Dan. Pri dýchaní sa musíš len uvoľniť. Trochu som ti pomohol — teraz už vieš, čo znamená dýchať poriadne. Dokážeš to zopakovať. Musíš len dovoliť, nech to príde celkom bez násilia — nech ti to dýcha samo. Správna kontrola dýchania odstráni všetky vnútorné uzly. A keď sa ti toto podarí, objavíš dosiaľ neznámy telesný pocit šťastia.“

„Joseph,“ povedal som a objal ho. „Neviem, čo si so mnou spravil, ale ďakujem ti, ďakujem!“

Zažiaril na mňa tým svojím úsmevom, po ktorom ma vždy obklopilo teplo. Odložil metlu. „A srdečne pozdrav... Socrata.“

Samozrejme, že s dýchaním to nebolo hneď od začiatku také jednoduché. Ešte stále som musel bojovať. Konečne jedného dňa, po ceste z tréningu som si naozaj uvedomil, ako mi, TO dýcha. Samo od seba a celkom prirodzene. Bol to presne ten istý pocit, ktorý som zažil v Josephovej kaviarni. Hneď v ten istý večer som celý rozrušený utekal k benzínke, aby som oznámil Socratovi svoj úspech, a aby som sa ospravedlnil za svoje správanie. Keď som sa nahnul do kancelárie, tváril sa, ako by ma s úplnou samozrejmosťou očakával. „Dobre, budeme pokračovať,“ viac nepreriekol. Podobne, ako keby som si pred chvíľou odskočil na toaletu a teraz sa opäť vrátil. A pritom som mal za sebou šesť tvrdých, osamotených týždňov.

„Inak mi nechceš povedať nič, Soc? Žiadne — dobre si to spravil, chlapče?

Žiadne — Vyzeráš dobre?’

„Ak si sa raz pre niečo rozhodol, na ceste bojovníka neplatí žiadna chvála a ani žiadna výčitka. Sú to len prostriedky určené na manipuláciu ľudí. Podobné triky už nepotrebuješ.“

Rozpačito som pokrčil plecami a pokúsil sa o úsmev. Chcel som pre seba len to najlepšie, aby som si získal jeho rešpekt, a predsa ... jeho vyrovnanosť ma ranila. Dôležité je však to, že som opäť tu!

Keď som práve nečistil toalety, učil som sa nové, ešte frustrujúcejšie cvičenia — napríklad meditáciu nad vnútornými hlasmi. V závere som z nich mnohé dokázal súbežne počúvať. Jedného večera som sa pri skúšaní práve tohto cvičenia dostal do takého stavu pokoja a uvoľnenia, aký sa mi dovtedy ešte nepodarilo prežiť. Dlhý časový úsek neviem aký dlhý — mi bolo tak, akoby som sa nachádzal mimo svojho tela. Po prvýkrát sa mi podarilo zažiť „nadmyslovú skúsenosť“ vlastnou silou. A bez toho, žeby Soc položil svoje ruky na moje spánky. Nadšený som mu rozprával o tomto zážitku. Namiesto toho, aby mi gratuloval, iba podotkol: „Nedaj sa podobnými skúsenosťami pomýliť, Dan. Víziu prehliadni a snaž sa rozpoznať význam toho, čo ti oznamuje. Takéto vízie sú znakmi zmeny, transformácie a kto ich neprekoná, nikde sa nedostane. Keď chceš silou mocou niečo zažiť, choď do kina. Je to rozhodne ľahšie ako joga. Medituj pre mňa za mňa celý deň, počúvaj zvuky, sleduj svetlá, alebo ich rovnako ako zvuky počúvaj. Pokiaľ sa necháš takýmito zážitkami sprevádzať, si a zostaneš osol. Zavrhni to všetko! Odporúčal som ti, že sa máš vegetariánsky stravovať, ale to ešte neznamená, že máš mať hneď kapustnú hlavu.“ „Tieto zážitky,“ protestoval som, „som mal predsa len preto, že si mi to prikázal.“ Socrates na mňa zarazeno pozrel: „Všetko, čo máš robiť, ti musím povedať?“ Už — už som chcel vybuchnúť, ale potom som sa len zasmial. Socrates sa súhlasne pridol k môjmu smiechu a ukázal na mňa prstom. „Teda — práve si zažil alchymistickú zmenu formy. Zamenil si hnev za smiech. Tvoja energia je oveľa silnejšia ako predtým. Mreže sa prelomili. Snáď budeš robiť ďalšie pokroky...“ Keď mi strkal do ruky skrutkovač, ešte stále sme sa smiali.

V tento večer mi Soc nerobil žiadne výčitky týkajúce sa môjho správania.

Pochopil som poslanstvo. Prebral som zodpovednosť sám za seba a svoje konanie

103 som musel usmerňovať tiež sám. Uvedomil som si, ako dobre boli jeho výčitky vždy mierené a jeho kritika mi takmer chýbala.

Vtedy dávno a ešte ďalšie mesiace, som o tom nemal ani potuchy — až teraz, v tento večer, keď som poprosil Socrata, aby sa stal mojím ,otcom a mojím priateľom.

Chcel som navštíviť Josepha a zdôveriť sa mu, čo všetko sa medzičasom so mnou udialo. Práve som kráčal dolu Shattuckom, keď ma obklopili svetlá a sirény viacerých požiarnických áut. Nebol by som si nič namýšľal, keby... keby som nebol neďaleko Josephovej kaviarne a na oblohe neuvidel krvavočervenú žiaru. Rozbehol som sa.

Keď som sa konečne dostal na miesto deja, pohltil ma dav ľudí. Prišiel aj Joseph — stál pred dymiacimi troskami svojej peknej kaviarne. Bol som asi dvadsať metrov od neho, začul som jeho trýznivý výkrik a videl som, ako sa pomaly zviezol na kolená a plakal. Potom opäť vyskočil — so zlostným výkrikom — a uvoľnil sa. Zbadal ma.

„Dan! To je fajn, že sa opäť vidíme.“ Jeho tvár bola pokojná a horúca. Pristúpil veliteľ požiarnikov, aby oznámil, že požiar sa pravdepodobne vznietil následkom chemického čistenia. „Ďakujem,“ povedal Joseph. „Oh, Joseph, je mi ľúto, hlavne kvôli tebe.“ Ale nedalo mi to pokoj: „Joseph, videl som ťa predtým. Bol si veľmi nešťastný.“

„Áno.“ Usmial sa. „Bol som nešťastný. Ale už je to skutočne v poriadku.“

Mimovoľne som si spomenul na Socove slová: Opusti ich, nechaj ich zmiznúť... Pre mňa to boli len pekné slová, ale tu, pred ruinami tejto kaviarne, začiernenými sadzou a nasiaknutými vodou mi tento bojovník názorne ukázal, ako treba svoje pocity kontrolovať.

„Bola taká pekná, Joseph,“ vzdychol som si.

„Áno,“ odpovedal užialene. „Skutočne?“

Jeho pokoj na mňa pôsobil desivo. „Naozaj nie si nešťastný?“ Pokojne zdvihol zrak a odvetil:

„Spomenul som si na jednu príhodu, ktorá sa ti bude páčiť. Chceš ju počuť?“

„Dobre, rád.“

V Japonsku, v jednej rybárskej dedine, žila mladá dievčina. Nebola vydatá, ale čakala dieťa. Rodičia, pobúrení zneuctením, chceli vedieť, kto bol otcom, ale mladá žena nechcela prezradiť jeho meno. Rybár, ktorého milovala, jej povedal, že by chcel nadobudnúť vzdelanie, pokúsiť sa nájsť šťastie a potom sa vráti späť a vezme si ju za ženu. Rodičia však neustále naliehali, kým zúfalá dievčina neudala ako otca Hakuina — mnícha, ktorý býval v chatrči v horách. Potupení rodičia priniesli dieťa pred chalupu pustovníka. Za klopali a keď otvoril, položili mu dieťa do náručia. „Je to tvoje dieťa,“ povedali. „Musíš sa o neho postarať.“

„Skutočne?“ povedal Hakuin. Zobral dieťa a priateľsky zakýval rodičom na pozdrav.

Prešiel rok a skutočný otec sa vrátil ako úspešný muž a oženil sa s dievčaťom.

Okamžite sa vychystali na cestu do hôr, aby od Hakuina vyžiadali svoje dieťa.

„Chceme späť svoju dcéru,“ povedali.

„Skutočne?“ opýtal sa Hakuin. A dal im dieťa.

S úsmevom čakal Joseph na moju reakciu.

„Milá príhoda, Joseph, ale nechápem, prečo si mu ju rozprával práve teraz?

Počúvaj, tvoja kaviareň zhorela!“

„Skutočne?“ odpovedal. Smiali sme sa a rezignovane pokyvovali hlavou.

„Joseph, ty si určite rovnako bláznivý ako Socrates.“

„Ďakujem ti, Dan. A ty si z nás oboch nešťastný. Nerob si o mňa žiadne starosti.

Snáď odídem na juh. Alebo na sever — v podstate v tom nie je žiaden rozdiel.“

„Neodchádzaj bez toho, že by si sa so mnou rozlúčil.“

„Teda ... potom do videnia,“ povedal a objal ma. „Odchádzam zajtra.“

„A nechceš sa rozlúčiť so Socratom?“

S úsmevom sa odvrátil. „Socrates a ja sa len zriedkavo vítame a lúčime.

Neskoršie porozumieš aj tomu.“

S týmito slovami sme sa rozišli. Josepha som už nemal nikdy vidieť. Bola noc. Presne tri hodiny, keď som stál na križovatke Shattucku a Center Avenue a keď som si cestou k benzínke uvedomil oveľa jasnejšie než kedykoľvek predtým, ako veľa sa ešte musím učiť.

Vstúpil som do dverí a okamžite som sa vytasil so správou: „Socrates, Josephova kaviareň zhorela!“

„Smiešne,“ povedal, „kaviarne vyhoria najčastejšie.“

Neuveriteľné! Robí si z toho žarty!

„Zranilo niekoho?“ spýtal sa bez zvláštnej účasti.

„Nie, to by som vedel, Ale počúvaj, ty si ma asi nerozumel? Nie si ani trochu smutný?“

„Bol Joseph smutný, keď si s ním hovoril?“

„N... nie.“

„No teda.“ Tým bola téma uzavretá.

A potom—na môj veľký údiv — vytiahol Socrates balíček cigariet a jednu si pripálil.

„Mimochodom, keď už hovoríme o utrpení,“ povedal, poťahujúc si z cigarety, „spomínal som už predsa, že neexistujú žiadne zlé návyky?“ Neveril som vlastným očiam a ušiam. To nemôže byť pravda! „Nie, to teda nie! Na tvoj príkaz som robil pre seba len to najlepšie, aby som svoje zlozvyky zmenil.“

„To bolo len preto, aby som posilnil tvoju vôľu a aby som obnovil tvoje inštinkty. Isteže, každý zvyk, to znamená, každé nevedomé, vynútené, neustále sa opakujúce konanie, je negatívne. Ale činnosti, ako fajčenie, pitie, drogovanie, prepchávanie sa sladkosťami sú dvojaké: dobré a zlé. Všetko má svoju hodnotu a

iskierku zábavy. Musíš vidieť obidve stránky a musíš zvážiť, či dokážeš prebrať za 105 svoje konanie zodpovednosť. Len vtedy sa môžeš rozhodnúť slobodne, tak ako bojovník: buď to spravíš — alebo sa toho zriekneš. Jedno čínske príslovie hovorí: „Keď sedíš, potom sed. Keď stojíš, potom stoj. Nech robíš čokoľvek — nikdy nezakolíš! Teda, pokiaľ si sa slobodne rozhodol, potom stoj za tým a neváhaj. Nepostupuj ako moralista, ktorý myslel na modlitbu, keď sa miloval so ženou a pri modlení myslel na milovanie.“ Pri tomto porovnaní som sa musel zasmiať. Socrates vyfúkol do vzduchu perfektné koliesko dymu.

„Je vždy lepšie, ak urobíš chybu za plnej účasti svojho Ja, ako keď sa so zúfalým úsilím akejkoľvek chybe vyhýbaš. Zodpovednosť znamená, že dokážeš rozpoznať zábavu a ohodnotiť jej cenu. Zodpovednosť znamená, že na základe tohto poznania uskutočníš rozhodnutie a s týmto rozhodnutím žiješ — bez ľútosti.“ „Typická filozofia: buď — alebo,“ odvrkol som. „A čo sebaovládanie?“ „Sebaovládanie?“ Vyskočil na stôl a zaujal pózu rečníka: „Sebaovládanie? Ale to som už tiež povedal — sebaovládanie je priemernosť zaodetá v rúchu múdrosti a rozvahy. Je rozumným kompromisom diabla, ktorý nikoho nespraví šťastným. Sebaovládanie — to je niečo pre nálady, pre uvedomenie si viny, pre divákov tohto sveta, ktorí nemajú odvahu zastávať vlastný názor. Je to niečo pre ľudí, ktorí nemajú odvahu smiať sa ani plakať, ktorí nemajú odvahu ani žiť, ani zomrieť. Seba ovládanie“ — vytýčil sa a pripravil k zdrvujúcemu úderu — „je ako vlažný čaj, diablova vlastná žbrnda!“

„Tvoji moralisti, Soc,“ smial som sa, „prichádzajú hrdo ako levy a končia biedne ako jahniatka. Mal by si viac cvičiť.“

Pokrčil plecami a zoskočil z písacieho stola. „To isté mi povedali aj v seminári.“

„V seminári?“ Človek pri ňom nikdy nevedel, či žartuje, alebo hovorí pravdu.

„Napriek tomu,“ povedal som, „ja považujem fajčenie za odporné.“

„Ešte stále si to nepochopil? Samotné fajčenie nie je odporné. Odporný je len zvyk. Môžem denne vyfajčiť cigaretu a potom šesť mesiacov nesiahnem ani po jednej. Alebo sem tam jednu vychutnávam, bez toho, že by vo mne vyvolávala neprekonateľnú túžbu po ďalšej. A pokiaľ fajčím, musím si byť vedomý ceny, ktorú za to platia moje pľúca a konám tak, aby som škodlivé následky znehoval.“ „Nikdy by som nebol pripustil, že bojovník fajčí.“

Vyfúkol mi cigaretový dym do tváre. „Nikdy som netvrdil, že bojovník by musel byť tým, čo si ty predstavuješ pod pojmom dokonalosť. Vieš, všetci bojovníci nie sú takí ako ja ... ale všetci sa pridržame podmienok stanovených v zmluve.“

Je mi jedno či zodpovedám alebo nezodpovedám tvojim novým predstavám ideálu — každopádne by si však mal vedieť, že som úplne a celý vo vlastných rukách. Nepoužívam žiaden nátlak. Nemám žiadne návyky. Všetky moje skutky sú vedomé, cielené a sú dokonalé.

Zahasil cigaretu a uškrnul sa na mňa. „So svojou veľkolepou disciplínou si sa stal obmedzeným, priateľ môj. Nastáva čas trochu sa oslobodiť a prestať!“

Pri týchto slovách vytiahol Socrates zo šuplíka stola fľašu ginu. Neveriacky som krútil hlavou. Namiešal mi drink so sódou.

„Sóda... otče?“ spýtal som sa. „Je tu len ovocná šťava... a nevolaj ma otče!“ smial sa

- slová, ktoré mi povedal pred takým dlhým časom. A práve on mi podával gin s limonádou a sám si nalial len alkohol.

„Teda,“ pokračoval, zdvihnúc svoj pohár, „ring je voľný

- sú dovolené všetky hmaty.“

„Potešil si ma, Socrates, v pondelok mám tvrdý tréning.“ „Prines si kabát, chlapče. Pod.“ Spravil som to. A ďalej som vedel len toľko, že bola sobota večer a že som bol v San Franciscu. Vrhli sme sa do víru veľkomesta a už neustúpili. Celý večer bol jeden súvislý kolotoč svetiel, štrngajúcich pohárov a smiechu. Na nedeľu ráno si však spomínam celkom jasne. Bolo okolo piatej. Potulovali sme sa po Mission Street a práve sme prechádzali na Fourth. V hlave mi dunel parný valec a medzi budovami plávala taká hustá hmla, že som sotva dokázal rozlíšiť tabuľky s názvami ulíc.

Potkynajúc som sa plahočil oproti Socovi, ktorý zostal neočakávane stáť. Niečo tu nesedelo! Naraz! — z hmly sa vynorila tmavá postava. Môj polozabudnutý sen o smrtke s kosou sa zmiešal so strašidelnou scénou — len na chvíľu, potom som sa okamžite prebral: vynorila sa druhá postava, tretia. Traja muži, ktorí sa nám postavili do cesty; silní agresívni mládenci. Jeden z nich podišiel bližšie a zo svojho ošúchaného kabáta vytiahol malú dýku. V spánkoch mi zapulzovala krv.

„Peniaze!“ prikázal.

Bez premýšľania som pristúpil a siahol po svojej peňaženke. Vtedy som sa potkol.

Znepokojený mojím neočakávaným pohybom, mladík s nožom zaútočil. Ale Socrates — rýchlejšie, ako sa vôbec dá predstaviť — uchopil muža za rameno a odhodil ho na ulicu. V tom istom momente — ako vrece — dopadol na asfalt aj druhý gangster, ktorý sa pokúšal na mňa vrhnúť. Socovo bleskové kopnutie mu podrazilo nohy. Tretieho usadil k zemi prv, než mohol urobiť vôbec nejaký pohyb. Sedel na ňom a hundral si sám pre seba: „Popremýšľajte, chlapci, trochu o svojej bezmocnosti!“

Jeden z chlapíkov sa opäť postavil na nohy — Socrates vykrikol, vyrazil a... muž ležal na chrbáte. Zaútočil vodca. Nadávajúc zdvihol nožik a s divokým pohľadom sa vyrútil na Socrata. Ten vyskočil, zdvihol muža, ležiaceho pod ním do výšky a hodil ho proti hrdinovi s nožom. „Na, chytaj!“ reval. Obidve postavy sa kotúľali po asfalte. Naraz sa však všetci traja postavili a chystali sa k poslednému, zaslepenému útoku.

V nasledujúcich sekundách som sa ešte stále neorientoval. Do chrbta som

utŕžil úder, spadol som — a potom bolo ticho — až na tie stony. Socrates tu stál

107 celkom pokojne, vystieral ruky a zhlboka dýchal. Zohol sa a tri nože zahodil do otvoru kanála.

„Si v poriadku?“ spýtal sa.

„Áno — až na tú hlavu.“

„Dostal si do nej?“

„Len priveľa alkoholu. Čo iného by to bolo?“

Rozhliadol sa po mužoch, ktorí ležali roztriahnutí pozdĺž stoky. Klakol si a nahmatal im pulz.

Starostlivo ich obrátil a jedného po druhom prehliadol, či nemajú zranenia. Pohyby jeho rúk boli mäkké a súčasne živé. Až teraz som pochopil, že robil všetko pre to, aby im pomohol.

„Zavolaj sanitku!“ prikázal mi cez plece. Utekal som k najbližšej telefónnej búdke a zavolať políciu a rýchlu pomoc. Potom sme dejisko opustili a pomaly kráčali k autobusovej zastávke.

Obrátil som sa k Socratovi a zbadal som v jeho očiach slzy. Pôsobil bledo a unavene — po prvýkrát, čo som ho poznal.

Cestou domov sme mlčali. Bolela ma hlava. Keď autobus zastavil na križovatke University Avenue Shattuck, Soc vystúpil a povedal: „Nasledujúcu stredu ťa srdečne pozývam do svojej kancelárie, na pár drinkov ...“ — pozrel na mňa s bolestivým výrazom tváre — „bylinkového čaju!“

O pár staníc ďalej som vystúpil aj ja. Hlava mi dunela, akoby mala každú chvíľu explodovať, alebo — ako keby sme boli boj prehrali a gangstri ma ešte stále mlátili po papuli. Pár krokov pred domom som privieral oči. Asi nejako podobne sa musia cítiť vampíri! Pomyslel som si. Slnéčné svetlo môže byť smrteľné! Náš alkoholový záťah ma naučil dve veci: Po prvé — aj ja som občas potreboval uvoľnenie a zábavu. A po druhé — vedome som sa dopracoval k záveru, že nikdy viac nebudem piť! Cena bola príliš vysoká. Môj tréning v pondelok — najlepší za celé mesiace, ma upevnil v presvedčení, že telesne i duševne som zosilnel. Moja noha sa liečila oveľa lepšie, ako som sa vôbec odvažoval dúfať. Mal s tým snáď niečo spoločné tento výnimočný muž, ktorý zobral môj život do svojich rúk? Na ceste domov som bol preplnený vďačnosťou. Pokľakol som, rukou som pohládzal zem a potom som ju — plnú piesku — zdvihol do výšky, obdivujúc smaragdovozelené lístie stromoradia. V tomto nádhernom momente som sa cítil úplne zrastený so zemou a prvýkrát od svojho detstva som pocítil prítomnosť onej životodarnej sily bez mena.

Môj analytický mozog okamžite zareagoval: Aha, toto je spontánna prírodná mystická skúsenosť! Vtedy sa čaro prerušilo. Vracal som sa späť do všedného pozemského osudu, bol som opäť normálny, bežný človek, s rukou naplnenou pieskom a stojaci pod brestom. Zmätený a trochu ospalý som vystupoval k svojmu bytu a čoskoro nato som zaspal.

Utorok bol pre mňa dňom ticha — ticha pred búrkou, tak sa tomu hovorí.

V stredu som sa so zvyčajnou horlivosťou vrhol do školského procesu. Veselosť a miernosť, o ktorých som si myslel, že sú už u mňa trvalé, vyplavili dávno

108 zabudnutý strach a túžby. A to po všetkých disciplínach, ktoré som si podmanil! Bol som rozčarovaný.

Potom sa však objavilo niečo nové. Prebudil sa vo mne pocit — poznanie, ktoré sa pokúsim opísať slovami: „Staré túžby budú v tebe neustále plápolat' možno ešte celé roky. Ale samotné túžby nemajú význam. Dôležité sú len činy! Preto zostaň vytrvalo na ceste, ako bojovník.“

Nasledujúci večer som utekal na benzínku, aby som Socovi porozprával o svojom fantastickom poznaní a o onom pociťte bezpečia. Našiel som ho y dielni, ako rozbitému mercury nasadzoval nové dynamo. Úchytkom na mňa pozrel, prikývol a povedal: „Joseph dnes zomrel.“

Musel som sa oprieť o dvere. Prišlo mi zle — po správe o Josephovej smrti a pri pohľade na Socovu vyrovnanosť.

Konečne sa mi vrátila reč: „Ako zomrel?“

„Oh, myslím, že dobre,“ povedal Socrates s úsmevom. „Vieš, mal leukémiu. Joseph bol už dlho chorý. Ale nevzdával sa; bol dobrý bojovník.“ Určite hovoril o mŕtvom priateľovi s veľkou láskou, ale jeho slová vyzneli ako náhodná poznámka, bez stopy smútku.

„Socrates, ty nie si nešťastný? Ani trošičku?“ Odložil skrutkovač. „Ach, pripomenul si mi jednu príhodu. Počul som ju už veľmi dávno, od jednej matky, ktorá bola naplnená bolesťou nad smrťou svojho dieťaťa.“ „Nevydržím to. Tú strašnú bolesť,“ povedala žena svojej sestre. „Sestra, smútila si nad svojím synom predtým, než sa narodil?“

„Nie, samozrejme, že nie,“ odpovedala nešťastná žena. „Teda, potom za ním nesmúť ani teraz. Vrátil sa len tam, kde je jeho pôvod, tam, kde bol jeho domov predtým, než prišiel na svet.“

„Socrates, je táto príhoda pre teba útechou?“

„Hm, je to dobrá príhoda. Možno ju časom pochopíš,“ odporoval mi a jeho oči žiarili.

„Myslel som si, že ťa poznám, Socrates, ale nemyslel som si, že dokážeš byť taký bezcitný — bez srdca.“

„Nie je žiaden dôvod k tomu, aby som bol nešťastný.“

„Ale, Socrates... je predsa preč, odišiel!“

Soc sa ticho zasmial. „Možno je preč a možno nie. Možno tu ani nikdy nebol.“

Jeho bezstarostný smiech ma rozhneval.

„Rád by som ti rozumel, ale nedokážem to. Ako môže byť človek taký vyrovnaný, keď mu zomrel priateľ? Aj keď raz zomriem ja, budeš to precíťovať tak isto?“ „Samozrejme,“ povedal. „Dan, existujú veci, ktorým dnes ešte nerozumieš. Preto ti teraz poviem len jedno: Smrť — to je prechod, premena, transformácia ... snáď niečo také významné ako puberta. Ale to predsa nie je žiaden dôvod na smútok. Je to len jedna z mnohých premien nášho tela. Ak smrť prichádza, potom prichádza rýchlo. Bojovník smrť nevyhľadáva, ale ani pred ňou neuniká.“

Jeho tvár zvažovala: „Samotná smrť nie je smutná. Jediné, čo je smutné, je to, že mnohí ľudia nežili správne.“ Pri týchto slovách vstúpili Socratovi do očí slzy. Zvyšok večera sme strávili v tichu — dvaja priatelia, spojení mlčaním. A naraz bol POCIT opäť tu: Cestou domov, v tichej postrannej uličke, sa ohlásil onen intuitívny vnútorný hlas a hovoril: „Pre bojovníka je tragédiou niečo úplne iné ako pre hlupáka.“ Až teraz som pochopil, že Socrates nemohol byť smutný, pretože Josephova smrť neznamenalala pre neho žiadnu tragédiu. Prečo to tak bolo, to som sa mal dozvedieť až o niekoľko rokov neskôr — v jaskyni, kdesi hlboko v horách.

Napriek tomu som sa nedokázal zbaviť presvedčenia, že ja — a aj Socrates, sa jedného dňa, keď sa priblíži smrť, žalostne rozplačeme pred nedostatkom predstavivosti. S týmito myšlienkami som upadol do spánku, ťažkého ako olovo, s nezodpovedanou otázkou.

Odpoveď som si našiel sám — hneď nasledujúce ráno. Socrates jednoducho nespĺnil moje očakávanie. Namiesto toho mi ukázal niečo úplne iné, prevahu šťastnej existencie. Ako často som sa márne pokúšal byť spravodlivý k svojim požiadavkám alebo požiadavkám iných. Jeho miernosť mi dodala nové sily. V budúcnosti som chcel konať a myslieť ako bojovník, a ako bojovník som chcel chápať aj život.

Večer som prišiel celý rozradostený do kancelárie benzínky a oznámil som: „Socrates, som pripravený. Už ma viac nemôže nič zadržať.“ Jeho nahnevaný pohľad scvrkol môj pocit sebadôvery, získaný tvrdým tréningom, ako vzdušný balón. Socrates len šepkal, ale jeho hlas prichádzal ku mne ako z hĺbky: „Nebuď taký povrchný! Možno si pripravený a možno nie. Isté je len jedno — máš už málo času. Každý deň, ktorý uplynie, ťa posúva bližšie k smrti. Toto tu nie sú žiadne zábavky, pochopil si to?“

Bol to vietor, ktorý tam vonku zavýjal? Neočakávane mi položil ruky na spánky.

Čupel som v kroví. Pred mojím úkrytom stál obrovský bojovník s mečom. Bol vyšší ako dva metre a jeho masívne, svalnaté telo zapáchalo sírou. Jeho hlava a čelo boli pokryté schlpnými vlasmi; mal tmavé čierne obočie a hlboké ryhy v tvári, skrivené od hnevu.

Nevraživo pozoroval mladého bojovníka s mečom, ktorý stál oproti. A naraz sa z ničoty vynorilo päť presne identických zobrazení obra, ktorí mladého bojovníka obklopili. Všetci šiesti sa smiali súčasne. Hrozivý, rachotivý smiech, z hĺbky brušnej dutiny. Prišlo mi nevoľno.

Mladý bojovník otáčal hlavu doprava, doľava... zúfalo rúbal svojou zbraňou ... rýchlo skákal vpred a vzad ... oháňal sa... jeho čepeľ sa blýskala sem a tam. Nemal šancu.

Prízraky sa s priduseným revom vrhli na neho. Vzduchom zasvišťal obrov meč a odsekol mu ruku. Zreval od bolesti, vytryskla krv a pri poslednom zúfalom útoku slepo zabodol svoju zbraň do vzduchu. Opäť sa zaleskol obrovský meč...

110 hlava mladého bojovníka sa oddelila od pliec u kotúlala sa po piesku — s výrazom hrôzy na zohyzdenej tvári.

„Ohhh,“ zastonal som od zdesenia. Chcelo sa mi vracať a ovanul ma zápach síry. Na svojom ramene som pocítil oceľovú ruku, ktorá ma uchopila, vysotila z môjho úkrytu v kroví a hodila na zem. Otvoril som oči — a len niekoľko centimetrov od seba som uvidel mŕtve oči mladého bojovníka. Upozorňovali ma na môj blížiaci sa koniec.

A potom som začul hrozivý hlas obra: „Rozlúč sa so životom, mladý blázon!“

Jeho výsmech ma vyprovokoval k zúrivosti. Vyskočil som a uchopil meč padnutého bojovníka.

„Už raz ma niekto nazval bláznom — ale bol to, Boh mi je svedkom, oveľa lepší muž, ako si ty!“ S bojovým revom som sa na neho vrhol. Nápor jeho obranného útoku ma vytrhol z miesta. A naraz ma obkľúčilo jeho päť pomocníkov. Pripravil som sa a pokúšal som sa rozlíšiť originál od kópií, ale nebol som si istý. Prízraky začali spievať, tmeno a hrozivo, kdesi z hĺbky. Plazili sa ku mne čoraz bližšie a rozsievali desivý hlahol smrti. Potom sa opäť objavil POCIT— prehovorila ku mne intuícia: „Tento obor zosobňuje príčinu všetkej tvojej núdze a ťažkostí. Je to tvoje nepokojné myslenie. Je to démon, ktorého musíš poraziť. Nedaj sa pomýliť, tak ako mŕtvy bojovník.

Napadni ho v jeho ohnisku!“

Absurdným spôsobom sa pripojil môj rozum: ‚Skutočne komický čas na ponaučenie!‘ Ale teraz som o svojej hrozivej situácii začal uvažovať premyslene a prebehol mnou ľadový pokoj.

Klesol som späť, ľahol si na chrbát a zavrel oči, akoby som rozhodoval o svojom vlastnom osude. Meč som držal pevne v obidvoch rukách. Položil som ho plochou stranou na hrudník, čepeľ opretá o líce. Tieto prízraky mohli síce oklamať moje oči, ale neklamali moje telo — hluk pri chôdzi spôsoboval len skutočný obor. A naraz som ho počul za sebou. Pre mňa existovali len dve možnosti: pokračovať alebo zomrieť. On sa rozhodol pre smrť. Napäto som počúval. V momente, keď som začul jeho meč zasvišťať vzduchom, vztýčil som svoju čepeľ celou silou smerom nahor. Cítil som, že trafila a prechádzala látkou, mäsom a svalmi. Príšerný rev a potom pád tela. Ležal tu obrovský démon, tvárou obrátenou k zemi a z chrbtu mu vyčnievala čepeľ dýky.

„Tentoraz si sa takmer nevrátil,“ podotkol Soc, krčiac čelom. Utekal som na toaletu, kde som sa poriadne vyvracal. Za ten čas pripravil Socrates kamilkový čaj so sladkým drievkom: „Dobré na žalúdok a na nervy,“ povedal. Chcel som Socovi vyrozprávať svoj zážitok od začiatku až do konca, ale skočil mi do reči: „Bol som ukrytý v kroví za tebou a všetko som pozoroval. Raz som takmer kýchol. Našťastie som to potlačil. Nemal som príliš veľkú chuť spriatelieť sa s tým grobianom. V jednom momente som sa už obával, že budem musieť zasiahnuť — ale bil si sa udatné, Dan.“

„Hm, ďakujem ti, Socrates,“ zažiaril som. „Ja...“

„Na druhej strane, očividne si prehliadol najdôležitejší bod, čo ťa mohlo stáť takmer život.“

„Najdôležitejší bod,“ prerušil som ho, „bol pre mňa hrot obrovho meča. A tento bod som neprehliadol!“

„Skutočne?“

„Socrates, celý môj doterajší život som bojoval s príznakmi, so smutnými, nariekajúcimi, hrôzostrašnými myšlienkami. Ale problém, ktorý ma vlastne prinútil k hľadaniu, som nikdy nepochopil. Bol som otrokom vlastného myslenia dovtedy, kým som sa pokúšal všetky veci využiť pre svoje vlastné dobro. Okolo mňa krúžili moje vlastné myšlienky, okolo mňa, okolo mňa. Obor bol mojím jediným skutočným problémom. Stelesňuje moje vlastné myslenie. A, Socrates“ — moje rozčúlenie sa stupňovalo, pretože na mňa doľahla celá váha vlastného činu —

„porazil som ho!“

„Bezpochyby,“ povedal.

„Čo by sa stalo, keby bol obor zvíťazil? Čo potom?“

„Nehovor o tom,“ povedal váhavo.

„Chcem to vedieť. Bol by som skutočne zomrel?“

„Pravdepodobne,“ povedal. „Prinajmenšom by si sa bol zbláznil.“

Začal písať čajník.

CESTA DO HÔR

Socrates nalial pariaci sa čaj do obidvoch pohárov. Potom som od neho počul prvé povzbudivé slová za celé tie dlhé mesiace. „To, že si v dueli s príznakom prežil, je dôkazom, že smieš kráčať ďalej, ku svojmu Veľkému cieľu.“ „K akému cieľu?“

„Dozvieš sa to až vtedy, keď tam budeš. Medzitým musíš zamerať svoj tréning na úplne novú oblasť.“

Niečo nové — znak pokroku. Bol som celý natešený. Konečne sa vykľulo šidlo z vreca.

„Socrates,“ spýtal som sa, „akú novú oblasť máš na mysli?“ „Celkom jednoduchú. Od dnes prestávam byť tvojím robotom na odpovede. Na svoje otázky si budeš musieť nájsť odpovede sám. Najlepšie bude začať okamžite. Choď von, za benzínku. Na múriku, na konci dvora, leží veľký, plochý kameň. Sadni si naň a zostaň tam sedieť dovtedy, kým mi nebudeš schopný povedať niečo podstatné.“

Čakal som. „To je všetko?“

„Áno, to bolo všetko. Len si sadni a otvor srdce svojmu vlastnému vnútornému poznaniu.“

Vyšiel som von, rýchlo našiel kamenný balvan a potom som sa naň v tme usadil. Spočiatku mi hlavou vírili najrozličnejšie kučeravé myšlienky. Pokúšal som sa rozpomenúť na všetky dôležité idey a koncepty, ktoré som sa učil počas štúdia. Tak prešla hodina, dve hodiny, tri. Do východu slnka bolo ešte ďaleko a mne začínalo byť zima. Spomenul som si na svoju ‚vnútornú saunu‘ —

dýchal som pomaly a hlboko, koncentroval som sa. Naraz sa objavil v žalúdku horúci pocit — a odvtedy som sa cítil lepšie.

Na východe začínalo svitať. Jediná podstatná vec, ktorú som mohol Socratovi po svojej nočnej šichte povedať, bol poznatok získaný na jednej prednáške z psychológie. Vstal som, celý meravý a s ubolenými kosťami, a dovliekol som sa do kancelárie, kde sedel Soc pri svojom písacom stole — pokojne a v teple.

„Ah, tak skoro? No, čo je to?“

„Takmer mi bolo trápne vysloviť to, ale dúfal som, že s tým bude spokojný. „Teda dobre, Socrates. Napriek všetkým rozdielom máme my, ľudia, tie isté prania a túžby. Všetci kráčame tou istou cestou — a jeden druhého vedieme. Toto poznanie nás učí pociťovať sympatie k iným.“

„Nie je to až také zlé. Späť na kameň!“

„Ale veď o chvíľu je svetlo. Tvoja služba sa končí.“

„Žiaden problém,“ zašklábil sa. „Som si istý, že do večera ti niečo napadne.“

„Dnes večer, ja ...“ Bez slova ukázal na dvere.

Čupel som na svojom kameni mudrcov, celé telo ma bolelo a v mysli som sa vracal až do svojho detstva. Bádajúc po akomkoľvek významnom poznaní, preskúmal som celú svoju minulosť. A všetko to, čo som si v posledných 113 mesiacoch vyjasnil so Socratom, som sa pokúšal zhrnúť do jednej trefnej, zmysluplnej sentencie.

Myslel som aj na prednášky, ktoré som premeškal, aj na práve vynechaný tréning a na výhovorku, ktorú poviem trénerovi. No, hádam by som mu nemal vysvetľovať, že som celý deň drepel na kameni, za jednu benzínkou. Bolo to dostatočne bláznivé na to, aby dostal záchvat smiechu. Slnko sa plazilo po nebi žalostne pomaly. Zvečerievalo sa a ja som tam ešte stále sedel, hladný, nazlostený a deprimovaný. Nenapadlo mi nič, čo by som mohol Socratovi povedať. Až konečne, krátko pred začiatkom jeho služby, ma osvietilo: To, čo som si želal, malo byť niečo hlboké, niečo kozmického významu. Mozog pracoval s dvojnásobným zanietením.

Zbadal som ho prichádzať k benzínovej pumpe. Kývol mi. Pritiahol som hlavu ku kolenám a premýšľal, premýšľal... Okolo polnoci som to konečne mal. So stárpnutými nohami som sa došuchtal do kancelárie a oznámil som: „Teda, podarilo sa mi nazrieť pod sociálne masky ľudí, videl som ich hnev a ich ťažkosti. Zapôsobilo to na mňa dosť cynicky, pretože sa mi nepodarilo zaznamenať ľudské maličkosti a rozpoznať v nich svetlo.“ Nebolo to snáď poznanie, ktoré stálo za to? „Vynikajúco!“ skríkol Socrates. „Ale nie je to presne to, čo som si predstavoval.“

Nevieš povedať o svete niečo ohromujúcejšie?“

Zavyl som od zlosti — hnev na kohosi neurčitého — a ťažko som kráčať späť k svojmu kameňu.

Niečo ohromujúcejšie! povedal. Bol to pokyn? A opäť som začal rozoberať všetky svoje spomienky:

Na tréningu som nedávno nacvičoval nový záver z veletoa na bradlách o nerovnakej výške, spackal som pri tom prehmatnutie a ... takmer som nepríjemne pristál na bruchu. Predtým, než som stihol dopadnúť na zem, Sid a Herb ma zachytili vo vzduchu a mätko posadili na zem. „Opatrne, Dan,“ podotkol Sid, „nechceš si predsa zlomiť nohu ešte raz, prv, než sa ti zahojí?“ Ale ako mi mohli pomôcť podobné zážitky v súčasnej situácii? Dúfal som, že možno pomôže POCIT. Ale nič. Medzitým ma dlhé sedenie tak oslabilo, že som nebol schopný koncentrovať sa. Spreneveril som sa snáď pravidlám hry, keď som sa postavil na kameň a urobil pár cvičení Tai Chi — onú pomalú čínsku formu meditácie v pohybe, ktorú ma naučil Soc?

Ohol som kolená a ladne som sa pohyboval vpred a vzad, každý obrat vychádzal z bokov, ramená uvoľnené vo vzduchu — nechal som sa jednoducho viesť svojím dychom a dovolil som mu premiestňovať moju váhu. Hlava sa vyprázdnila a pred mojimi očami sa naraz vynorila scéna. Pred pár dňami som pomaly, šetriac svoje nohy, dokráčal ku Provo Square, k námestiu v centre Berkeley, medzi City Hall a Berkeley High School. Namáhal som tam svaly cvičeniami Tai Chi, kýval som sa sem a tam, koncentroval sa na mäkké pohyby a na rovnováhu.

Pár mladých ľudí z High School sa pristavilo a zvedavo sa prizerali.

Nevšímal som si ich a naďalej som sa sústredil na svoje pohyby. Skončil som a

114 zohol som sa, aby som si natiahol cez šortky svoje tréningové tepláky a... vtedy sa ozvalo moje sebavedomie: Chceli by ste vidieť, akú mám peknú postavu? Moju pozornosť upútali dve dievčatá, ktoré ma so záujmom pozorovali. Pozri, tie sú ohúrené! pomyslel som si — a obidve nohy som vopchal do toho istého otvoru nohavíc. Zabalansoval som a zvalil som sa na chrbát. Žiačky sa zvonivo rozosmiali a ďalšie sa pripojili k ich smiechu. Zrozpačiteľ som — ale nie nadlho. Zostal som ležať na chrbáte a srdečne som sa k nim pridal.

Aký význam však zohráva toto malé intermezzo v mojej terajšej situácii? pýtal som sa sám seba, balansujúc na kameni. A naraz som vedel, že Socratovi dokážem povedať niečo podstatné.

Utekal som do kancelárie, naklonil som sa od vzrušenia ponad stôl a vytryskol som: „Neexistujú žiadne všedné okamihy.“

Socrates sa rozosmial: „Vítam ťa opäť doma!“ Zvalil som sa na gauč a on mi urobil čaj.

Od tohto momentu bol každý tréning pre mňa niečím výnimočným. Bolo úplne jedno, či som práve ležal na žinenke, alebo či som plachtil vo vzduchu na náradí — moja pozornosť bola vždy dokonale koncentrovaná. Uvedomenie si PRÍTOMNÉHO OKAMIHU - to bolo to, čo som sa naučil. Ale v cvičeniach som pokračoval ďalej. Pretože tak, ako mi raz vysvetľoval Soc, pokiaľ som chcel všetky okamihy všedného dňa vnímať s tou istou prenikavou pozornosťou, táto schopnosť vyžadovala neustále cvičenie a zdokonaľovanie sa v umení žiť. Hneď na druhý deň, pred odpoľudňajším tréningom, som chcel využiť žiarivé slnečné lúče a usadil som sa s odhalenou hornou polovicou tela na periférii Campusu, aby som pol hodiny meditoval. Neuplynulo ani desať minút, ja som sa ponoril do hlbokého rozjímania a — vtedy ma niekto uchopil za šiju a zatriasol mnou.

„Socrates! Niekedy skutočne nemáš správanie!“

„Prebudiť sa!“ kričal. „Dost' bolo snívania. Ešte máš toho veľa pred sebou a práca volá.“

„Obedňajšia prestávka — skúste to u iného kolegu,“ zavtipkoval som. „Vstávaj, hýb sa, starý náčelník Sitting Bull. Choď, prines si topánky na behanie a za desať minút nech si opäť tu!“

Rýchlo som utekal domov, prezliekol som sa a ponáhlal som sa späť k lesíku.

Socrata som nikde nevidel...

A potom som zbadal ju.

„Joy!“

Mala na sebe saténové modré šprintérske šortky, tričko, na bruchu zauzlené, a super rýchle, tigrie topánky. Priskočil som k nej a objal ju. Smial som sa, pokúšal som sa ju chytiť a vyhodit' do vzduchu — ale pohnúť s ňou nebolo také jednoduché. Ach, chcel som s ňou rozprávať, konečne roztvoriť svoje srdce a zdôveriť sa jej so svojimi pocitmi, so svojimi plánmi do budúcnosti... „Na reči je dost' času aj neskôr, Danny,“ povedala. „Teraz pod'.“

115

Predviedla mi zahrievacie cvičenie, zmes Tai Chi, vizualizácie, gymnastiky a rytmického pohybu.

„Aby sa rozohriala duša aj telo,“ smiala sa. Ešte pár minút som sa cítil ľahký ako pierko a plný energie. „Na miesta, hotovo — stačil!“ volala Joy bez zmilovania, potom zmizla a vynorila sa za Campusom, smerom ku pahorkatine na Strawberry Canyon. Rozbehol som sa za ňou — fučiac a ťažko dýchajúc. Moja chyba. Už dlho som si nenašiel čas na behanie. Stále viac a viac som zaostával. Od zlosti som sa donútil k šprintu — ale blčali mi celé pľúca. Ďaleko vpredu, na jednej z vyvýšenín, sa Joy zastavila a povzbudzujúco mi hľadela v ústrety. Keď som sa k nej dostal, sotva som lapal po vzduchu.

„Kde tak dlho trčíš, stavec?“ smiala sa, päste zapreté do bokov. A opäť zmizla hore kaňonom, v ústrety prežiarovým lesným priesmykom a úzkym chodníkom, ktoré sa kľukatili cez pahorkatinu. Sledoval som ju, ťažko stúpajúc, tvrdohlavo som sa namáhal a stále nepoddával, rozhodnutý nestratiť ju z očí. Cez priesmyk sa jej tempo trochu spomalilo a nadobudla trochu ľudskejší spôsob pohybu. Ale na konci — ó, Bože! — nie, nevrátila sa, ale špurtom sa rozbehla priečne cez pole, ďalej smerom do pahorkatiny ...

Vyslal som zúfalý vzdych k nebesiam, keď sa zastavila pred úžľabinou, pred strmou nebezpečnou trasou, ktorá spájala horný a dolný priesmyk. Nedbanlivo sme teraz jeden vedľa druhého vystupovali príkrou cestou. „Danny,“ začala rozhovor, „Socrates chce, aby som ťa voviedla do nového úseku tvojho tréningu. Meditácia je dobrá vec. Ale život bojovníka,“ pokračovala, „nie je žiadne nečinné posedávame. Je to pohyb a skúsenosť. Je to — ako hovorí Socrates — cesta akcie. A akciu,“ rozosmiala sa, „tú musíš dobyť, môj milý!“ „Áno, viem,“ odpovedal som, so zrakom upretým do diaľky, „to je dôvod, prečo tak intenzívne trénujem ...“

Ohliadol som sa po Joy — očakávajúc súhlas a... zbadal som len jej drobnú postavu, ako zmizla v diaľke.

Popoludní som sa cítil úplne vyčerpaný. S ubolenými kosťami som si ľahol a robil ťahové cvičenia — a znovu a znovu... kým ku mne nepristúpil Hal, náš tréner a nepodpichol ma: „Počuj, Dan, to chceš celé popoludnie ležať lenivo vystretý na žinenke? Existuje totiž jeden šport, volá sa ‚gymnastika‘ a tam, na druhej strane, je voľných pár náradí!“

„Okay, Hal,“ uškrnul som sa. Na úvod skúsím zopár celkom jednoduchých skokov, aby som otestoval svoje nohy. Beh je jedna vec, skákanie druhá. Keď nohy narážajú na odrazový mostík a telo sa vrhá ponad kozu, na členky sa presunie záťaž až šesťsto funtov. Ale na počudovanie — išlo to. Povzbudený týmto úspechom, vyskúšal som v ten istý deň aj svoje „trampolínové nohy“ — prerážajúc vzduch ľahko ako pierko, vyskúšal som salto, rotácie a otočky... „Jippiiiie!“ reval som od nadšenia.

Volali na mňa Pat a Dennis — moji priatelia: „Hej, Dan, nebolo by lepšie začínať s tou vecou trochu pomalšie? Vieš predsa, že nemáš ešte celkom zahojenú 116 nohu!“ Čo by asi povedali — smial som sa sám pre seba — keby tak vedeli o mojom predpoludňajšom päťmíľovom behu!

Večer, cestou k benzínke, som však bol taký unavený, že len s námahou som držal otvorené oči. Z chladnej, októbrovej noci som vstúpil do príjemného tepla kancelárie — dúfajúc, že na stole ma čaká šálka čaju a príjemný rozhovor. Mal by som menej snívať!

„Pod', pozri sa na mňa,“ povedal Socrates. „Postav sa tak, ako ja, ohni kolená, boky vysuň vpred, plecia vzad a predpaž ruky.“ Stál v polohe, akoby držal v rukách neviditeľný medicinbal. „A teraz zostaneš takto stáť a ja ti medzitým vysvetlím niekoľko podrobností o správnom tréningu.“

Usadil sa k písaciemu stolu a pozoroval ma. Po krátkom čase ma v tejto nepohodlnej polohe začali bolieť nohy, začali sa mi triasť kolená. „Ako dlho mám ešte takto stáť?“ zastenal som.

„V porovnaní s priemerným človekom,“ povedal a prepočul moju otázku, „sa pohybuješ obratnejšie. Napriek tomu je tvoje telo preplnené rôznymi blokmi a uzlami. V tvojich svaloch je príliš veľa napätia a napäté svaly potrebujú viac energie. Preto sa musíš naučiť svoje nahromadené vnútorné napätie uvoľniť.“ „To bolí!“ jačal som a kolená sa mi podlamovali.

„Bolí to len preto, že tvoje svaly nie sú tvrdé ako kameň.“

„Okay, už si mi to povedal!“

Socrates prikývol a vyšiel von. Mňa nechal jednoducho stáť

- kolená pokrčené, ruky predpažené a celý sa trasúci a potiaci od vypätia. Keď sa vrátil späť, v náručí niesol sivého, spustnutého kocúra, ktorý vyzeral, akoby prežil všetky boje v prednej línii.

„Pozri,“ povedal, „ak sa chceš naučiť pohybovať ako my, potrebuješ svaly ako táto mačka!“ Škrabal pradúce zviera za ušami.

Na čelo mi vystúpili perličky potu. Bolesť rozširujúca sa v pleciach a v stehnách bola neznesiteľná. „Pohni sa!“ komandoval Socrates so smiechom. S uľahčením som sa vystrel, utrel

som si rukávom čelo a rozhybal členky. „Pristúp bližšie,“ povedal Soc, „a predstav si, že si táto mačka.“ Zakňučala pod Socratovými škrabkajúcimi prstami.

„Tvojím trénerom budeme teraz obidvaja, však, Pussycat?“ Mačka opäť zamňaučala a ja som vystrel ruku, aby som ju pohladil. „Tlač pomaly na jej svaly, až ku kostiam.“

„Nebolí ju to?“ divil som sa.

„Pritlač viac!“

Stále viac a viac som pritláčal na svalstvo — až kým som nezacítil kosť.

Mačka si ma zvedavo obkukávala a pokojne si priadla ďalej.

„Tak, a teraz stlač svaly môjho lýtka,“ prikázal Soc.

„Oj, nie, to by som si nedovolil,“ zažartoval som. „Až tak dobre sa nepoznáme.“ „Prestaň a rob, ty táradlo.“ Tlačil som a s prekvapením som zistil, že jeho svaly sú na dotyk rovnaké ako mala mačka — ako pevné želé. „A teraz ty,“ povedal a skrčil sa, aby mohol prstami pritlačiť na moje svaly.

117

„Au!“ zaskučal som. „Vždy som si myslel, že mať tvrdé svaly je niečo dobré — a celkom normálne.“

„Sú normálne, Dan, ale ty musíš žiadať viac ako normálnosť, priemernosť alebo rozumnosť. Chceš predsa vyrásť nad priemer, alebo nie? Chcel si byť priemerným v ríši priemeru — teraz dostávaš šancu stať sa dobrým priemerom v ríši nadpriemerných.“ Soc pohladkal posledný krát mačku a potom ju položil pred dvere. Chvíľu sa ešte obšmietala okolo, potom nehučne a sebavedome zmizla — v ústrety novým mačacím bojom!

Socrates ma začal zasväcovať do ďalších jemných odtienkov telesného tréningu. „Už si sa dozvedel, ako sa v tele rozmnožuje napätie vyvolané myslením,“ povedal. „Celé roky si v sebe zbieral obavy a strach — hlasný odpad myšlienok. Preč s ním! Prichádza čas, kedy odvrhneš všetky staré napätia, ktoré sa pevne zakorenili v твоjich svaloch.“

Soc mi prehodil cez stôl šprintérske šortky a rozkázal, aby som si ich navliekol. Keď som sa vrátil preoblečený, aj on mal na sebe šortky a na koberci pripravenú bielu osušku.

„Čo ale spravíš,“ pýtal som sa ustarostené, „keď príde tankovať nejaké auto?“ —

Hlavou ukázal smerom k svojmu overalu, ktorý visel vedľa dverí. „Tak, teraz dávaj dobrý pozor čo robím a ty rob presne to isté.“ Ľavú nohu si začal natierať voňavým olejom, starostlivo masírujúc priehlavok, boky, potom chodidlo a medzi prstami - celú nohu stláčal, drvil, prešoval. „Musíš masírovať aj kosti, nielen mäso a svaly. Ponor svoje prsty hlbšie,“ hovoril. Kým sme boli hotoví s ľavou nohou, uplynula takmer pol hodina. Potom prišla na rad pravá. A potom ostatné časti tela, jedna po druhej. O svojich svaloch som sa dozvedel skutočnosti, ktoré som — ja, výkonný športovec! — doposiaľ nepoznal. Pociťoval som šľachy, tvary kostí a geniálne skonštruované členky. Pociťoval som ľudské telo — najväčší zázrak sveta! Socrates si musel nespočetnekrát rýchlo navliecť overal — zakaždým, keď zazvonil na benzínke zvonček a volal ho

k splneniu povinností! Keď som sa po piatich hodinách opäť obliekol do svojich šiat, mal som pocit, že spolu s nimi som si natiahol aj nové telo.

„Tvoje telo sa teraz očistilo od mnohých starých žiaľov,“ podotkol Socrates, keď sa už neviem po koľký raz vrátil zvonku. „Nájdí si každý týždeň čas a opakuj túto masáž, najmenej pol roka. Výnimočne sa sústreď na svoju nohu. Miesto zranenia masíruj každý deň počas dvoch týždňov.“ „Stále viac pravidiel a stále viac predpisov,“ zastonal som sám pre seba. Vonku sa postupne rozvidnievalo. Zažíval som. Bol to môj čas. Stál som už vo dverách, keď Socrates na mňa zakričal, že ho mám popoludní presne o jednej čakať pri lesnom priesmyku.

Prišiel som skôr. Po Socratovi ani chýru ani slychu — pustil som sa preto do zahrievacej gymnastiky. Po .masáži kostí som sa cítil ľahko a uvoľnene, ale začínal sa prejavovať ušlý spánok. Začínalo mrholiť! Nemal som žiadnu chuť 118 preháňať sa krajinou za takéhoto počasia — nech mi bol partnerom ktokoľvek. Zastavil som a rozhladol som sa okolo. Naraz som začul zapraskanie. Žeby srnka v húštine?

Nie — z krovia vyskočila Joy, vyzerala ako princezná z ríše duchov — sýtozelené šortky, citrónovo žltý sveter a na jeho fialovom podklade sa skveli slová: „Byť šťastným znamená mať plnú nádrž!“ Určite darček od Socrata. „Predtým než sa rozbehnem, Joy, mali by sme sa na chvíľu posadiť a porozprávať sa spolu,“ zašepkal som. „Mám toho strašne veľa, čo ti chcem povedať.“ Ale ona sa len zasmiala a vyšprintovala preč.

Keď som ju s námahou sledoval do prvej zákruty — v nohách som ako následok včerajška cítil únavu svalov a slabosť — pošmykol som sa a takmer som vletel do blata. Vyrazilo mi dych a v mojej nohe búšila podozrivá bolesť. Ale nehromžil som. Naopak. Bol som povďačný, že Joy dnes nahodila ľudskejšie tempo.

Čoskoro sme sa ocitli na konci spodného priesmyku, mlčky bežiac vedľa seba. Fučal som ako lokomotíva a bol som na konci so silami. Práve som sa chcel vzdať a vrátiť sa späť, keď zavolala: „Do toho, teraz alebo nikdy!“ A krátkymi krokmi vyletela hore strmou úžľabinou. Nie, už nikdy! Jačali moje ubolené nohy. Potom som zbadal Joy, ako ležérne zdoláva strmý úsek — akoby sa pohybovala po rovine.

Pustil som sa do toho aj ja — so zlosťou. Keď som sa nahrbený hnal útokom vpred, krívajúc, potkýnajúc sa a chrochtajúc, vždy dva kroky vpred a jeden vzad — musel som vyzerat' ako opitá gorila. Ale stúpanie som zdolal! Cestička bola konečne opäť priama. Joy zastala, vdychujúc vôňu jedľovej vetvičky, a vyzerala pokojne a šťastne ako dieťa. Vzduch! Vzdychali moje pľúca. „Mám nápad,“ zaprosil som. „Poď, zvyšok cesty pôjdeme pomaly — nie, radšej polezieme, aby sme sa mohli spolu rozprávať. Bolo by to celkom dobré, čo myslíš?“

„Vstávaj a ďalej,“ smiala sa.

Teraz ma ale dopálila. To predsa nemôžem dopustiť! Hnal by som ju až na koniec sveta, len aby som jej dokázal, že zvíťazím. Zaslepený hnevom som dupotal cez kaluže, potkýnal som sa o korene stromov, takmer som sa skotúľal z pahorku... „Chod' do frasa!“ Moje slová vytryskovali ako tečúca riava.

Tento malý vršok na úpäťi ma zničil tak, akoby to boli Rocky Mountains. Naraz

som zbadal ďaleko predou mnou

- Joy: Skackala sem a tam a hrala sa s divými zajacmi. Keď som sa dopotkýnal ku nej, vyľakane odskočili do krovia. Joy ma zbadala a povedala: „Ach, konečne prichádzaš.“ Pozbieral som posledné sily, vyštartoval a chcel som s ňou udržať tempo, ale ona uvoľnene prebehla okolo mňa a zmizla opäť v diaľke.

Zdolali sme tristo metrovú výšku. Hlboko podou mnou som videl Berkeley. Nemal

som však náladu nadchýnať sa výhľadom na záliv — zmocňovalo sa ma tiché

119 bezvedomie. Videl som sa pochovaný na tomto pahorku a na hrote tabuľka s úslovím: „Tu odpočívajú Dan Millman — zomrel mladý, nič nepokazil.“ Rozpršalo sa hustejšie a ja som sa ako v tranze plahočil dažďom — schúlený, potkýnajúci sa, nohy ledva vlečúc od únavy. Moje bežecké topánky mi pripadali ako zo železa. Prešiel som zákrutu a predou mnou sa objavilo opäť stúpanie — zdalo sa mi, že úplne kolmé. Nie! Vzbúrila sa hlava a zaštrajkovalo telo. Ale tam, na vrchole pahorka, čakala Joy a päťami si vyzývavo podopierala boky.

Nejakým spôsobom som sa kymácal vpred, akosi automaticky som posúval svoje nohy správne, nejako som išiel ďalej a tvrdohlavo som spravil posledné kroky — až kým som sa slepo nezarazil pred rozblčanými očami Joy. „Ach, jaj!“ smiala sa. „Si úplne hotový, chlapče. Zničený čo?“

„Môžeš — to — povedať — nahlas,“ lapal som po dychu. Dolu sme zostupovali pomaly a ja som mal konečne príležitosť hovoriť s Joy. „Podobné záťažou sa mi zdajú neprirodzené. Vieš, Joy, nebol som pripravený na takúto vzdialenosť. Myslí si, že takéto niečo poškodzuje telo.“ Zavial čerstvý vietor a spustil sa lejak. Boli sme premočení až do kosti. Joy sa zastavila a zobrala moju hlavu do svojich rúk. Obidvom nám z vlasov stekali drobné pramienky a rozlievali sa po lícach. Objal som ju okolo krku — priťahovaný jej žiariacimi očami — a pobožkali sme sa. Naplnila ma nová energia. Bezstarostne som sa rozosmial nad tým, ako sme obidvaja vyzerali — ako dve mačky, práve vylovené z vody. „Tentoraz nebudem závislý na tebe,“ prisahal som. „Nemáš šancu!“ Rozbehol som sa a ešte pred štartom sa mi podaril celkom slušný výskok. Ale potom... V tom musí byť čert! Pomyslel som si. Samozrejme, Joy opäť vyhrala. Popoludní som ležal vedľa Sida, Garyho a Scotta v hale a posiloval. Teplá hala bola príjemným útočiskom pred psím počasím vonku. Bolo udivujúce, že napriek úmornému terénnemu behu moje zásoby síl nevyhasli! Keď som ako zvyčajne vstúpil večer do kancelárie a vyzul si topánky, rezerva sa vyčerpala. Najradšej by som sa bol zvalil na gauč, vystrel svoje ubolené nohy a najbližších dvanásť hodín prespal. Napriek tomu som túto túžbu premohol a usalašil som sa na svoje miesto oproti Socratovi, najlepšie, ako to len išlo. Čo to? Prekvapene som si pomyslel. Socrates vydekoroval celú kanceláriu! Na stenách viseli fotografie golfových hráčov, tenistov, lyžiarov a gymnastov. Na písacom stole ležala baseballová rukavica a futbalová lopta. Priniesol dokonca pulóver s vytlačeným nápisom: „Trainerteam — Ohio State University“.

Zatiaľ čo Socrates miešal svoj špeciálny čaj — „životabudič“ — rozprával som mu o svojich pokrokoch v cvičení. Počúval, súhlasne prikyvujúc. Ale to, čo povedal potom, ma prekvapilo:

„Gymnastika nie je tým, za čo si ju doteraz považoval. Aby si jej rozumel, musíš pochopiť, prečo ti akrobatické výkony prinášajú uspokojenie.“ „Môžeš mi to objasniť presnejšie?“ spýtal som sa.

120

Otvoril zásuvku stola a vytiahol odtiaľ tri hrozivo vyzerajúce dýky. „Zabudni na to,“ vyľakane som zalapal po vzduchu. „Vlastne nepotrebujem žiadne vysvetlenie!“

„Postav sa,“ rozkázal. A ako som stál, ležérne vrhol nôž oproti môjmu hrudníku.

Odskočil som stranou a padol na gauč, zatiaľ čo nôž nehlučne pristál na koberci. Úplne šokovaný som zostal ležať. Moje srdce vyklopkávalo synkopy, „Na začiatok celkom dobré,“ dodal uznanelivo. „Len si reagoval trochu prisilno. Postav sa ešte raz a nasledujúci nôž zachyť vo vzduchu.“

Začal písať čajník — šibeničný termín! „No,“ povedal som, spokojne si trúc potiac sa ruky, „čajová prestávka.“

„Tá nám neutečie,“ zasmial sa. „Pozri sa sem!“ A Socrates vyhodil blyštiacu sa čepeľ vysoko do vzduchu. Takmer bez dychu som pozoroval, ako sa otočila a kolmo padala dolu. Soc ju sledoval rukou a padajúcej dýke prispôboval pohyb svojho tela — a už ju zachytil. Medzi palcom a ukazovákom pevne zvieral rukoväť.

„Tak a teraz to skús ty,“ povedal. „Mysli na to, ako som nôž chytil. Nebola by ma poranila ani vtedy, keby som ju bol chytil za čepeľ.“ Hodil po mne druhý nôž. Urobil som krok bokom — tentoraz trochu uvoľnenejšie a nesmelo som vystrel ruku. Nôž dopadol na koberec.

„Ak necháš spadnúť aj tretí, mám prednosť!“ zamračene skonštatoval. Zrak som pevne zafixoval na rúčku noža. Keď doletel, uchopil som ho. „He, dokázal som to, chytil som ju!“

„Je to vynikajúci šport, čo povieš?“ volal Socrates. A s nadšením sme vrhali znovu a znovu. Potom sme si spravili prestávku.

„Teraz ti porozprávam niečo o satori, o pojme zo školy Zenu. Satori je duševný stav bojovníka. Vstupuje do neho v okamihu, keď je oslobodený od myšlienok a maximálne koncentrovaný. Telo je v akcii, a predsa je uvoľnené a senzibilné. Cítanie je otvorené a voľné. Satori je to, čo si prežíval v momente, keď dýka doletela.“

„Ten pocit poznám, Socrates,“ usilovne som namietal. „Predovšetkým pri napínavých súťažiach, keď trochu riskujem. Vtedy som tak koncentrovaný, že nevnímam ani potlesk divákov.“

„Áno, presne. To je zážitok satori,“ potvrdil. „A ak si ma správne pochopil, nie je dosiahnuteľný len v športe, ale pri všetkých zmysluplných aktivitách a tvorivej činnosti, či je to maľovanie, hudba, remeslo alebo hocičo iné — to všetko sú brány k satori.“

Ty si napríklad uchvátený gymnastikou. Ale to je vlastne len obal pre darček, ktorý je ukrytý vo vnútri: satori. Skutočný zmysel cvičenia spočíva v tom, že na túto činnosť dokonale koncentruješ pocity a pozornosť. Ak sa ti to podarí, môžeš dosiahnuť satori. Je to okamih pravdy, kedy je tvoj

celý život sústredený na jeden jediný cieľ — ako Samuraj pri súboji: To znamená: Koncentrácia alebo smrť!“

„Ako na vrchole dvojitého salta.“

121

„Áno. A z tohto dôvodu je cvičenie bojovým umením. Je to prostriedok, ako trénovať dušu, pocit a telo. Je to brána k satori. Pri satori získa bojovník jasnosť, ktorú musí v záverečnej fáze aplikovať do vlastného všedného života. Až vtedy sa stane satori realitou — skutočným kľúčom k bráne. Až vtedy si budeme my dvaja rovní.“

Povzdychol som si: „Zdá sa, že táto možnosť je veľmi vzdialená, Socrates!“

„Kým si s Joy nevybehol na ten vrch,“ povedal, „nehľadel si na jeho vrchol s rešpektom. Pozeral si na zem, priamo pred seba a krok za krokom si ho dobýjal. To je princíp fungovania!“

„Opäť zmluvné podmienky?“

Odpoveďou bol jeho smiech.

Zažíval som. Socrates mi odporúčal. „Spravíš lepšie, keď si pár hodín pospíš. Tvoj špeciálny tréning začína zavčas rána — presne o siedmej hodine na športovisku High School v Berkeley.“ Budík zadrnčal o štvrt' na šesť. S námahou som sa vytiahol z postele a predtým, než som sa prebral z polospánku, som musel hlavu podržať pod studenou vodou a chvíľu dýchať pri otvorenom okne.

Vonku na ulici som bol už celkom čulý. Pomaly som klusal dolu Shattuckom, pozdĺž Allston Way a okolo domu YMCA, na Milvia — Street k športovisku High School, kde už na mňa čakal Socrates.

Okamžite som spozoroval, že pre mňa zostavil pravidelný tréningový program. Začínal polhodinovým státím — v onej neznesiteľnej polohe, s pokrčenými kolenami, ktorú mi ukázal v benzínke. Potom sme prebrali zopár základných pohybov z bojového umenia Ďalekého východu. „Budo-umenie učí harmónii — princípu, ako neodporovať zásahu. Pozri sa na stromy — ohýbajú sa vo vetre a predsa zostávajú stáť. Takáto vnútorná stabilita je oveľa dôležitejšia ako akákoľvek fyzická technika. Hmatmi Aikido ma Soc zakaždým zvalil na trávu — bez námahy, celkom ľahko, nech som robil čokoľvek, aby som porušil jeho stabilitu, zvalil ho alebo mu podložil nohu. „Nikdy nebojuj proti NIEČOMU „ povedal. „Keď ťa bijú, maj sa na pozore. Keď sa máš na pozore, vtedy udri. Musíš rozpoznať prirodzený smer útoku a zohnúť sa pred ním. Takýmto spôsobom sa zjednotíš so silou prírody.“ Jeho „maličkosť“ v boji bola dostatočným dôkazom týchto slov.

Čas veľmi rýchlo plynul. „Uvidíme sa znovu ráno, na tom istom mieste a o tom istom čase,“ povedal Socrates. „Zostaň dnes večer doma a precvičuj cvičenia. Dávaj pozor a poriadne predlžuj dych — až tak, že keby bolo treba, pred tvojím nosom sa nepohne ani pierko.“ Otočil sa a vykízol ako na kolieskových korčuliach. Utekal som domov. Cítil som sa ľahučko, takmer som mal dojem, že ma unáša vietor.

Získané vedomosti som sa pokúšal využiť na tréningu v hale: ‚Pohyb má vznikáť sám od seba‘, povedal Socrates, ‚nesmie byť vynútený!‘ Veletoč na hrazde — akoby rotoval bez mojej pomoci. Vymrštil som sa na bradlá a ľahučko, 122 nenásilne som sa prehupoval z jednej stojky do druhej. Problém mi nerobili ani preskoky a roznoženia na koni — akoby som sa vznášal a akoby mi na žinenku pomáhali neviditeľné víly. A konečne moje najobľúbenejšie náradie — opäť som objavil svoje ‚trampolínové nohy‘!

Soc a ja sme sa stretávali každé ráno. Ťažkopádny krokmi som bežal po škvárovej dráhe, zatiaľ čo on lietal vedľa mňa ako gazela. Pri bojových cvičeniach som sa naučil viac uvoľniť a postupom času sa výrazne zrýchlili aj moje reflexy. Jedného dňa, práve sme sa rozohrievali, zostal Socrates naraz stáť. Bol taký bledý, akého som ho dosiaľ nevidel.

„Musím si sadnúť,“ povedal.

„Socrates, môžem pre teba niečo urobiť?“ ustarostene som sa opýtal.

„Áno,“ vysúkal so seba, „jednoducho utekaj ďalej a mňa tu nechaj pokojne sedieť.“ Spravil som, ako mi prikázal, ale neustále som sa ohliadal po jeho bezvládnej postave, ako tam sedí — vzpriamený, hrdý, s privretými očami a pôsobiaci staršie ako zvyčajne.

Už niekoľko týždňov platila medzi nami dohoda, že počas špeciálneho tréningu ‚nebudem večer navštevovať benzínku.

Dnes som mu výnimočne zavolať, aby som sa dozvedel, ako sa má.

„No, ako sa máš, tréner?“ spýtal som sa.

„Všetko ako po masle,“ smial sa. „Ale angažoval som jednu asistentku. Ďalšie týždne ma bude zastupovať.“

„Okay, Soc, to sa na teba podobá!“

Nasledujúci deň som uvidel svojho asistujúceho trénera ako dobieha na športovisko — a skokom som bol pri ňom. „Joy!“ vykrikoval som, srdečne som ju objal a ševelil jej do ucha. Rovnako srdečne ma zvalila na trávku. Akoby nebolo poníženia dosť, nabila ma vo futbale, pri strieľaní gólov a baseballové lopty, ktoré som vrhal, hádzala ponad moju hlavu o päťdesiat metrov ďalej. Bolo úplne jedno, do čoho sme sa pustili — zvíťazila bez námahy v každej hre a dovolila, aby som sa červenal od hanby a hnevu — ja, majster sveta!

Zdvojnásobil som svoju dennú záťaž. Trénoval som stále koncentrovanejšie. Vstával som o štvrtej ráno a cvičil Tai Chi až do svitania. A prv, než som sa stretol s Joy na športovisku, mal som za sebou vytrvalostný beh pahorkatinou. O svojom dodatočnom extra tréningu som však neprezradil ani slovo.

Jej obraz som nosil neustále v sebe — jedno, či som bol v posluchárni alebo v hale. Túžil som byť pri nej, neopúšťať ju, ale ... najprv som ju musel chytiť. Momentálne som však mohol dúfať nanajvyš v to, že ju porazím jej vlastnou zbraňou a na tréningu zvíťazím.

O pár týždňov neskôr sa Soc znovu objavil na športovisku. Ako predtým, aj teraz sme pretekali, precvičovali spolu harmonickú riekku Tai Chi, a v ‚špeciálnom tréningu‘ sme postupovali každý

deň ďalej a ďalej. „Socrates,“ ozval som sa, bežiac úplne tesne vedľa neho, „čo sa týka tvojho súkromného života, si veľmi zdržanlivý. Čo vlastne robíš, keď nie sme spolu?“

123

Uškrnul sa mojim smerom, vytrielil tri metre predo mňa a začal šprintovať. Špurtoval som za ním, až kým sme sa opäť nedostali do vzdialenosti, pri ktorej sme sa počuli.

„Nechceš mi odpovedať?“

„Nie,“ povedal. Téma bola uzavretá.

Keď sme v toto ráno končili tréning ťahovými cvičeniami a meditáciou, prišiel Soc ku mne, ovinul mi ruku okolo krku a povedal: „Bol si ochotný a schopný žiak, Dan. Odteraz môžeš postupovať podľa vlastného plánu a pracovať na vlastnú zodpovednosť. Cvič toľko, koľko považuješ za potrebné. Chcel by som ti dať malý darček, pretože si ho zaslúžiš. Budem ťa trénovať gymnastiku.“ Rozosmial som sa. „Ty ma chceš trénovať? Gymnastiku? Tentoraz si myslím, Soc, že si to prehnal.“

Trochu som sa na trávě rozbehol, nabral rýchlosť, urobil stojku na rukách; odľahčil som sa a presne miereným točeným saltom som dopadol rovno do stoja. Socrates pristúpil a povedal: „Vieš predsa, že toto neovládám.“

„Tisíc hromov!“ nadšene som kričal. „Konečne niečo, čo viem lepšie ako ty!“ „Napriek tomu som si všimol,“ pokračoval celkom pokojne, „že keď sa odrážaš do salta, mal by si viac pretlačiť ramená. A ešte niečo. Pri doskoku zasuň hlavu viac dozadu.“

„Soc, ty starý hráč pokru ... máš pravdu,“ musel som uznať, pretože sám som si uvedomil, že hlava mala byť skutočne viac dozadu a ramená lepšie prepnuté! „Najprv musíme vylepšiť tvoju techniku a potom môžeme pracovať na tvojej duševnej regulácii,“ povedal a sám urobil na trávě točené salto. „Uvidíme sa neskôr — v hale!“

„Socrates, ako si to predstavuješ? Ja predsa už mám trénera. A čo poviem Halovi a kamarátom, keď sa vyberieš krížom cez športovú halu?“ „No, tebe už určite niečo napadne!“

Samozrejme, prisahal som si, na to sa môžeš spoľahnúť! Pred popoludňajším tréningom, keď sa zišlo celé družstvo, som porozprával Halovi a chlapcom, že má prísť ku mne na návštevu môj excentrický starý otec z Chicaga. Voľakedy sám cvičil a chcel by vidieť svojho vnuka pri tréningu. „Je to milý starý pán,“ zdôrazňoval som, „skutočne, ešte vždy v dobrej forme. Bohužiaľ má utkvélú predstavu, že je skúsený tréner. Nie je celkom v poriadku... viete, čo tým myslím. Mimochodom, sotva nás bude pri tréningu rušiť. Kolektívny súhlas bol pozitívny. „Ach, ešte niečo,“ doplnil som opatrne. „Má rád, keď ho volajú Marilyn.“ Len s námahou som dokázal udržať vážnu tvár. „Marilyn?“ vrátila sa ozvena ostatných.

„Áno, áno. Viem, znie to tak zvláštne, ale všetko pochopíte v momente, keď ho po prvýkrát uvidíte.“

„Dobre, je možné, že potom ti porozumieme, Dan. Také niečo býva totiž dedičné.“

So smiechom sme jeden po druhom vychádzali von a začínali sa rozohrievať. Tentoraz sa odvážil Socrates na moje teritórium a chcel som mu to dokázať! Ktovie, či sa mu bude páčiť jeho nová prezývka?

124

Plánoval som pre družstvo malé prekvapenie. V poslednom čase som sa pri halovom tréningu držal trochu v ústraní a nikto ani netušil, že som opäť v takej dobrej forme. Dnes som prišiel oveľa skôr a vstúpil som rovno do trénerovej kancelárie. Sedel pri písacom stole a prehrabával sa v papieroch. „Hal,“ povedal som, „dovoľ, aby som sa zúčastnil univerzitných majstrovstiev.“ S účasťou pozrel na mňa cez rám okuliarov a poznamenal: „Vieš predsa, Dan, že stále nie si úplne v poriadku. Rozprával som s lekárom družstva a ten mi potvrdil, že tvoja noha potrebuje ešte najmenej tri mesiace.“ „Hal,“ chytil som ho za ruku a naliehavo som prosíkal ďalej, „dokážem to, hneď teraz! Trénoval som dodatočne, mimo haly. Daj mi šancu!“ Zvažoval. „No dobre, ale nie naraz, len po jednej disciplíne. Uvidíme, ako to pôjde.“

Pred náradím sme absolvovali zahrievací tréning: nášvih, sklápačka, odskok, stoj na rukách ... Postupne som sa rozpomínal na sled cvikov, ktoré som už neopakoval viac ako rok. Ale samotné prekvapenie som si šetрил až na neskoršie. Potom prišla prvá disciplína — prostné. Zatiaľ čo som sa koncentroval a zaujal pozíciu, všetci na mňa uprene hľadeli — plní očakávania. Vydrží jeho noha? Pýtali sa v duchu kamaráti.

Všetko klaplo ako hodinky. Dva flic-flacs vzad, hladké vzopretie do stoja na rukách, dopad na nohy a rytmické pérovanie, potom tanečné prvky a piruety, ktoré som si vymyslel, teraz ešte posledný, až do neba letiaci skok a mäkké pristátie po dvojitom salte. Stál som na žinenke, v rovnováhe a plný očakávania. Ozvalo sa pískanie a hlasný aplauz. Sid a Josh si vymenili udivené pohľady. „Čo sa to tu objavilo za nováčika?“ — „Hm, ten by mal vstúpiť do nášho družstva.“ Nasledujúca disciplína — kruhy. Josh išiel ako prvý, potom Sid, za ním Chuck a Gary. Konečne som bol na rade ja. Pevne som si pritiahol ochranu na rukách, presvedčil som sa ešte raz, či obvazy sedia na členkoch a vyskočil som na kruhy. Josh zastavil moje kývanie a ustúpil vzad. Svaly mi vreli od očakávania. Vytiahol som sa do výšky, vytlačil a zafixoval svoje telo v železnom kríži. Zatiaľ čo som sa mätko rozhojdával a pripravoval k novému nášvihu, k môjmu uchu doliehalo šepkanie plné údivu. Potom som sa vytlačil do stojky — telo a ramená prepnuté. „Do čerta!“ Dal sa uniesť Hal — bol to najtvrdší výraz, aký som kedy počul vyjsť z jeho úst. Zo stojky som sa prehupol, spravil rýchlu, veľkú otočku a zastavil som ju bez ďalšieho chvenia. Po závere s dvojitým saltom som doskočil pevne, len s malým úkrokom vbok. Nebol to najhorší výkon! A tak to pokračovalo. Keď som absolvoval aj posledné cvičenie, sprevádzané opäť pískaním a pochvalným šumom, objavil som Socrata. Stál pokojne na rohu a usmieval sa. Pravdepodobne všetko pozoroval. Kývol som mu.

„Chlapci, predstavujem vám svojho starého otca,“ povedal som. „Sid, Tom, Herb, Gary, Joel, Josh — priatelia, to je...“ „Teší nás, že ťa poznávame, Marylin,“ zaznelo zborové. Na zlomok sekundy sa zdalo, že Socrates sa zarazil, ale potom odpovedal. „Hallo, tiež ma teší, že vás spoznávam. Chcel som sa len presvedčiť, s

akými chlapcami sa náš Danny naháňa do kolečka.“ Ostatní sa uškŕňali. Môj ,starý 125 otec‘ sa im očividne zapáčil. „Dúfam, že vám nie som na smiech, keď sa volám Marilyn“ nedbalo prehodil. „Vlastne sa volám Merrill, prezývka mi prischla zo školských rokov. A Dan sa nepochválil, ako prezývame doma jeho?“ „Nie,“ volali všetci zvedavo. „Ako, povedz?“ „No, keď vám to neprezradil on, nebudem ho privádzať do rozpakov. Povie vám to určite sám — ak bude chcieť.“ A Socrates sa obrátil ku mne — tá stará líška — a úplne vážne prehlásil: „Nie je dôvod hanbiť sa za to, Dan.“

Odchádzali so smiechom a klebetiac. „Good bye, Suzette!“ „Maj sa dobre, Josephine!“ „Dovi, Geraldine!“ pokrikovali za mnou. „Do frasa, počúvaj, čo si to zosnoval — Marilyn!“ Nahnevane som vstúpil pod sprchu. Zvyšok týždňa ma Soc na tréningu nespustil z očí. Sem tam sa obrátil aj na niekoho iného a dal mu vynikajúcu radu, ktorá sa vždy osvedčila. Žasol som nad jeho vedomosťami. Tak, ako bol na iných trpezlivý, mňa posudzoval s prísnosťou. Raz som odchádzal celý šťastný, odvíjajúc si z členkov obvazy. Práve som predviedol na koni jeden z najlepších výkonov, aký sa mi kedy podaril. „Tvoje cvičenie bolo uspokojujúce, ale pri odvíjaní obvazov si v držaní tela popustil. Nezabudni, každý moment satori!“

Pri cvičení na hrazde prehlásil. „Dan, ešte stále sa musíš učiť meditovať nad svojím konaním.“ „Čo tým máš na mysli — meditovať nad svojím konaním?“

„Meditácia nad svojím konaním je niečo iné, ako samotná činnosť,“ povedal. „Robiť niečo — to predpokladá prítomnosť niekoho, kto činnosť vyvolá. Pokiaľ nad svojím konaním medituješ, si v stave, v ktorom si sa zbavil každej myšlienky — aj myšlienky na svoje vlastné Ja. Žiadne Ja, ktoré by mohlo vykonať nejaký čin, už neexistuje. Skutok sa tvorí sám — a tým, že na seba zabudneš, stotožníš sa s ním. Takýmto spôsobom sa tvoje konanie oslobodí, je spontánne, bez ctižiadosti, strachu alebo zábran.“

Takto to šlo deň čo deň. Sledoval každý výraz mojej mimiky, pozorne načúval každému môjmu slovu, neustále ma napomínal, aby som dával pozor nie na svoju telesnú, ale na duševno-duchovnú formu. Rozšírila sa správa, že vraj Dan Millman je opäť fit a vo vynikajúcej forme. Prišla sa pozrieť aj Susie. Doviedla so sebou dve nové priateľky. Michelle a Lindu. Linda mi okamžite padla do oka — štíhla, červenovlasá, pekná tvár za okuliarmi s kostenou obrubou. Jej jednoduché šaty dávali tušiť, že ukrývajú mnohosľubné tvary. Dúfal som, že ju ešte niekedy uvidím.

Jedného dňa, po tréningu plnom rozčarovania, keď všetko vychádzalo akosi pochybne a nič neklapalo, zavolať ma Socrates k sebe: „Dosiahol si vrchol svojich schopností. Stal si sa gymnastom — profesionálom,“ povedal. „Ďakujem, Socrates.“

„Nemyslel som to ako kompliment.“ Predklonil sa a pozorne sa na mňa zahľadel. „Profesionál trénuje svoje fyzické telo s cieľom vyhrávať súťaže. Snáď sa jedného dňa staneš gymnastom — majstrom. Majster venuje svoj tréning životu. Preto kladie výnimočný dôraz na tréningovanie vlastného ducha a svojich pocitov.“

„Rozumiem, Socrates,“ odpovedal som, „povedal si mi to už veľakrát...“

„Viem, že rozumieš,“ povedal, „ale ešte stále si si to neosvojil. Nežiješ podľa toho. Sústreďuješ sa len na novozískanú schopnosť a potom si deprimovaný, keď jedného dňa telesný tréning neprebíha podľa tvojich predstáv. V takéto dni by si mal trénovať svoju duševnú a duchovnú formu. Keď pochopíš tréning bojovníka ako cieľ, telesný vrchol a telesný pád už viac neznamenajú nič. Povedz, čo by si vlastne spravil, keby si si vyklbil nohu?“

„No, začal by som trénovať v nejakej inej oblasti,“ odpovedal som. „Presne tak je to aj s dvomi ťažiskovými bodmi vo výchove bojovníka. Pokiaľ nepostupuješ v jednej oblasti, môžeš sa sústrediť na druhú. Počas svojich fyzicky horších dní sa môžeš sústrediť na dušu a na ducha.“ A po krátkej prestávke pokračoval: „Odteraz už nemôžem prísť do haly. Počul si toho dosť. Budeš len cítiť, že som vždy pri tebe ako tvoj vnútorný tréner, ktorý zbadá aj tú najnepatnejšiu chybičku a opravuje ju.“ V nasledujúcich týždňoch som žil veľmi intenzívne. O šiestej ráno budíček, potom ťahové cvičenia a meditácia. Predpoludním som väčšinou chodil do college a bez námahy a rýchlo som si vypracoval svoje domáce úlohy. Do popoludňajšieho tréningu mi zostávalo ešte pol hodiny — prestávka, počas ktorej som len tak nečinne sedel.

V tomto období som stretol párkrát Lindu — priateľku Susie. Vždy vyzerala veľmi atraktívne, ale nikdy som nemal čas, ani dostatok energie na krátky rozhovor. Napriek tomu som v priebehu dňa na ňu často myslel — potom na Joy a opäť na Lindu. Moje sebavedomie a dôvera družstva sa stupňovala s každým športovým výkonom. Všetci videli, že som sa viac ako len zotavil. Hoci šport pre mňa prestal byť stredobodom života, bol stále veľmi dôležitý a — pre seba som robil len to najlepšie.

Linda a ja sme sa párkrát stretli a vynikajúco sme si rozumeli. Jedného večera prišla za mnou so svojím osobným problémom — a tento večer sa premenil na noc plnú dôvernosti a srdečnosti, aj keď v hraniciach, ktoré mi dovoľovala moja tréningová disciplína. Privykal som si na ňu pomalšie — mňa samého to ohromilo. Akoby nebola predurčená zaradiť sa do mojich plánov týkajúcich sa budúcnosti.

Napriek tomu moje sympatie narastali.

Nebol som ‚neverný‘ Joy? Vlastne som ani nevedel, kedy a či vôbec sa toto rozprávkové dievča ešte objaví. Joy predstavovala ideál, ktorý poletoval mojim životom. Linda bola skutočnosť — s horúcim srdcom, plná lásky — a dosiahnuteľná.

Čím viac sa približoval čas Národných univerzitných majstrovstiev v roku 1968 v Tuscone — Arizone, tým bol Hal, náš tréner, podráždenejší. Pokiaľ by sa nám podarilo v tomto roku zvíťaziť, Hal by dosiahol cieľ, o ktorý sa usiloval dlhých dvadsať rokov.

Čoskoro sme sa stretli na prvom, tri dni trvajúcim turnaji; proti Southern a Illinois University. Posledný, rozhodujúci deň stretnutia medzi ‚Californiou‘ a ‚Southern‘ sa bojovalo o zlomky bodov a hala bola zaplnená do posledného miesta.

Neuzavreté zostali ešte tri disciplíny a ‚Southern‘ sa dobre ujal vedenia. Priblížil sa kritický okamih. Z reálneho pohľadu by sme sa s rešpektom museli uspokojiť aj s druhým miestom. Alebo predsa, že by sme siahli po hviezdach?! Každopádne som bol za nemožné! Moja energia dosahovala vrchol.

Hovoril som s Halom a s družstvom, „Vyhráme,“ povedal som priateľom.

„Tentoraz nás nikto nedokáže zastaviť. Dokážeme to!“ Moje slová boli bežným povzbudzovaním pred bojom — ale v mojom vnútri pulzovala elektrina, ktorá preskakovala aj na ostatných. Moje presvedčenie nakazilo každého v družstve.

Náš nápor sa stupňoval ako vlna prílivu — každým vystúpením bol rýchlejší, istejší a pevnejší. Množstvo divákov — do tejto chvíle takmer bez účasti — sa dostávalo do varu. Ľudia sa s napätím vykláňali zo svojich sedadiel. Každý zacítil, že sa chystalo niečo nezvyčajné.

Na našu silu zareagovalo aj ‚Southern‘ — súper, jeden po druhom, začínali strácať istotu v stojkách a kazili odrazy. Keď začínala posledná disciplína tohto stretnutia, viedlo ‚Southern‘ ešte stále o jeden plný bod. A hrazda bola vždy ich silnou stránkou!

Za ‚Californiu‘ štartovali ešte dvaja zástupcovia — Sid a ja. Dav stíchol. Sid pristúpil ku hrazde, vyšvihol sa na tyč a predviedol cvičenie, pri ktorom sme všetci prestávali dýchať. Korunu nasadil vysokým flyaway, ktorý v tejto hale ešte nikto nevidel. Dav si vydýchol. Pískanie a dupot sa utíšili a na štarte som zostal už len ja: posledný oporný bod družstva. Predtým však vystúpil posledný muž ‚Southern‘ — odviedol svoju prácu vynikajúco! Súper takmer nemal žiadnu šancu. Ale toto ‚Takmer‘ bolo všetko, čo som potreboval! Potreboval som získať hodnotenie 9,8 bodu — hodnotenie, ktoré na súťaži dosiaľ nik nedosiahol a ku ktorému sa dokonca nik ani nepriblížil.

Moja posledná skúška. Doľahli na mňa spomienky. Oná bolestivá noc hrôzy, keď sa roztrieštila moja noha; dlhé, pomalé čakanie na vyliečenie a prísaha, že znovu musím získať starú formu; rada môjho lekára, aby som na šport navždy zabudol; môj neúnavný tréning so Socratom; oný nekonečný vytrvalostný beh hore strmou pahorkatinou s postavou Joy pred očami.

Vzplanul vo mne hnev na všetkých, ktorí mi predpovedali, že to nikdy nedokážem. Potom vyhasol a zmenil sa na ľadový pokoj. V tomto momente bol môj Osud, moja Prítomnosť a moja Budúcnosť v rovnováhe. Moje myšlienky zmĺkli, môj duch bol jasný a povstal vo mne pocit naplnený silou: dokáž to, alebo zomri!

Vkročil som pod hrazdu — s odvahou a rozhodnosťou, ktoré som nazbieral počas dlhých mesiacov v onej benzínovej pumpe s nočnou prevádzkou. V hale sa neozval ani hlások — hrobové ticho. Bol to moment mlčania — okamih pravdy.

Rozvážne som si natrel ruky magnéziom, pritiahol som ochranu na rukách a skontroloval obvazy na členkoch. Vystúpil som krok vpred a pozdravil rozhodcov. K vrchnému rozhodcovi zasvietili moje oči posolstvom: „Teraz 128 prichádza čertovský dobré číslo na hrazde, také ste ešte v celom svojom živote nevideli, Sir!“

Vyskočil som na tyč a vytiahol nohy do výšky. Zo stojky som prepadol do veletocha. Jediný zvuk, ktorý sa v hale ozýval, bolo trenie mojich rotujúcich rúk o oceľ.

Stotožnil som sa s pohybom — nič viac. Neexistoval žiaden svet, žiadne more, žiadne hviezdy. Existovala len hrazda a jeden zasnený, slobodomyselný cvičenec, ktorí čoskoro splynú v jednote pohybu.

Prvkom, ku ktorému som sa ešte v žiadnom zápase neodvážil, som prekročil svoje vlastné hranice. Moje telo krúžilo okolo tyče stále rýchlejšie... okolo a ešte raz okolo a blížilo sa v ústrety záveru cvičenia — blížilo sa k dvojitému flyaway.

Teraz som sa musel odtrhnúť a nechať sa stiahnuť do prázdna, ľahučko stískajúc v ruke osud, ktorý som si sám zvolil. Vyšvihol som sa, v závere som sa zavesil na tyč, otočil som ešte raz a ešte druhýkrát, vysoko som sa odrazil a napol telo k doskoku. Prišiel okamih pravdy.

Pristál som bezchybne — hala zadržala dych. Potom vypukol rev.

Hodnotenie 9,85 — stali sme sa majstrami!

Ako z ničoty sa vynoril tréner, chytil mi ruku, triasol ňou a nechcel ju viac pustiť. Obkolesili ma kamaráti z družstva, skákali vo vzduchu, kričali od radosti a objímali ma. Mnohí mali v očiach slzy.

Až teraz som počul — akoby z diaľky — burácať potlesk. Pri dekorácii sme nedokázali ovládnuť vzrušenie. A potom sme celú noc oslavovali a neustále sme sa vracali k celému priebehu stretnutia.

Všetko pominulo. Dosiahli sme vytúžený cieľ. Napriek tomu som cítil, že aplauz a hodnotenia rozhodcov už pre mňa neznamenali to, čo predtým. Príliš som sa zmenil. Môj zápas o víťazstvo predstavovalo dosiahnutie cieľa — a ten bol preč. Bola jar 1968. Končilo sa aj moje štúdium. To, čo bude nasledovať, som ani netušil.

Ako omámený som sa rozlúčil v Arizone s kamarátmi, usadil som sa do lietadla a vracal sa späť do Berkeley, k Socratovi — a ku Linde. Unavene som pozoroval plávajúce mraky podo mnou. Vyprchala zo mňa všetka hrdosť. Celé roky som sa živil ilúziou, že víťazstvo ma spraví šťastným. A teraz táto ilúzia zhorela na popol. Nebol som šťastnejší a nemal som pocit naplnenia — napriek všetkým svojim výkonom!

Podo mnou sa črtala súvislá vrstva oblakov. V mojom vnútri ale panovala bezútešnosť. Nikdy som sa neučil radovať zo života. Neustále len pechorenie a výkon! Celý svoj život som horlivo hľadal šťastie — a predsa som ho nikdy nenašiel a pevne nechopil.

Hlavu som zatlačil do operadla, lietadlo pristávalo. Moje oči sa zaliali slzami.

Dostal som sa do slepej uličky a nevedel som, ako sa obrátiť.

RADOŠŤ Z INÉHO MYSLENIA

Berúc tri schody naraz, preskákam som s kufrom v ruke do Lindinho bytu. Medzi objatiami a bozkami som porozprával o majstrovstvách — neprezradil som však ani slovo o svojich nových deprimujúcich názoroch. Linda sa mi zdôverila s dôležitým rozhodnutím a tento problém odsunul na chvíľu ťaživé myšlienky do úzadia. „Danny, nechala som štúdium. Dlho som o tom premýšľala. Musím si nájsť prácu, ale už nechcem žiť so svojimi rodičmi, nechcem sa viac vrátiť domov. Nemáš nejaký nápad?“

Okamžite som si spomenul na priateľov, u ktorých som býval po svojej nehode. „Linda,“ povedal som, „mohol by som zavolať Charlotte a Lou v Santa Monice. Obidve sú trieda — rozprával som ti o nich, spomínaš si? Stavím sa, že budú nadšené, keď budeš bývať u nich!“

„Ach, vynikajúco! Mohla by som im pomôcť v domácnosti a sama si zatiaľ hľadať miesto predavačky.“

Päť minútový telefonický rozhovor a Linda mala opäť budúcnosť. Prial som si, aby to bolo také jednoduché aj so mnou.

Myslel som na Socrata a zarazenej Linde som sa vyhovril, že musím ešte niekoho navštíviť.

„Teraz, uprostred noci?“

„Áno. Mám... zvláštnych priateľov. Sú hore celú noc. Ver mi, musím ísť!“ Ešte jeden bozk a bol som von.

Skľúčený, s kufrom v ruke, som vstúpil do kancelárie benzínky.

„Čo, hádam sa sem neplánuješ nastáhnovať?“ žartoval Soc.

„Ani neviem, čo vlastne chcem, Socrates.“

„No, na univerzitných majstrovstvách si to vedel veľmi presne. Čítal som noviny.

Blahoželám. Teraz si asi veľmi šťastný?“

„Vieš veľmi dobre, ako mi je, Socrates.“

„Samozrejme,“ bezstarostne prehodil a odišiel do dielne, aby vdýchol život starej prevodovke.

„Robíš pokroky — presne podľa cestovného plánu!“ „To rád počujem,“ bez nálady som odvetil.

„Hovoríš o cestovnom pláne, ale kam?“ „K bráne! K skutočnej radosi, k slobode, k rozkoši, k bezdôvodnému šťastiu! K tomu jednému, jedinému cieľu, ktorý si vždy mal. A aby si v ňom mohol pokračovať, potrebuješ opäť zaktivizovať svoje zmysly — pokiaľ je čas!“ „Opäť?“ spýtal som sa zmätene.

„Oh, áno,“ povedal. „Čo najskôr, pretože si vplával do obrovského žiarivého šťastia. A mal by si sa začať tešiť z tých najjednoduchších vecí!“ „V ostatnom čase to už nejde,“ odvetil som zachmúrene.

„Nie, v ostatnom čase to už nejde,“ prikývol. Potom zobral moju hlavu do svojich rúk — a vrátil ma späť do môjho detstva.

Leziem po dlaždiciach na zemi a s doširoka otvorenými očami obdivujem farby a tvary vecí. Pohládzam koberec a on mi pohladenie mäkko vracia. Všetko žiari, všetko žije.

Drobnými rúčkami chytám lyžičku a klopem ňou na šálku. Zvonenie podráždi moje uši. Hlasno výskam od radosti. Pozerám a vedľa mňa zaveje sukňa. Dvíham sa hore, rád by som počul zvonivý smiech. Obklopuje ma vôňa mojej mamy, blažene sa je vrhám do náručia, moje telo splýva s jej a slastne zaspávam. Ó niečo neskôršie. Do tváre mi veje čerstvý vánok. Leziem v záhrade. Všade plno pestrých kvetov. Obklopujú ma neznáme zvuky. Trhám jeden kvet a pchám si ho do úst. Horké posolstvo! Vyplúvam ho.

Prichádza mama. Natrčím ruku a ukazujem na zmietajúcu sa čiernu vec, ktorá ma štekľí. Zohne sa a odhodí to. „Fuj, zlý pavúk,“ hovorí. Potom mi pridrží pri nose mäkkú vec. „Ruža,“ hovorí. A hláskuje ešte raz: „Ruža.“ Pozerám na ňu, okolo seba a opäť sa ponáram do sveta žiarivých farieb. Videl som Socratov starý písací stôl a žltý koberec v kancelárii benzínky.

Musel som potriať hlavou. Všetko sa mi zdalo neostré, bez svetelnosti. „Socrates, cítim sa ako v polosne. Mal by som si asi strčiť hlavu pod studenú vodu — aby som sa prebral. Si si istý, že táto posledná cesta nezanechá na mne žiadne následky?“

„Škody, Dan,“ povedal, „tie vznikli oveľa skôr, v priebehu rokov. Ako — to čoskoro pochopíš.“

„To miesto... to bola záhrada môjho starého otca,“ rozmýšľal som. „Dokázal som sa rozpomenúť — bolo tam ako v raji.“

„Správne, Dan. Bola to rajska záhrada. Každé dieťa žije v žiarivej záhrade, kde precituje veci priamo, bez účasti myšlienok. „K prvému hriechu,“ pokračoval, „dochádza u každého človeka vtedy, keď začína tvoriť myšlienky. V tomto okamihu dávame veciam mená a veríme, že potom ich spoznáme. Tu vyniesli rozsudok nielen nad Adamom a Evou, ale nad nami všetkými. Začiatok myslenia predstavuje smrť našich zmyslov.“

„Ach, keby som tak mohol späť,“ zastonal som. „Všetko tam bolo také jasné a svetlé, plné radosti.“

„To, čo si už raz mal ako dieťa, môže byť opäť tvoje. Ježiš z Nazaretu, Veľký bojovník, povedal: Aby sme mohli vstúpiť do nebeskej ríše, musíme sa stať opäť deťmi. Rozumieš?“

Dnes toho bolo na mňa trochu priveľa.

„Dáš si predtým, než odídeš, ešte dúšok čaju?“ opýtal sa Socrates a naplňal čajník vodou.

„Nie, ďakujem, Socrates. Moja nádrž je dnes večer naplnená.“

„Dobre, potom sa uvidíme zajtra ráno, presne o ôsmej, pri botanickej záhrade.

Bude dosť času, aby sme si mohli spraviť prechádzku von, do zelenej prírody!“

Už po ceste domov som sa tešil. Prebudil som sa po pár hodinách spánku, osviežený a plný radostného očakávania. Dnes možno konečne objavím tajomstvo šťastia!

Utekal som k Strawberry Canyon a čakal pri vchode do botanickej záhrady na Soca. Prišiel a spolu sme sa prechádzali širokými pláňami zelene. Všade stáli len vďačné stromy, kroviny, rastliny a kvety. Vstúpili sme do obrovského skleníka. Vzduch bol vlhký a horúci — príjemný kontrast k ostrému rannému ovzdušiu vonku. Soc ma upozornil na tropickú listovú výzdobu vysoko nad nami. „Keby si bol dieťa, toto všetko by si vnímal a voňal a cítil, nech by to bolo po ktorýkoľvek raz. Teraz však už poznáš mená všetkých vecí a vieš ich začleniť do jednotlivých kategórií: Toto je dobré, oné je zlé, tamto je stolička, to je stôl, auto, dom, kvet... pes, mačka, žena, muž, západ slnka, more, hviezda a tak ďalej. Veci ťa nudia, pretože existujú pre teba len ako mená. Tvoj pohľad zmenili vyschnuté rozumové pojmy.“ Soc naznačil široký pohyb rukami, ktorý obsiahol všetko — aj mohutný vrchol palmy, siahajúci vysoko ponad nás a dotýkajúci sa kupoly z plexiskla. „Všetko tu vnímaš cez závoj asociácií, ktoré sú s vecami zviazané a prekrývajú tvoje priame a bezprostredné poznatky. Všetko ‚si už raz videl‘. Je to niečo podobné, ako keď sleduješ po dvadsiaty raz ten istý film. Nudíš sa, pretože vidíš len spomienky na veci. Nuda nevzniká z uvedomelého života. Nuda je vedomie uväznené v rozumových pojmoch. Preto — pokiaľ chceš opäť nadviazať kontakt so svojimi zmyslami, musíš rozumové myslenie opustiť.“ Keď som nasledujúceho večera vkĺzol do kancelárie, keď som si stiahol topánky a starostlivo ich položil na podložku vedľa gauča, mal Socrates už postavenú vodu na čaj. Obrátený chrbtom ku mne nadhodil: „Čo by si dnes povedal na malý zápas? Ty predvedieš kúsok umenia, ja predvediem kúsok umenia — a uvidíme, kto zostane víťazom.“

„Okay, pokiaľ bezpodmienečne chceš.“ Nechcel som ho uviesť do rozpakov, preto som spravil niečo celkom jednoduché: jednoručný stoj na rukách na písacom stole. Potom som sa postavil na okraj a saltom vzad som mätko pristál na koberci. Socrates, očividne zbavený odvahy, pokrútil hlavou. „Myslel som, že to bude zápas podľa presne stanovených pravidiel. Z tohto asi nebude nič.“ „Je mi ľúto, Soc, ale už nie si najmladší. Zvyčajne bývam v takýchto veciach dosť dobrý.“

„Lenže,“ uškrnul sa, „ja som chcel vlastne naznačiť, že nemáš ani najmenšiu šancu.“

„Ako prosím?“

„Pozor, začínam!“ povedal, znenazdajky sa otočil a išiel na toaletu. Z opatrnosti som sa postavil vedľa dvier — pre prípad, že by sa opäť vrátil s výkrikom a samurajským nožom — ale vrátil sa len s pohárom v ruke. Naplnil ho vodou, s úsmevom si so mnou priťukol, zdvihol ho k ústam a pil pomalými dúškami. „No a?“ spýtal som sa. „Čo? Ved' si, do čerta, nič nespravil!“

132

„Oh, ako mi je dobre! Asi si správne nedocenil hodnotu toho, čo som pred chvíľou urobil. V obličkách som nedávno pocítil ľahkú otravu. Ešte pár dní a bolo by sa nakazilo celé telo. Takže predtým, než by sa mohli symptómy prejavíť, som poruchu zistil a obličky poriadne prepláchol.“

Pustil som sa do smiechu. „Socrates, ty si ten najväčší podvodník, akého som kedy videl — klzký ako úhor. Pripusti, že si prehral — veď len blafuješ.“ „Nie, myslím to úplne vážne. To, čo som ti opísal, sa skutočne stalo. Je k tomu potrebná vnímavosť pre vnútornú energiu tela a vedomé ovládanie najjemnejších mechanizmov.“ Akoby zo mňa unikal život.

„Ty,“ pokračoval, „nemáš o pochodoch vo svojom tele ani najmenšiu predstavu. Ako začiatočník, ktorý sa učí stojku na kladine. Nie si dostatočne senzibilný, aby si pocítil, že sa porušila tvoja vnútorná rovnováha. Preto môžeš každú chvíľu ochorieť.“

„Nemáš pravdu,“ protestoval som. „Naopak. V priebehu cvičenia som si vypestoval pre rovnováhu dostatočne silný senzibilný pocit. Potrebujem to, vieš, pre náročné...“

„Nezmysel! Dosiahol si len relatívne silnú rovinu vedomia, ktorá stačí akurát na to, aby si vykonal pár základných pohybov, ale nie je dôvodom na to, aby si sa ňou chváľil.“ „Soc, ty si schopný uprieť romantiku aj trojitému saltu!“ „Aj tak v ňom žiadna nie je. Celkom obyčajný artistický kúsok, pre ktorý potrebuješ celkom obyčajnú športovú zručnosť. Pokiaľ by si však dokázal šetriť energetické prúdy svojho tela a jeho poruchy sám korigovať — áno, potom by si mal svoju ‚romantiku‘. Preto, Dan, cvič ďalej. Cibri svoje zmysly každý deň, vždy viac a viac. Napínaj ich tak, ako to robíš každý deň v telocvični. Nakoniec prenikne tvoje vedomie celým telom a celým svetom. Budeš o živote menej premýšľať a viac ho precitovať. Budeš sa tešiť z jednoduchých vecí a nebudeš viac dychtiť po výkone alebo po nákladnej zábavke. Nabudúce,“ smial sa, „by sme mohli skutočne súťažiť.“ Opäť som zohrial vodu na čaj. Chvíľu sme sedeli a mlčali a potom sme sa vybrali do dielne. Pomáhal som Socratovi rozobrať starý volkswagen a poskytnúť motoru ‚prvú pomoc‘. Vonku zabrzdila dlhá čierna limuzína. Vyšli sme von. „Povedz,“ spýtal som sa Soca, keď sme sa vrátili späť do kancelárie, „kto je šťastnejší? Boháči alebo takí chudáci, ako sme my?“

„Keď máš dostatok peňazí, aby si uspokojil svoje požiadavky, Dan, potom si bohatý. A v skutočnosti možno byť bohatým dvomi rôznymi spôsobmi: Aby si uspokojil svoje nákladné potreby, peniaze môžeš zarobiť, zdediť, požičať, vyžobrať si ich alebo ukradnúť. Alebo môžeš viesť jednoduchý život, ktorého požiadavky sú nenáročné. V tomto prípade budeš mať peňazí vždy viac ako dost. Len bojovník,“ pokračoval, „má schopnosť a disciplínu k tomu, aby využíval obidve možnosti. Mojou požiadavkou a mojím uspokojením je prežiť každý okamih života dokonale sústredený. Koncentrácia nestojí žiadne peniaze.

Tvojou jedinou investíciou a zároveň prednosťou existencie bojovníka, Dan, je

133 tréning. Je to jednoducho lacnejšie! Vidiš, tajomstvo šťastia nie je v úsilí po ‚stále viac‘, ale v schopnosti tešiť sa z maličkostí.“

Jeho slová mali na mňa kúzelnú moc. Bol som spokojný, bez túžobných prianí. Čo vlastne znamenalo všetko moje náhlenie a štvanie? Tu neexistovali žiadne komplikácie, žiadne beznádejné hľadanie, žiadna skúška sily, ktorú bolo potrebné zvládnuť. Socrates mi ukázal hodnotu bohatstva vo svojom vlastnom vnútri.

Možno ho vyprovokovala moja zasnenosť, pretože naraz ma chytil pod pazuchy, vyzdvihol do výšky a vyhodil ma kolmo do vzduchu — tak vysoko, že hlavou som sa takmer zapichol do stropu. Po návrate ma opäť uchopil a opatrne postavil na nohy.

„Chcel som sa len ubezpečiť, že na nasledujúcu časť sa dokážeš dokonale sústrediť. Koľko je hodín?“

Vyľakaný krátkym letom vzduchom som zakoktal: „Dielenské hodiny ... eh ... ukazujú dve hodiny tridsaťpäť minút.“

„Zle! Je, bolo a vždy bude teraz! TERAZ. Je teraz. Jasný?“

„Hm, ó, áno, je mi to jasné.“

„Kde sme?“

„Sme v kancelárii benzínky... Povedz, náhodou sme túto hru už raz nehrali?“ „Áno a ty si sa učil — jediné, čo vieš s absolútnou istotou, je to, že si tu. Je úplne jedno, kde sa to TU nachádza. Od tohto momentu — kedykoľvek tvoja pozornosť vybočí do iného času, na iné miesto — sa dokážeš vrátiť späť sám. Vždy si spomeň: Čas je teraz a miesto je tu.“

V tomto okamihu sa vrátil do kancelárie študent v džínsoch, vo vetrovke a s priateľom v päťách.

„Nechcel som veriť vlastným očiam,“ hovoril kamarátovi, ukazujúc prstom na Soca a potom sa na neho obrátiac. „Ideme práve okolo, nevedomky hodím pohľadom dovnútra a vidím, ako Vás tento človek len tak jednoducho hodil na deku. Povedzte, čo sa tu deje?“ Zdalo sa, že Soc bude musieť ukázať svoju pravú tvár. Namiesto toho udivene pozrel na študentov a pustil sa do smiechu.

„Ach, to,“ konštatoval, stále so smiechom. „Áno, to je v poriadku. Trochu sme trénovali, aby sme zabili čas. Dan je gymnasta, viete. Nie je tak, Dan?“ Prikývol som. Priateľ študenta si na mňa spomenul a potvrdil jeho slová. Viackrát sledoval súťaže. Socova story postupne vyznievala vierohodne.

„Máme malú trampolínu, tu, hneď za písacím stolom.“ Socrates prešiel okolo stola a predviedol neexistujúcu minitrampolínu tak presvedčivo, že sám som začal veriť v jej prítomnosť. Skákal vysoko, vyššie a vyššie, až takmer narážal hlavou do stropu, potom začal spomaľovať, poskakoval sem a tam, stále nižšie, až nakoniec zostal stáť a s úsmevom sa uklonil. Začal som tlieškať. Zmätení, ale spokojní, opustili tí dvaja miestnosť. Vrhol som sa za písací stôl.

Samozrejme — žiadna trampolína tam nebola! Hystericky som sa rozosmial.

„Socrates, si jednoducho nenapodobiteľný!“

134

„Ja,“ povedal — „nie som priateľom falošnej skromnosti.“ Slabé svetlo na východe oznamovalo príchod brieždenia.

Socrates a ja sme sa pripravovali na odchod. Vytiahol som zips na svojej bunde a veril, že táto ranná žiara sa stáva symbolom môjho nového života.

Na spiatočnej ceste domov som premýšľal o zmenách, ktoré poznačili môj život — oveľa menej môj zovňajšok, ako vnútro. Pochopil som, kam ma viedla moja cesta a čo malo pre mňa prvoradý

význam. Neočakával som viac, že svoje uspokojenie nájdem vo vonkajšom svete, a preto som tak rýchlo nepodliehal sklamaniam. Samozrejme, robil som ďalej to, čo bolo potrebné, aby som prežil všedný deň, ale kládol som si vlastné podmienky! Konečne som sa začínal cítiť slobodne.

Zmenil sa aj môj vzťah ku Socratovi. Svoje ilúzie som už neobhajoval tak urputne. Keď ma nazval oslom, dokázal som sa zasmiať. Vedel som, že mal pravdu — prinajmenšom podľa svojho meradla. A čoraz zriedkavejšie sa stávalo, že mi naháňal strach.

Na rohu ulice, hneď za Hendrick Hospital, dopadla na moje plece ruka.

Inštinktívne, ako mačka, ktorá neznáša, keď ju niekto hladí, som sa stiahol a otočil.

Bol to Socrates!

„No, prosím, už nie si taká nervózna ryba,“ smial sa.

„Čo tu robíš, Socrates?“

„Prechádzam sa.“

„Ohromné, môžeš mi robiť spoločnosť.“

Mlčky sme prešliapali ďalšie dve ulice, až sa konečne spýtal: „Povedz, koľko je hodín?“

„Ach, je, oh...“ Zarazil som sa. „Je presne — teraz.“

„A kde sme?“

„7M!“

Bez slova prikývol. Ale ja som mal chuť vyrozprávať sa, preto som sa mu zdôveril so svojim novým pocitom slobody, so svojimi plánmi do budúcnosti. „Koľko je hodín?“ opýtal sa znepokojene.

„Teraz,“ zastonal som. „Musíš neustále...“

„Kde sme?“ nevinne pokračoval.

„Tu, tu, ale...“

„Dobre ma počúvaj,“ povedal. „Zostaň v prítomnosti. Na minulosti nemôžeš nič zmeniť. A budúcnosť prichádza vždy ináč, ako si ju predstavuješ alebo v akú dúfaš. Neexistuje ani bojovník minulosti, ani bojovník budúcnosti. Bojovník žije výlučne teraz a tu. Všetky tvoje plány, tvoje starosti, tvoj hnev a tvoje pocity viny, tvoja závislosť a tvoja túžba existujú len v minulosti a budúcnosti.“ „Zadrž, Soc. Dobre si spomínam na to, že som bol nahneván aj v prítomnosti.“

„Nie,“ povedal. „Chceš povedať, že si konal nahnevane len v prítomnosti. To je celkom prirodzené. Činnosť prebieha len v prítomnosti; pretože je to výrazová schopnosť nášho tela, ktoré existuje len v prítomnosti. Vieš, myšlienky sú ako 135 fantómy — tie v prítomnosti neexistujú. A majú schopnosť našu pozornosť od prítomnosti odkloniť.“

Zohol som sa, aby som si uviazal topánku. Na spánkoch som zacítil ľahký dotyk.

Poriadne som si zaviazal topánku a vystrel som sa. V tmavej, podkrovnej manzardke bez okien som bol sám. V prítomnosti som rozoznal pár starých skriň, umiestnených v rohu — vyzerali ako sarkofágy stojace tu odpradáva. Mal som strach. Predovšetkým od okamihu, keď som spozoroval, že v stojacom vzduchu nič nepočujem. Žiaden ruch — akoby všetko bolo obalené hrubými vrstvami prachu. Opatrne som spravil krok vpred a zistil som, že stojím vo vnútri

päťuholníka, akejsi päťcípej hviezdy, nakreslenej na zemi nezvyčajnou červenou farbou. Pozrel som sa dôkladnejšie — bola to zaschnutá krv. Za mnou sa rozliehal pridusený smiech — nepríjemný a naliehavo vyvolávajúci. Zachvátila ma hrôza a musel som párkrát prehltnúť, aby som potlačil objavujúcu sa chuť železa v ústach. Impulzívne som sa otočil a ... zbadal som znetvorenú škl'abiacu sa príšeru. Do tváre mi zavial jej zapáchajúci, sladký dych a okamžite ma obklopil hnilobný zápach. Monštrum siahlo svoje vyduté pysky a ukázalo čierne tesáky:

„Poood'd'd' ku mnee!“ zahrnelo. Niečo ma nútilo poslúchnuť ho, ale inštinkt ma varoval. Zostal som stáť tam, kde som bol. Vzplanúc hnevom príšera zarevala: „Chyťte ho, deti moje!“ A na tieto slová vystúpili z výčnelku oproti mne skrine a truhlice, ich dvere sa so škripotom roztvárali, von vystupovali polospráchnivelé kostry, hrôzostrašné mátohy a nezadržateľne sa približovali ku mne. Ako mačka som sa plazil vo svojom päťuholníku sem a tam. Za mojím chrbtom sa naraz rozleteli dvere strechy a dnu sa vpotácalo asi devätnásťročné mladé dievča. Stenajúc kleslo na okraji trojuholníka na zem. Bola pekná a celá zaodetá v bielom. Vzlykala, akoby bola zranená a prehovorila ku mne hlasom z diaľky. „Pomôž mi, prosím, pomôž mi!“ Jej oči, zvlhnuté od slz, snažne prosili, sľubovali vďačnosť, sladkú odmenu — a planúcu túžbu. Opatrne som sa pozrel ponad plece na kolísajúce sa kostry a... nenápadne som sa pozrel k dverám — na ženu.

Potom sa ku mne opäť vrátil POCIT: Zostaň tam, kde si. Päťuholník je prítomnosť, je to TERAZ. Tu si v bezpečí. Démon a jeho deti sú minulosťou. Dvere, to je budúcnosť. Bráň sa!

Pekné dievča opäť zastonalo a prevrátilo sa na chrbát. Sukňa jej vysoko vyletela a odhalila nohu až úplne hore, ku boku. Vystrela ku mne ruky — prosebne, zvädzajúco: „Pomôž mi...“

Opitý túžbou som vystúpil z päťcípej hviezdy. Žena v okamihu po mne siahla a vycerila krvavočervené tesáky. Démon a jeho prívrženci oslavovali víťazstvo a chceli sa na mňa vrhnúť. Odskočil som a zachránil som sa v bezpečí trojuholníka prítomnosti.

Učupený som sa chvel na chodníku a hľadel na Socrata. „Ďalej pôjdeme až vtedy, keď sa dostatočne upokojíš,“ povedal a bokom pozrel na pár bežcov, ktorí sa za mnou pobavene otočili.

136

„Musíš ma vždy vyľakať takmer k smrti, keď mi chceš niečo vysvetliť?“

„Pokiaľ je to niečo dôležité, potom rozhodne áno,“ odpovedal.

Mičky sme kráčali ďalej. Po chvíľke som sa spýtal s nahlúplym úsmevom.

„Ani náhodou nemáš telefónne číslo tohto dievčaťa?“

Socrates sa buchol do čela a prevrátil očami.

„Predpokladám, že pointu tejto malej drámy si pochopil?“ „Áno, asi takto: Zostaň v prítomnosti — je to istejšie. A nevystupuj z päťuholníka, keď ťa niekto zvädza tesákmi!“

„Správne,“ povedal s úsmevom. Nedaj sa z prítomnosti vylákať ničím a nikým, ale zo všetkého najmenej nie svojimi myšlienkami. Poznáš príhodu o dvoch mníchoch?“

Dvaja mnísi, jeden starší, druhý ešte celkom mladý, putovali po šmykľavom chodníku daždivým lesom. Vracali sa späť do svojho kláštora. Vtedy stretli peknú ženu, ktorá stála bezmocne na brehu rozbúrenej rieky. Starý mních, ktorý videl, že potrebuje pomoc, ju zodvihol na svoje silné

ramená a preniesol ju jemne na druhú stranu. Smiala sa a ovíjala svoje ruky okolo jeho hrdla až dovtedy, kým ju jemnenezosadil na druhom brehu. Pôvabnou poklonou sa poďakovala a mnísi mlčky pokračovali v ceste.

Nedáľecko od kláštornej brány sa mladý mních viac neovládol: „Ako si mohol tú peknú ženu vziať do náručia? Také niečo predsa mníchovi neprináleží!“ Starý mních pozrel na svojho spoločníka a odpovedal: „Ja som na ňu už dávno zabudol. Alebo ju snáď ešte stále nesieš ty?“

„Zdá sa mi,“ povedal som potichu, že mám ešte veľa práce. Práve teraz, keď som si myslel, že som konečne k niečomu došiel.“ „Ty nemáš k niečomu prísť, ty máš byť tu — celkom a výlučne. Pravdepodobne nežiješ úplne v prítomnosti, Dan. V TU a TERAZ sa len cítiš, keď trénuješ svoje saltá alebo keď ťa trápim. Prichádza čas, že pokiaľ chceš dostať šancu, musíš sa aj sám usilovať o to, aby si bránu našiel. Pretože ona je tu, presne pod tebou, len otvor oči, teraz!“

„Áno, ale ako?“

„Tým, že celú svoju pozornosť sústredíš na prítomný okamih. Tak sa dokážeš oslobodiť od záhaľčivých myšlienok. Keď sa tvoje myšlienky zrazia s čistou prítomnosťou, roztriešťa sa v ničote.“

Socrates sa chystal k odchodu.

„Hej, počkaj, Socrates. Predtým, než odídeš, prezrad' mi, ten starý mních v príbehu, bol si to ty? Ten, ktorý preniesol ženu cez rieku. Podobalo by sa ti to.“ „Nesieš ju snáď ešte stále ty?“ Obrátil sa so smiechom a zmizol za najbližším rohom ulice.

Utekal som pár ulíc ďalej, domov, rýchlo som skočil pod sprchu a klesol do hlbokého bezsenného spánku.

Zavčas rána som si vyšiel na vychádzku. Snažil som sa celú svoju pozornosť koncentrovať na prítomnosť — na bezprostredný Prítomný okamih.

137

Niečo podobné ako meditácia... a okolitý svet sa prebudil vo farbách a vôňach. Opäť som sa stal dieťaťom a pociťoval svoje oživené zmysly. Zdalo sa mi, že slnko svieti oveľa jasnejšie — napriek tomu, že bol hmlistý májový deň. O Linde som Socratovi nepovedal ani slovo. Možno z tej istej príčiny, prečo som jej neporozprával o svojom učiteľovi. Predstavovali dva protipóly, dve úplne rozličné časti môjho života. A okrem toho som cítil, že Socrata zaujíma oveľa viac môj vnútorný tréning ako moje svetské vzťahy. O Joy som už nikdy viac nepočul. Veľakrát som dúfal, že ju uvidím, ako sa vynára kdesi z tieňa. Často sa mi zjavovala v mojich snoch. Linda mi písala takmer každý deň, alebo mi zatelefonovala, pretože si našla prácu v telefónnej spoločnosti.

Štúdium prebiehalo hladko, dni plynuli ako vo sne. Mojm skutočným miestom vzdelávania sa však stal Strawberry Canyon, kde som sa ako vietor preháňal cez vrchy a údolia, strácajúc pojem o vzdialenosti a utekajúci o preteky s kráľikmi. Mnohokrát som sa zastavil, aby som meditoval v lese, alebo aby som jednoducho hlbokými dúškami vdychoval čerstvý morský vzduch. Alebo

som tam len tak sedel, ponorený do obrazu nekonečných vodných diaľav, očami sledujúc tiahnuce sa oblaky.

Bol som oslobodený od všetkých svojich ,dôležitých cieľov. Zostal len jediný: brána. Z času na čas som zabudol aj na ten: Vtedy, keď som sa zahĺbil do tréningu v hale, keď som v extáze vysoko rotoval nad trampolínou, keď ma saltá a otočky sprevádzali v bezváhovom stave slobody.

Linda a ja sme si pravidelne dopisovali a naše dopisy sa postupne stávali poéziou. Medzitým sa pred mojím vnútorným zrakom objavoval obraz Joy, raz šibalský, raz úsmevný a ja som si nebol istý, koho alebo čo vlastne chcem. A skôr než som spozoroval, prešiel aj môj posledný rok na college. Záverečná skúška bola čistou formalitou. Zatiaľ čo som písal úlohy do dôverne známych modrých zošitov, uvedomoval som si, že môj život sa dostáva na hranicu zmeny. Modrý atrament, ľahučko vytekajúci z môjho pera, mi spôsobil radosť. A práve tak ľahko pribúdali na papieri nové a nové riadky — ako pri tvorbe umeleckého diela. Myšlienky, nehatené napätím alebo strachom, samovoľne vyletovali z mojej hlavy. A potom bolo všetko preč a ja som si stále zreteľnejšie uvedomoval, že moje univerzitné vzdelanie sa skončilo. Kráčal som ku benzínke. Niesol som so sebou čerstvú jablkovú šťavu, aby som so Socratom oslávil záverečný deň skúšok. Ako sme tak pokojne sedeli a posrkávali džús, zablúdili moje myšlienky opäť ďalej — do budúcnosti. „Kde si?“ opýtal sa Socrates. „Koľko je hodín?“

„Tu, Soc, tu som — teraz. Ale moja súčasná realita je to, že potrebujem zamestnanie. Nevieš mi poradiť?“

„Moja rada je — rob to, čo chceš.“

„No, veľmi si mi nepomohol. Nenapadá ťa niečo iné?“

„Áno, rob to, čo musíš.“ „Ale čo?“

138

„Rozhodujúce nie je to, čo robíš, ale len to, ako dobre to robíš. Mimochodom,“ doplnil, „na budúci týždeň príde na návštevu Joy.“

„Oh, vynikajúce! Čo by si povedal na piknik v sobotu? O desiatej, bude to vyhovovať?“ „Výborne, stretneme sa tu.“

Rozlúčil som sa a vstúpil do chladnej júlovej noci s trblietajúcimi sa hviezdami. Keď som odchádzal, bolo okolo pol druhej. Uposlúchnuc vnútorné nutkanie, na rohu som sa ešte raz otočil a pozrel som sa smerom nahor, na strechu. Stál tam on! Vízia, ktorú som videl pred pár mesiacmi. Stál bez pohnutia, jeho telo obklopovalo mäkké svetlo — hľadel hore, na hviezdnatú oblohu. Hoci bol odo mňa vzdialený dobrých dvadsať metrov, počul som ho, akoby prehovoril vedľa mňa: „Pod sem, Dan.“

Utekal som rýchlo späť, práve včas na to, aby som ho videl, ako sa vynára z tmy.

„Dnes v noci,“ povedal, „to máš konečne vidieť...“ Ľahko mi prešiel obidvomi ukazovákmi po obočí. Potom spravil krok vzad, kolmo vyskočil do vzduchu a pristál na streche garáže. Stál som

fascinovaný a nemohol som uveriť tomu, čo som práve videl. Soc opäť zoskočil a bez hluku pristál vedľa mňa. „Tajomstvom,“ uškrnul sa, „sú veľmi silné priehlavkové zhyby.“

Pretriel som si oči. „Socrates, bola to skutočnosť? Videl som to, niet pochýb. Ale predtým si sa dotkol mojich očí.“

„Neexistuje žiadna jasne definovaná skutočnosť, Dan. Zem nepozostáva len z pevnej matérie. Hranice nie sú pevné, sval sa skladá z atómov a molekúl, z maličkých Univerz, medzi ktorými je prázdny priestor. Náš svet je svetom svetla, mágie. Potrebuješ len roztvoriť oči.

Povedali sme si dobrú noc.

Konečne bola sobota. Dohrmel som do kancelárie a Soc sa okamžite zdvihol, pripravený na odchod. Potom sa ovinulo okolo môjho drieku zamatové rameno a vedľa mňa, ako tieň, sa vynorila Joy.

„Som taký šťastný, že ťa opäť vidím!“ zvolal som a pritisol ju k sebe. Žiarivo sa na mňa usmievala. „Ohhh!“ zachichotala sa. Ty si ale zosilnel. Trénuješ na olympiádu?“

„Naopak,“ vážne som odpovedal, „rozhodol som sa, že so športom skončím. Cvičenie mi už prinieslo všetko, čo mi priniesť mohlo. Je čas začať niečo iné. Moja cesta pokračuje.“

Bez slova prikývla.

„Teda, vydajme sa na cestu,“ povedal Soc, zvierajúc pod pazuchou melón. Sendvič som mal v svojom ruksaku.

Autobusom sme sa vyviezli hore do hôr. Bol nádherný deň, taký, aký som už dávno nezažil. Po jedle nás Socrates nechal na chvíľu osamote. Vyšplhal sa na strom. Keď sa vrátil, našiel nás zamotaných v pavučinách mojich plánov. „Jedného dňa napíšem knihu, Joy, o mojom živote so Socratom!“

„Oh, možno ju sfilmujú,“ smiala sa, plná ohňa. Soc stál vedľa stromu a načúval.

„A bude sa volať Bojovník s T — tričkom,“ rozohnil som sa.

139

„Alebo Bojovník — mydlo!“ prekonala ma Joy.

„Alebo Bojovník — horolezec.“

„Alebo Bojovník — žuvačka!“

Socrates to už viac nemohol počúvať. Krútiac hlavou vyšplhal sa opäť na svoj strom.

Obidvaja sme sa od smiechu váľali v tráve a ja som prehlásil s predstieranou ľahostajnosťou:

„Hej, čo by si povedala na malú súťaž v behu? Ku kolotoču a späť!“

„Dychtíš po porážke?“ chvastala sa Joy. „Mojím otcom bola antilopa a mojou matkou leopard. Mojou sestrou je vietor a...“

„Áno, áno. A tvojimi bratmi sú Porsche a Ferrari.“ Smejúc sa vkĺzla do svojich tigrích topánok.

„Ten, kto prehrá, odnesie domov odpadky!“ volal som. So smrteľne vážnou tvárou Joy odpovedala: „Každú minútu sa na svete narodí niekto, kto niečo prehral.“ A bola preč — bez ďalšieho vysvetľovania. Ešte stále som si zaväzoval bežecké topánky. „A tvoj strýko — to bol Peter Rabbit!“ reval som za ňou. A Socratovi som zakričal: „Hneď sme späť!“ Šprintoval som za Joy, ktorá sa — asi míľu ďalej — s veľkým náskokom blížila ku kolotoču.

Bola rýchla, ale ja som bol rýchlejší — a vedel som to. Výsledkom môjho tréningu bola vrcholová forma — lepšia, o akej som kedy sníval. Joyne ramená a nohy sa pohybovali s dokonalou pravidelnosťou. Ohliadla sa. Prekvapená — alebo žeby šokovaná?! Zaregistrovala, ako jej pokojne dýcham za chrbtom.

Zrýchliła tempo a znovu sa obzrela. Bol som tak blízko, že som mohol pozorovať kvapôčky potu na jej nežnom krku. „Ako si to dokázal?“ zadychčala, keď som s ňou nedbanlivo udržiaval krok. „Najal si si orla?“ „Jasné,“ zaškeril som sa. „Môj bratranec,“ poslal som jej vzdušný bozk a špurtoval ďalej.

Obehol som okolo kolotoča a bol som už dobrých sto metrov smerom k miestu nášho pikniku, keď som uvidel, že aj Joy sa začínala vracat'. Bola vyčerpaná a očividne bojovala so zaťatými zubami. Ulútilo sa mi jej. Klukol som si preto na okraj cesty, odtrhol som jeden z mnohých divých horčicových listov a vdychoval jeho vôňu.

„Pekný deň, čo?“ smial som sa, keď sa Joy vrátila. „Vieš, pripomína mi to príhodu o zajacovi a ježovi,“ zavolala a vyrazila neuveriteľným tempom.

Prekvapený som vyskočil a ponáhľal som sa za ňou. Pomaly, ale s istou pôdou pod nohami sme sa čoskoro ocitli na začiatku našej lúky. Posúval som sa k nej stále bližšie, už som počul jej dychčanie, a potom sme posledných dvadsať metrov finišu bežali hlava pri hlave, plece pri pleci. Pozrela bokom, oči jej žiarili.

Chytila ma za ruku. So smiechom sme spomalili, až kým sme vyčerpaní a šťastní

140 nepadli na zem — presne medzi nakrájané melóny, ktoré medzitým pripravil Socrates.

„Bravó,“ zaznel Socov potlesk, keď som sa zodvihol, s tvárou úplne zamazanou a nahlúplo som sa rozhlíadol okolo.

Joy na mňa pozrela a rozchichotala sa: „Nemusíš sa hneď červenat', poklad. Ved' odteraz už nie si závislý na úbohej sirote.“

Utreľ som si tvár a olízal z prstov sladkú melónovú šťavu. „No, zlatko, to vidí predsa aj každý slepý krt, že si sa jasne a jednoznačne stala druhým víťazom!“ „Tu existuje len jeden slepý krt a ten práve zničil všetky naše melóny!“ zaskučal Socrates.

Všetci sme sa rozosmiali. „Otočil som sa a presvietil Joy zamilovanými očami. Ale keď som uvidel, ako môjmu pohľadu uhýbala, smiech ma prešiel. Chytila ma za ruku a viedla ma na okraj lúky, tam, odkiaľ sme mohli pozorovať široké zelené pahorky Tilden Parku.

„Danny, musím ti niečo povedať. Znamenáš pre mňa veľmi veľa. Ale po tom všetkom, čo Socrates povedal,“ kývla pohľadom späť k nemu, „sa zdá, že cesta nie je pre mňa dosť široká. Aspoň dočasne. Som ešte veľmi mladá, Dan, a existuje ešte veľmi veľa vecí, ktorými sa musím prehrýzť sama.“ Zachvel som sa. „Ale Joy, ja by som ťa mal rád navždy pri sebe. Chcel by som mať s tebou deti a držať ťa v noci v náručí. Náš život by mohol byť taký pekný.“

„Ešte niečo,“ pokračovala, „čo som ti mala povedať už oveľa skôr. Viem, vyzerám a správam sa ako žena. Ale ja som... no áno, nebudeš mi určite veriť, mám len pätnásť.“

Zarazene som na ňu hľadel. „To znamená, že celé mesiace som sníval zážitky, ktoré boli trestné?!“ Všetci traja sme sa rozosmiali. Ale môj smiech vyznel falošne. Práve sa rozbil a rozplynul kúsok môjho života. „Joy, ja na teba počkám. Ešte stále je šanca.“

Z očí Joy sa spustili slzy. „Ó, Dan, ja viem, šanca existuje pre všetko. Ale Socrates mi povedal, že bude lepšie, keď na mňa zabudneš.“ Zatiaľ čo ja som klesal v Joyiných usmievavých očiach, Socrates za nás ticho pristúpil. Chcel som po nej vystrieť ruku, pevne ju uchopiť a vtedy som pocítil na zátylku mäkký dotyk. Svetlá zhasli a ja som na mieste zabudol, že niekedy som poznal dievčinu menom Joy.

141

KNIHA TRETIA

ŠŤASTNÝ BEZ DÔVODU

7.

POSLEDNÉ HL'ADANIE

Roztvoril som oči. Ležal som na chrbáte a hľadel do neba. Zrejme som zaspal. S námahou som sa zodvihol hore a povedal Socratovi: „Ach, musíme častejšie zabudnúť na benzínku a urobiť si piknik v zeleni prírody. Nemyslíš?“ Socrates vážne prikývol. „Áno, len my dvaja.“

Pozbierali sme svojich pár švestiek a ešte chvíľu sme sa potulovali lesnatou pahorkatinou, až kým sme nedoputovali k autobusovej zastávke. Celú kolísavú cestu som mal pocit, že som niečo zabudol, akoby som stále chcel niečo dôležité povedať, akoby som niečo stratil. Kým som však došiel do mesta, aj tento pocit vybledol.

Keď Soc vystupoval, zavolať som na neho: „Hej, čo by si povedal na jeden poriadny vytrvalostný beh zajtra ráno?“

„Načo čakať?“ odpovedal. „Stretnime sa hneď dnes večer, o pol dvanástej, na moste cez rieku. Spravíme si pekný nočný beh, hore lesnými úžľabinami.“ Vystupovali sme hore priesmykmi. Striebristé svetlo mesačného splnu dopadalo na vrcholce stromov a kríkov a presvecovalo trávu trblietavým jasom. Každý meter tohto úseku mi bol dôverne známy a cestu by som našiel kedykoľvek, aj v hlbokéj tme.

Po krátkom strmom stúpaní, ešte stále v dolnej časti priesmyku, som sa pekne rozohnal. Potom sme dobehli k úžľabine. Až odtiaľto začínal skutočný výstup. To, čo sa mi pred mesiacom zdalo

ako neprekonateľná prekážka, nevyžadovalo teraz odo mňa žiadne vypätie. Šprintoval som ďalej, hlboko dýchajúc. „Pohni kostrou, chyt' ma, ak to dokážeš!“ provokoval som Socrata, ktorý, ťažko dychčiac, klusal za mnou komicky rozhadzujúc rukami. Na dlhej rovnej ceste som sa obzrel. Domnieval som sa, že Socrates je za mnou, ale ... nikde som ho nevidel. Zastavil som a potuteľne som sa usmieval.

142

Určite sa ukryl niekde do krovia a vyčkáva na mňa, aby ma vystrašil. Nech sa teda len potí vo svojej skrýši! Nech sa len trápi nad problémom, kde vlastne som! Usadil som sa na vrchole pahorku a obdivoval som lesk svetiel trblietajúcich sa v diaľke.

Vietor hrozivo ševelil — a naraz som vedel, že tu niečo nesedí... určite tu niečo nesedí! Vyskočil som a horúčkovité som sa ponáhlal späť, dolu lesným priesmykom.

Socrates ležal hneď za zákrutou. Na bruchu, na chladnej zemi. Kľakol som si, opatrne ho obrátil, zdvihol ho do náručia a priložil ucho na jeho hrudník. Ticho. Jeho srdce ticho stálo. „O, Pane Bože, Pane Bože!“ Prosil som nahlas a naliehavo. Cez kaňon zavýjal vietor.

Vystrel som ho na chrbát. Svoje ústa som pritlačil na jeho a fúkal, fúkal... vlastný dych do jeho pľúc. Moja panika rástla — a ja som v pravidelnom rytme stláčal a uvoľňoval Socratov hrudný kôš.

Nádej sa vytratila. Posadil som sa, položil hlavu do jeho náručia a zašepkal mu do ucha. „Socrates, prosím, nezomieraj, nesmieš zomrieť.“ Tento nezmyselný zápas, to bol môj nápad! Spomenul som si, ako sa potkávajúc namáhal hore úžľabinou. Ach, mal som predsa... Príliš neskoro! Zachvátil ma hnev a rozčarovanie nad nespravodlivosťou sveta. Stupňovala sa vo mne zlosť, neviazané, tak, ako som ju zažíval kedysi.

„Nie — nie — nie!“ reval som a moje utrpenie sa ozývalo roklinou až vyplašilo vtákov v hniezdach.

Nesmel zomrieť — nedovolím, aby zomrel! Zacítil som energiu, ktorá prúdila mojimi ramenami a nohami, celým mojim telom. Chcel som mu ju darovať — aj keby ma to malo stáť vlastný život. „Socrates, ži, ži!“ Objal som ho pevne okolo hrudníka a svoje prsty som zakvačil do jeho rebier. Cítil som sa nabitý energiou! Masíroval som ho, chcel som donútiť jeho srdce, aby bilo ďalej. A vtedy som zbadal, že moje ruky svietia. „Ty musíš žiť!“

Nestalo sa nič. Zneistel som. Do mojich myšlienok prenikal strach a ja som stroskotával. Sedel som tu bez pohnutia a po tvári mi tiekli slzy. „Prosím!“ Pozeral som hore k nebu... pozeral som na strieborné oblaky pomaly postupujúce pred mesiacom. „Prosím,“ obracal som sa k Bohu, ktorého som nikdy nevidel. „Nechaj ho žiť.“ Nakoniec som boj vzdal a nádej definitívne zmizla. Prehral som.

Z krovia vycupkali dva malé zajace. Jastrili očami po mne a po bezvládnom tele starého muža, ktorý ležal ukrytý v mojom náručí. A potom som to opäť pocítil — onú PRÍTOMNOSŤ, ktorú som zažil pred mnohými mesiacmi. Prúdila mojím telom. Vdychoval som TO a ONO vdychovalo mňa.

„Prosím,“ povedal som naposledy, „vezmi si namiesto neho mňa.“ Myslel som to úprimne. V tom okamihu som pocítil ako začína biť tepna na Socovom krku. Okamžite som položil ucho na jeho hrudník. Áno, jasne — silný, rytmický úder bojovníkovho srdca. Pomáhal som mu svojím dychom — ešte a ešte ... až kým sa jeho hrudník nedvíhal a neklesal sám od seba.

143

Keď Socrates otvoril oči, uvidel nad sebou moju tvár, plačúcu a zároveň smejúcu sa od vďačnosti. Mesiac nás zalial svojím striebrom. Kráľici s lesklými kožuchmi uprene na nás hľadeli. Pri zvuku môjho hlasu odhopkali do krovia. „Socrates, ty žiješ!“

„Dobrý postreh,“ chabo sa usmial. „Tvoja pozornosť je opäť ostrá ako britva.“ Pokúšal sa vstať, ale bol príliš slabý a mal bolesti v hrudníku. Prehodil som si ho preto cez plece a brodil som sa so svojím nákladom. Pri Lawrence — observatóriu, na konci priesmyku, vzdialenom dve míle, bol nočný strážnik, ktorý mohol privolať sanitku.

Po celý čas ležal Socrates nemo na mojich pleciach, zatiaľ čo ja som postupoval ďalej, spotený a unavený pod váhou jeho tela. Sem tam niečo zamrmľal: „Celkom obstojný spôsob cestovania. To by sme mohli robiť častejšie.“ Alebo: „Som úplne vyčerpaný a notový ...“

Konečne bol v bezpečí a ležal na jednotke intenzívnej starostlivosti v Herrick Hospital. Kráčal som domov sám nočnými ulicami. V túto noc sa opäť vrátil môj strašný sen: Smrť vystierala ruku po Socratovi. S výkrikom som sa prebudil.

Nasledujúci deň som strávil pri jeho posteli. Väčšinu času prespal, ale poobede chcel so mnou hovoriť.

„Okay. Čo sa vlastne stalo?“ spýtal sa.

„Oh, našiel som ťa ležať na zemi. Tvoje srdce stíchlo a prestal si dýchať. Ja... chcel som ťa svojou vôľou prinútiť, aby si žil.“

„Áno, ja som ťa do svojej vôle prijal. Pamätám sa na to. A ako si sa pri tom cítil?“ „Je to niečo zvláštne, Soc. Najprv som pocítil, ako mnou prúdi energia. Pokúsil som sa odovzdať ti ju. Už som to skoro vzdal — nikdy, pomyslel som si...“ „Nikdy nehovor nikdy,“ napomínal ma.

„Socrates, nemôžeš byť raz aj vážny?“

„Rozprávaj ďalej. Chcel som ťa len rozohniť. S napätím čakám na koniec príbehu.“ Nevedomky som sa zasmial. „Vieš predsa celkom presne, ako táto historka skončila. Tvoje srdce začalo opäť biť — ale až potom, keď som svoj pokus vzdal. PRÍTOMNOSŤ, ktorú som už raz pocítil... opäť donútila tvoje srdce rozbúchať sa.“

„To je dobre,“ prikývol. „Pocítil si TO.“ Nebola to otázka. Bolo to konštatovanie.

„Áno.“

„Dobré ponaučenie pre teba,“ povedal a opatrne sa natiahol v posteli.

„Ponaučenie!“

„Mal si srdcovú príhodu a pre mňa to malo byť len malé milé ponaučenie. Tak sa pozeráš na vec?“

„Áno,“ povedal. „A dúfam, že na túto lekciu nezabudneš. Je úplne jedno akými silnými sa cítime. V našom vnútri existuje stále tajomná slabosť, ktorá môže ľahko zapríčiniť náš koniec. Zákony obchodu hovoria: Ku každej sile existuje zodpovedajúca slabosť — a naopak. Mojou slabosťou bola už od detstva srdcová chyba. Ty, môj mladý priateľ, máš iný druh srdcovej slabosti.“ „Ja?“

144

„Ó, áno. Ešte stále nemáš srdce otvorené pre svet, ešte stále nedovolíš žiť svojim pocitom — tak, ako sa to stalo včera. Naučil si sa ovládať telo, naučil si sa do určitej miery kontrolovať svoje myšlienky, ale predovšetkým sa musíš naučiť otvoriť srdce. Naším cieľom nie je nezraniteľnosť ale naopak — zraniteľnosť:

Otvorenie pre svet, pre život, pre EXISTENCIU, ktorú si pocítil. Na svojom príklade som ti chcel ukázať, že život bojovníka nemá nič spoločné s nafúkanou dokonalosťou — nemá nič spoločné so sebedomým víťazstvom. Jediné, s čím je spojený, je láska. Láska je mečom bojovníka. A tam, kde zasiahne, neprináša smrť, ale nový život.“

„Socrates, porozprávaj mi o láske viac! Rád by som jej porozumel.“

Ticho sa zasmial. „Nie je na nej nič k porozumeniu. Musíš ju cítiť!“

„Teda dobre. Ako je to s cítením?“

„Vidíš? Všetko musíš prekrútiť do myšlienkového predstavy. Zabudni na seba, jednoducho cíť!“

Ako som ho tak videl ležať, uvedomil som si mieru jeho obete. Trénoval so mnou a nešetril sa, hoci vedel, že má slabé srdce. A všetko len preto, aby prebudil môj záujem. Do očí mi vstúpili slzy. „Ale, Soc, ja predsa cítim ...“ „Nezmysel, bolesť nestačí.“

Moja hanba sa obalila zraniteľnosťou. „Chceš, aby som sa zbláznil, ty starý čarodejník! Čo vlastne odo mňa chceš — krv?“

„Ani hnev nestačí,“ prehovoril, dramaticky na mňa ukazujúc prstom a mieriac na mňa očami ako filmový zločinec.

„Soc, ty si sa úplne zbláznil,“ smial som sa.

„Aha! To je to! Smiech Ten je dobrý!“

Chvíľu sme sa spolu smiali. Čoskoro nato Socrates zaspal, chichotajúc sa sám pre seba. Ticho som vyšiel z izby.

Keď som ho nasledujúce ráno navštívil, pôsobil vyrovnanejšie a silnejšie. Okamžite som ho podrobil slovnej skúške: „Soc, prečo sa neustále vystavuješ vytrvalostnému behu, horským stúpaniam, šprintom a šprintovaniu, keď dobre vieš, že v každom okamihu môžu znamenať tvoju smrť?“ „Prečo by som si mal robiť starosti? Pred smrťou je lepšie žiť. Som bojovník, moja cesta je skutok!“ odpovedal. „Som učiteľ a vyučujem vlastným príkladom. Jedného dňa budeš možno ty odovzdávať iným to, čo som ťa ja naučil. Potom sám uvidíš, že slovo nestačí; aj ty budeš musieť učiť pomocou príkladu. A naučiť môžeš len to, čo si sám skúsil.“

A porozprával mi jednu príhodu,

Jedna matka priviedla svojho syna ku Mahatma Gandhimu. „Prosím, Mahatma,“ zaprosila. „Povedz môjmu synovi, aby prestal jesť cukor. Dobrý Mahatma premýšľal a povedal: „Dobrá žena, príď so svojim synom opäť za dva týždne.“

145

Zmätená žena sa poďakovala a sľúbila, že spraví tak, ako jej prikázal. Po dvoch týždňoch prišla opäť so svojím synom. Gandhi sa pozrel malému uprene do očí a povedal: „Prestaň jesť cukor.“

Vďačná ale veľmi zmätená žena sa opýtala: „Mahatma, prečo som musela čakať dva týždne? To isté si mu predsa mohol povedať aj vtedy.“ „Pred dvomi týždňami,“ odpovedal Gandhi, „som ešte aj ja sám jedol cukor.“

„Tým, čo učíš,“ povedal Socrates, „musíš prejsť sám. A uč len to, čím si prešiel.“

„Čo by som ja mohol vyučovať — okrem telocviku?“ „Telocvik je vhodný,“ povedal, „pokiaľ ho chápeš ako prostriedok na vysvetlenie iného učiva. Pozor na ostatných. Spočiatku od nich vyžaduj len to, čo chcú oni sami — a na konci budú niektorí z nich vyžadovať od teba to, čo by si im rád odovzdal ty sám. Uspokoj sa s tým, že kým sa jeden z nich nebude chcieť učiť od teba dobrovoľne, salto ani stojku nenaučíš nikoho.“ „Ako budem vedieť, že niektorý z nich chce?“

„Rozpoznáš to.“

„Si si istý, Socrates, že povolanie učiteľa je mojím poslaním? Necítim sa k nemu povolaný.“

„Tvoja cesta viditeľne vedie týmto smerom.“

„Odkiaľ to vieš?“ opýtal som sa a za tým som okamžite položil ešte jednu otázku, na ktorú som chcel odpoveď už dávno: „Soc, často sa mi zdá, že dokážeš čítať moje myšlienky a predpovedať budúcnosť. Budem raz takúto schopnosť vlastniť aj ja?“

Namiesto odpovede zapol Socrates televízor a začal sledovať trikový film.

Predklonil som sa a aparát som opäť vypol.

Socrates pozrel na mňa, pokyvoval hlavou a povzdychol si: „Dúfal som, že fascináciou týchto síl ma nebudeš zaťažovať. Ale keď si s touto otázkou začal, musíme o nej hovoriť. Dobre, čo by si chcel vedieť?“ „Začnime napríklad s predpoveďami. Veľakrát mám dojem, že to dokážeš.“ „Ach,“ zastonal Soc, „predpovede budúcnosti sú založené na realistickom poznaní prítomnosti. Pokiaľ jasne a jednoznačne nepoznáš prítomnosť, o budúcnosť sa radšej nezaujímaj.“

„A ako je to s čítaním myšlienok?“ prerušil som ho.

„Čo s tým?“ spýtal sa.

„Verím, že často dokážeš čítať moje myšlienky.“

„Áno, skutočne,“ dodal. „Tvoje myšlienky dokážem väčšinou uhádnuť, pretože ich máš napísané na čele a dajú sa ľahko prečítať.“ Očervenel som. „No, vidíš, čo som povedal!“ So smiechom ukázal na moju rumennú tvár. Človek nemusí byť žiadnym čarodejníkom, aby dokázal čítať z tváří ľudí. Tak to robí každý hráč pokru.“

„Ale, ako je to so skutočnými silami?“

Vztýčil sa na posteli a pozrel na mňa. „Výnimočné sily naozaj existujú.“

Stoja však mimo záujmu bojovníka. Nedaj sa zmiast'. Jediná sila, ktorá skutočne 146 existuje, je pocit šťastia. Ty nedokážeš šťastie zastihnúť — naopak, ono často siaha po tebe. Väčšinou až vtedy, keď za seba zahodíš všetko ostatné.“ Zdalo sa mi, že náš rozhovor Socrata unavuje. Hľadel na mňa dlho, akoby čakal na nejaké rozhodnutie. Potom prehovoril. Zamatovým a súčasne tvrdým hlasom vyriekol slová, ktoré ma rozhnevali: „Ako vidím, Dan, ešte stále si sa nevzchopil. Ešte stále hľadáš všetko iné okrem šťastia. Dobre, hľadaj ďalej, kým to neofutuješ. Na nejaký čas odídeš. Hľadaj, čo hľadať musíš a uč, čo učiť dokážeš. Potom sa opäť uvidíme.“

Môj hlas zakolísal: „Ako... ako dlho?“

Jeho slová na mňa zapôsobili ako šok: „Deväť až desať rokov by malo postačovať.“ Protestoval som. „Až tak ma tieto sily nezaujímajú, Soc. Skutočne rozumiem, čo si mi povedal. Dovoľ mi zostať pri tebe, prosím!“ Zavrel oči. „Mladý priateľ, nemaj strach. Tvoj chodník ťa bude viesť. Nemôžeš stratiť cestu.“ „Kedy... kedy ťa opäť uvidím, Socrates?“ „Keď bude tvoje hľadanie na konci — ale skutočne na konci.“ „Keď sa stanem bojovníkom?“

„Bojovník, to nie je niečo, čím sa človek niekedy stane. Bojovníkom buď je alebo nie je — a to v každom okamihu. Bojovníka plodí už samotná cesta. Teraz ale musíš na mňa zabudnúť. Choď a vráť sa plný svetla!“ Dobre som vedel, aký som bol závislý na jeho istote a na jeho rade. Otrasený som sa obrátil a išiel ku dverám. Otočil som sa a naposledy sa zahľadel do vnútra žiarivých očí. „Spravím všetko, čo žiadaš, Socrates. Okrem jedného nechcem na teba zabudnúť.“

Zišiel som dole schodmi, vystúpil von na ulicu a bezcieľne blúdil po chodníkoch campusského parku. Predo mnou sa rozprestierala neurčitá budúcnosť. Rozhodol som sa, že sa opäť vrátim do Los Angeles, do svojho rodného mesta. Z garáže som vytiahol svoj starý valiant a posledný koniec týždňa v Berkeley som strávil balením kufrov. Pritom som neprestajne myslel na Lindu. Nakoniec som sa uprostred noci rozbehol k telefónnej búdke a vytočil jej číslo. V slúchadle sa ozval ospalý hlas. A ja som vedel presne, čo chcem.

„Poklad, mám pre teba prekvapenie. Sťahujem sa do Los Angeles. Nemala by si chuť priletieť do Oakland? Hneď zajtra ráno. Mohli by sme ísť autom spolu na juh. Je toho tak veľa, čo si musíme povedať.“

Na druhej strane vedenia nastalo ticho. „Kúpim si letenku hneď na ôsmu.“

Hm —,“ dlhšia prestávka, „o čom by si sa so mnou rád porozprával, Danny?“ „To ... to by som ti radšej povedal osobne. Týka sa to našej budúcnosti s dieťaťom, týka sa to rán, počas ktorých sa budeme prebúdzat' spolu a pevne sa objímať.“ Ešte dlhšia prestávka. „Linda?“

Jej hlas sa roztriasol. „Dan... teraz nemôžem hovoriť. Prídem — hneď zajtra ráno.“

„Čakám pri prepážke PSA, v nástupnej hale. Good bye, Linda.“

„Bye — bye, Danny.“ Tút-tút... opustene sa ozývalo z telefónu.

O trištvrte na deväť som bol v nástupnej hale. Linda tam už bola — nádhera so svietiacimi očami a vejúcimi červenými vlasmi. Vybehla mi oproti a ovinula mi ruky okolo hrdla. „Oooh, aká som šťastná, že ťa opäť vidím, Dan!“ Obklopilo ma teplo jej tela. Rýchlo sme sa jeden od druhého odtrhli a rozbehli sa k zaparkovanému autu. Spočiatku bolo ticho. Slová neprichádzali. Opäť som sa vracal späť, smerom do Berkeley, k Tilden Parku a potom doprava, hore ku Inspiration Point. Všetko som si dopredu rozplánoval. Poprosil som Lindu, aby sa usadila na ohradu a práve som sa chcel vytašiť s veľkou otázkou, keď začala plakať. Ovinula okolo mňa svoje ramená a vydýchla. „Áno.“ „Pýtal som sa ťa snáď niečo?“ pokúsil som sa trochu zavtipkovať. Zobrali sme sa v Los Angeles — mali sme tichú, malú svadbu. Časť môjho Ja bola veľmi šťastná — ale tá druhá bola neustále deprimovaná. Uprostred svadobnej noci som sa znepokojene prebudil a po špičkách som sa prikradol na balkón. Stál som v tme a hlasno som sa rozplakal. Prečo som len mal pocit, že som stratil niečo veľmi dôležité, že som zabudol na niečo neodpušiteľné. Tento pocit ma už nikdy viac neopustil.

Zanedlho sme sa prisťahovali do nového bytu. Skúšal som šťastie ako zástupca poisťovne. Linda si našla miesto v banke. Mali sme istotu a komfort, ale boli sme príliš zamestnaní, aby sme si našli čas jeden pre druhého. Neskoro večer, keď Linda už spala, som sa posadil a meditoval. Vstával som zavčas rána a trochu cvičil gymnastiku. Čoskoro mi však moje pracovné povinnosti zabrali každú voľnú chvíľu a na podobné veci nezostával čas. Môj tréning a moja disciplína začínali upadať.

Po šiestich mesiacoch som mal práce v poisťovni akurát dosť. Sadol som si spolu s Lindou — bol to náš prvý, skutočne dobrý rozhovor za celé tie týždne. „Čo myslíš, miláčik, nemali by sme sa vrátiť späť do severnej Kalifornie a nájsť si tam novú prácu?“

„Pokiaľ chceš, Dan — mne by to veľmi vyhovovalo. Okrem toho by bolo dobre, keby som bola v blízkosti svojich rodičov. Sú práma ‚babysitter!‘“ „Babysitter?“ „Áno. Ako sa cítiš ako budúci otec?“

„Máš na mysli, myslíš ... dieťa? Ty... ty ... — dieťa?“ Objal som ju a ona sa ku mne srdečne privinula.

Teraz nám už nesmelo nič skrížiť plány. Dva dni po našom presťahovaní odišla Linda navštíviť svoju rodinu a ja som sa vydal hľadať prácu. Od Hala — môjho bývalého trénera v Berkeley — som sa dozvedel, že na Stanford University hľadajú trénera pre družstvo mužov. Okamžite som sa uchádzal o miesto a hneď na druhý deň som odcestoval k svojim svokrovcovi, aby som Linde oznámil dobrú správu. Po príchode som sa od nich dozvedel, že medzitým telefonoval zo Stanfordu vedúci športového oddelenia a od septembra mi ponúkol miesto trénera. Súhlasil som. Našiel som svoje povolanie.

Koncom augusta prišla na svet Holly, naša nádherná malá dcéra. Všetok

naš majetok som preniesol do Menlo Park a zariadil som útulný byt. Linda aj s

148 dieťaťom prišla o dva týždne neskôr. Boli sme spokojní — na chvíľu. Moja práca ma úplne pohltila. Pre Stanford som vyvíjal nový sľubný tréningový program. Každé ráno som vytrvalo

behal po golfovom ihrisku alebo som sa osamotený usadil na brehu jazera Lagunita. Moja energia a moja pozornosť prúdili všetkými smermi — len bohužiaľ nie smerom ku Linde.

Tak prešiel nepozorovane rok. Všetko plynulo hladko. Len jednému som nerozumel — môjmu nástojčivému pocitu, že som kedysi, pred dlhým časom stratil niečo rozhodujúce a dôležité. Hodiny strávené so Socratom, vytrvalostné behy pahorkatinou, naše pozoruhodné cvičenia v noci, rozhovory a moje načúvanie a pozorovanie v začarovanom kruhu môjho učiteľa — toto všetko boli vyblednuté spomienky.

Krátko po našom prvom výročí svadby mi Linda oznámila, že by chcela spolu so mnou navštíviť manželskú poradňu. Bol to pre mňa šok — práve teraz, keď som sa konečne postavil na nohy a čoskoro by sme mali čas jeden pre druhého.

Manželský poradca pomohol — ale medzi Lindu a mňa vkročil tieň. Možno, že tam bol odjakživa — už od našej svadby. Linda žila tíško sama pre seba, utiahla sa do svojho vlastného sveta a stiahla do neho aj Holly. Každý deň som prichádzal domov úplne vyčerpaný a nezostávali mi sily, aby som sa im dvom venoval.

Počas tretieho roku v Stanforde som získal v študentskom centre povest' dôveryhodného docenta. Ja a Linda sme začali chodiť medzi ľuďmi. Z tohto hľadiska bolo naše presídlenie úspešné. Čoskoro sa ukázalo, že až príliš. Linda začala nadväzovať priateľstvá a flirty — a ja som sa stal príťažou, ktorú nechcela a nemohla akceptovať. Tretiu jar v Stanforde sme Linda a ja prežívali oddelene. Až teraz som sa naozaj vrhol do práce a opäť som začal s vnútorným hľadaním. Ráno som sedával so skupinou Zenu v našej telocvični, večer som navštevoval kurz a učil sa Aikido. Čítal som veľa kníh a veril som, že v nich objavím odpovede alebo aspoň návod na moje bezradné hľadanie. % Potom mi ponúkli miesto docenta na Oberlin-College v Ohio. Zdalo sa, že Linda a ja dostávame novú šancu. Ale už som si príliš zvykol na to, že hľadám vlastnú cestu — cestu k svojmu vlastnému šťastiu. Oberlin bol náročnejší aj na moje pracovné vyťaženie. Realizoval som dva nové kurzy: ‚Psycho-fyzický rozvoj‘ a ‚Cestu pokojamilovného bojovníka‘, v ktorých som využíval mnohé názory a schopnosti naučené u Socrata.

Po roku mi college poskytla štipendium na cestu okolo sveta. Opustil som Lindu a Holly a pustil som sa do vlastného — ako som dúfal — posledného hľadania.

Vo všetkých krajinách, ktoré som videl — v Havaji, Japonsku, Indii, v každom meste, ktorého ulice som prebrúsil, som našiel strediská jógy, ashrams, školy výuky aziatského umenia a učiteľov. Ale odpovede na moje otázky som nenašiel. Čím viac sa približoval koniec cesty, tým viac sa stupňovalo moje 149 rozčarovanie. Stále silnejšie na mňa doliehali otázky: Čo je šťastie? Čo je osvietenie? Čo je cieľom môjho úporného hľadania? Často som počul o týchto veciach rozprávať Socrata. Ale počúval som ho skutočne dobre?

Keď som došiel do dediny Cascais na Portugalskom ostrove — do mojej konečnej stanice — zamestnávala ma ešte jedna otázka: „Kto som?“ Zdala sa mi kľúčom ku všetkému. Zaoberal som sa ňou znova a znova na osamotenej pláži, kde som na päť dní rozložil svoj stan. Bol by som

spokojný, keby som zvyšok svojich dní mohol stráviť práve tu — keby som sa na ceste hľadania mohol nechať unášať mäkkými vlnami. Jedného dňa som však spozoroval, ako príboj doráža na moju plážovú pevnosť, starostlivo vystavaný z piesku a vetvičiek. Myslel som na smrť a na všetko, čo sa ma Socrates pokúšal naučiť. Jeho slová a skutky sa premietali pred mojím vnútorným okom — plávali vo vnútri, podobne ako konáriky a palice v mojej poobmývanej pevnosti: „Mysli na plynúce roky. Jedného dňa pochopíš, že smrť nie je to, čo si si predstavoval — ale ani život. Obidvoje môže byť nádherné, plné zmeny. Ale obidvoje môže byť pre teba aj veľkým rozčarovaním.“ Jeho smiech sa rozliehal mojím vnútrom.

Raz, keď som bol výnimočne letargický, chytil ma Soc za plecía a zatriasol mnou. „Prebuď sa! A aj keby si s určitosťou vedel, že ti zostáva len veľmi krátky čas, aby si pochopil svoj život a objavil, kto vlastne si, aj tak nesmieš svoj čas márneš nečinnosťou alebo zúfalstvom, záhaľkou alebo ctižiadostivosťou. Prezradím ti, Dan, máš nevyliciteľnú chorobu. Jej meno je — smrť. Ten krátky čas — či odídeš pár rokov skôr alebo neskôr — nezohráva žiadnu úlohu. Buď šťastný teraz, šťastný bez dôvodu — lebo inak nebudeš šťastný nikdy!“ Doľahol na mňa strašný, prenikavý nepokoj, ale nevedel som, odkiaľ prichádza. Znehybnel som. Opustený plážový bežec, ktorý, aj keď prebehne nekonečnú pláž svojich myšlienok, nikdy sa nedozvie: Kto je? Čo je to osvietenie? Aj pre bojovníka platí — tak hovoril Socrates — že nad smrťou nezvítazí. Existuje len poznanie, čím sme v skutočnosti.

Ležal som obklopený slnkom a spomínal na to, ako som na benzínke olúpal cibuľu až do poslednej šupy, aby som zistil: Kto som? Spomenul som si na postavu z románu od J. D. Salingera, ktorá keď videla kohosi piť pohár mlieka, vykričala: „Bolo to, akoby sa zlieval Boh v Boha, ak rozumieš, čo tým myslím.“

Spomenul som si na sen Laotse:

Laotse spal a sníval o tom, že je motýľ. Keď sa prebudil, pýtal sa sám seba: „Som človek, ktorý sníval, alebo som skutočne motýľ? Alebo som spiaci motýľ, ktorý sníva, že je človekom?“

Potuloval som sa pozdĺž pláže neustále si pospevujúc pesničku z detstva:

Row, row, row your boat, gently down the stream
Merrily, merrily, merrily, life is but a dream.

Po krátkej popoludňajšej prestávke som sa vrátil späť ku svojmu stanu,

ktorý stál ukrytý za skalou. Siahol som do rucksaku a vytiahol rozčítanú knihu,

150 ktorú som objavil v Indii. Anglický preklad starých, svätých rozprávání. Prelistoval som strany a zastavil som sa na príhode o osvietení:

Milarepa hľadal osvietenie všade, ale nikde nemohol nájsť odpoveď. Až jedného dňa uvidel po horskom chodníku Kráčať starého muža, ktorý niesol na pleciach ťažký batoh. Milarepa okamžite vedel, že tento starý muž pozná tajomstvo, ktoré on toľké roky bezútešne hľadal.

„Starče, prezrad' mi prosím, to, čo vieš. Čo je to osvietenie?“ Starý muž sa na neho s úsmevom pozrel, potom zložil svoj ťažký náklad z pliec a vystrel sa.

„Áno, vidím!“ volal Milarepa. „Moja nekonečná vďaka! Ale, dovol, prosím Ťa, ešte jednu otázku: Čo prichádza po osvietení?“

Aj tento krát sa starý muž zasmial, sklonil sa a opäť zdvihol svoj ťažký batoh.

Uložil si ho na plecيا, ohol sa pod jeho váhou a pokračoval vo svojej ceste.

V tú noc som mal sen:

Som v tme na úpätí jedného vysokého pohoria a medzi kameňmi vytrvalo hľadám vzácny drahokam. Tam, v údolí, v tej strašnej temnote, ho nemôžem objaviť.

Uprene hľadím na strieborne sa ligotajúci vrchol pohoria. Ak niekde, tak potom už len tam nájdem svoj šperk.

Vyberám sa na cestu a stúpam nahor. Je to namáhavá púť — stojí ma mnoho rokov života. Konečne dosahujem cieľ, som na vrchole, obklopený prenikavou žiarou. Je tu svetlo a jas a napriek tomu šperk nevidím. Zahľadím sa dolu, do doliny, odkiaľ som pred rokmi začal namáhavý výstup. A teraz chápem, že drahokam bol odjakživa v mojom vnútri, vo mne samom — tak vtedy, ako aj dnes — a vždy mi svietil na cestu. Len moje oči boli slepé a zatvorené. Uprostred noci som sa prebudil — mesiac žiaril. Vzduch bol horúci a až na rytmické údery vín svet ticho mlčal. Zdalo sa mi, že som začul Socratov hlas, ale vedel som, že to bola len spomienka. „Osvietenie nie je cieľom, ktorý sa má dosiahnuť. Osvietenie je poznanie. Konečne sa prebudiš a zmeníš buď všetko — alebo — nič. Zmení sa snáď svet, keď slepec zistí, že vidí?“ Sedel som a pozoroval more skvejúce sa v mesačnom svite a vzdialené vrchy zaliate strieborným leskom. Ako len znelo to staré múdre porekadlo Zenu — o riekach, pohoriach a o veľkom hľadaní? Ach, áno, spomenul som si:

Spočiatku sú pohoria pohoriami a rieky sú riekami. Potom už pohoria nie sú viac pohoriami a rieky nie sú viac riekami. Nakoniec sú pohoria pohoriami a rieky opäť riekami.

Vyskočil som, rozbehol som sa cez pláž a vrhol som sa do čierneho mora.

Plával som ďaleko — z každej strany vlnobitie. Odkedy som vstúpil do vody,

151 pociťoval som prítomnosť neznámej bytosti. Aj teraz. Plávala dolu podo mnou, v hĺbočine. Blížila sa stále bližšie a bližšie. Bola to smrť! Ako posadnutý som krauloval späť — ku brehu a vysilený som dopadol na mokrý piesok. Pred mojimi očami liezol drobný krab a keď sa cez neho prevalila vlna, rýchlo sa zahrabal do piesku.

Vstal som, osušil sa a vkĺzol do svojich šiat. V mesačnom svite som si zbalil veci, prehodil ruksak cez plecيا a povedal si:

„Radšej nikdy nezačínať. A pokiaľ raz začneš, treba skončiť!“ Pochopil som. Nadišiel čas vrátiť sa domov. Nad Jumbo-Jet, nad Clevelandom, Ohio, keď sme sa chystali k pristátiu, prepadla ma čierna predtucha a trýznivý strach o moje manželstvo. Ako by som mal ďalej pokračovať vo svojom živote? Prešlo medzitým viac ako šesť rokov. Cítil som sa starší, ale nie múdrejší. Čo by som mal povedať svojej žene a svojej dcére? Uvidím ešte niekedy Socrata?

A keď áno, čo by som mu mal priniesť?

Linda a Holly ma čakali na letisku. Holly mi radostne vybehla v ústrety a vrhla sa mi do náručia. Zvíťanie s Lindou bolo horúce a srdečné, predsa však bez skutočnej dôvernosti — akoby som objímal starú priateľku. Čas a život nás zaviedli rozličnými smermi.

Z letiska domov šoférovala Linda. Holly sa spokojne usalašila v mojom lone. Ako som sa dozvedel, počas mojej neprítomnosti nezostala Linda sama. Našla si priateľov a aj intímnejšie priateľstvá. A čoskoro sa ukázalo, že aj ja, krátko po svojom návrate do Oberlinu, som niekoho spoznal: študentku, ktorá pre mňa veľa znamenala; celkom výnimočnú mladú ženu, menom Joyce. Krátko ostrihané čierne vlasy jej viseli v pramienkoch nad čelom. Mala peknú tvár a žiarivý úsmev. Bola malá, ale plná života. Cítil som, že ju potrebujem, že ma priťahuje a čoskoro sme spolu trávili každú voľnú hodinu. Prechádzali sme sa, rozprávali, túlili sa arborétom a okolo tichého jazera. Mohol som s ňou hovoriť tak, ako som to nikdy nedokázal s Lindou. Nie preto, že by mi Linda nerozumela, ale pretože jej záujmy ju dovedli na úplne inú cestu. Začiatkom jari spravila Joyce záverečné skúšky. Chcela zostať v mojej blízkosti. Napriek tomu som pociťoval zodpovednosť za svoje manželstvo a tak sme sa so smútkom rozišli. Vedel som, že na ňu nikdy nezabudnem, ale rodina bola prednejšia.

Nasledujúcu zimu sme sa, Linda, Holly a ja, vrátili späť do Severnej Kalifornie. Myslím, že to bolo moje totálne zanietenie pre prácu a neustále zaoberanie sa sebou samým, ktoré zasadili môjmu manželstvu posledný úder. Najhorším znamením bolo oná bezútešná, hľadajúca pochybnosť, ktorá ma prenasledovala od našej svadobnej noci; bolestivý pocit, že si musím spomenúť na niečo, čo som pred mnohými rokmi stratil. Len keď som bol spolu s Joyce, cítil som sa od neho oslobodený.

Po našom rozchode sa Linda a Holly presťahovali do pekného starého domu. Úplne som sa zahĺbil do práce športového trénera a učiteľa Aikido v Berkeley. ;

152

Pokus opäť navštíviť benzínovú pumpu bol neodolateľný. Nemal som však odvahu objaviť sa bez zavolania. Okrem toho — čo by som asi predložil Socratovi po toľkých rokoch?

Býval som v Palo Alto a žil som sám — učil som sa poznávať samotu. Často som myslel na Joyce, ale vedel som, že nemám žiadne právo zavolať ju k sebe. Ešte stále predom ležala nezodpovedaná otázka. A potom som začal nanovo s tréningom. Cvičil som, čítal, meditoval a žhavými otázkami som sa s mečom predieral hlbšie a hlbšie do srdca. Po niekoľkých mesiacoch sa dostavil pocit uspokojenia, aký som nepoznal už roky. V tomto období som začal aj s písaním — zaplnil som celé zväzky poznámkami o svojom živote so Socratom. Dúfal som, že zaznačením všetkého toho, čo som s ním prežil, získam návod, ako pokračovať ďalej. Odvtedy, čo ma poslal od seba preč, sa v skutočnosti nič nezmenilo; aspoň nič také, čo by som si uvedomoval.

Jedného dňa som čupel na schodíkoch pred svojím domom a hľadel na vzdialené vrchy pozdĺž autostrády. Rozmýšľal som o ôsmich rokoch, ktoré medzitým preleteli. Začínal som ako blázon a čoskoro som sa mal stať bojovníkom. Potom ma Socrates poslal do sveta.

Zdalo sa, že to boli premrhané roky. Osem stratených rokov. Sedel som bez pohnutia a uprene hľadel do diaľky. Naraz sa moja pozornosť skoncentrovala a hory začali slabo svetielkovať. Vedel som, čo mám robiť ďalej. Predal som všetok svoj skromný majetok, pripevnil ruksak a vybral sa smerom na juh, do Fresno, a odtiaľ východne do Sierra Nevady. Bolo neskoré leto — najvhodnejší čas stratiť sa v horách.

153

8.

BRÁNA SA OTVÁRA

Na jednej úzkej uličke, v blízkosti Edisonovho jazera, začalo moje putovanie do krajiny, o ktorej mi raz rozprával Socrates. Stúpал som neustále dohora — stále hlbšie a hlbšie do vnútra, do srdca lesnej divočiny. Cítil som, že tu, v horách som mal nájsť svoju odpoveď alebo zomrieť. V obidvoch prípadoch by to bolo správne.

Putoval som cez alpské pastviny, medzi žulovým cimburím, brodil som sa cestou cez smrekové lesy a kosodrevinové polia, hore k vysokohorským jazerám, kde sa človek objaví oveľa zriedkavejšie ako puma, jeleň alebo malé jašteričky, ktoré v mojej blízkosti rýchlo šustli pod skaly.

Pred príchodom stmievania som sa utáboril. Na druhý deň som putoval ďalej, stále vyššie, hore cez rozsiahle suťové polia hraničiace s okrajom lesov. Driapal som sa mohutnými skalnými útesmi, predieral som sa roklinami a skalnými trhlinami. Cestou som zbieral jedlé korene a bobule, a na obed som sa rozložil pri krištáľovo čistom prameni. Prvýkrát po mnohých rokoch som cítil opäť uspokojenie.

Popoludní som sa túlal osamelou krajinou, skúmal tienisté husté lesy a potom som sa vrátil späť do svojho základného tábora. Zbieral som drevo na večerný oheň, zjedol som zopár maličkostí a meditujúc som sa usadil pod mohutným smrekom a úplne som sa odovzdal hornatej krajine. Bol som pripravený prijať všetko, čo mi bola ochotná darovať.

Obloha nado mnou sa ponorila do hľbokej černe. Práve som si zohrieval ruky nad praskajúcou vatrou, keď z tieňa vystúpil muž: Socrates! „Náhodou sa potulujem v blízkosti a tak som si pomyslel, že by bolo dobré, pozrieť sa na teba.“ Smial sa.

Vyskočil som — neveriacky ale celý prešťastný, rozpustilo sme sa bili a so smiechom sme sa váľali po zemi. Konečne sme ustali, zo šiat sme oprášili zem a jedľové ihličie a usadili sa k ohňu.

„Vôbec si sa nezmenil, starý bojovník. Nepovedal by som ti, že máš viac ako sto rokov. (Predsa, vyzeral staršie, ale jeho šedivé oči horeli stále tými istými živými plamienkami.)

„Za to ty,“ prehovoril s úškrnom a zhodnotil ma od hlavy až po päty, „vyzeráš oveľa staršie — a ani trochu múdrejšie! Porozprávaj, čo si sa naučil?“

S povzdychom som sa zahľadel do ohňa. „Prinajmenšom — uvariť si sám čaj.“ Na improvizovaný rošt som postavil hrniec s vodou a dnu som vložil trochu koreňových bylín, ktoré som nazbieral cestou. S návštevou som nerátal. Ponúkol

som preto Socratovi svoju šálku a sám som si čaj nalial do malej misky. Konečne
154 sa zo mňa vydrali slová a zatiaľ čo som rozprával, premohlo ma zúfalstvo, ktoré som tak dlho potláčal.

„Nič som ti nepriniesol, Socrates. Ešte stále zmätene krúžim dookola a ku bráne som sa nedostal ani o krok bližšie. Život mi zlomil srdce.“ „Veľmi dobre!“ zajasal. „Tvoje srdce je konečne rozlomené. Až teraz v ňom rozpoznáš žiarivú bránu. Je to jediné miesto, kde si nehľadal. Otvor oči, ty blázon. Práve si došiel!“

Hľadel som na neho — zmätene a nechápavo.

„Si pripravený,“ povzbudzoval ma Soc, „si tak blízko.“

Jeho slov som sa zachytil ako potápajúci stebľa trávy: „Blízko — čoho?“

„Konca. Si na konci.“

Po chrbte mi prechádzal strach. Rýchlo som sa vopchal do spacáka a Socrates si rozbalil svoj. Mojou poslednou predstavou tejto noci boli svietiace oči môjho učiteľa. Akoby ma presvecovali a hľadeli do iného sveta. Socrates vstával pri prvom slnečnom lúči a ticho čupel pri potôčiku, neďaleko nášho tábora. Vstal som aj ja a prisadol si k nemu. Mlčal som, hádzal do vody kamienky a načúval ich šplechotu. Socrates sa bez slova ku mne obrátil a dlho na mňa hľadel. Večer, po dni plnom putovania, plávania a slnka, sme sedeli pri ohni a Socrates ma vyzval, aby som mu porozprával všetko, čo som zažil od čias nášho rozchodu.

Rozprával som celé tri dni a noci, až kým som nevyčerpal celú zásobu spomienok. Socrates — až na jednu krátku otázku - nepovedal ani slovo. A slnko opäť zapadlo za skalnaté výbežky a my sme znovu rozdúchali našu vatru. Povedané bolo všetko. Sedeli sme nemo a nepohnute, starý bojovník a ja, so skríženými nohami, vysoko v krajine Sierra Nevady. „Rozbili sa všetky moje ilúzie,“ povedal som. „A nevidím nič, čím by som ich mohol nahradiť. Ukázal si mi márnosť môjho hľadania, Socrates. Ale čo je cestou pokojamilovného bojovníka? Nie je táto cesta tiež hľadaním?“ Strhol sa, usmial a potľapkal ma po pleciach. „Po všetkých tých rokoch, Dan, ti konečne napadla zaujímavá otázka. No odpoveď leží priamo pred tvojím nosom! To, čo som ti chcel ukázať, nie je cesta k pokojamilovnému bojovníkovi, ale cesta pokojamilovného bojovníka. Dovtedy, kým túto cestu nepreputuješ, si bojovník. Posledných osem rokov si sa dobrovoľne zriekol bojovania, aby si hľadal. Ale cesta je tu a teraz — vždy to tak bolo!“

„Čo asi mám robiť? Kam odteraz vedie moja cesta?“ „Načo sa trápiš?“ zvolal veselo. „Blázni si myslia, že sú šťastní, keď uspokoja svoje túžby. Bojovník je šťastný — bez dôvodu. Preto je dosiahnutie šťastia najvyššou disciplínou, vyššou, ako všetky ostatné, ktoré som ťa vyučoval.“

Ležal som už v spacom vaku, keď som v žiari ohňa zbadal Socratovu tvár, ako nado mnou zasvietila. „Je to posledná úloha, Dan, ktorú som pred teba postavil,“ prehovoril. „A nikdy na ňu nezabudni: Konaj šťastne, cíť sa šťastne a
155 buď šťastný — bez akéhokoľvek dôvodu! Vtedy dokážeš milovať; vtedy dokážeš spraviť to, čo chceš.“

Cítil som sa unavený. Oči sa mi zatvárali a zmohol som sa len na chabý protest. „Ale sú veci a ľudia, Soc, ktorých dokážeš milovať len veľmi ťažko. Zdá sa mi úplne nemožné, aby som bol stále šťastný.“

„Napriek tomu, Dan, bojovník vychádza zo šťastia a to je rozhodujúce. Nejde o to, akým spôsobom si šťastný, ale o to, že si šťastný.“ — Zaspával som a jeho posledné slová mi zneli v ušiach.

Prvý ranný lúč. Socrates mnou zatriasol a prebudil ma. „Vstávaj, Dan, máme pred sebou dlhú cestu.“ Krátko nato sme zbalili ruksaky a vykročili. Jediným dôkazom Socratovho veku alebo jeho citlivého srdca bol starecký krok a pomalšie stúpanie. Opäť som sa rozpomenul na zraniteľnosť svojho učiteľa, na obeť, ktorú pre mňa prinášal. Už nikdy viac som čas strávený s ním nepovažoval za samozrejmosť. Napadla mi príhoda, ktorej som predtým nerozumel:

Svätá žena priputovala k okraju útesu. V hĺbke videla ležať mŕtvu levicu, obklopenú levícatami, kričiacimi od hladu. Bez zaváhania skočila do priepasti, aby sa mláďatá nasýtili jej telom.

Socrates spravil vlastne to isté — v inom období a iným spôsobom. Mlčky sme vystupovali vyššie a stále vyššie, cesta viedla osvetleným vysokohorským pásmom a z každej strany ju obklopoval rozpukaný, skalnatý terén.

„Kam ideme, Socrates?“ spýtal som sa, keď sme sa chystali na krátky odpočinok. „Ideme ku svätému miestu, k najvyššej plošine v celom okolí. Bolo to pohrebisko starého amerického národa. Tento kmeň bol taký malý, že dejiny o ňom nepodávajú ani najmenšiu správu. Jeho ľudia žili a pracovali osamote a v pokoji.“ „Odkiaľ to vieš?“

„Moji predkovia k nim patrili. Poď, musíme sa ponáhľať. Plošinu musíme dosiahnuť pred zotmením.“ I napriek tomu, že som Socratovi bezhranične dôveroval, prepadol ma skľučujúci pocit. Akoby som ho hnal do nebezpečenstva a on mi niečo zatajoval.

Slnko, veštiace zlo, stálo hlboko na oblohe. Socrates spomalil krok. Bolo to namáhavé stúpanie — vzdychajúc sme sa plazili v tieni cimburia, od jedného kamenného balvanu k druhému. Naraz Socrates zmizol v úzkej trhlíne. Skľúčene som ho nasledoval — na druhej strane však bol otvor a viedol do voľného priestranstva. „Je to jediný prechod,“ povedal. „Nezabudni — pre prípad, že späť by si sa musel vracieť sám.“ Chcel som si pýtať vysvetlenie, ale jeho odpoveďou bolo mlčanie.

Keď sme prekonávali posledný skalný hrebeň, obloha sa zatiahla šedou blížiacou sa noci. Pod nami sa rozprestierala rozsiahla roklina, tvorená pásmom strmých skalných útesov, ktoré momentálne ležali v ponurých tmavých tieňoch. Škriabali sme sa hore jej útrobnosťami a približovali sa k roztrieštenej skalnej stene.

156

„Budeme už čoskoro na pohrebisku?“ netrpezlivo som sa „Stojíme rovno na ňom,“ povedal. „Sme obklopení duchmi dávneho národa — kmeňa bojovníkov.“ Zavial studený prúd vzduchu — akoby

chcel potvrdiť jeho slová. Potom som začul nezvyčajný šum, pripomínajúci stony ľudských hlasov. „Čo je to za smiešny vietor?“

Bez toho, žeby som spozoroval, zastavil sa Socrates pred čiernym otvorom jaskyne v skalnej stene a povedal: „Do toho — podme dnu.“ Môj inštinkt signalizoval nebezpečenstvo, ale Socrates práve zmizol v čiernom vchode. Rozsvietil som vreckovú lampu a sledoval slabý jas Socovej lampy, vychádzajúci kdesi z vnútra jaskyne. Pred mojím plápolajúcim prúdom svetla sa vynárali trhliny a priepasti, ktorých hĺbku som mohol len tušiť. „Socrates, nemám ani najmenšiu chuť ležať pochovaný niekde tu, pod útrobami vrchov.“ Výhražne na mňa blysol pohľadom, ale na moje veľké uľahčenie obrátil sa k východu jaskyne. Nie, nebol v tom žiaden rozdiel. Vonku bola presne taká tma, ako vo vnútri.

Rozložili sme tábor a Soc vytiahol zo svojho ruksaka zväzok konárikov. „Myslel som, že ich budeme potrebovať,“ povedal. Čoskoro zapraskal svetlý oheň, ktorý v divokom tanci vrhal na skalné steny jaskyne naše tiene. „Tieto tiene,“ vysvetľoval Socrates, ukazujúc rukou, „sú dôležitým napodobenstvom ilúzie a skutočnosti nášho života, šťastia a žiaľu. Dovoľ, nech ti porozprávam legendu, ktorú pre nás plošina zachovala. Bol raz jeden národ, ktorý celý svoj život strávil v jaskyni ilúzií. Mnohé generácie verili tomu, že ich vlastné tiene, vrhané na steny jaskyne, boli existenciou skutočnosti. Len povesti národa a jeho náboženské posolstvá podávali správu o inej, svetlejšej možnosti. Fascinovaní hrou tieňov, zvykli si na svoju tmavú skutočnosť a zostávali s ňou zviazaní.

Zatiaľ čo Socrates pokračoval v rozprávaní, pozoroval som chvejúce sa tiene a vychutnával teplo ohňa na mojom chrbte.

Vždy sa však našli ľudia, šťastné výnimky, ktorí dokázali vyviaznuť osudu väzňov v jaskyni. Začali pochybovať a k tieňom pociťovali znechutenie. Nech by boli tiene akékoľvek vysoké, nedokázali ich viac uspokojiť. Títo ľudia sa vybrali hľadať svetlo. Niekoľko šťastlivcov našlo učiteľov, ktorí ich pripravovali a vyviedli z ríše ilúzií — von k žiarivému slnku.

Úplne zaujatý rozprávaním a obklúčený horúcim svetelným kruhom ohňa, zabudol som na hrozivú temnotu rozprestierajúcu sa okolo nás. „Vieš, Dan,“ pokračoval, „všetky národy tohto sveta sú väzňami v jaskyni vlastných myšlienok. Len málo bojovníkov, ktorí uvideli svetlo, ktorí sa odhodlali k zlomu a dokázali sa všetkého zbaviť, sú slobodní a môžu sa usmievať vo večnosti. Budeš k nim patriť, priateľ môj.“

157

„Znie to nedosiahnuteľné. A trochu znepokojujúco.“ „Ver mi, je to hľadanie a strach z nepoznaného sveta. Potom pochopíš, že sa to stalo - je to také viditeľné, také jednoduché a normálne. Šťastne a vedome žiť, to je jediná skutočnosť všetkých tieňov na onom svete.“ Ticho prerušovalo len praskanie drevených konárikov. Pozoroval som Socrata, ktorý - ako sa zdalo — na niečo čakal. Nemal som dobrý pocit, ale blížiace sa brieždenie, ktoré prenikalo ku vchodu jaskyne, mi dodávalo odvalu. Naraz sa však pred jaskyňou opäť rozhostila čierna noc. Soc vyskočil a vyšiel von. Ja som ho nasledoval. Hlboko vdychoval ozón. Pociťoval som vo vzduchu tlak

elektrického napätia a... vlasy na šiji sa mi krútili. Vonku začala besnieť búrka. Socrates ma chytil za ruku. „Rýchlo, čas nalieha. Musíš utiecť z jaskyne tieňov — večnosť je blízko!“

Cez ťažké zachmúrené nebo sa prehánali blesky a do skál oproti udrela ohnivá žiara.

„Preč!“ syčal Socrates — s nepokojom, ktorý som u neho ešte nikdy nezažil. A v tom istom okamihu sa opäť objavil POCIT, ktorý ma ešte nikdy nesklamal a našepkával mi: Chráň sa — okolo sa potuluje smrť! Potom som opäť počul Socrata: „Hrozí tu nebezpečenstvo. Rýchlo, zachráň sa vo vnútri jaskyne!“

Začal som hľadať svoj ruksak a vreckovú lampu, ale Socrates mi prikazoval: „Preč, rob rýchlo!“

Pritisnutý opatrne ku skalám tápal som v tme. Sotva som sa odvažoval dýchať. Čakal som, že Socrates ma bude sledovať — ale zmizol. Chcel som na neho zavolať... naraz som zdúpnel od strachu.

Niečo ma zdrapilo za šiju a strhlo hlbšie do tmy jaskyne. „Socrates!“ volal som úpenlivo o pomoc. „Socrates!“

Tlak okolo môjho krku sa uvoľnil — ale teraz sa objavila iná, ešte horšia bolesť. Niečo obklopilo moju hlavu a ako vo zveráku ju stláčalo dokopy. Reval som v smrteľnom strachu. Počul som praskať vlastnú lebku a zreteľné slová: „Toto je tvoja posledná cesta.“ Bol to hlas Socrata.

Posledné desivé zapraskanie a bolesť zmizla. Pozviechal som sa a opäť narazil na zem jaskyne. Zablýslo sa. V bledom svetle som nad sebou zbadal Socratovu tvár, ako na mňa hľadí zhora. Zahrmelo — už z iného sveta. Vedel som, že som zomrel.

Jednou nohou som visel nad trhlinou, Socrates ma udrel a ja som sa prepadal do hĺbky bez dna. Padal som a padal... opäť a opäť som vrážal do skál a klesal stále dolu, do vnútra zeme, až kým ma konečne neoslobodila hora. Cez šachtu som vykormidloval von do jasného slnečného svetla a opäť som sa ponáral do nekonečnosti. Moje telo, ako rozbitý chuchvalec mäsa a kostí, zostalo ležať ďaleko, uprostred kvitnúcej zelenej lúky.

Potom prišli odporne zapáchajúci vtáci a hlodavce, hmyz a červy a sýtili sa mojím rozkladajúcim sa mäsom, o ktorom som si kedysi myslel, že som to „ja“.

158

Plynuli dni, týždne, mesiace, čas utekal, a ja som vnímal len rýchlo prebiehajúcu zámenu dňa a noci, svetla a tmy, až kým sa všetko nerozmazalo v rýchlom striedaní.

Plynuli roky, jeden za druhým, zvyšky môjho tela sa roztrieštili v pozemskej ríši a obohatili ju. Moje bledé kosti na chvíľu konzervovali mráz a sneh, ale roky sa prehupovali ďalej, v neustále sa zrýchľujúcom kolobehu a aj kosti sa premenili na prach. Z môjho tela sa živili stromy a tráva — rástli, kvitli a uschýnali. Nakoniec zmizla aj lúka.

Stal som sa časťou zvierat, ktoré sa nasýtili mojím mäsom. Bol som časťou hmyzu a červov — bol som súčasťou ich pochodov vo veľkom kolobehu, až kým sa aj tento neukončil.

Onen Dan Millman, ktorý žil kedysi dávno, pred dlhým časom, bol nenávratne preč — svetielkujúca bodka v čase — ale ja som zostal nezmenený celé epochy. Stal som sa Samým sebou, čistým vedomím, ktoré všetko sledovalo a so všetkým bolo v jednote. Moje jednotlivé časti, roztrieštené v kolobehu tvorby, existovali navždy ďalej - neustále siahali po zmene, vždy nanovo. Pochopil som, že tá desivá smrť s kosou, ktorej sa Dan Millman tak veľmi obával, bola len ilúzia. Ilúziou bol aj jej život - bol problémom, horúcou, náhodnou príhodou jednej sekundy, keď VEDOMIE zabudlo samé na seba. Počas svojho života Dan bránu neprekročil. Nikdy nemal spoznať svoju skutočnú podstatu. Žil v smrteľnosti a v strachu - sám. Ležal som na zemi jaskyne a zasnívane som sa usmieval. Posadil som sa, pretrel si oči a zahľadel sa do tmy — zmätený ale bez strachu. Keď si môj zrak na tmú privykol, rozoznal bieleho muža, sediaceho vedľa mňa a usmievajúceho sa. Potom sa opäť vrátila spomienka z tisícročnej vzdialenosti a prepadla ma sklúčenosť vyvolaná návratom do mojej smrteľnej formy. Teraz mi však bolo jasné, že na tom nezáleží. A v skutočnosti to nikdy nebolo dôležité!

Pripadalo mi to smiešne. Vlastne... všetko mi bolo do smiechu. Rozosmial som sa ... smial som sa ... Pozrel som na Socrata. Naše oči vyžarovali nesmierny jas. Vedel som, že vedel, čo teraz viem. Vyskočil som a objal ho. Tancovali sme okolo jaskyne a smiali sme sa ako dvaja blázni — nad mojou smrťou. Naraz sme zbalili ruksaky a chystali sme sa na zostup. Viedol cez úzku skalnú pasáž, cez rokliny a ponad okrúhle svahy, k nášmu základnému stanovému táboru.

Po ceste som síce veľa nehovoril, ale neustále som sa smial. Vždy, keď som sa obzrel, keď som uvidel oblohu, slnko, stromy, jazerá, potoky, spomenul som si: toto všetko som bol JA! Ako dlho oný Dan Millman vyrastal a ako dlho bojoval, kým sa stal ‚niekým‘. Potom zmúdrel! Stal sa niekým -uzamknutý hrôzostrašnými myšlienkami v smrteľnom tele.

„Teda dobre,“ pomyslel som si. Teraz sa budem opäť hrať na ‚Dana Millmana‘.

159

Možno si na to dokonca zvyknem - na zostávajúcich pár sekúnd večnosti, až kým aj to nebude preč. Teraz však viem, že nie som len izolovaná kôпка mäsa a kostí, ale časť celého sveta. A toto tajomstvo je tým rozdielom. Aby som opísal efekt tohto poznania, chýbali mi vhodné slová. Jednoducho som sa prebudil.

Konečne som sa prebudil do skutočnosti, oslobodený od hľadania, oslobodený od otázky o zmysle života. Čo by som mal ešte hľadať? Všetko, čo mi Socrates povedal, bolo oživené mojou smrťou. Toto bol ten veľký paradox, tá veľká dômyselnosť a tá veľká premena. Hľadanie, výkon, cieľ — všetko bolo naraz smiešne a nepodstatné.

Mojím telom prúdila nová energia. Pretekal som šťastím a praskal od smiechu. Bol to smiech šťastlivca — smiech bez dôvodu. Zostupovali sme nadol, až ku hranici stromov a potom sme sa hustým lesom vracali späť k malému potoku, kde sme kempovali pred dvomi dňami — alebo to snáď boli desaťtisíce rokov?

Tam hore vo vrchoch som zabudol na všetky pevne stanovené pravidlá, na svoje morálne zásady, na svoj strach. Nebol som viac ovplyvniteľný inými. Aké tresty ma mohli ešte ľakať?

Vo svojom vnútri som mal zafixovaný spoľahlivý kódex. Cítil som, čo bolo v rovnováhe, čo bolo presne stanovené, čo bolo plné lásky. Áno, až teraz som bol schopný konať s láskou — nijako inak. Neexistuje žiadna väčšia moc — povedal raz Socrates.

Stratil som rozum a — našiel som ho vo svojom srdci. Brána sa konečne otvorila a ja som oslepený vstúpil dnu a smial som sa, pretože aj toto bol vtíp. Bola to brána bez vrát. Opäť len ilúzia, opäť len podobenstvo, ktoré na mňa Socrates zosnoval v skutočnosti, aby mi ukázal cestu. Videl som, čo som vidieť mal. Cesta viedla ďalej — bola bez konca, ale tentoraz zaliata svetlom. Keď sme došli k táboru, práve sa zvečievalo. Nazbierali sme drevo na oheň, zjedli skromné jedlo zo slnečnicových jadierok a sušeného ovocia, a až potom — v červenej žiare ohňa — Socrates prehovoril:

„Ver mi, opäť ju stratíš.“

„Čo mám stratiť?“

„Tvoju víziu. Je to zriedkavá milosť, umožnená len stretnutím nepravdepodobných okolností. Ale je to len skúsenosť a preto ju opäť stratíš.“ „Môže byť, Socrates, ale koho to zaujíma?“ Bolo mi do smiechu. „Stratil som rozum a zdá sa mi, že ho už nikdy nenájdem.“ Zdvihol obočie — potešený a prekvapený. „Ak je tak, potom som so svojou prácou pri celi. Moje previnenie je zaplatené.“ „Pozrime sa!“ uškrnul som sa. „Nevedel som, že dnešný deň je pre mňa dňom záverečnej oslavy!“

„Nie, Dan. Dnes budem koniec oslavovať ja!“

S tým vstal, siahol po svojom ruksaku a rozplynul sa v tme.

160

Bolo načase vrátiť sa tam, kde sa všetko začalo. Vedel som, že Socrates tam už je a čaká na mňa. Zbalil som teda ruksak a pri východe slnka som sa vydal na cestu.

Spiatočné putovanie trvalo pár dní. Autostopom som docestoval do Fresno, odtiaľ na Národnú triedu 101 do San José a potom domov, do Palo Alto. Neuveriteľné, že svoj domov by som opustil pred pár týždňami ako... — ako beznádejný ‚Nieкто‘.

Vybalil som svoje veci a odcestoval do Berkeley, kde som už o tretej popoludní blúdil dôverne známymi ulicami. Auto som odstavil na Pridmont Avenue a pomaly som sa prechádzal cez Campus. Práve začal semester a všetci študenti sa hrali na usilovných študentov. Kráčal som dolu Telegraph a pozoroval obchodníkov, ktorí dokonale hrali úlohu schopných obchodníkov. Všade, v dielňach, v super marketoch, v kinách a masážnych štúdiách, hrali ľudia práve to, o čom si mysleli, že sú.

Zabočil som na University Avenue a pokračoval som ďalej na Shattuck, vznášal som sa po uliciach ako šťastný fantóm — ako Buddhov duch. Najradšej by som všetkým ľuďom zašepkal do ucha: Prebudte sa! Prebudte sa! Osoba, o ktorej veríte, že ste to vy, bude musieť čoskoro zomrieť. Preto sa teším z nasledovného poznania:

Hľadanie nie je potrebné, smrť vedie k ničomu. Všetko je jedno, preto buď šťastný — a síce hneď teraz. Láska je jediná skutočnosť tohto sveta, pretože je Všejediná. Paradox, humor a premena sú jediné platné zákony. Neexistujú žiadne problémy, žiadne neboli a nikdy žiadne nebudú. Povstaň k boju, oslobod' sa od svojho hĺbania, zahod' starosti za seba a cíť sa na tomto svete príjemne. Nepotrebuješ sa stavať životu na odpor. Chci jednoducho len svoje dobro. Otvor oči a pochopíš, že si oveľa viac ako si myslíš: Si svet a kozmos. Si jedinec, ale aj celok. Všetko je nádherná hra Boha. Prebuď sa a nauč sa opäť smiať. Nerob si starosti, buď jednoducho šťastný. Už si slobodný!

Chcel som to oznámiť každému, koho som stretol. Ale určite by ma považovali za šialeného a možno aj za nebezpečného. Vedel som, že najrozumnejšie bolo mlčať.

Obchody sa zatvárali. Ešte niekoľko hodín a začínala Socratova zmena na benzínovej pumpe. Vyšiel som hore pahorkom, zaparkoval auto a usadil sa na vrchole skaly, odkiaľ som mal výhľad na celý záliv San Francisca. V diaľke som uvidel mesto a tiahnuce sa široké oblúky mosta cez Golden Gate. Všetko som precíťoval vo svojom vnútri — cítil som vtákov v lesoch Tiburonu, Marin a Sausalito, cítil som ruch veľkého mesta: milencov v objatí, gangstrov pri ich čiernom remesle, dobrovoľných sociálnych pracovníkov počas ich obetavej práce. Vedel som, že toto všetko — dobré a zlé, vznešené aj ponižujúce — všetko bolo nerozlíšiteľnou časťou hry. A všetci hrali svoje úlohy tak dobre! Hľadel som na svet a miloval som ho.

161

Zatvoril som oči a chcel som meditovať. Vtedy som postrehol, že som schopný meditovať kedykoľvek — je jedno, či mám oči otvorené alebo zavreté. Bola polnoc a ja som dorazil k benzínke. Rozhodovaný zvonček oznamoval môj príchod. Z útulku vysvietenej kancelárie vystúpil môj priateľ, muž s výzorom statného päťdesiatnika: štíhly, opálený od slnka, s elastickými pohybmi. S úškrnom podišiel oproti a spýtal sa? „Natankovať doplna?“

„Byť šťastným znamená mať plnú nádrž!“ Odpovedal som. Kde som tento výrok už raz čítal? Čo to bolo, na čo som si mal spomenúť? Zatiaľ čo Soc natankoval vozidlo, očistil som predné sklá. Potom som zaparkoval za dielňou a poslednýkrát som vstúpil do tejto dôverne známej kancelárie. Stala sa pre mňa svätým miestom — trochu nezvyčajný chrám! Zdalo sa mi, že tejto noci je miestnosť nabitá elektrinou. Nepochybne, niečo viselo vo vzduchu, ale čo?

Socrates vytiahol zásuvku a vybral zošit veľkého formátu, zažltnutý a popukaný vekom. Stránky boli zaplnené starostlivým a ostro rezaným písmom. „Môj denník,“ povedal. „Poznámky z môjho života, od rannej mladosti. Dokáže ti zodpovedať všetky otázky, aj tú, ktorú si nepoložil. Teraz patrí tebe — darček. Odovzdal som, čo som mohol. Od teraz si na rade ty. Moja práca sa skončila — a pred tebou jej zostáva ešte veľmi veľa.“

„Čo mi ešte zostáva vykonať?“

„Budeš vyučovať a budeš písať. Budeš viesť celkom normálny život a budeš sa učiť zostať normálnym v bláznivom svete, ku ktorému už nikdy nebudeš patriť v pravom slova zmysle. Zostaň normálnym, len tak budeš môcť pomáhať iným.“ Socrates sa zdvihol a starostlivo položil

na stôl svoj pohár — tesne vedľa môjho. Pozrel som na jeho ruku. Svietila oveľa jasnejšie ako kedykoľvek predtým. „Mám taký zvláštny pocit,“ zamrmlal prekvapene. „Myslím, že musím ísť.“⁴ „Môžem pre teba niečo spraviť?“ spýtal som sa. Nebolo mu zle? „Nie.“ S pohľadom upretým do diaľky, akoby som ja a ani priestor pre neho viac neexistovali, pomaly prešiel k dverám s tabuľkou ‚Súkromné‘. Nebolo mu snáď niečo? Náš výlet do hôr ho musel veľmi vyčerpať. Ale veď ho obklopovala tá žiara — oveľa jasnejšia ako predtým. Človek nemohol nikdy s istotou vedieť, na čom pri ňom je.

Netrpezlivo som sedel na gauči a čakal na jeho návrat. „Socrates!“ vykrikol som smerom ku dverám. „Dnes svietiš ako bludička. Skonzumoval si na obed elektrického úhora? Bolo by vhodné použiť ťa ako ozdobu na vianočný stromček!“ Zdalo sa mi, že spod dverí vychádzal ostrý lúč svetla. O to lepšie! „Socrates, chceš tam snáď zostať celú noc?“ smial som sa. Prešlo päť minút, potom desať. Sedel som a v rukách som zvieral vzácnu knihu. Volal som na neho a potom znova a znova — ale odpoveďou mi bolo len mlčanie. Naraz som pochopil. Vedel som, že sa stalo to, čo som považoval za nemožné.

Vyskočil som, utekal ku dverám a prudko som ich roztvoril — s takou

rýchlosťou, že kľučka vrazila do vykachličkovanej steny a prázdny priestorom

162 zaznel kovový rachot. Spomenul som si na svetelný záblesk pred pár minútami! Socrates, žiariac, prešiel cez tieto dvere — a jednoducho zmizol. Dlho som stál ako omráčený! Zaznel zvonček a po ňom netrpezlivý zvuk klaksónu. Vyšiel som von, mechanicky natankoval auto, vzal peňažnú poukážku a vydal peniaze z vlastného vrecka. Keď som sa vrátil do kancelárie, zistil som, že na nohách nemám svoje topánky. Rozosmial som sa. Môj smiech sa stupňoval až do hystérie — potom som stíchol. Sadol som si na gauč, na starú, rozodratú mexickú deku a rozhladol som sa dookola. Videl som žltý velúrový koberec, medzitým vyblednutý vekom; videl som písací stôl z orechového dreva a nádrž na vodu. Videl som dva poháre, ktoré ešte stále stáli na stole — Socratov a môj; videl som jeho prázdnu stoličku.

Potom som k nemu prehovoril. Nech bol tento starý bojovník kdekoľvek — musel moje posledné slová počuť.

„Počuješ ma, Socrates? To som ja — opäť visím medzi nebom a zemou, medzi minulosťou a budúcnosťou. Čo ti mám povedať, ako mám vyjadriť svoj pocit? Ďakujem, môj učiteľ, môj priateľ, moja inšpirácia! Ďakujem. Budeš mi chýbať. Ži šťastne!“

Opúšťal som benzínku, naposledy a v mojom vnútri bol len údiv. Vedel som, že v skutočnosti som ho nestratil. Koľko času som potreboval na to, aby som pochopil takú jednoduchú vec: Socrates a ja sme boli neoddeliteľní; po všetky tieto roky sme boli jedno a to isté!

Pomaly som sa prechádzal nočnými chodníkmi Campusu; prešiel som k mostu cez rieku a pod mlčanlivými stromami pokračoval ďalej, ku mestu, von — ďalej, cestou domov.

SMIECH VO VETRE

Prekročil som bránu. Videl som, čo som vidieť mohol. Vysoko v horách som pochopil svoju pravú podstatu. Napriek tomu som vedel — podobne ako stavec v príhode, keď opäť zdvihol bremeno na svoje plecia — že hoci bolo všetko zmenené, nezmenilo sa vôbec nič.

Ešte vždy som žil normálny život s normálnymi, každodennými povinnosťami. Musel som sa naučiť viesť šťastný a užitočný život vo svete, ktorý sa cítil ohrozený. Ohrozený niekým, kto viac nevyhľadával a nezaujímal sa o problémy. Žil som ako človek šťastný bez dôvodu a ľuďom som často liezol na nervy. Rozumel a závidel som mníchom, ktorí bývali ďaleko od ľudstva ako pustovníci. Ale ja som už vo svojej jaskyni bol! Čas Prijímania je preč a prišiel čas Odovzdávania.

Presťahoval som sa z Palo Alto do San Francisca a našiel som si miesto natierača, krátko na to byť a zaujímal som sa o jedinú doposiaľ nevyriešenú záležitosť. Od rozlúčenia v Oberline som s Joyce viac nehovoril. Teraz som vyhľadal jej telefónne číslo v New Jersey a zavolať som jej. „Dan, aké prekvapenie! Ako sa máš?“

„Dobre, Joyce. Veľmi dobre. V poslednom čase som zažil veľmi veľa.“

Prestávka. „A ako sa má, hm, tvoja dcéra a tvoja pani?“

„Linda a Holly — majú sa tiež dobre. Linda a ja sme sa rozišli — už dlhší čas.“

„Dan,“ — opäť prestávka — „prečo voláš?“

Zhlboka som sa nadýchol. „Joyce, chcel by som, aby si prišla do Kalifornie a žila so mnou.

Nemám žiadne pochybnosti o tebe... o nás. A miesta je tu dost.“ „Dan,“ smiala sa Joyce, „ideš na mňa príliš rýchlo. Kedy myslíš, že by sa mohla táto malá zmena uskutočniť?“

„Hneď - alebo ako náhle budeš môcť. Chcem ti toho veľa porozprávať, Joyce.

Veci, ktoré som nepovedal nikomu a ktoré som musel tak dlho ukrývať v sebe.

Zavoláš mi, keď sa rozhodneš?“

„Dan, si si istý?“

„Áno, ver mi. Každý večer budem čakať na tvoj telefonát.4 O dva týždne neskôr, večer o štvrt' na sedem, zazvonil telefón. „Joyce!“

„Volám z letiska.“

„Z letiska Newark? Odlietaš? Prichádzaš?“

„Telefonujem z letiska v San Franciscu. Už som tu.“

Nepochopil som okamžite. „Letisko — San Francisco?“

164

„Áno, áno,“ smiala sa. „Vieš predsa, ten veľký betónový pás na juhu mesta. No?“

Prídeš po mňa alebo mám ísť autostopom?“

Nasledujúce dni sme trávili spolu každú minútu. Nechal som prácu natierača a stal som sa učiteľom v malom športovom štúdiu v San Franciscu. Rozprával som jej celý svoj život — tak ako som ho opísal v tejto knihe. A porozprával som jej všetko o Socratovi.

„Vieš, Dan, keď mi rozprávaš o tomto mužovi, mám taký zvláštny pocit. Ako keby som ho niekedy poznala.“

„Možné je všetko,“ smial som sa.

„Nie, skutočne. Ako keby som ho poznala! Nikdy som ti o tom nehovorila, Danny, ale predtým, než som začala s High School, som odišla z domu.“ „Áno,“ povedal som, „je to síce nezvyčajné ale nie až také zriedkavé.“ „Nie, ale nezvyčajné je to, že roky od môjho odchodu z domu až po príchod do Oberlinu, sú v mojej pamäti vymazané. A v Oberline — ešte predtým, než som ťa spoznala — som mala zriedkavý sen. Sen o niekom ako si ty a o jednom starom mužovi s bielymi vlasmi. A moji rodičia... oh, moji rodičia, Danny...“ Jej veľké, žiarivé oči sa rozšírili a plávali v slzách.

„... moji rodičia ma volali prezývkou...“

„Chytil som ju za plecia a hľadel jej od očí. V nasledujúcom momente sa poodhrnul závoj pred spomienkou — obidvom.“

„Moja prezývka bola — Joy“

Zosobášili sme sa v kruhu priateľov, v kalifornských horách. Čo by som bol dal zato, keby som sa o túto udalosť mohol podeliť s mužom, ktorý nás pripravil na cestu nás obidvoch! Spomenul som si na vizitku, ktorú mi raz daroval. Mal som ju použiť len vtedy, keby som ho skutočne potreboval. Teraz je ten vhodný okamih, pomyslel som si.

Nepozorovane som sa na chvíľu vzdialil a prešiel som na druhú stranu ulice, k vršku, odkiaľ bol široký výhľad na pohoria a lesy. Bola tam záhrada s osamelým brestom, takmer úplne zastrčená za citrusovníkmi. Prehŕňal som sa v náprsnej taške, kým som konečne nenašiel medzi papiermi tú správnu kartičku. Bola trochu pokrčená a s ohnutými rohmi, ale ešte stále svietila.

Bojovník a. s.

Vedúci obchodu: Socrates Špecializový na:

Humor, paradoxy

a premenu

LEN V NALIEHAVÝCH PRÍPADOCH

165

Držal som kartu medzi obidvoma rukami a ticho šepkal: „Do toho, Socrates, ty starý čarodejník. Ukáž, čo vieš. Príď nás navštíviť, Soc!“ Čakal som a skúsil ešte raz. Nič sa nedialo. Skutočne nič. Krátko zašumel vietor — to bolo všetko.

Udivovalo ma vlastné rozčarovanie. Snáď som skutočne tajne nedúfal, že sa opäť objaví? — Ale neprišiel. Teraz nie a ani neskoršie. Ruky mi klesli a tupo som hľadel na zem pred sebou. „Maj sa dobre, Socrates. Good bye, môj priateľ.“ Roztvoril som náprsnu tašku a chcel som do nej vizitku opäť vložiť. Ešte stále som však nerozhodne pozoroval svietiaci kúsok papiera. Predsa — nezmenil sa? Namiesto ‚LEN V NALIEHAVÝCH PRÍPADOCH‘ stálo tam teraz jediné slovo, ktoré svietilo oveľa výraznejšie: „ŠŤASTIE!“ Bol to náš svadobný dar.

V tom istom okamihu pohladil moju tvár zamatový, horúci vietor, rozcuchal mi vlasy a na moje líce dopadol letiaci list z brestu. Smial som sa od radosti, zaklonil hlavu a cez rozkonárenú korunu stromu som jastril hore k oblakom, ktoré putovali oblohou. Ponad múrik záhrady som sa zahľadel na roztrúsené strechy domov v lese. Ešte raz zavial vietor a okolo preletel osamelý vták.

Pravdu som pociťoval vo všetkom. Bolo to také jednoduché : Socrates sa nevrátil, pretože nikdy neodišiel, bol vtákom a vetrom. Títo všetci mali byť teraz mojimi učiteľmi, mojimi priateľmi.

Prv, než som sa vrátil k svojej žene, k svojmu domu, k svojim priateľom a k svojej budúcnosti, ešte raz som očami objal celý svet okolo seba. Socrates bol tu. Bol všetkým — bol všade.

166

O AUTOROVI

Počas svojich štúdií na University of California, Berkeley, sa stal Dan Millman majstrom sveta na trampolíne a zúčastňoval sa medzinárodných súťaží vo všetkých gymnastických disciplínach.

Už viac ako pätnásť rokov pracuje ako učiteľ telocviku a tréner. Na Stanford University, na University of California a na Oberlin College vyučoval tanec, bojové umenia, jógu a iné formy duševno-telesného tréningu. Popritom píše a prednáša po celej krajine. S Danom Millmanom sa môžete skontaktovať na adrese vydavateľstva: C/O Kramer Inc., P.O. Box 1082, Tiburon, CA 94920, USA.